

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

DISERTA NÍ PRÁCE

Problematika písemného projevu ve výuce cizích jazyků na českých středních
školách se zaměřením na jazyk ruský

Problematics of Text Writing in Foreign Languages at Czech Secondary
Schools with Specialization in Russian

Mgr. Alena Malá

Vedoucí práce: PhDr. Hana Fiofková, CSc.

Studijní program: Pedagogika

Studijní obor: Pedagogika

Prohlašuji, že jsem disertační práci na téma Problematika písemného projevu ve výuce cizích jazyků na českých středních školách se zaměřením na jazyk ruský vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 14.06.2016

A. Malá

Mgr. Alena Malá

Poděkování

Děkuji zejména paní PhDr. Haně Fiofkové, CSc. za neúnavné vedení práce, cenné rady a trpělivost.

Také velmi děkuji PhDr. Martině Jarkovské, Ph.D. a PhDr. Heleně Confortiové, CSc. za jazykovou korekturu a praktické připomínky.

Děkuji za pomoc doc. PaedDr. Jaroslava Vašutové, Ph.D. (in memoriam).

V neposlední řadě děkuji za pochopení a trpělivost manželovi a mamince.

Děkuji všem studentům a učitelům, kteří se účastnili mého výzkumu.

ABSTRAKT

Práce se zabývá problematikou výuky písemného projevu na českých středních školách se zaměřením na ruský jazyk. V teoretické části autor zmíní uje základy lingvistické, psycholingvistické a didaktické. Definuje písemný projev a mapuje jeho situaci v různých metodických směrech ve výuce cizích jazyků. Dále prezentuje požadavky na písemný projev v základních dokumentech: Společný evropský referenční rámec pro jazyky, Evropské jazykové portfolio, mezinárodní zkoušky z ruského jazyka ( ) a česká státní maturitní zkouška z ruského jazyka.

V praktické části nejprve podrobně analyzuje vybrané učebnice, které se využívají k výuce slohu na základních školách v Rusku a Česku a oba přístupy porovnává. Poté zkoumá vybrané učební soubory ruského jazyka české provenience, které se používají k výuce ruského jazyka v České republice, se zaměřením na cvičení vedoucích k rozvoji písemného projevu. Dále hodnotí výsledky získané z dotazníků, které byly zadány studentům ruského jazyka (absolventům středních škol) a učitelům, kteří ruský jazyk na středních školách vyučují. Cílem bylo zjistit jejich vztah k písemnému projevu v ruském jazyce a jejich praktické zkušenosti a problémy.

Výsledkem práce jsou nově vytvořené cvičení na rozvoj písemného projevu pro ruský jazyk, pro úroveň A1-B1, která by měla sloužit učitelům středních škol jako inspirace při přípravě a zároveň napomoci středníškole studentům k úspěšnému zvládnutí písemné části maturitní zkoušky z ruského jazyka na úrovni B1.

KLÍČOVÁ SLOVA

písemný projev, ruský jazyk, analýza, učební soubory, studenti, učitelé, cvičení

ABSTRACT

The dissertation analyses how to approach teaching of writing skills in Russian language at Czech secondary schools. In the theoretical part I define what a "writing skill" is. I focus on the linguistic, psycholinguistic and didactic aspects of the teaching of writing. I explain attitudes to writing skills in different teaching methods in history and nowadays. After that I set out the requirements for testing writing skills in some of the most common documents: Common European Framework for Languages, European Language Portfolio, international exams in Russian language ( ) or TORFL (Test of Russian as a Foreign Language) and the state final exam in Russian language at Czech secondary schools.

In the practical part, I first analyse selected Czech and Russian textbooks for grammar schools to compare their approach towards teaching writing skills in native languages: Czech and Russian. Then I set out analysis of Czech textbooks used in the Czech Republic for teaching Russian, focusing in particular on the exercises used to teach writing. After that, I evaluate answers from two questionnaires that I gave to secondary school graduates and teachers of Russian. My goal was to understand the issues they face and any problems they experience in practice when learning and teaching writing skills in Russian.

The final part of the dissertation sets out a database of newly created exercises that could be used to practise writing skills in Russian language at A1-B1 levels. The exercises should serve secondary school teachers as inspiration for their class preparation and should help secondary school students to pass successfully the final Czech state exam in Russian language on the level B1.

KEYWORDS

writing skill, Russian, analysis, teaching material, students, teachers, exercises

1	Úvod.....	4
1.1	Úvod do problematiky	4
1.2	Vymezení základních pojmů	5
1.3	Metodologie zpracování	5
1.4	Současný stav problematiky a její řešení.....	6
1.5	Výchozí hypotézy.....	11
2	Teoretická východiska - PP jako jeová dovednost	12
2.1	Lingvistické základy PP	12
2.1.1	Písemný projev a textová lingvistika.....	13
2.1.2	Písemný projev a sociolingvistika.....	14
2.1.3	Písemný projev a pragmalingvistika	14
2.2	Psychologické a psycholingvistické základy PP.....	14
2.2.1	Písemný projev, mozek, myšlení, paměť a kognitivní procesy	14
2.2.2	Písemný projev a pohlaví	17
2.2.3	Písemný projev a tvořivost	17
2.2.4	Písemný projev a styly učení.....	18
2.2.5	Písemný projev, motivace a emoce	19
2.3	Didaktické základy PP.....	21
2.3.1	PP ve vztahu k jeovým dovednostem v didaktice CJ.....	21
2.3.2	PP v historickém vývoji metod výuky CJ	24
2.3.3	PP jako jeová dovednost v součastnosti	27
2.4	PP v základních vzdělávacích a testovacích dokumentech uznávaných v ČR	31
2.4.1	Požadavky na dovednost PP v SEER.....	31
2.4.2	Požadavky na dovednost PP v Evropském jazykovém portfolio.....	34
2.4.3	Požadavky na dovednost PP v mezinárodních zkouškách z RJ (TK).....	36
2.4.4	Požadavky na dovednost PP z RJ u nových státních maturit (CERMAT).....	38
3	Praktická část.....	42
3.1	Porovnání základních slohových útvarů v J a RJ jako mateřském na základě rozboru vybraných učebnic pro výuku J a RJ jako mateřského pro Z ^{TM}	42
3.1.1	Sloh ve vybraných českých učebnicích J pro české Z ^{TM}	42
3.1.2	Sloh ve vybraných ruských učebnicích RJ pro ruské Z ^{TM}	43
3.1.3	Porovnání základních slohových útvarů v J a RJ	45
3.1.4	Závěry vyplývající z porovnání českého a ruského přístupu k výuce slohu v učebnicích české a ruské proveniencí na Z ^{TM}	53
3.2	Typologie cvičení zaměřených na rozvoj PP.....	54
3.2.1	Typologie cvičení na základě výuky slohu v J.....	54
3.2.2	Typologie cvičení na základě českých a ruských didaktik pro výuku CJ	54
3.2.3	Typologie cvičení psaní na základě anglických a německých didaktik a učebnic pro výuku CJ	56
3.2.4	Souhrnná typologie cvičení na rozvoj PP.....	57
3.2.5	Výsledná typologie cvičení na rozvoj PP vyufitá pro analýzu cvičení na rozvoj PP ve vybraných učebnicích souborů RJ	60
3.3	Analýza vybraných učebnic souborů RJ se zaměřením na cvičení na rozvoj PP	62
3.3.1	Analýzované učební soubory.....	63

3.3.2	Kvantitativní analýza vybraných u ebních soubor RJ se zaměřením na cvičení vedoucích k rozvoji PP	66
3.3.3	Kvalitativní analýza vybraných u ebních soubor RJ se zaměřením na cvičení vedoucích k rozvoji PP	73
3.3.4	Závěry kvantitativní a kvalitativní analýzy	83
3.4	Dotazníkové –etění mezi studenty ZU týkající se výuky RJ na S ^{TM} a p ístupu student k problematice PP v RJ	84
3.4.1	Úvod	84
3.4.2	První část dotazníku - základní obecné informace o respondentech.....	84
3.4.3	Druhá a třetí část dotazníku - otázky týkající se výuky PP v RJ na S ^{TM} a vztahu student k PP v RJ	86
3.4.4	Závěr dotazníkového –etění mezi studenty	90
3.5	Vztah st edo-kolských u ítel RJ v R k roli PP ve výuce	91
3.5.1	Úvod	91
3.5.2	První část dotazníku ó zhodnocení obecných údaj	92
3.5.3	Druhá část dotazníku ó zhodnocení údaj týkajících se výuky PP	94
3.5.4	Závěr k dotazníkovému –etění mezi u íteli	97
3.6	Porovnání informací získaných dotazníkovým –etěním mezi u íteli RJ na S ^{TM} a od absolvent S ^{TM} kte í na S ^{TM} studovali RJ a nyní jej studují na ZU v Praze.	98
4	Materiál pro výcvik v písemném projevu	101
4.1	Obecné p íklady cvičení na procvi ování dovednosti PP pro úroveň A1 - B1 se zaměřením na slohové útvary.....	101
4.1.1	Obecné p íklady cvičení pro úroveň A1	102
4.1.2	Obecné p íklady cvičení pro úroveň A2.....	107
4.1.3	Obecné p íklady cvičení pro úroveň B1	109
4.1.4	Cvi čení vedoucí k psaní formou mini-projekt	112
4.2	Návrhy cvičení na procvi ování dovednosti PP v RJ jako dopln ěk k u ebnímu souboru Raduga po novomu se zaměřením na témata a slohové útvary pro úroveň A1 - B1 .	115
5	Závěr	117
6	Literatura.....	122
6.1	Literatura primární	122
6.2	Literatura sekundární.....	127
6.2.1	U ebnice RJ se zaměřením na PP pro nerodilé mluv í RJ	127
6.2.2	U ebnice RJ se zaměřením na PP pro rodilé mluv í RJ	128
6.2.3	U ebnice RJ pro ruské fláky na Z ^{TM}	128
6.2.4	U ebnice eského jazyka pro eské fláky na Z ^{TM}	129
6.2.5	U ebnice RJ pro eské fláky Z ^{TM} studenty S ^{TM} a jazykových –kol.....	129
7	P ílohy.....	132
7.1	P íloha . 1 - Analýza jednotlivých u ebních soubor RJ s použitím kritéria po tu typ cvičení.....	132
7.2	P íloha . 2 ó Dotazník pro studenty	151
7.2.1	Dotazník k výuce RJ na S ^{TM} a ke vztahu student k PP v RJ	151
7.2.2	Výsledky dotazníkového –etění mezi studenty.....	153
7.3	P íloha . 3 ó Dotazník pro u ítele.....	166
7.3.1	Dotazník pro u ítele eských S ^{TM} k výuce PP v RJ.....	166
7.3.2	Výsledky dotazníkového –etění mezi u íteli	168
7.4	P íloha . 4 ó Návrhy cvičení na procvi ování dovednosti PP v RJ jako dopln ěk k u ebnímu souboru Raduga po novomu se zaměřením na témata a slohové útvary pro úroveň A1 - B1	175

7.4.1	Úroveň A1	175
7.4.2	Úroveň A2	192
7.4.3	Úroveň B1	223
7.5	Příloha . 5 - Vhodné fráze v dopisech.....	251
7.6	Příloha . 6 - Spojky, spojovací výrazy a vsuvky na úvod v t	260
7.7	Příloha . 7 - Metodické pokyny pro učitele.....	267
7.8	Příloha . 8 - Přehled graf	271
7.9	Příloha . 9 - Přehled tabulek.....	272
8	Summary	276
9	.....	279

1 Úvod

1.1 Úvod do problematiky

Disertační práce se zabývá problematikou písemného projevu ve výuce cizích jazyků s důrazem na ruský jazyk na českých středních školách. Z odborné literatury je patrné, že k otázce písemného projevu existuje velké množství přístupů a názorů, které se vzájemně prolínají, doplňují nebo dokonce popírají. Nejednoznačnost je dána tím, že psaní souvislých textů v cizím jazyce je velmi složitý proces, na který působí mnoho proměnných.

- Od žáka/ studenta požaduje psaní textu motivaci, inteligenci, kritické a kreativní myšlení, praxi, čas, trpělivost, soustředění, znalost cizího jazyka, obsahu i formy textu.
- Od učitele se očekává profesionální vedení, vybrání vhodných a zajímavých cvičení s komunikativním cílem a s ohledem na věk a znalosti žáků/ studentů a v neposlední řadě také zpětná vazba, oprava a hodnocení napsaného.
- Text sám o sobě vyžaduje dodržování určitých pravidel, má svou strukturu, logiku, obsah, formu, formu, slohový postup a projevuje se v něm kultura daného jazyka a kontext komunikativní situace.

Neexistuje proto jedna jediná univerzální teorie, která by dokázala zahrnout vzájemné vztahy mezi všemi proměnnými a dovedla úspěšně všechny žáky a studenty ke zvládnutí psaní souvislých textů v cizím jazyce na výbornou. Učitel by měl znát své žáky/ studenty a odhadnout, co by jim mohlo pomoci v přípravné fázi k psaní textu, při samotné tvorbě i při závěrečném editování napsaného textu.

Disertační práce čerpá z odborné literatury z oblasti lingvodidaktiky, pedagogiky, stylistiky, rétoriky, jazykovědy a psychologie českých a ruských odborníků a také anglicky a německy psaných autorů.

Dalšími zdroji byly

a) vybrané učebnice zaměřené na výuku:

- českého jazyka pro české žáky na ZŠ
- ruského jazyka pro ruské žáky na ZŠ
- ruského jazyka pro české žáky na ZŠ a pro studenty na SŠ na jazykové škole

b) vybrané učebnice na výuku

- ruského jazyka pro cizince se zaměřením na písemný projev
- anglického jazyka pro cizince se zaměřením na písemný projev

Disertační práce chce přispět k vytvoření kvalitního výukového materiálu, který by mohl vést k zlepšení výuky písemného projevu v ruském jazyce na českých středních školách a k přípravě studentů k písemné části maturitní zkoušky.

1.2 Vymezení základních pojmů

Pojmy špísemný projev jako e ová dovednost, špísemný projev, špsaní souvislých text ů a špsaní text ů a v n kterých p ípadech i špsaní ů považujeme za synonymní vyjád ění a budeme je tak v na-em textu st ídat, aby se stále neopakoval stejný výraz. V práci budeme pro písemný projev také hojn ě vyuffívát zkratku PP.

Pokud budeme v textu hovo it o flácích, jedná se vřdy o fláky základních -kol, zejména toto pojmenování budeme pouffívát p í rozboru u ebnic pro základní -koly. V analýze u ebnic pro st ední -koly budeme vyuffívát termínu studenti. Ve v-ech p ípadech, které se budou týkat obecn ě jak flák , tak student , budeme pro zjednodu-ění psát obecn ě student nebo studenti, p ípadn ě pro zd razn ění flák/ student a fláci/ studenti.

Pro základní -kolu budeme ěasto vyuffívát zkratku Z^{TM}, pro st ední -kolu S^{TM} a pro vysokou -kolu V^{TM}.

1.3 Metodologie zpracování

Diserta ní práce je rozd ělena do dvou základních ástí:

- Teoretická ást
- Praktická ást

Teoretická ást zpracovává obecn ě poznatky o písemném projevu z odborné literatury ruské, anglické a -pan lské provenience a je rozd ělena na následující podkapitoly:

- Lingvistické základy PP
- Psychologické základy PP
- Didaktické základy PP

Teoretická ást je dopln ěna informacemi o PP ze základních vzd lávacích a testovacích dokument ů, které se vyuffívají v ěské republice:

- Spole ěný evropský referen ní rámeč pro jazyky (SERR)
- Evropské jazykové portfolio (EJP)
- Mezinárodní zkou-ky z ruského jazyka ( )
- ěské státní maturity z cizího jazyka

Praktická ást je nejobsáhlej-í a má následující ělen ění:

- Porovnání základních slohových útvar ů v ěském a ruském jazyce
- Typologie cvi ění na rozvoj PP
- Analýza vybraných ěských u ebních soubor ů ruského jazyka se zam ěním na PP
- Dotazníkové -et ění mezi studenty
- Dotazníkové -et ění mezi u iteli
- Materiál pro rozvoj PP

Porovnávání základních slohových útvar ů v ěském a ruském jazyce vycházelo z rozboru vybraných ěských a ruských u ebnic mate ského jazyka pro Z^{TM} se zam ěním na cvi ění PP.

Předpokládáme, že v-ichni studenti S^{TM}zdárn absolvovali výuku na Z^{TM}; proto budou se slohem v základních rysech obeznámeni.

Analýza vybraných u-ebních soubor ruského jazyka obsahuje jak analýzu kvantitativní, tak i kvalitativní. Cílem kvantitativní analýzy je p-esn kvantifikovat po-ty cví-ení a po-ty typ cví-ení na rozvoj PP. Kvalitativní analýza slouží k posouzení u-ebních soubor s ohledem na rozvoj PP.

Dotazníkové -et-ení probíhalo mezi absolventy S^{TM}a u-iteli S^{TM}V-ichni respondenti odpovídali na zadaný dotazník týkající se jejich vnímání, osobního vztahu a zku-ěností s PP v ruském jazyce.

Poslední kapitola je hlavním výstupem práce. Jedná se o sestavení souboru cví-ení vedoucích k písemnému projevu pro jazyk ruský, pro studenty st-edních -kol, pro úrovn A1-B1. Tematicky navazuje na u-ební soubor Raduga i její aktualizovanou verzi Raduga po novomu. Kapitola byla zpracována na základ v-ech prostudovaných dokument , analýz a informací získaných dotazníkovým -et-ením.

1.4 Sou-asný stav problematiky a její e-ýení

V sou-asně dob se psaním souvislých text teoreticky i prakticky zabývají v de-tí pracovníci v r-zných zemích. Zájem o PP se za-al projevovat zejména od sedmdesátých let 20. století. PP v cizím jazyce se stal d-lefitým prvkem aktuáln p-evládající komunikativní metody, která nezapomíná na mezilidskou komunikaci písemnou formou.

Casanave¹ ve své publikaci shrnuje, že odborníci porovnávají postup využívaný p-i PP a rozdíly v n-m mezi pisateli dobrými a -patnými, mezi pokročilými a za-áte níky, mezi d-tmi a dosp-lymi v rodném jazyce (Flower, Hayes²) i v cizím jazyce (Zamel³) a snaží se zjistit, co dobrému a zku-ěnému pisateli p-i psaní textu pomáhá a co za-áte níkovi chybí, co by se m-l nau-it, aby psal pro danou spole-nost p-ijateln .

Jak již bylo zmín-eno na úvod, p-i PP hraje roli -ada faktor -vn-jích i vnit-ních, a proto psaní text není jednoduché, jedná se o komplexní e-ovou dovednost. Mezi vn-j-í faktory m-fleme za adit-ní nap-íklad: formulace zadání úkolu vedoucímu k PP, jeho téma a o-ekávaný obsah, podmínky k PP ve -kolním prost-dí, -as a pom-cky, které jsou k dispozici. K vnit-ním faktor- m-adíme rozpoložení pisatele, víru ve své schopnosti, v sebe sama, inteligenci, cit pro cizí jazyk, p-íli, schopnost soust-edit se. Do obou skupin lze umístit motivaci. Vnit-ní motivaci má pisatel, který chce napsáním svého textu dosáhnout ur-itého cíle, vyjád-it své my-lenky co-možná nejprecizn-ji. Vn-j-í motivací je nap-íklad záv-re-né hodnocení, student se snaží získat co nejlep-í známku.

P-i PP v cizím jazyce musíme brát v úvahu nejen úrovn-znalostí daného cizího jazyka, ale také úrovn- dovednosti PP jak v cizím, tak v rodném jazyce, zku-ěnosti a praxi s psaním text- i v k-pisatele a s ním související kognitivní dovednosti.

---

¹ CASANAVE, Ch. P. *Controversies in Second Language Writing*. Michigan: University of Michigan, 2004.

² CASANAVE, Ch. P. *ibid.* s. 76.

³ CASANAVE, Ch. P. *ibid.* s. 77.

V následujících odstavcích jsme se rozhodli nastínit n které obecné otázky týkající se PP, které nemají jednozna nou odpov . Výsledky výzkum jsou nejednotné a ob as dokonce i protich dné. Je to zp sobeno tím, že výzkum se provádí na limitovaném vzorku a respondenti pocházejí z r zných zemí, mají rozdílné rodné jazyky, jsou jiného v ku a mají nestejnou úrove cizího jazyka. Je tak složitě považovat výsledky za univerzáln platné, spí-e mají výpov dní hodnotu pro výzkumem vymezenou konkrétní oblast a podmínky.

1. Lze využít znalosti PP v rodném jazyce pro PP v cizím jazyce?

Je pravd podobné, že kulturní tradice pisatele v jeho mate ském jazyce se projeví v PP v cizím jazyce. Vystává otázka, jak velký vliv m že kulturní zázemí mít, jestli bude p sobit nedorozum ní a pokud ano, tak zda je možné ho v dom regulovat a postupn zmen-ovat.

Robert Kaplan⁴, který je p edstavitelem sm ru kontrastivní rétoriky, se zabývá porovnáváním psaní v rodném a v cizím jazyce a využitím rodného jazyka p i psaní v cizím jazyce. Dochází k záv ru, že PP v rodném jazyce m že být i dosti odli-ný od PP v cizím jazyce a transfer znalostí z rodného jazyka do cizího by v tomto p ípad byl neřádnoucí. Potvrzuje to John Hinds⁵, který porovnával PP asijských student s jejich PP v angli tin . Vzhledem k tomu, že ín-tina a angli tina anebo japon-tina a angli tina jsou dosti vzdálené jazyky, byly nalezeny ur ité rozdíly v psaní souvislých text (nap íklad jiná logika uspo řádání textu, jasnost ve vyjád ení my-lenky).

Casanave⁶, která pí-e o výzkumu Kaplana a Hindse, shrnuje, že studenti na za áte nícké úrovni mohou mít v cizím jazyce v psaní podobné problémy jako za áte níci nebo nezku-ení pisatelé v psaní v rodném jazyce.

2. Je vhodné využívat p i PP v cizím jazyce rodný jazyk jako pom ůku?

Obecn existují dva protich dné názory týkající se my-lení p i PP. První názor tvrdí, že p i PP v cizím jazyce by se student m l nau it psát text rovnou v daném cizím jazyce a nic nep ekládat, m l by se nau it v cizím jazyce myslet, tím spí-e na pokro ílé úrovni. Pokud p emý-lí v rodném jazyce, bude rozpoznatelná syntax rodného jazyka v cizojazy ném textu, který následn m že p sobit nep irozen a um le a bude z ejmé, že nebyl napsán rodným mluv ím, m že docházet k necht né interferenci. Bezp ekladový písemný projev na vy-í úrovni doporu uje ve své didaktice nap íklad Hendrich⁷.

Protich dný názor tvrdí, že student m by nem lo být brán no p emý-let a myslet v rodném jazyce, pak psát texty v cizím jazyce, zejména pokud se jedná o dosp lé studenty, kdy je jejich my-lení na vy-í úrovni neř jejich jazykové znalosti daného cizího jazyka.

Friedlander⁸ prakticky zjistil, že je p íhodné student m povolit používat rodný jazyk p i p íprav textu, který se týká informací, jenř studenti znají z rodného jazyka a která souvisejí s jejich kulturou. Psaní v cizím jazyce je vhodné pro témata, která si studenti osvojili v cizím jazyce. Friedlander také ve své studii prokázal, že používání rodného jazyka m že pomoci p i plánování PP. Doporu uje text promý-let v rodném jazyce, pokud je student v cizím jazyce za áte ník. Obecn je p i slohových pracích student m také povolováno pracovat se slovníky, aby se s jejich pomocí mohli co nejp esn ji vyjád it.

⁴ CASANAVE, Ch. P. *ibid.* s. 27.

⁵ CASANAVE, Ch. P. *ibid.* s. 28.

⁶ CASANAVE, Ch. P. *ibid.* s. 54.

⁷ HENDRICH, J. a kol. *Didaktika cizích jazyk* . Praha: SPN, 1988. s. 239.

⁸ FRIEDLANDER, A. Composing in English: Effects of a First Language on Writing in English as a Second Language. In: Kroll, Barbara et al. *Second Language Writing: Research Insights for the Classroom*. Cambridge: CUP, 1990. s. 109.

3. Je dobrý tená také dobrým pisatelem?

William Grabe⁹ se zabývá vztahem mezi tením a PP. čím více student te, tím by m l být schopn j-í podobný text napsat. tené je pro n j modelem. tením si také studenti roz-í ují svou slovní zásobu, seznamují se s novými syntaktickými strukturami, celkov si zvy-ují svou jazykovou úroveň a tím se také zlep-ují v PP. Z vý-e uvedeného ov-em nelze usoudit na to, že dobrý tená se automaticky stává dobrým pisatelem. Grabe doporu uje tené texty se studenty analyzovat z hlediska struktury a vyuflití jazykových prost edk , aby se studenti nau ilí, co je třeba v PP pouflit k dosažení komunikativního cíle. Povafluje je za vzorové pro následné psaní text studenty.

4. Je ve výuce cizích jazyk vhodn j-í zam ení na produkt nebo na proces psaní?

Tradi n se u itelé p íklán li k tomu, že nejd leflit j-í je produkt. V posledních dvou desetiletích se ale stále více prosazuje hnutí, které up ednost uje proces (mezi pr kopníky m fleme za adit Annu Raimes a Tricii Hedge, mezi následovníky pat í nap íklad: Donn Byrne, Jeremy Harmer, Ken Hyland a dal-í). Produkt je výsledkem, který se na záv r hodnotí, proto by student m l v d t, jak má výsledný text vypadat. M l by ov-em také být seznámen s jednotlivými kroky procesu psaní textu, jak má p i PP postupovat tak, aby do-el ke zdárnému cíli, vytvo il p íjatelný výsledný text. V ideálním p ípad by se tak student m l seznámit jak s procesem psaní, tak i s produktem a s pořadavky na n j.

5. Je p i PP d leflit j-í znalost cizího jazyka nebo schopnost myslet?

My-lení p i psaní hraje obrovskou roli. My-lení a kognitivní procesy nelze od jazyka odd lit¹⁰. P i PP v rodném i cizím jazyce se ásto stává, že studenti, i když daný jazyk ovládají, nejsou schopni napsat pořadovaný text. M fle to být zp sobeno tím, že je p íli- sloflitý pro danou v kovou kategorii i jejich jazykovou úroveň nebo se jedná o slohový útvar, s kterým nemají zku-enosti a praxi a nemají k dispozici fládný model.

PP pomáhá v my-lení a uspo ádání my-lenek. Abstraktní my-lenky se napsáním materializují a jsou lépe uchopitelné a dají se psáním up esnit a jejich vyjád ení zdokonalit. Psaní se tak zdá být prost edkem k my-lení, které je šhybnou silou o sloflitého procesu psaní. D kazem t flkosti je to, že mnozí rodilí mluv í se nenau í psát na odpovídající úrovni ve svém mate ském jazyce, což zmi uje T. Hedge¹¹ hned v úvodu své knihy. Student m cizího jazyka by tak m ly být zadávány pouze splnitelné úkoly.

6. Má se p i psaní text dbát na tená e a jeho o ekávání k obsahu a form textu?

Podle Leki, kterou zmi uje Casanave¹², by výuka PP m la probíhat tak, aby studenti psali zp sobem, který napl uje o ekávání budoucího tená e, který je rodilým mluv ím a šnositelem o kultury cizího jazyka, ve kterém studenti text tvo í. U písemných zkou-ek by studenti m li splnit o ekávání hodnotitele své práce. Ann Raimes¹³ také povafluje za d leflité psát pro konkrétního tená e v daném kontextu.

Na druhou stranu Peter Elbow¹⁴ navrhuje, aby studenti psali bez ohledu na tená e. Podle jeho názoru my-lenky na tená e p i PP pisatele jen zdrflují a zbyte n zam stnávají mysl, proto doporu uje na tená e nemyslet a p i psaní textu se jím nezat flovat.

⁹ GRABE, W. Reading and Writing Relations: Second Language Perspectives on Research and Practice. In: Kroll, Barbara et al. *Exploring the Dynamics of Second Language Writing*. Cambridge: CUP, 2003. s. 245.

¹⁰ VYGOTSKIJ, L. S. *My-lení a e*. Moskva: Akademie pedagogických nauk, 1956.

¹¹ HEDGE, T. *Wriring*. Hong Kong: OUP, 1991. s. 5.

¹² CASANAVE, Ch. P. *ibid.* s. 44.

¹³ RAIMES, A. Anguish as a Second Language. Remedies for composition teachers. In: Fredman, Aviva et al. *Learning to Write: First Language/ Second Language*. London: Longman: 1979. s. 261.

¹⁴ ELBOW, P. *Everyone can write*. Oxford, OUP 2000.

7. Jakým způsobem má být napsaný text hodnocen?

Další otázkou je hodnocení, které má být zaměřeno na gramatickou správnost (*accuracy*), nebo spíše na plynulost (*fluency*) a originalitu textu. O tématu hodnocení produktivních a kreativních dovedností psala svou disertační práci Marka Kleteková¹⁵.

Nkteí vyučující pod vlivem gramaticko-pedagogické metody i kognitivně-lingvistických přístupů zastávají názor, že je třeba opravovat zejména chyby gramatické, soustředí se na gramatickou přesnost, která se ve škole nejčastěji procvičována a nejsnadněji se opravuje, jelikož její oprava je jednoznačná.

Jiní, ovlivněni komunikativní metodou, se zaměřují na opravu obsahu, plynulosti textu, což je mnohem náročnější. Hodnotitel se musí snažit vcítit do způsobu myšlení studenta, do jeho myšlenkových pochodů a zjistit, zda jsou jeho myšlenky písemně vyjádřené výstižně a v logickém sledu tak, aby bylo možné je adekvátně pochopit a byl splněn komunikativní cíl. Existuje mnoho přijatelných variant výsledného textu, proto je oprava obsahové stránky obtížnější a často subjektivní, protože se v ní odrážejí i životní postoje a zkušenosti nejen studenta, ale i učitele.

Kleteková¹⁶ doporučuje kompromisní řešení, vyváženost mezi jazykovou správností (formou) a komunikativní funkcí (obsahem), což ovšem, jak sama poznává, není jednoduché.

8. Jak se v textu projevuje osobnost studenta a při hodnocení osobnost učitele?

Liz Hamp-Lyons¹⁷ upozorňuje na to, že PP je individuálním projevem, záleží nejen na typu textu a jeho obsahu, vku studenta, jeho dosažené jazykové úrovni, ale také na denním rozpoložení, na náladě pisatele, na jeho motivaci. Může se stát, že jeden a tentýž pisatel napíše jeden typ textu na výbornou a s jiným typem textu bude mít velké problémy. Ne všichni jsou schopni napsat všechny typy textů.

Učitel při opravě textu může mít také jiný názor v závislosti na věku. Pokud dostane k opravě stejný text v určitém období, jeho oprava se může lišit, jelikož se v hodnocení projevuje subjektivita a momentální rozpoložení.

9. Jakou roli mají počítače pro PP v cizím jazyce?

Další otázkou je role informačních technologií, zejména počítačů. V dnešní době většina studentů píše na počítači a psaní rukou ustupuje. Proto se na českých školách začíná uvažovat nad tím, zda od studentů ruského jazyka povinně vyžadovat psanou formu azbuky, když texty, které studenti píšou a texty, které produkují na počítači, využívají převážně tiskací formu azbuky. V případě ruštiny ale dávají studenti přednost psaní rukou (ale často tiskací formou), protože je pro ně komplikované vyhledávání písmen ruské abecedy na české klávesnici.

Pontecorvo, jehož závěry cituje Casanave¹⁸, ve svém výzkumu zjistil, že texty, které studenti píšou na počítači, jsou delší než texty, které by studenti napsali rukou, a zároveň potvrdil, že texty psané na počítači se studentům jednodušeji, lépe a rychleji opravují. Pokud studenti dostanou obecně na výběr, zda psát rukou nebo na počítači, raději zvolí druhou variantu. Počítačový program sám automaticky opravuje překlepy a podtrhne barevně slova, která považuje za chybně napsaná a tím pisateli pomáhá a napovídá při opravě.

---

¹⁵ KLETEKOVÁ, M. Problematika hodnocení písemného a ústního vyjádření v cizojazyčné výuce (se zaměřením na výuku ruštiny na středních školách). Disertační práce. Praha: Pedagogická fakulta UK, 2009. Ředitelka Jana Folprechtová.

¹⁶ KLETEKOVÁ, M. Problematika chyby v cizojazyčné výuce. In: *Cizí jazyky*, 2008-9, r. 52, č. 5, s. 149-153.

¹⁷ HAMP-LYONS, L. Writing Teachers as Assessors of Writing In: Kroll, Barbara et al. *Exploring the Dynamics of Second Language Writing*. Cambridge: CUP, 2003. s. 164.

¹⁸ CASANAVE, Ch. P. *ibid.*

Vzniká ovšem nebezpečí kopírování, zejména při psaní delších prací (referáty, eseje). Studenti mohou kopírovat celé odstavce, aniž by uvedli zdroj. Jednoduše si přisvojují autorství myšlenek jiných pisatelů a dopouštějí se plagiátorství.

Na druhou stranu počítač umožní uje publikování textů na internetu. Při výuce je možné internetových stránek využít k publikaci studentských prací. Studenti jsou tak více motivováni, v díle nepíší pouze pro učitele, ale pro širší publikum.

Díky počítači se přehrástí a psaná forma často používá prvky mluvené řeči, zejména v emailech, které jsou interaktivní a mluvené řeči blízké. Písemný projev se tak díky počítači sblíží s promluvou.

10. Je třeba brát do úvahy u každého studenta budoucí využití PP v cizím jazyce?

Casanave¹⁹ považuje za důležité brát v úvahu, zda student bude PP v cizím jazyce využívat v běžném životě, ve své každodenní praxi i v práci, nebo je jeho hlavní snahou jen hodiny cizího jazyka zdárně absolvovat a na konci kurzu úspěšně složit závěrečnou písemnou zkoušku, jejíž součástí bude PP. Podle toho by se měl PP v novat více či méně, v závislosti na cíli, kterého chce dosáhnout. Je také třeba zvážit okolní situaci, zejména kolik času může reálně psaní textů student učitel v rámci hodin cizího jazyka v novat. Podle Leki²⁰ by si učitelé měli uvědomit, že pro ně, které studenty není psaní prioritou, proto by se psaní ve školním prostředí nemělo přehánět.

V disertační práci jsou zohledněny výše zmíněné otázky, nicméně hlavní měrou je práce zaměřená na tvorbu cvičení vedoucích k PP. V oblasti cvičení na rozvoj PP vycházíme z porovnání didaktiky mateřského jazyka (četiny) s didaktikou ruského jazyka týkající se slohové tvorby. V zadání cvičení musí být zvaženy následující faktory: jazyková úroveň a náročnost, věk pisatele a jeho úroveň myšlení a znalostí, komunikativní cíl, kontext, slohový útvar, očekávaný rozsah práce a zároveň je třeba stanovit, jaké stimuly a pomůcky je vhodné studentovi k PP poskytnout, aby se zdárně zhostil svého úkolu a psaní bylo efektivní. Hlavním praktickým výstupem práce je předložit studentům dostatečný počet různorodých cvičení zaměřených na rozvoj PP s nadějí, že budou při studiu RJ využita a přispíjí k úspěšnému složení písemné části maturitní zkoušky z RJ.

---

¹⁹ CASANAWE, Ch. P. *ibid.* s. 46.

²⁰ LEKI, I. A challenge to second language writing professionals: Is writing overrated? In: Kroll, Barbara et al. *Exploring the Dynamics of Second Language Writing*. Cambridge: CUP, 2003. s. 328.

1.5 Výchozí hypotézy

Základní výchozí hypotézy se týkají učebních materiálů pro výuku ruského jazyka, studentů i učitelů RJ. Celkem jsme stanovili deset hypotéz.

Hypotézy týkající se výukových materiálů

- 1) Pracovní sešity obsahují v **t-í po et cvičení** na rozvoj PP nejlépe učebnice, pro i emfl po et cvičení má vzrůstající tendenci s rostoucí obtížností a jednotlivé učební soubory obsahují podobně stejný počet cvičení pro danou úroveň (A1, A2, B1). Po et cvičení je dostatečný prostor pro zajištění kvalitní výuky písemného projevu.
- 2) Pracovní sešity obsahují **více typů cvičení** na rozvoj PP nejlépe učebnice, pro i emfl po et typ cvičení má vzrůstající tendenci s rostoucí obtížností a jednotlivé učební soubory obsahují podobně stejný počet typů cvičení pro danou úroveň (A1, A2, B1).
- 3) Nejvíce jsou v učebních souborech zastoupena cvičení na popis, dopis a vypravování a všechny učební soubory pracují s uvedenými ve zhruba stejném rozsahu.

Hypotézy týkající se studentů

- 4) Studenti pracují na S^{TM} eváhu s učebním souborem Raduga a Raduga po novomu, pro i emfl učební soubor je využíván jako celek v etn pracovního sešitu a zároveň je používáno Evropské jazykové portfolio.
- 5) Studenti v rámci výuky ruského jazyka na S^{TM} vyhledávají v t-í prostor pro psaní souvislých textů a pro i PP nedochází ke spolupráci mezi studenty, nebo PP je v t-í inou využíván individuálně.
- 6) Studenti neznají postupy psaní, v důsledku čehož si své texty nedostatečně opravují.
- 7) Studenti nejraději píšou na obecně daná témata a neformální texty.

Hypotézy týkající se učitelů

- 8) Učební materiály, které jsou pro učitele na českém trhu k dispozici, neobsahují dostatečné a kvalitní podklady k procvičování samostatného písemného projevu a učitelé by uvítali doplnkový učební materiál zaměřený na písemný projev.
- 9) Učitelé se psaní se svými studenty příliš často nevěnují, zadávají ho jako samostatnou činnost, pro i které studenti nespolupracují, a kladou v t-í důraz na výsledný produkt psaní nejlépe na postup.
- 10) Učitelé postupují k procvičování písemného projevu po probrání lekce, používají různé stimuly a vycházejí z tématu dané lekce, pro i emfl rozsah produkováného textu roste se zvyšující se obtížností.

2 Teoretická východiska - PP jako řečová dovednost

2.1 Lingvistické základy PP

Mezi významné české jazykovědce, kteří ovlivnili výuku cizích jazyků, patří: V. Mathesius, B. Trnka, J. Vachek, L. Kopeckij, B. Havránek a další.

Mathesius²¹ již zaátkem 20. století rozvíjí myšlenky týkající se slohu v českém jazyce. Sloh dle něj na individuální (každý autor má svůj styl psaní) a na funkční (existují obecné vzorce). Každý sloh má svůj účel, cíl, svého adresáta. Dleňtými vlastnostmi slohu je jasnost a plynulost. Mathesius použil termín šaktuální členění v tneě a dleňtí v ty na dvě ásti: **základ** výpovědi (to, o čem se sděluje informace) a **jádro** výpovědi (to, co se sděluje, nová informace). Později byl v textové lingvistice zaveden termín **téma** (to, co je známé) a **réma** (to, co je nové). Mathesius také zmíňuje dleňtost odkazovacích zájmen a spojek pro logickou návaznost v textu v odstavci. Odstavec musí být soudržný, mít jasný začátek a konec a měl by rozvíjet jednu myšlenku. Adresátem písemného projevu může být jednotlivec nebo v t-í skupina.²²

Havránek²³ se také zabývá otázkami spisovné češtiny, jejím vznikem a vývojem a vztahem ke kultuře jazyka. Spisovným jazykem se zaznamenává lidský pokrok, civilizační proces, intelektuální rozvoj společnosti v různých sférách. Ke kodifikaci normy spisovné češtiny přispěly teze Pražského lingvistického kroužku z roku 1947.

Vachek²⁴ se vnuje definicí normy psaného jazyka. Do normy zahrnuje nejen pravopis, ale i rozvržení textu do odstavců. Psanou a mluvenou normu považuje za rovnocenné, v jazyce dochází k jejich koexistenci, kdy každá má své místo a funkci. Rozvoj civilizace a kultury by bez psané normy nebyl možný.

Co se na-í práce týče, tak dleňtí je uvedení dvou lingvistických disciplín: naukou o mluvené češtině je **rétorika** a vnuje o písemném vyjadřování je **stylistika**. Ve stylistice jsou vybírány pisatelem vhodné jazykové prostředky vzhledem k: cíli, formě a konkrétní komunikační situaci. Stylistika zkoumá různé styly obecně i styly jednotlivých autorů / spisovatelů (tak zvané ideostyly).

Podle Kačínova²⁵ je základem Jakobsonův model řečové komunikace, ve kterém na sebe působí autor a adresát (editor a recipient) v určité komunikační situaci, je produkován text prostřednictvím jazykového kódu a přenášen určitou formou, určitým kanálem spojení. Ve výzkumu je možné se zaměřit na různé části tohoto modelu.

V dnešní době v Rusku nalezneme několik lingvistických disciplín, které se zabývají textem. Zásadním problémem je ovšem definice textu. Jednotná definice zatím nebyla vytvořena, jelikož text je složitým a komplexním fenoménem, který může být zkoumán z různých hledisek (forma, struktura, logika, obsah, výběr a organizace jazykových prostředků, vyjádření myšlenek a postoj autora, cíl, vliv na adresáta, kontext, kultura a etika). Bolotnova²⁶ uvádí následující pohled v dních oborech. **Textologie** se zabývá autorstvím textu. Na základě porovnání variant rukopisů dokáže určit pravého autora. **Teorie textu** zkoumá příznaky a vlastnosti textu, jeho typy, strukturu, obsah a formu i funkci, tvorbu i porozumění textu. **Textová lingvistika**

²¹ MATHESIUS, V. *Čeština a sloh*. Praha: československý spisovatel, 1966.

²² MATHESIUS, V. *Čeština a obecný jazykozpyt*. Praha: Melantrich, 1947.

²³ HAVRÁNEK, B. *Studie o spisovném jazyce*. Praha: Akademie věd, 1963.

²⁴ VACHEK, J. K obecným otázkám pravopisu a psané normy jazyka. In: *Slovo a slovesnost*. 1964, r. 25, . 2, s. 117-126.

²⁵ Kačín, J. *Teorie komunikace*. Praha: Osvěta, 2014, s.70-71.

²⁶ Bolotnova, E. *Textologie*. Praha: Osvěta, 2009.

(lingvistika textu) zkoumá pravidla sestavení souvislého textu, opírá se o syntaxi, sémantiku a pragmatiku. Hledá obecné zákonitosti tvorby odstavců. **Stylistika textu** (. . .²⁷, . . .²⁸) se zajímá o obsah, jak je zpracován a s jakým cílem. Stylistika se v dnešní době dále dle ní odvíjí: stylistiku dekódování textu, funkční stylistiku a komunikativní stylistiku. **Stylistika dekódování textu** (. . .) se snaží dekódovat význam textu, ale nikoli význam, který do textu vložil autor, nýbrž jak je text vnímán čtenářem. **Funkční stylistika** (. . .²⁹) se vztahuje k textům různých stylů: vdecký, literární, publicistický, administrativní, hovorový a snaží se o popisování textů kpisnými funkčními styly. **Komunikativní stylistika** (. . .) zkoumá strukturu, sémantiku i pragmatiku textu jako formu komunikace a stylu autora. Pro texty jsou tak důležité i lingvistické, tak extralingvistické faktory. V textu se projeví i osobnost autora. Jedná se o systémovou - inováční přístup k textu.

Mezi vlastnosti textu Bolotnova považuje **tyto** základní: informovanost (text informuje, ukazuje pohled autora na svět), strukturu (má svou strukturu, která zahrnuje kohezi, koherenci a uspořádání), regulaci (text reguluje poznávací funkčnost čtenáře, umožňuje odhadu, rozvíjení textu, varianty interpretace), integraci (syntéza všech elementů k vyjádření obsahu textu v souladu s intencí autora).

Galperin³⁰ popisuje texty **deset** různých kategorií: informovanost, kohezi, logickou kontinuitu, jednotnost, sémantickou samostatnost, retrospekci a prospekci (vztah k předchozí a k následující informaci), modalitu, integraci, ukončenost. Vše je vzájemně propojeno a navzájem se ovlivňuje.

Bachtin, kterého cituje Bolotnova³¹, zdůrazňuje dialogičnost textu. V každém textu se skrývá pisatel a adresát/ čtenář. Důležitými kategoriemi textu jsou také: čas a prostor/ místo. Podle Bachtina jsou navzájem propojeny a působí na sebe, Bachtin proto zavádí termín šchronotopó. Tyto kategorie je událost/ situace nebo stav/ fakt. Událost popisuje proces, jak se děje v prostoru a časem vyvíjí, je popisem dynamickým. Stav je popisem statickým. V obou případech se jedná o téma textu.

V textu se projevuje mnoho různých aspektů a v závislosti na nich lze texty třídit podle rozličných parametrů. V naší práci se budeme držet základní klasifikace textů na vyprávěcí, popisný a úvahový, jelikož tato klasifikace je hojně využívána ve vědeckých úvazcích.

2.1.1 Písemný projev a textová lingvistika

Textová lingvistika se zabývá zkoumáním textu, na jeho vlastnosti i jednotlivé části. Text by měl být adekvátní dané komunikativní situaci (princip komunikativnosti), koherentní, kohezní a gramaticky správný (princip systémovosti). **Adekvátnost** vychází z pragmatického komunikačního cíle, kterého chce pisatel dosáhnout. Respektuje sociální společenské a žánrové konvence. **Koherence**³² se vztahuje k logické organizaci textu do odstavců s cílem snadného

²⁷ . . . : , 2010.

²⁸ . . . : , 2009.

²⁹ . . . : , 2014.

³⁰ . . . : , 2009.

³¹ . . . : , 2009, s. 180.

³² HALLIDAY, M. A., HASSAN, R. *Language, Context, and Text: Aspects of Language in a Social Semiotic Perspective*. Oxford: OUP, 1990.

porozumění pro tená e. **Koheze**³³ se týká gramatické správnosti, vhodné slovní zásoby a jejího propojení odpovídajícími spojovacími výrazy. Vyuffívá spojky a spojovací výrazy, zájmena, synonymní výrazy, opakování slov a interpunkci. Textová lingvistika také zkoumá intertextualitu, vliv daného textu na ostatní existující texty a zároveň vyuffítí jiných textů p i jeho tvorbu a srozumitelnost textu pro tená e.

2.1.2 Písemný projev a sociolingvistika

Sociolingvistika³⁴ se zabývá jazykem a společností s jejími hodnotami, čerpá z antropologie a sociologie. Vychází ze sociokulturního kontextu. Z pohledu sociolingvistiky je tvorba textu zakotvena v každém národě, v každé kulturní společnosti. Jsou dána určitá obecná pravidla pro psaní různých slohových útvarů a zejména korespondence. Dodrhuje se úzus, který se historicky vyvíjel. Ke změnám dochází neustále, v dnešní době především v elektronické korespondenci a v dalších textech na internetu (chat, blog, atd.). Svá pravidla v dané společnosti mají profesionální texty akademické, novinářské, právní a vdecké. Cílem sociolingvistiky je napomoci dosáhnout efektivní písemné komunikace v dané situaci a v prostředí určitého jazykového prostředí.

2.1.3 Písemný projev a pragmalingvistika

Pragmalingvistika³⁵ vychází z pragmatiky a jejího uplatnění na materiál jazykový. Hledá pragmatický způsob, jak co nejlépe vyjádřit intenci autora v konkrétní komunikační situaci. Zkoumá, jak jazyk funguje a jak ho co nejlépe učeln, efektivně a vhodně vyuffít. Zaměřuje se jak na prvky lingvistické, tak i extralingvistické. Bere v úvahu různé faktory: sociální, psychologické a kulturní. Nezapomíná se na informaci, která se při komunikaci předává implicitně a měla by být adresátem správně interpretována. V písemném projevu je tak nutné mít komunikační cíl: co sdělovat (obsah), jakým způsobem (forma), komu (adresát), kým (pisatel) a za jakých podmínek (kontext).

2.2 Psychologické a psycholingvistické základy PP

2.2.1 Písemný projev, mozek, myšlení, paměť a kognitivní procesy

José Antonio Marina a María de la Válgoma³⁶ považují psaní za ukázkou myšlení. Kdo se umí písemně dobře logicky vyjádřit, dobře myslí. Na které myšlenky se mohou rozvíjet pouze díky psaní. Propagují motto: šuřit dobře pouffvat jazyk znamená uřit dobře pouffvat inteligenci. Ch. Tribble³⁷ uvádí, že psaním se studenti vyvíjejí jako myslitelé. Pomocí psaní uvaflují o svém. Alvarez³⁸ zastává názor, že psaní je mocným nástrojem myšlení.

Podle Blooma, kterého cituje ve své knížce Fisher³⁹, existují dvě úrovně myšlení: níflí a vyflí. Mezi níflí zaazuje: naučit se nazpaměť fakta, rozumět jim a umět je aplikovat. Mezi vyflí patří

³³ HALLIDAY, M. A., HASSAN, R. *ibid.*

³⁴ : , 2009.

³⁵ : . *ibid.*

³⁶ MARINA, J.A., de la VÁLGOMA, M. *La magia de escribir*. Barcelona: Debolsillo, 2008. s. 120.

³⁷ TRIBBLE, Ch. *Writing*. Hong Kong: OUP, 1996. s. 42.

³⁸ ÁLVAREZ ANGULO, T. *Competencias básicas en escritura*. Barcelona: Octaedro, 2010. s. 14.

³⁹ FISHER, R. *Uíme d ti myslet a uřit se*. Praha: Portál 2011. s. 14.

schopnost analýzy, syntézy a hodnocení. Uitelé by tak měli studentům klást takové otázky, aby u nich studenti museli myslet, ne aby jen opakovali to, co se naučili nazpamět.

Z hlediska psychologie hraje při PP důležitou roli myšlení a paměť. Při psaní dochází k proměně, myšlenky se vyvíjejí. Pisatel neví předem, jak přesně bude jeho výsledný text vypadat, proto je nej neustále v průběhu psaní obměňuje. Během psaní e-í postupně různé úkoly a text vytváří. Rozvíjí se tak jeho kritické myšlení a tvořivost. Podle Hedge⁴⁰ se psaní a myšlení v procesu psaní neustále vzájemně prolínají, doplňují, vznikají nové myšlenky a společně vedou ke zlepšení tvořeného textu.

Neméně důležitou roli hraje vnitřní e⁴¹, v které se tvoří myšlenky. Jedna myšlenka se dá vyjádřit pomocí různých jazykových prostředků a vždy bude mít určitý významový odstín, bude stylistickou variantou. Student by měl být veden k tomu, aby byl schopen z nabízených zdánlivě synonymních výrazů vybrat ten nejvhodnější pro dané vyjádření/ daný kontext. Psaní není jednoduchá činnost, student se musí naučit správně rozhodovat, což je namáhavé a může být až vyčerpávající, jelikož nikdy nemá jistotu, že se rozhodl správně.

Cílem výuky by mělo být naučit studenta myslet ve studovaném cizím jazyce. Toho lze ale dosáhnout pouze na vyšší úrovni znalosti cizího jazyka. Málokdy student dosáhne úrovně rodilého mluvčího. Pro začátečníky je typické, že si svůj text nejprve píší v mateřtině, ve které dokáží myslet a logicky uvažovat, a pak ho překládají do cizího jazyka. Nemělo by se jim tudíž bránit ve vyvíjení svého rodného jazyka při psaní v cizím jazyce, aby zadaný úkol dokázali splnit na přijatelné a odpovídající úrovni. Toto je možné považovat za jednu z kompenzačních strategií.

V posledních letech se hovoří o kognitivních procesech, které jsou nezbytné pro písemný projev. Hedge⁴² je dělí na: plánování, psaní naneisto a revizi (*planning, drafting, revision*). Harmer⁴³ popisuje kolo procesu (*process wheel*) jako kruh, kde se vzájemně doplňují a ovlivňují všechny části: plánování, psaní naneisto, editování a výsledkem je finální verze. Psaní může začít v jakémkoli bodu kruhu a dokud není pisatel spokojen, nekonečí. Podobný diagram představuje Mike Sharples⁴⁴, který části procesu nazývá: plánování, komponování textu a jeho revize. D. Cassany⁴⁵ je pojmenoval: plánování, textualizace a revize.

Hedge⁴⁶ upozorňuje na to, že při psaní probíhá simultánně několik operací. Některé pisatelé používají strategie, které jsou pro psaní efektivní. Zdánlivě nepřehledný postup/ proces psaní by měl vést ke vzniku jasné formulovaného textu. Autor při tvorbě textu může části vykrtnout, jiné části rozšířit, další přemístit. Může pracovat do nekonečna, ale vteřinu se nakonec s jednou ze vzniklých verzí spokojí. Dobří pisatelé se nejprve soustředí na obsah, později kontrolují gramatiku a jakými jazykovými prostředky své vyjádření co nejefektivněji a nejprve esnají.

Existuje mnoho modelů založených na kognitivních procesech. Nejznámější je podle Hedge⁴⁷ model Johna Hayes a Lindy Flowerové, kteří zkoumali, jak pracují zkušení a nezkušení pisatelé. Flower a Hayes⁴⁸ poftádali zkušenější pisatele, aby během psaní hovořili o

⁴⁰ HEDGE, T. *Writing*. Hong Kong: OUP, 1991. s. 22.

⁴¹ VYGOTSKIJ, L. S. *Myšlení a řeč*. Moskva: Akademie pedagogických nauk, 1956.

⁴² HEDGE, T. *ibid.* s. 11.

⁴³ HARMER, J. *How to Teach Writing*. Harlow: Longman, 2004. s. 6.

⁴⁴ SHARPLES, M. *How We Write. Writing as Creative Design*. London: Routledge, 1999. s. 72.

⁴⁵ CASSANY, D. *Construir la escritura*. Barcelona: Paidós, 1999. s. 150.

⁴⁶ HEDGE, T. *ibid.* s. 19.

⁴⁷ HEDGE, T. *ibid.* s. 63.

⁴⁸ CASSANY, D. *Construir la escritura*. Barcelona: Paidós, 1999. s. 57.

tom, jak p i psaní postupují, aby se snažili popsat, co probíhá v jejich mysli, a v-e nahrávali. Záznamy byly později autory výzkumu zpracovány a analyzovány.

Zku-ení produkují texty, které jsou pro tená e pln srozumitelné, nazývají je termínem šzam ené na tená eō (*reader based*). Nezku-ení pí-í texty bez ohledu na tená e, p edpokládají, že tená ví v-e, co je v jejich mysli, takže výsledné texty mohou být ambivalentní a mén jasně. Používají pro n termín šzam ené na pisateleō (*writer based*).

Dal-ím modelem je model Carla Bereitera a Marlene Scardamalia⁴⁹. Ti rozdílili pisatele na zku-ené a nezku-ené. Zku-ení zpracovávají data, o kterých pí-í, vyjad ují vlastní my-lenky, transformují, e-í dané problémy (*knowledge transforming*). Nezku-ení pouze pí-í o tom, co se dozv dí, své my-lenky nep idávají, pí-í o tom, co si pamatují (*knowledge telling*).

F. S. Mata⁵⁰ zmi uje, že pisatelé za áte níci pot ebují pomoc u itele. Psaní, p i kterém se musí soust edit na psaní slov, správné propojování slov do v t a vytvá ení textu (procesy níř-í úrovn), jim brání v tom, aby se také soust edili na obsah a logiku textu (procesy vy-í úrovn). Vieiro Iglesias⁵¹ prokázala, že nejt ř-í je plánování, kdy se má pisatel rozhodnout, co v-e bude jeho práce obsahovat, na jakého tená e bude zam ena a jakou formou bude psána. Podle jejího pr zkumu zabírá plánování ař dv t etiny z procesu psaní.

Psaním si student procvi uje my-lení. Stephen Bowkett⁵² pí-e o takzvaných my-lenkových dovednostech (*thinking skills*) a navrhuje ur ité praktické techniky a strategie. Studenti by se m li nau it soust edit se, analyzovat, syntetizovat, zapojit logiku, vnímat v-emi smysly, anticipovat, spekulovat ohledn minulosti a budoucnosti, um t vybírat a t ídit dostupné informace, kombinovat a nov spojovat, vizualizovat (um t si n co p edstavit) se zav enýma o ima, pracovat systematicky, neustále o e-eném problému p emý-let (i v podv domí), um t klást otázky a hledat na n odpov di, být pozitivn a optimisticky nalad ni. Studenti by m li být svým vyu ujícím povzbuzováni, chváleni a kladn hodnoceni. Bylo by řádoucí nau it je rozli-ovat, co je fakt a co jeho hodnocení nebo vyjád ení názoru o n m a ím je v-e podlořeno. Studenti by m li být sebev domí a pro e-ení daného problému zapáleni, pracovat s entusiasmem, snařit se p ekonat p ekářky a nevzdávat se.

Mezi kreativní my-lenkové dovednosti se podle Bowketta řadí: asociování, brainstorming, zobec ování, tvorba hypotéz, úsudk , vynalézání, vytvá ení analogie, personifikace, p edpovídání (anticipace), e-ení problém , rozhodování se, vyvozování záv r , argumentování, porovnávání (shody a rozdíly), ur ení p í iny a ř sledku. Poslední t i dovednosti se hojn projevují v eseřích daných zam ení.

Dal-ími známými postupy v uvařování jsou indukce, kdy student vychází z teorie, a dedukce, kdy student vyvodí záv ry na základ p íklad . Bowkett také doporu uje dívat se na problém z ř zných úhl pohledu, o ima ř zných postav, novým, neobvyklým zp sobem a také se dívat na pozitivní a negativní stránky jedné v ci nebo zkoumat, co je pro a co je proti navrhovanému e-ení.

P i psaní dochází ke spolupráci mezi krátkodobou (operativní/ pracovní) pam tí a pam tí dlouhodobou. Ideáln by jazykové prost edky m ly být uloženy v pam ti dlouhodobé (trvalé), jejich znalost by m la být automatická, aby s nimi mohla krátkodobá pam ooperativn

⁴⁹ BEREITER, C., SCARDAMALIA, M. Does learning to write have to be so difficult? In: Freedman, A. a kol. *Learning to Write: First Language/ Second Langure*. London: Longman, 1995. s. 20-33.

⁵⁰ MATA, F. *Psicopedagogía de la lengua escrita. Volumen II. Escritura*. Madrid: EOS, 2008. s. 55.

⁵¹ VIEIRO IGLESIAS, P. *Psicopedagogía de la escritura*. Madrid: Pirámide, 2007.

⁵² BOWKETT, S. *100+ Ideas for Teaching Thinking Skills*. London: Continuum, 2007.

pracovat a tvořit požadovaný text. Je žádoucí, aby nedošlo k předimenzování krátkodobé paměti a k jejímu zablokování.

Louis Timbal-Duclaux⁵³ upozorňuje na to, že během psaní v mozku pisatele probíhá boj mezi pravou a levou hemisférou. Pravá hemisféra se vnuje tvůrčí innosti, vymýšlení textu, je motorem. Levá hemisféra text koriguje, porovnává ji k brzdě. Pokud fungují naráz, stav pisatele se blokuje. Bowkett⁵⁴ nazývá pravou hemisféru uměleckým mozkiem (*artist brain*) a levou hemisféru logickým mozkiem (*logic brain*). Peter Elbow⁵⁵ doporučuje, aby pisatel nejprve psal tvůrčím způsobem a nedbal na gramatiku, logiku a syntax, aby pouze psal vše, co ho k danému tématu napadne. Když své nápady vyčerpá, za ne napsané zpracovávat do souvislého koherentního a kohezivního textu a ten teprve opraví. Pisatel se stává prvním kritickým čtenářem svého textu. Elbow považuje za nejlepší psát jako učitelský jazyk, protože ten je zvyklý vše zpočátku kontrolovat a je pro něj těžké se uvolnit a nechat zprvu pracovat jen pravou hemisféru.

2.2.2 Písemný projev a pohlaví

Na základě výzkumů bylo prokázáno, že existují určité rozdíly mezi pohlavím. Muži dávají přednost obecným tématům (například politika), ženy se raději vyjadřují k tématům blízkým (rodina, přátelé, kolega). Ženy rády hovoří o sobě. Podle Tannerové⁵⁶ chtějí muži v konverzaci rychle docílit závěru, zachovat si nezávislost a vyhnout se selhání. Ženy se snaží pokračovat, ukazovat spoluúspěch, cílem je dosáhnout shody. Ženy více projevují své city a empatii. Muži oznamují, včasně informují, kdežto ženy se raději čekají na radu. Muži jsou ve svém přesvědčení sebevědomější, ženy potěšují podpořit.

Obecně bylo na základě zkoumání částí mozku zjištěno⁵⁷, že ženy mají lepší schopnosti verbální komunikace a vyjadřování, jelikož mají větší Brodovo centrum mozku (člověčká motorika, abstrakce, struktury vztahů) a o 30 procent větší Wernickeho centrum mozku (logické zpracování řeči). Z toho vyplývá, že ženy jsou nadanější pro učení se cizím jazykům, mají k tomu lepší předpoklady.

Ve výzkumné části naší práce jsme tak k pohlaví přihlíželi a zkoumali, zda se určité rozdíly v odpovědích dívek/žen a chlapců/mužů projeví.

2.2.3 Písemný projev a tvořivost

Při tvůrčím psaní hraje svou roli **kreativita, fantazie, imaginace**. Student by se neměl bát riskovat a zkusit si vymýšlet, hrát si, neomezovat se v tvorbě, odklonit se od daných schémat, klást si otázky a hledat nekonvenční odpovědi. Podle G. Rodari⁵⁸ má k tvůrčí innosti kaňdý student předpoklady a je úkolem učitele je rozvíjet. J. A. Marina a M. de la Válgoma⁵⁹ připomínají, že tvůrčí psaní propagoval již známý francouzský pedagog Celestine Freinet ve své pedagogice volného textu. Založil časopis, ve kterém byly publikovány studentské práce. Snažil se o zvýšení sebevědomí studentů, jejich důvěru v texty, které napsali.

⁵³ TIMBAL-DUCLAUX, L. *Escritura creativa. Técnicas para liberar la inspiración y métodos de redacción*. Madrid: Edaf, 2004. s. 105-6.

⁵⁴ BOWKETT, S. *ibid.* s. 6.

⁵⁵ ELBOW, P. *Everyone Can Write*. New York: OUP, 2000.

⁵⁶ STERNBERG, R. J. *Kognitivní psychologie*. Praha: Portál, 2009. s. 369-371.

⁵⁷ LACHOUT, M. *Neurolingvistika ve vztahu k vyučování cizím jazykům* In: Janíková, V. a kol. *Výuka cizích jazyků*. Praha: Grada, 2011. s. 15-30.

⁵⁸ RODARI, G. *Gramática de la fantasía*. Barcelona: Planeta, 2007.

⁵⁹ MARINA, J. A., de la VÁLGOMA, M. *La magia de escribir*. Barcelona: Debolsillo, 2008. s. 98-99.

Podle Bowketta⁶⁰ jsou v-ichni lidé p irozen kreativní: rádi spojují, zkoumají, vytvá ejí vzory, imitují a inovují, získávají nové zku-enosti a p ekonávají p ekáfky. Lidé jsou zv daví, pozorují a kladou otázky. Kreativita je ale úzce propojena s emocemi, se sebev domím a sebeúctou.⁶¹ Úkolem vyu ujícího je tak vytvá et p i výuce prost edí, ve kterém by kreativita byla podporována a kladn hodnocena, nikoli kritizována i zesm -ována.

Studenti by se nem li bát tvorby, nem li by být líní a pohodlní, ale m li by toufit po poznání, zkoumání, objevování a zkou-ení nového. M li by si tvo ení textu šuflivatō jako hru s jazykem.

Tvo ivé neboli divergentní my-lení lze p i psaní⁶² vhodn uplatnit. Studenti se u í dívat se na problém z nového nebo jiného úhlu pohledu, nap íklad popisují z úhlu pohledu jiné postavy nebo pro jiného adresáta. V dí, fle neexistuje jediná správná odpov , ale spousta alternativ, mohou si tak vymý-let a být originální. P i psaní mohou e-ít ur itý problém, snažit se pomoci n komu napsat text za ur itým ú elem i se zadaným cílem, nebo sami nejprve e-ení vymyslet, a pak o tom napsat nap íklad v dopise kamarádovi. Studenti také mohou vymý-let ásti p íb hu: úvod (co p edcházelo), sta (co se stalo) a záv r (jak to dopadlo, co z toho plyne). Studenti se mohou vflít do ur ité role a psát jako kdyby byli n kdo jiný (role play). Tv r í my-lení m fle být vyprovokováno otázkou: co by se stalo, kdyby í / co bys d lal, kdyby í / jakou postavou bys cht l být í / jaký flivot bys cht l mít ... Dal-í mofnou tv r í aktivitou je nap íklad popis obrázku a následn jeho nakreslení jiným studentem na základ vytvo eného popisu, jak bude zmín no v kapitole o typologii cvi ení, nebo psaní na základ pocit vzniklých p i poslechu zvuk i hudby nebo po shlédnutí filmu.

Tvo ivé my-lení vyfladuje as, a pokud se student m poda í vymyslet n co zajímavého, baví se u toho a mají z tvorby radost. Podle Fishera⁶³ se štvo ivému my-lení lze u it a lze je rozvíjet.ō Je t eba vedení dobrého u itele, který zadává úkoly vedoucí k my-lení a nutí tak studenty myslet.

2.2.4 Písemný projev a styly učení

Každý student má vypracovaný ur itý zp sob u ení, který mu vyhovuje. Podle základního d lení existuje typ vizuální, auditivní, kinestetický a taktilní⁶⁴. Student vizuálního typu v-e nejlépe vnímá a u í se zrakem, pomáhají mu obrázky, plánky, diagramy, videa. Kdyfl n co vidí, lépe si to zapamatuje a porozumí tomu. Student auditivního typu má pot ebu v-e sly-et, pomáhá mu mluvené slovo a nahrávky. Snáze si zapamatuje to, co si poslechne. Student kinestetického typu vyfladuje pohyb. Kdyfl se má n co nau it, vyhovuje mu nap íklad chození. Takoví studenti jsou ásto ve -kolách považováni za hyperaktivní a je jim vy ítáno, fle na hodinách vyru-ují, nevydrflí sed t klidn na svém míst . Student typu taktilního p i u ení rád pracuje manuáln , vyrábí prostorové modely nebo kreslí.

Podrobn ji se u ebními styly na eských -kolách zabýval Ji í Mare-⁶⁵, který zd raz uje, fle je t eba brát v úvahu individuální zvlá-tnosti flák a student . U itelé by se m li snažit flák v/ student v u ební styl diagnostikovat a výuku mu p izp sobit a v p ípad pot eby pomoci, nau it fláka/ studenta, novým strategiím, jak se lépe u it. Ve výuce by se tak m ly vyuflívat r zné postupy, aby si každý flák/ student vybral a vyuflil to, co vyhovuje jeho u ebnímu stylu. flák/

⁶⁰ BOWKETT, S. *100+ Ideas for Teaching Creativity*. London: Continuum, 2007. s. 7.

⁶¹ BOWKETT, S. *ibid.* s. 23.

⁶² FRANK, C., RINVOLUCRI, M. *Creative Writing*. Helbling Languages, 2007.

⁶³ FISHER, R. *ibid.* s. 98.

⁶⁴ HYLAND, K. *Second Language Writing*. Cambridge: OUP, 2003. s. 43.

⁶⁵ MARETMJ. *Styly u ení flák a student*. Praha: Portál, 1998. s. 129.

student by měl usilovat o autoregulaci učení, měl by znát své styly učení a neustále je zdokonalovat, jeho cílem by mělo být celoživotní učení.

Student ovšem nemusí být vyhraněn, může své styly učení měnit podle kontextu, podle studovaného předmětu, podle vykonávané aktivity. Schopný student je flexibilní a vybere si to, co je pro danou situaci nejvhodnější a nejméně efektivní v závislosti na tom, co má k dispozici a na poskytnutém materiálu. Styl učení se často mění s věkem a se stupněm studované školy (ZŠ, SŠ, VŠ). Svou roli také může hrát čas, na který žáci/ studenti se lépe učí ráno a dopoledne, jiní odpoledne i večer. Také záleží na zkušenostech a praktické schopnosti přeorientovat se z jednoho stylu učení na druhý i například využít znalostí z mateřského jazyka pro jazyk cizí a naopak.

Psalení je důležitá pro žáky/ studenty, kteří jsou v promluvením, jsou považováni za introverty. V písemné formě mohou vyjádřit (jak v rodném, tak i v cizím jazyce) to, co by nedokázali říci kvůli svému ostychu. O daném tématu napíše například email/ dopis, popis, vypravování nebo úvahu. Dále má psaní velký význam také pro žáky/ studenty, jejichž učební styl⁶⁶ je založen na psaní, které jim pomáhá v memorování a učení se obsahu. V tomto případě se ovšem nejedná o psaní souvislých textů, ale spíše o psaní výpisků a poznámek.

2.2.5 Písemný projev, motivace a emoce

Vnímání vnitřní motivace⁶⁷ při psaní je velmi důležitá. **Vnímání motivace** je motivací ve školním prostředí, kde hraje zásadní roli učitel, který by měl studenty chválit. Pochvala, která je upřímná, objektivní a zasloužená, přináší motivaci, je doprovázena pozitivním pocitem úspěšnosti. Motivující je také povzbuzení a vyjádření důvěry ve studentovy schopnosti. Důležitá je vzájemná vazba, která vyzdvihne kladné body odvedené práce, nezaměřuje se jen na kritiku a chyby. Student se tak bude cítit v učení jistý, bude vědět, co dokáže a co by měl zlepšit.

Studenta motivuje, když je určený **problémový úkol** a snaží se najít nejlepší řešení. Také je motivující, když existují různé možnosti správného řešení. Student má šanci přijít i s neotřelým originálním nápadem. Zadaný úkol by ovšem měl být splnitelný, neměl by být ani příliš snadný, ani příliš složitý. Terminologií Vygotského⁶⁸ by měl být v širším nejbližšího rozvoje. A.A. Leonjev⁶⁹ doporučuje postavit studenta do určité role a situace, ve které bude muset řešit daný problém za pomoci cizího jazyka, bude mít motivaci a cíl. To se blíží myšlence projektového/ programového vyučování (J. Dewey⁷⁰). Úkol by měl být tvůrčí a zajímavý, aby se student chtěl podílet na jeho řešení. Leonjev⁷¹ doporučuje určitou detektivní zápletku. Student může produkovat text spolu s hrdinou z knížky/ učebnice nebo na jeho místě (vezme na sebe určitou roli). Student by měl přijímat role takových situací, do kterých se může reálně ve svém životě dostat, například při návštěvě v cizí zemi.

⁶⁶ VESELÝ, J. Princip komplexnosti při vyučování cizímu jazyku. In. *Cizí jazyky ve škole*. 1989-90, 5, s. 193 - 199.

⁶⁷ ÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: Univerzita Karlova, 1993. s. 187.

⁶⁸ VYGOTSKIJ, L. S. *ibid.*

⁶⁹ , A. A.

, 1970. s. 35.

⁷⁰ DEWEY, J. *Škola a společnost*. Praha: nákladem Jana Laichtera, 1904.

⁷¹ , A. A. *ibid.* s. 36.

Motivovat studenty v cizím jazyce lze i tím, že jim je umožněno text **publikovat**. Pavla Zajícová⁷² doporučuje publikování na nástěnku nebo ve studentském tiskovém časopise. Studenti by měli vidět v psaní určitý **smysluplný cíl**. Buď mohou psát pro konkrétní reálné tenáče (například své spolubyvatelky), nebo psát pro využití v budoucnosti, v praktickém životě, především při dopisování (dopisy neformální a zejména formální). Když jsou vzniklé texty uhlášeny, student si je může uchovat jako vzory a příklady své práce v portfolio.

Také je důležitý **pozitivní vztah** studenta k obsahu textu, který tvoří. Musí mít dostatečné informace o tématu, o kterém píše. Student by neměl psát o něčem, co psát nechce, nebo o tématu, ke kterému má odpor, neměl by psát z donucení. Ideálně by měl psát s radostí a optimismem a cítit se při psaní dobře.

Emocemi se u nás zabývá Věra Janíková⁷³. Emoce hrají důležitou roli při zapamatování si probíraného učiva. To, co je přijímáno studenty pozitivně a více kanály, si lépe a trvaleji osvojí. Důležitě tak jsou pozitivní zážitky při výuce. Jako příklad uvádí Janíková využití tvůrčího psaní v cizím jazyce, kdy si mohou studenti tvůrčími způsoby s jazykem hrát a experimentovat a mít radost z vytvoření originálního textu. Úspěch vyvolává jejich pozitivní emoce a zvyšuje motivaci již v počátečním stadiu cizojazyčné výuky. To potvrzuje i Pavla Marešková⁷⁴, která píše o tom, že emoce fungují jako stimul motivace. Obecně tak doporučuje vytvořit ve třídě pozitivní emocionální atmosféru.

Vnitřní motivace vychází ze samotného studenta. Když si student vytvoří, že text dokáže vytvořit, je hnán vnitřní touhou psát. Důležitě je jeho sebevědomí. Podle Fischera⁷⁵ je sebevědomí sebeúctou a sebeúcta definuje jako: štiché vnitřní vědomí, že jsme dobří, že známe svou cenu a že ji znají ostatní. Je to cit respektu k sobě, proflitek vlastní hodnoty, vědomí, kdo jsme a co dokážeme. Mnohým studentům takové sebevědomí chybí, nebo ho mohou ztratit, když se sami přesvědčí o tom, že zadaný úkol je nad jejich reálné síly a zažívají pocit méněcennosti. Naopak víra ve své schopnosti a v úspěch je velkou motivací.

Motivaci je nutné neustále podporovat a studenta ve studiu povzbuzovat. Nation⁷⁶ doporučuje proflívání úspěchu, který je velmi motivující. Úspěchu napomáhá předefinovaná příprava a správně zadané cvičení, které odpovídá zájmům a schopnostem studenta. Bez motivace, která je motorem činnosti, se student dosáhne cíle. Student by měl mít optimistický vztah k psaní a vnímat svou dovednost psát pozitivně.

---

⁷² ZAJÍCOVÁ, P. Kreativní psaní ve výuce němčiny. In: Janíková, V. a kol. *Výuka cizích jazyků*. Praha: Grada, 2011. s. 114.

⁷³ JANÍKOVÁ, V. Emocionální aspekty ve výuce cizím jazykem. In: *Cizí jazyky*. 2003-4, r. 47, č. 2, s. 53-54.

⁷⁴ MAREŠKOVÁ, P. Emoce a učení se cizímu jazyku. In: Janíková, V. a kol. *Výuka cizích jazyků*. Praha: Grada, 2011. s. 78-103.

⁷⁵ FISHER, R. *ibid.* s. 141.

⁷⁶ NATION, P. *Teaching ESL/EFL Reading and Writing*. New York: Routledge, 2009. s. 94.

2.3 Didaktické základy PP

2.3.1 PP ve vztahu k řečovým dovednostem v didaktice CJ

2.3.1.1 Písemný projev - obecná charakteristika

Při popisu základních charakteristik písemného projevu v cizím jazyce se mnozí autoři didaktik shodují, například doplňují. Vycházeli jsme hlavně z textů J. Hendricha⁷⁷, E. Beneše⁷⁸, F. Malíka⁷⁹, S. Jelínka⁸⁰, A. A. Akinov⁸¹ a A. N. Mukina⁸².

Písemný projev je jednou ze čtyř základních dovedností ve výuce cizích jazyků a patří se řadí mezi nejobtížnější, nejkomplexnější, nejnárovnější a také nejméně zastoupené v praxi. Ovládnutí psaní se tvrdí, že umí cizí jazyk, když se v něm dokáže domluvit. Psaní se jako by zanedbává. PP nám může povahovat za určitou nadstavbu, za něco druhotného, za zdokonalení, které nevědomky potěbuje a chtějí dosáhnout. Spolu s mluveným projevem patří mezi dovednosti produktivní/aktivní. Na druhé straně se hovoří o dovednostech receptivních/pasivních, kterým při azujeme poslech s porozuměním a s porozuměním. Věchny tyto dovednosti ale neexistují v praxi samy o sobě, naopak jsou propojeny a vzájemně se ovlivňují a doplňují. Velmi zřídka se setkáváme s jednou dovedností v izolaci, ale jeden ovládnutí k mluvenému ovládnutí rzné dovednosti na nestejně úrovni. Jelínek⁸⁴ upozorňuje na to, že by ve výuce mělo docházet k rozvoji věchny základních dovedností rovnoměrně. V následujících odstavcích se budeme vnovat jejich vzájemnému porovnávání.

Student ruského jazyka se musí nejprve seznámit z ruskou abecedou, s grafickým systémem, který se liší od latinských písmen. Psát abecedou se studenti učí stejně, jako se učí psát písmena české abecedy. Cvičí se ve vedení ruky, musí dojít ke koordinaci mezi mozky, okem a rukou. Píší podle vzoru nejprve jednotlivá písmena, pak cvičí napojování písmen, ať vzniknou slova, která poté podle pravidel slovosledu a syntaxe uspořádají do vět. Dále se učí jednoduché věty spojovat do souvětí a z jednotlivých vět a souvětí by měly být schopni tvořit odstavce a ucelené souvislé texty a zároveň používat správnou interpunkci. Psaní slohu jistě ovládají ve svém mateřském jazyce a měli by své znalosti dokázat aplikovat i na jazyk cizí. Mnozí však nedokáží automaticky převést své znalosti do cizího jazyka a je úkolem učitele, aby studentům pomohl.

Ve výzkumu se nebudeme zabývat zkoumáním toho, jak se studenti naučí psát písmena a slova, ale zaměříme se na vyšší stupeň, na produkci cizojazyčných textů. Naším úkolem bude zkoumat, jak pomoci studentům k tomu, aby se naučili tvořit texty v cizím jazyce, jaké metody a zejména jaká cvičení jim nejvíce mohou pomoci.

⁷⁷ HENDRICH, J. *ibid.* s. 236 - 245.

⁷⁸ BENEŠ, E. *Metodika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1970.

⁷⁹ MALÍK, F. a kol. *Metodika vyučování ruskému jazyku*. Praha: SPN, 1967.

⁸⁰ JELÍNEK, S. *Didaktika ruského jazyka. Vybrané kapitoly*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2003. s. 180-189. In: Purm a kol.

⁸¹ A. A. AKINOV, *Didaktika ruského jazyka. Vybrané kapitoly*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2003. s. 180-189.

⁸² A. N. MUKINA, *Didaktika ruského jazyka. Vybrané kapitoly*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2003. s. 180-189.

⁸³ PERCLOVÁ, R. *Psaní o text, pisatel a tená*. In: *Cizí jazyky*. 1996-97, r. 40, č. 7-8, s. 113 - 115.

⁸⁴ JELÍNEK, S. *Písemný projev v komplexnosti vyučování cizím jazykům*. In: *Cizí jazyky*. 1992-93, r. 36, č. 7, s. 242 - 247.

2.3.1.2 Písemný a mluvený projev

Písemný a mluvený projev jako produktivní činnosti mají mnoho společného, ale také mnoho rozdílného. Mluvený projev je považován za prvotní, v mateřském jazyce se dítě nejprve naučí spontánně mluvit přibližně od dvou let, později ve věku kolem 7-8 let se učí psát. Při osvojování mateřského jazyka je úzká vazba mezi počátkem mluvení a výukou psaní několik let. Při výuce cizího jazyka se také podobně klade důraz na mluvení (ústní předstihová nebo následná audioorální kurz) a psaní je začínáno postupně, v případě ruského jazyka nejprve jen pro zápis psaní písmen, slov, pak vět a nakonec v tvorbě krátkých textů, později i delších. Mluvení také začíná s výslovností jednotlivých hlásek a slabik, poté slov, pak krátkých vět, později delších a vznikají krátké mluvené texty, které se postupně rozvíjejí.

Promluva je komunikací pomocí, spontánní, dochází k okamžité interakci. Každý mluvčí má své tempo řeči⁸⁵. Posluchač je přítomen, vnímá kontext situace, sleduje gestikulaci a mimiku mluvčího, která mnohdy napoví více, než vyřčená slova. Důležitou roli u promluvy hraje intonace, která sama o sobě již také skrývá určitý význam (otázka, oznamovací věta, příkaz), a hlasitost. Mluvčí vyjadřuje hovorové výrazy, frekventovaná slova a krátké vety, eliptická vyjádření, různé vsuvky na vyplnění hezitationních pauz. Posluchač mluvímu pomáhá svou interakcí, klade otázky, vyjadřuje vlastní názor (souhlas i nesouhlas), mluvčího doplňuje. Mluvení se tak zdá být snadnější než psaní, jelikož neprobíhá osamoceno, ale dá se říci, že dochází ke vzájemné spolupráci mezi mluvčími. Na druhou stranu ale je porozumění mluvenému ztěženo rychlostí promluvy mluvčího a také různými přirozenými rušivými prvky v prostoru, kde se mluvčí nacházejí, které znesnadňují správné a rychlé dekodování uslyšeného.

Písemný projev se liší několika zásadními vlastnostmi od promluvy. Písmo⁸⁶ je uchovatelné v grafické formě. Pisatel a čtenář se mohou nacházet daleko od sebe navzájem v prostoru i v čase, proto musí být dostatečně výstižně popsán veškerý kontext. Psaní⁸⁷ je tak po tem využitých slov delší, slova jsou vybírána s rozmyslem, pečlivěji než u promluvy, aby byla dostatečně výstižná a čtenář pokud možno věm porozuměl a dokázal si popisované představit. Psaní používá složitější syntax (delší věty a souvětí) a knižní slova s abstraktním významem, vyčištěný jazyk, dodržuje se gramatická správnost. Text musí mít svou logiku. Pro názornost je uspořádán do odstavců a celkově je graficky rozlišen, je organizovaný a má svou strukturu a prostorové členění. Charakteristická je forma monologu.

Pisatel⁸⁸ má v ideálním případě na psaní a přemýšlení dostatek času, píše vlastním tempem a může využít různé pomůcky jako jsou například slovníky, gramatické příručky, učebnice a další materiály v tištěné i elektronické formě k vyhledání potřebné informace.

⁸⁵ VACHEK, J. K obecným otázkám pravopisu a psané normy jazyka. In: *Slovo a slovesnost*. 1964, r. 25, . 2, s. 117 - 126.

⁸⁶ JELÍNEK, S. Písemný projev v komplexnosti využití cizím jazykem. In: *Cizí jazyky*. 1992-93, r. 36, . 7, s. 242 - 247.

⁸⁷ FROLÍKOVÁ, Z. K problematice písemného projevu v cizojazyčném využití. In: *Cizí jazyky ve škole*. 1969-70, r. 13, . 3, s. 75 - 80.

⁸⁸ HENDRICH, J. *ibid.* s. 237.

Podle A. A. Leonjeva⁸⁹ se při psaní zapojuje vnitřní řeč, v ní pisatel hodnotí jazykové prostředky a vybírá podle svého uvážení ty nejuvhodnější. Při kontrole napsaného může vyúfít hlasitě říkání, aby slyšel, jak napsaný text zní a podle potřeby ho upravil.

Psaní jako komplexní činnost je porovnáváno k činnosti vynaládané kvůli řešení nějakého problému (*problem solving process*⁹⁰) nebo také ke kreativnímu procesu objevování (*discovery process*⁹¹). M. Sharples⁹² považuje psaní za neustálý boj, při kterém se autor snaží zaznamenat vlastní myšlenky a intence a zároveň je zachovat ve formě, která umožní jejich uložení a kopírování a bude srozumitelná pro čtenáře. PP není jednoduchý, není možné se úkolu zhostit rychle, úspěchy se v čase nedostaví hned napoprvé, ale je to šňh na dlouhou trať⁹³.

Písenný projev má vztah i k poslechu a říkání, jak bude vysvětleno v následující kapitole.

2.3.1.3 Písenný projev, poslech s porozuměním a říkání s porozuměním

Poslech a říkání se odvíjí k dovednostem receptivním, kdy posluchač nebo čtenář prokazuje, že slyšený nebo psaný text vnímá a porozuměl mu. Při poslechu musí být posluchač schopen sluchem rozlišovat jednotlivé hlásky, slova a vety v cizím jazyce a přiřazovat k nim odpovídající významy. Také vnímá intonaci v textu. Věc musí rychle probíhat v mozku posluchače: přijímá data a dekoduje je. Proces odvíjí se od vnímání až po porozumění (například: zvuk aut na ulici, hluk z blízké stavby). Poslech proto vyžaduje pozornost a soustředění.

Pro říkání s porozuměním je nutná nejen dovednost vizuálně rozeznávat jednotlivá písmena, což by mělo probíhat automaticky, ale pochopení smyslu celých vět a souvislých textů, ve kterých dochází k propojování starých a nových témat (téma - réma), spojených logickou návazností.

Čtenář musí dešifrovat jazykový kód, nejprve přiřadí ke grafickým znakům určitý význam, pak se soustředí na celkové porozumění obsahu. V textu se odráží znalosti autora a při říkání se zapojují i znalosti čtenáře. Často text odkazuje na texty dříve vytvořené (intertextualita). Porozumění danému textu je proto komplexní záležitost. Při říkání spolupracuje myšlení a paměť pracovní/krátkodobá i paměť dlouhodobá. Texty také obsahují různé skryté významy, náznaky (aluze), proto čtenář musí být tak zvaně mezi řádky, porozumět i tomu, co je v textu pro nezaujaté skryté. Čtenář může říst rychleji i pomaleji, záleží na tom, jak podrobně si potřebuje čtený text prostudovat⁹⁴.

Psaní a poslech jsou zdánlivě dovednosti vzdálené, ale přesto jsou propojené. Mnohdy psaním reagujeme na slyšené. Poslech nám v psaní pomáhá. To, co píšeme, si v duchu předeem říkáme ve vnitřní řeči. Napsaný text čteme nahlas, abychom slyšeli, zda dobře zní. Poslechem a říkáním napsané kontrolujeme. Pisatel je zároveň prvním čtenářem svého textu.

Věcné vztahy i dovednosti se vzájemně doplňují. Psaný projev může vycházet z uslyšeného nebo přečteného textu i reagovat na promluvu. Psaní může být prostředkem pro přípravu promluvy, předvedení dialogu, přednesení prezentace i referátu. Při říkání si můžeme psát výpisky i

⁸⁹ Leonjev, A. A.

, 1970. s. 10.

⁹⁰ CASANA VE, Ch. P. *ibid.* s.76.

⁹¹ CASANA VE, Ch. P. *ibid.* s.78.

⁹² SHARPLES, M. *How We Write. Writing as Creative Design.* London: Routledge, 1999. s. 59.

⁹³ ÚCAR, P., OLALLA, M. A. *Español escrito: idea y redacción.* Madrid: Universidad Pontificia Comillas 2013. s. 41.

⁹⁴ VACHEK, K. *o becným otázkám pravopisu a psané normy jazyka.* In. *Slovo a slovesnost.* 1964, r. 25, . 2, s. 117 - 126.

shrnutí, abychom si obsah studovaného lépe zapamatovali a naučili. Psaní se tak stává prostředkem v učení. Při poslechu si můžeme zapisovat důležité body, klíčová slova, abychom byli schopni později reagovat na dotazy. Psaní je tak pomocníkem paměti a myšlení.

2.3.1.4 Písemný projev a hraniční útvary

Termín hraniční útvary používáme pro texty, které jsou na pomezí mezi písemným projevem a promluvou a daly by se zařadit do obou skupin. Někdy je třeba striktně rozlišit, co je písemný projev a co má rysy spíše mluveného projevu. Tato otázka vzniká zejména u emailů a dalších textů produkovaných na internetu. Formou by patřily k písemnému projevu, ale výběrem výrazových prostředků se spíše blíží k promluvě. Z tohoto důvodu jsou pro studenty cizího jazyka vcelku snadné, studenti píšou tak, jak hovoří. Naopak písemná může být písemně napsaná, i když je písemně a jedná se o mluvený projev. V nich kterých případech jednoznačné zařazení textu není možné, protože neexistují přesně vymezené hranice.

2.3.2 PP v historickém vývoji metod výuky CJ

V této kapitole vycházíme z textů významných českých a ruských didaktiků, stručně shrnujeme historický vývoj metod výuky cizích jazyků a u každé metody roli písemného projevu.

Využili jsme didaktiky: J. Hendricha⁹⁵, E. Beneš⁹⁶, R. Chodury⁹⁷, S. Jelínka⁹⁸, L. Riese⁹⁹, F. Malí¹⁰⁰, A. N. Tmukina, L.V. Moskovkina a jiných.

Metoda guvernantská/ pírožená¹⁰¹ je jednou z nejstarších. Byla založena na výuce cizího jazyka rodilým mluvčím, zejména v zámožných rodinách. Na hodinách se nepovolovalo používat mateřtinu. Důraz byl kladen na mluvení formou dialogu, které se studenti učili nazpaměť, a seznamování se s reáliemi a kulturou cizí země, často na základě krásné literatury. Moskovkina a Tmukin¹⁰² uvádí, že tato metoda se hojně využívala při setkávání Rusů s kupci a katolickými nebo protestantskými misionáři z jiných zemí, kdy bylo nutné se prakticky s cizími lidmi dorozumět. Psaní nebylo důležité.

Metoda gramaticko-příkladová¹⁰³ vznikla již ve středověku při výuce latině v latinských školách. Podle Hendricha¹⁰⁴ se jedná o první šroustavný metodický systém vyučování CJ. Důležité byly v domostech o jazyce (morfologie, syntax, slovní zásoba), projevoval se princip učení domostí¹⁰⁵. Metoda byla založena na dovednosti čtení a doslovném překládání textu. Studenti se učili zpaměti celé pasáže v originále a v překladech, byly kladeny vysoké nároky na

⁹⁵ HENDRICH, J. a kol. *Didaktika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1988.

⁹⁶ BENEŠ, E. a kol. *Metodika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1970.

⁹⁷ CHODURA, R. *Didaktika cizích jazyků*. Praha: Academia, 2006.

⁹⁸ JELÍNEK, S. a kol. *Kapitoly z metodiky vyučování ruštině*. Praha: SPN, 1980.

⁹⁹ RIES, L. *Didaktika ruštiny. Vyučování jako komunikace, souinnost a hra. I. a II.* Ostrava: Pedagogická fakulta, 1987.

¹⁰⁰ MALÍ, F. a kol. *Metodika vyučování ruskému jazyku*. Praha: SPN 1967.

¹⁰¹ BENEŠ, E. *ibid.* s. 11.

¹⁰² Moskovkina, L.V. a Tmukina, A.N. *ibid.* s. 11. ; Moskovkina, L.V. a Tmukina, A.N. *ibid.* s. 12. ; Moskovkina, L.V. a Tmukina, A.N. *ibid.* s. 13. ; Moskovkina, L.V. a Tmukina, A.N. *ibid.* s. 14. ; Moskovkina, L.V. a Tmukina, A.N. *ibid.* s. 15. ; Moskovkina, L.V. a Tmukina, A.N. *ibid.* s. 16. ; Moskovkina, L.V. a Tmukina, A.N. *ibid.* s. 17. ; Moskovkina, L.V. a Tmukina, A.N. *ibid.* s. 18.

¹⁰³ BENEŠ, E. *ibid.* s. 11.

¹⁰⁴ HENDRICH, J. *ibid.* s. 257.

¹⁰⁵ HENDRICH, J. *ibid.* s. 260.

jejich mechanickou paměť¹⁰⁶. Slova se studenti učili izolovaně, mimo kontext. Forma byla důležitější než obsah. Učení se odvíjelo od dedukce a syntézy¹⁰⁷. Důraz byl kladen na rétoriku, na mluvený projev. Psaní se využívalo pouze pro lepší zapamatování textů a gramatických pravidel, sloužilo jako nástroj. Písemný projev jako takový nebyl cílem.

Na tomto místě je třeba připomenout významného českého didaktika a pedagoga Jana Ámose Komenského¹⁰⁸, který žil v 17. století ve svých dílech propaguje principy výuky cizím jazykem, které mají platnost dodnes a dají se vztáhnout i na písemný projev. Mezi nejznámější patří: postupovat od jednoduchého ke složitějšímu, od konkrétního k abstraktnímu, princip názornosti (využívání obrázků)¹⁰⁹, princip aktivity, je nutná praxe, princip systematickosti, je vhodné více názorně uspořádat, princip dostupnosti, kdy mají zadané úkoly odpovídat dané úrovni, a princip následnosti¹¹⁰, práce v logických sekvencích, které vedou k vytyčenému cíli.

Metoda přímá¹¹¹ vzniká na konci devatenáctého století, mezníkem byl spis W. Vietora z roku 1882¹¹². Oficiálně byla pojmenována na začátku dvacátého století, vrací se k metodě guvernantské. Ideálním učitelem je rodilý mluvčí, kritizuje se paměťové učení gramaticko-překladové metody, důraz je kladen na porozumění se v cizojazyčném prostředí, na poslech a ústní projev, na praktické dovednosti a návyky. Svou roli hraje instinkt a intuice, výuka si bere za vzor výuku dítěte rodnému jazyku. Význam slov se odvozuje z kontextu, ne pomocí slovníku, překlad se nepoužívá. Základem je dialog¹¹³. Zájem se odklonil od literatury ke kulturnímu prostředí.

Metoda zprostředkovací/ smíšená¹¹⁴ nebo také nazývána metoda analyticko-syntetická nebo metoda rozbořem a nápodobou¹¹⁵. Vzniká jako reakce na metodu přímou. Kromě intuice využívá rozbor. Hlavní je výcvik v poslechu a mluvení. Opět se vrací k literatuře, východiskem je souvislý text. Používá indukcii i dedukci, později i překládání z mateřského jazyka. Porovnává mluvnické cizího jazyka s jazykem mateřským. Důraz klade stejně jako metoda přímá na ústní projev.

Metoda audioorální a audiolingvální vzniká s nástupem techniky, která umožnila pořízení nahrávek rodilých mluvčích. Student se hlavně cvičí v poslechu a ve schopnosti reagovat ústně na stimuly, více opakuje tak často, až dojde k automatizaci. Cílem bylo naučit se cizímu jazyku co nejdříve. Zejména bylo nutné připravit vojáky na invazi do nepřátelského území, kde se mohli dorozumět. Metodu aplikovanou na výuku evropských a asijských jazyků vyvinuli v USA¹¹⁶. Je spojená s lingvistickou teorií amerického strukturalismu (deskriptivismu) a s psychologickou teorií behaviorismu. Mezi hlavní představitelé patří: L. Bloomfield, Ch. C. Fries a R. Lado. Primární byl poslech a mluvení, čtení a psaní bylo sekundární. Více se učilo napodobováním, opakováním, drilem, reakcí na stimuly. Pro výcvik byly vytvořeny speciální jazykové laboratoře. Učil se aktuální jazyk pro každodenní komunikaci.

¹⁰⁶ HENDRICH, J. . . . . ibid. s. 33.

¹⁰⁷ HENDRICH, J. ibid. s. 258.

¹⁰⁸ KOMENSKÝ, J. A. *Velká didaktika*. Praha: Nákladem dědictví Komenského, 1908.

¹⁰⁹ KOMENSKÝ, J. A. *Orbis Sensualium Pictus*. Praha: Trizonia, 1991.

¹¹⁰ JELÍNEK, S. . . . . In: Pürm a kol. *Didaktika ruského jazyka. Vybrané kapitoly*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2003. s. 220.

¹¹¹ BENEŠ, E. ibid. s. 11.

¹¹² HENDRICH, J. ibid. s. 260.

¹¹³ HENDRICH, J. ibid. s. 261.

¹¹⁴ BENEŠ, E. ibid. s. 11.

¹¹⁵ HENDRICH, J. ibid. s. 263.

¹¹⁶ HENDRICH, J. ibid. s. 266.

V Evropě vznikla v důsledku migrace pracovních sil podobná metoda – **metoda audiovizuální strukturní globální**¹¹⁷. Základy vytvořil P. Guberina ve výzkumném středisku ve Francii pro výuku francouzštiny jako cizího jazyka¹¹⁸. Využívá myšlenky evropského strukturalismu, jehož hlavním představitel je F. de Saussure, a tvarové psychologie. Metoda vychází z reálné situace, z reálných modelů, kdy propojuje obraz se zvukem (diafilm a magnetofonová páska). Uvědomuje si význam nejen jednotlivých slov, ale i intonaci, melodii, rytmus. Zvuková stránka má přednost před psanou. Později se začalo systematicky naučovat i psaní a čtení a respektovat vliv mateřského jazyka.

Berlitzova bezpříkladová metoda vznikla v USA, od roku 1878 ji začal na svých školách využívat D. Berlitz¹¹⁹. Je ovlivněna asociativní psychologií, výuka je založena na názornosti a na základě myšlenkových asociací, gramatika je vysvětlována na typických příkladech. Metody existují dodnes.

H. E. Palmer¹²⁰ propagoval i tzv. **orální metodu**, která je zaměřena na získání dovednosti mluvení. Popsal ve 20. letech 20. století v Japonsku, kde učil angličtinu. Zavedl do praxe substituci tabulky, podle níž byl důležitý princip imitace a učení se nazpaměť¹²¹.

Dalším významným v dějinách byl M. West¹²², který učil angličtinu na Dálném východě a v Indii. Zkoušel zavést **tecí metodu**, výuku cizích jazyků na základě čtení knih. U nás metodu propagoval V. Píhoda¹²³.

Dále existují různé moderní **alternativní metodické směry**¹²⁴, které čerpají z psychologie a psychiatrie, například: **sofrologie** A. Cavedoceho vycházející z tělesné relaxace, **sugestologie/sugestopedie** G. Lozanova založená na psychologických podnětech, které stimulují studenta. Student se učí rychle a podvědomě, zdánlivě bez námahy. Takové směry nejsou vhodné pro hromadnou výuku cizích jazyků na základních a středních školách, ale dají se využít pro výuku v malých skupinkách v jazykových školách i pro výuku individuální. Hlavním cílem těchto směr je obvykle naučit se rychle se dorozumět v cizojazyčném prostředí, takže opírá se v nich o projevy zaměřené na mluvený projev.

V Rusku se vyvíjí metoda **uv dom le srovnávací**¹²⁵ (navazuje na gramaticko-příkladovou), jejíž hlavním představitel byl L. V. Šmerba. A od padesátých let vzniká upravená přímalá metoda podle I. E. Anikova, kdy je důležitý komunikativní cíl a dovednost mluvení. Od sedmdesátých let se prosazuje **uv dom le praktické využití**, kdy dochází ke spojení jazykové teorie (gramatika, slovní zásoba, fonetika) a její praxe (reálné dovednosti v etnopsaní). Důraz je ovšem kladen na mluvení. Jeho zastánci jsou: B. V. Beljajev, A. A. Leonjev. V osmdesátých letech položil základy **komunikativní metod** J. I. Passov¹²⁶ a zároveň rozvíjí

¹¹⁷ HENDRICH, J. ibid. s. 266.

¹¹⁸ HENDRICH, J. ibid. s. 269.

¹¹⁹ BENEŠ, E. ibid. s. 15.

¹²⁰ BENEŠ, E. ibid. s. 17.

¹²¹ PURM, R. a kol. *Didaktika ruského jazyka. Vybrané kapitoly*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2003. s. 222.

¹²² BENEŠ, E. ibid. s. 17.

¹²³ BENEŠ, E. ibid. s. 19.

¹²⁴ HENDRICH, J. ibid. s. 270.

¹²⁵ HENDRICH, J. ibid. s. 271.

¹²⁶ HENDRICH, J. a kol. *Didaktika ruského jazyka*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. s. 59.

svou koncepci intenzivní výuky s využitím poznatků Lozanova G. A. Kitajgorodskaja¹²⁷, její metoda nese název **metoda aktivizace možností osobnosti a kolektivu** ( ).

V českých zemích se v první polovině 20. století uplatňovala **zprostředkovácí metoda** Hrušková¹²⁸, která kladla důraz na rozbor a nápodobu vzorů a na plynulý mluvený projev. Od 50. let se prosazovala **metoda uvnitř domů srovnávací**¹²⁹ založená na uvnitř domůlosti a systematickosti, na dovednostech, předkladu a osvojení si gramatiky. Od 60. let se postupně dostává do popředí komunikativní cíl.

Metoda komunikativní, která má spoustu variant, se zaměřuje na cizojazyčnou komunikaci v reálné možné situaci. Vzniká v sedmdesátých letech 20. století ve Velké Británii¹³⁰, kdy se objevují nové disciplíny jako aplikovaná lingvistika, sociolingvistika a pragmatolingvistika. Vyvíjejí se a dále rozvíjejí klady metody audioorální a gramaticko-předkladové při zapojení poznatků kognitivní psychologie. Metodu doporučuje do 70. let od roku 1982 Rada Evropy¹³¹. Passov¹³² vyjmenovává, co má na komunikaci vliv. Mimo jiné je to: motivace, cíl a smysl komunikace, vědomá a myšlenková aktivita, osobní vztah a zainteresovanost komunikujícího, spojení tématu komunikace s určitou činností, vzájemné ovlivňování komunikujících, emoce a empatie, pochopení situace, situační zakotvenost, funkční přístup, sdělení něčeho nového, řešení určitého problému, i bezbranný ohled na humanizující a kulturologický aspekt¹³³. Především je kladen důraz na komunikaci ústní, objevuje se zájem i o komunikaci písemnou formou, kdy psaní neslouží jen jako nástroj/ prostředek, ale je cílenou samostatnou vědomou dovedností.

Na závěr této kapitoly musíme zmínit články Jarmily Mothejzlíkové¹³⁴, ve kterém připomíná, že deklarace Lisabonského procesu z roku 2001 doporučuje nevyužívat pouze jednu metodu k výuce cizích jazyků, ale všechny metody a postupy, které se kdy osvědčily jako účinné.

2.3.3 PP jako řečová dovednost v současnosti

V současné době se projevuje tendence nepoužívat pouze jednu metodu jako univerzální v absolutní podobě, doporučuje se kombinovat¹³⁵ s ohledem na všechny podmínky výuky. Je podporován individuální přístup ke studentovi, který je považován za myslící a tvůrčí subjekt s vlastními styly učení. Student je veden k samostudiu, autoregulaci učení a autokorekci, k autonomii a autonomnímu učení. Učitel se stává partnerem v komunikaci, který studenta

¹²⁷ , . . . ibid. s. 61.

¹²⁸ BENEŠOVÁ E. ibid. s. 16, s. 19.

¹²⁹ HENDRICH, J. ibid. s. 273.

¹³⁰ CHODURA, R. ibid. s. 96, s. 106.

¹³¹ CHODURA, R. ibid. s. 95.

¹³²

, 2007. s. 30-31.

¹³³ CHODURA, R. ibid. s. 98.

¹³⁴ MOTHEJZLÍKOVÁ J. Didaktika cizích jazyků v novém evropském kontextu II. In *Cizí jazyky*, 2005-6, r. 49, s. 5, s. 172.

¹³⁵ JELÍNEK, S.

. In. Purm a kol. *Didaktika ruského jazyka. Vybrané kapitoly*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2003.

vede, stimuluje a opravuje, poskytuje zpětnou vazbu¹³⁶. Mělo by docházet k individuálnímu postupu¹³⁷ u žitelé ke studentům.

Od sedmdesátých let dvacátého století dochází k výzkumu v oblasti písemného projevu, nejprve v rodném jazyce, pak i v cizím jazyce. Tendence pochází z USA, kde studuje velké množství cizinců, kteří musí psát písemné práce v angličtině, která není jejich rodným jazykem.

Ch. Tribble¹³⁸ popisuje tři základní postupy ve výuce psaní: zaměřením na formu, na pisatele a na téma. Zaměřením na **formu** je založeno na modelových textech, které se studenti snaží imitovat. Cílem je napsat text pomocí imitace nebo adaptace vzoru s co nejmenším počtem chyb. Zaměřením na **pisatele** se zabývá procesem psaní, kterým pisatel postupně prochází, od počátečního vyhledávání, přes různé úpravy a přeepisování, až se dosáhne finálního textu. Zaměřením na **téma** se soustřeďuje na kontext komunikativní situace a tím na textový plán pro ni vhodný, který by vedl k dosažení vytvořeného cíle, k úspěšnému předání informace.

Podle španělského didaktika Cassanyho¹³⁹ existují tři základní zaměření při výuce písemnému projevu: zaměřením na gramatiku, na komunikaci, na proces psaní a na obsah.

Zaměřením na **gramatiku**: v metodě gramaticko-příkladové se student pomocí psaní učí a procvičuje standardní gramatiku. Typické zadání k psaní v učebnicích daného směru je například: *Napiš text, ve kterém vysvětlíš výhody a nevýhody života na vesnici a ve městě*. Zadání není blíže specifikováno, není určeno, komu student píše, pro koho musí vysvětlit výhody a nevýhody života ve městě a na venkově. Není vymezen slohový útvar ani jeho rozsah. Cílem práce je, aby student předvedl své znalosti gramatiky a umí gramaticky správně vyjádřit například porovnání.

Typická cvičení pro gramaticko-příkladovou metodu jsou: diktáty, psaní textu, transformování vety, syntaktická cvičení, cvičení na doplňování. Vyplývá se dedukce: vysvětlení gramatického pravidla, uvedení příkladu, cvičení mechanického typu, psaní blíže nespecifikovaných textů na obecně daná témata, oprava textu s důrazem na gramatiku.

Zaměřením na **komunikaci**: metoda komunikativní se snaží navodit atmosféru reálné komunikace, vyplývá deskriptivní a funkční gramatiku. Opírá se o poznatky z pragmatiky, textové lingvistiky a sociolingvistiky. Studenti se musí naučit rozlišovat plány textu, analyzují modely, pak tvoří konkrétní texty s ohledem na téma a kontext. Typické zadání k psaní v učebnicích daného směru je například: *Tvá sestra enice se bude stěhovat, ale není si jistá, zda chce zůstat na vesnici, kde bydlí, nebo se přestěhovat do velkého města. Napiš jí dopis, ve kterém vysvětlíš svůj názor a poradíš jí*.

Typická cvičení komunikativní metody jsou: čtení, porozumění a analýza modelových textů, řízená písemná produkce, výsledný text je určen pro specifického čtenáře v konkrétním kontextu. Opravují se hlavně chyby, které by bránily v porozumění. Mezi další cvičení patří: změnit registr textu, doplnit/ dopsat text, uspořádat zpěcházené části textu.

Metoda zaměřená na **proces psaní**: klade větší důraz na proces než na výsledný produkt. Proces sestává ze tří základních částí: plánování, textualizace a revize. Typické zadání k psaní

---

¹³⁶ JELÍNEK, S.

ruského jazyka. Vybrané kapitoly. Hradec Králové: Gaudeamus, 2003.

¹³⁷ JELÍNEK, S. K diagnostice individuálních zvláštností žáků při vyučování cizím jazykem. In *Cizí jazyky*. 1995-96. r. 39, č. 7-8, s. 111.

¹³⁸ TRIBBLE, Ch. *Writing*. Hong Kong: OUP, 1996.

¹³⁹ CASSANY, D. *Expresión escrita en L2/ELE*. Madrid: Arco Libros, 2005.

v učebnicích daného směru je například: *Napiš seznam výhod a nevýhod bydlení na vesnici a ve velkém městě. Rozděl nápady do skupin. Rozvi své myšlenky o p íklady a vlastní názory. Napiš první text nane isto. Text si přečti a zkontroluj, zda obsahuje všechny důležité myšlenky.* Typická cvičení metody zaměřené na proces psaní jsou: analyzovat situaci, hledat myšlenky/informace, uspořádat je, napsat text nane isto, opravit ho, napsat na isto. Opravuje se kvalita textu, ale také se klade důraz na pracovní postup, který vyuffívá autor.

Metoda zaměřená na **obsah psaní**: se zejména rozvíjí na amerických univerzitách, kde studuje mnoho zahraničních studentů, pro které je AJ cizím jazykem. Jedná se o vyuffití psaní na akademické úrovni výzkumu a zpracování výsledků. Typické zadání k psaní v učebnicích daného směru je například: *Najdi informace o životě na vesnici: doprava, zdraví, í Zadej dotazník svým spoluuffákem. Zeptej se na kterých lidí: lékaře, příslušníka policie, ekolog, í Pomocí syntézy získaných informací vytvoř schéma. Napiš první text nane isto, ve kterém vysvětlíš výsledky svého výzkumu.*

K.Hyland¹⁴⁰ dle příjímá postup k psaní v cizím jazyce na úrovni různých směrů: zaměřená na jazykové/ gramatické struktury, na funkce, na kreativitu, na proces, na obsah a na plán.

Zaměřená na **jazykové/ gramatické struktury** vychází ze strukturální lingvistiky a behaviorismu. Student je nejprve seznámen s potěbnou gramatikou a slovní zásobou, pak se seznámí se vzorovými texty, které následně imituje. Na závěr píše vlastní text podle daného vzoru. Psaní je považováno za pokračování, nadstavbu gramatických cvičení, ve výsledném produktu je tak hlavní měrou hodnocena gramatika.

Zaměřená na **funkce, funkční postup** díky určitým jazykovým formám lze dosáhnout efektivní komunikace. Student se učí komunikativní funkce, které nejvíce odpovídají jeho potřebám. Zejména studenti na amerických vysokých školách se využívají technikám psaní různých druhů odstavců (hlavní úvodní věta o *topic sentence*=věty, které podporují tvrzení první věty o *supporting sentences*=na závěr jsou prostědky, které zajišťují přechod k tématu dalšího odstavce o *transitions*). Student cvičí psaní odstavců podle daných vzorů. Odstavec je považován za syntaktickou jednotku, z kterých jsou posléze tvořeny eseje.

Zaměřená na **kreativitu** je převzata od Elbowa, který propagoval psaní v rodném jazyce (angličtině). Studenti mají psát na základě osobních zkušeností a proffitků a vyuffívat své kreativity, snažit se o vyjádření svých pocitů, myšlenek a názorů. Doporučuje se volné psaní (*free writing*) a psaní deníku. V textu se hodnotí myšlenky, nikoli gramatické chyby.

Zaměřená na **proces** důraz je na myšlení studenta, na kognitivní procesy, které u něj při psaní textu probíhají. Student se musí naučit plánovat, definovat problém (zejména u psaní eseje), navrhnout řešení a na závěr je zhodnotit. Dochází k plánování, psaní nane isto, revizi a psaní na isto. Fáze procesu ovšem neprobíhají lineárně, ale vzájemně se prolínají po celou dobu tvorby textu. V USA toto zaměřená převládá zejména na univerzitách, v kurzech angličtiny pro cizince.

Zaměřená na **obsah** studenti se učí pracovat s informací, čím jsou pokročilejší, tím více informací zpracují. Učí se sbírat data, vyhledávají potřebné údaje v knihovnách a na internetu, dělají průzkum mezi spoluuffáky (dotazníky, rozhovory). Studenti spolupracují. Učí se získané

---

¹⁴⁰ HYLAND, K. *Second Language Writing*. Cambridge: CUP, 2003.

informace logicky uspořádat a zpracovat do výsledného textu. Se vzorovými texty se seznámí extenzivním čtením. Témata se týkají jejich studijní specializace.

Zaměření na **flánr** ó pisatel píše za určité situace a chce něčeho dosáhnout, má určitý cíl. Flánry se odvíjejí od kultury daného jazyka, mají obecně přijatou strukturu, jsou dány konvencí. Studenti analyzují vzorové texty a na jejich základě píšou vlastní.

Hyland zastává názor, že mnohé záleží na učiteli, který může znát zaměření kombinovat v závislosti na věku a pokročilosti studentů, na jejich jazykové úrovni a také s ohledem na cíl zadaného úkolu. Všechna zaměření se mohou navzájem prolínat a vzájemně se doplňovat. Proto by ve výuce mělo být zastoupeno zaměření podle vhodnosti, v závislosti na daném úkolu, tématu, cílovém textu.

Podle nás by ideálně každé zadání k úkolu psaní mohlo obsahovat kontext, návodné pokyny a otázky a rady k získání potřebné informace. Záleželo by na výběru učitele i na studentech, kteří by se sami nebo s učitelskou pomocí rozhodli, které pokyny využijí k tomu, aby zdárně splnili zadaný úkol.

2.4 PP v základních vzdělávacích a testovacích dokumentech uznávaných v ČR

2.4.1 Požadavky na dovednost PP v SERR

Společný evropský referenční rámec (SERR)¹⁴¹ charakterizuje jednotlivé referenční úrovně ovládnutí cizího jazyka. Cílem je zlepšit kvalitu komunikace mezi Evropany a umožnit studovat a pracovat každému občanovi Evropské Unie v jakékoli členské zemi v rámci EU. Za tímto účelem je snahou sjednotit systém hodnocení znalostí ovládnutí cizího jazyka. Pokud student dosáhne například úrovně B1, v každé zemi EU budou v dané době, na jaké úrovni se dotyčný student umí v cizím jazyce vyjádřit a komunikovat.

Existují tři základní úrovně: A (uflivatel základního jazyka), B (samostatný uflivatel) a C (zkušený uflivatel), které se dále specifikují, dohromady na šest úrovní: A1 (průlom - *breakthrough*), A2 (na cestě - *waystage*), B1 (prahová úroveň - *threshold level*), B2 (existují tři možné názvy: rozhled - *vantage level*, omezená operativní způsobilost - *limited operational proficiency* nebo adekvátní operativní způsobilost - *adequate operational proficiency*), C1 (účinná operativní způsobilost - *effective operational proficiency*) a C2 (zvládnutí - *mastery* nebo celková operativní způsobilost - *comprehensive operational proficiency*). Každému studentovi trvá určitou dobu, než se dostane ve studovaném cizím jazyce z jedné úrovně do úrovně vyšší. Obecně ovšem platí, že nejnižší úroveň se dosáhne nejrychleji a k získání úrovně vyšší je třeba stále více hodin studia. Zároveň také může docházet k tomu, že některé dovednosti, zejména receptivní (například četění), může mít student na vyšší úrovni, než dovednosti produktivní (například psaní). V deskriptorech jsou dány informace o tom, co student na dané úrovni dokáže a jak dlouho.

V následujících odstavcích stručně shrneme informace z jednotlivých tabulek rámce (SERR), které se vztahují k PP, abychom zjistili hlavní charakteristiky PP pro jednotlivé úrovně, zejména pro A1, A2 a B1.

Tabulka písemného projevu pro sebehodnocení¹⁴²

Jako první tabulka týkající se PP je tabulka písemného projevu pro sebehodnocení, která nehovoří o slohových útvarech, ale o tvorbě textů a dopisů a jejich obsahové stránce a náročnosti.

Pro úrovně A1-B1 student píše pouze o tom, co je mu blízké a co se týká jeho zájmů, píše pozdravy na pohlednici, jednoduché soukromé dopisy popisující zážitky a zájmy a jednoduché souvislé texty o známých tématech. Také je schopen vyplnit formuláře se základními údaji o sobě.

Od úrovně B2 by měl umět obhajovat nebo vyvracet určitý názor, věrohodnit, vyjádřit se k dané problematice, psát podrobné texty na témata související s jeho zájmy. Od úrovně C1 se umí podrobně písemně vyjádřit i ke složitým tématům a bere ohled na četnost, text dokáže vhodně uspořádat a vyjadřuje se jasně. V úrovni C2 pracuje s různými styly a logikou textu. Píše složitější dopisy a články.

¹⁴¹ Společný evropský referenční rámec pro jazyky. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002.

¹⁴² Společný evropský referenční rámec pro jazyky. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. s. 26-27.

Tabulka v-eobecné stupnice¹⁴³

Z tabulky v-eobecné stupnice vyplývá, že v úrovni A1 se jedná o psaní jednotlivých vět a v úrovni A2 již v ty spojují do jednoduchých souvětí pomocí spojek *a, ale, protože*. Od B1 vznikají jednoduché souvislé texty v lineárním sledu.

Od B2 jsou texty podrobné a student dokáže pracovat s informacemi z různých zdrojů. V úrovni C1 umí argumentovat a psát jasné texty na složitá témata. V úrovni C2 je schopen správně vybrat styl a jeho text je plynulý a logický. Tato tabulka v-eobecné stupnice je podobná úvodní tabulce pro sebehodnocení.

Tabulka samostatného písemného projevu¹⁴⁴

Tabulka samostatného písemného projevu obsahuje zmínky o jednotlivých slohových útvarech. V úrovni A1 se píše jednoduché věty o blízkém tématu, v A2 již sled vět, jednoduché texty (popisy, vypravování, flivotopisy) týkající se blízkých osob, bezprostředního okolí, známých témat, zážitků, událostí. Pro B1 je zmíněn podrobný popis blízkých témat, ale i zážitku, události i výletu a vyprávění příběhu (vypravování).

V úrovni B2 se pokračuje v podrobném popisu známých témat, událostí a zážitků, přidává se recenze filmu, knihy nebo hry. Dodržují se ustálené konvence daného žánru. V úrovni C1 se bere ohled na téma, píše se podrobné a rozvinuté popisy. V úrovni C2 se správně vybírá stylová rovina pro zvolený žánr. Píše se jasně, plynule a poutavě.

Tabulka o zprávy a pojednání¹⁴⁵

Tato tabulka začíná od úrovně B1, ve které student dokáže napsat pojednání a zprávy o tématech, která ho zajímají, týkají se jeho oboru. Je schopen vyjádřit svůj vlastní názor.

V úrovni B2 rozvíjí argumentaci (pro a proti, výhody a nevýhody), dokáže pracovat s různými zdroji a řešit daný problém. V úrovni C1 je schopen napsat o složitém tématu staženou argumenty a příklady, ve které vyjádří své názory. V úrovni C2 píše složitě články, zprávy a pojednání, které zahrnují jeho kritické hodnocení. Stavba textu je efektivní a logická.

Tabulka písemná interakce o v-eobecná stupnice¹⁴⁶

V-eobecná stupnice písemné interakce se týká zejména psaní dopisů. V úrovni A1 dokáže student v dopise požádat o osobní informace a své sdělení. V úrovni A2 píše krátká sdělení týkající se bezprostředních potřeb, osobního flivota. Od úrovně B1 je schopen v osobních dopisech psát nejen o konkrétních věcech, ale i o abstraktních tématech, o problémech a jejich řešeních, o tom, co považuje za důležité.

Od úrovně B2 písemně podává informace a vyjadřuje vlastní názory a reaguje na podobná sdělení. V úrovni C1 se přidává jasnost, přesnost a ohled na adresáta. Úroveň C2 není charakterizována.

Tabulka korespondence¹⁴⁷

Tabulka korespondence je zaměřena na psaní dopisů. V úrovni A1 se píše pozdrav na pohlednici, v úrovni A2 jednoduché osobní dopisy, které mohou obsahovat například poděkování a omluvu (různé funkce). Od úrovně B1 osobní dopisy popisují zážitky, pocity, události i abstraktní a kulturní témata, například hudba a filmy.

¹⁴³ *Společný evropský referenční rámec pro jazyky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. s. 63.

¹⁴⁴ *Společný evropský referenční rámec pro jazyky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. s. 64.

¹⁴⁵ *Společný evropský referenční rámec pro jazyky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. s. 64.

¹⁴⁶ *Společný evropský referenční rámec pro jazyky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. s. 85.

¹⁴⁷ *Společný evropský referenční rámec pro jazyky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. s. 85.

V úrovni B2 vyjádří míru pocitu a zdá se, že se liší od lehkosti událostí a zážitků, reaguje na zprávy a názory pisatele, kterému odpovídá. V úrovni C1 umí popsat emoce, nářečky a vtipy, vyjadřuje se jasně a přesně. Úroveň C2 není charakterizována.

Tabulka o poznámky, vzkazy a formuláře¹⁴⁸

Již od úrovně A1 dokáže student vyplňovat formuláře a dotazníky se základními údaji o sobě. V úrovni A2 je schopen písemně zaznamenat krátký vzkaz a napsat jednoduché poznámky týkající se jeho základních potřeb. Od B1 píše krátká sdělení a vzkazy pro lidi ze svého okolí doma a na pracovišti/ve škole, umí se dotázat i podat vysvětlení. Úroveň B1 odpovídá i úrovním B2, C1 a C2, v kterých se krátká sdělení a vzkazy zdokonalují jen minimálně.

Tabulka ortografické kompetence¹⁴⁹

Jednou z kompetencí, která je záležitostí mezi kompetencí nutné pro psaní, je kompetence ortografická. Tabulka ortografické kompetence stručně shrnuje ovládnutí ortografie pro každou úroveň. Pro úrovně A1 a A2 je student schopen opsat známá slova a fráze, i když nutně neovládá jejich správný pravopis. Od úrovně B1 dokáže vytvořit srozumitelný souvislý text.

Na úrovni B2 již zná pravidla úpravy textu a výstavby odstavce a také má znalosti týkající se interpunkce, i když občas se projeví vliv mateřského jazyka. V úrovni C1 již dobře ovládá úpravu textu, výstavbu odstavce i interpunkci, chyby jsou nahodilé. Na úrovni C2 by měl produkovat z ortografického hlediska již bezchybný text. V této tabulce jsou na nižších úrovních tolerovány chyby studenta. S rostoucí úrovní by se počet chyb měl zmenšovat a text by měl být stále dokonalejší.

Tabulka rozvinutí tématických sloflek¹⁵⁰

Další tabulkou je tabulka rozvinutí tématických sloflek. V ní jsou zmíněny pouze dva základní slohové útvary: vypravování a popis. Deskriptor pro nejnižší a nejvyšší úroveň ale není k dispozici. V případě úrovně C2 se odkazuje na úroveň nižší o C1.

Již od úrovně A2 student dokáže vypravovat (vypravování) a popisovat (popis). Pro A2 je vypravování a popis prostý, pro B1 jednoduchý a lineární.

V úrovni B2 se vyskytuje popis rozvinutý s uvedením relevantních podrobností a příkladem a pro C1 je spleťtý a pevně promyšlený v etně zařazení vedlejších témat, rozvinutí myšlenek a zakončení vhodným závěrem. Stejně platí pro C2.

Tabulka koherence¹⁵¹

Písemný produkt by měl být koherentní a kohezní. Podle tabulky koherence umí student v úrovni A1 využít základní lineární spojovací výrazy pro sloučení (*a*) a časové vyjádření následnosti (*pak, potom*). V úrovni A2 se přidávají spojky vyjadřující odpor (*ale*) a příčinu (*protože*) a student již může napsat vypravování a popis. Od úrovně B1 vyjádří lineární sled myšlenek.

Od úrovně B2 již dokáže používat rozmanité spojovací výrazy. Až v C1 ovládá sloh, spojovací a kohezní prostředky. V C2 je již tvorba ideální, dokáže vytvořit koherentní a kohezní texty.

Koherence a koheze se vzájemně prolínají. Koherence je zaměřena na srozumitelnost, logičnost a strukturu textu, koheze na vhodné spojovací výrazy. V tabulce koherence se nejprve zaměřují spíše na kohezi a od B2 i na koherenci, proto by tabulka kvůli lepší výstižnosti měla být nazvána spíše tabulka koheze a koherence.

¹⁴⁸ *Společný evropský referenční rámec pro jazyky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. s. 86.

¹⁴⁹ *Společný evropský referenční rámec pro jazyky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. s. 120.

¹⁵⁰ *Společný evropský referenční rámec pro jazyky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. s. 127.

¹⁵¹ *Společný evropský referenční rámec pro jazyky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. s. 128.

Písenný projev není detailně rozpracován, n které deskriptory v tabulkách r zného zam ení se opakují, n které chyb jí, p ípadn odkazují na jinou úrove , zejména úrove C2 je nedopracovaná. V t-inou se charakterizuje, co student dokáffe, co umí napsat, n kdy s ohledem na formu, jindy na obsah (téma) i obojí. V-e je nazna eno pouze rámcov a obecn , SERR nem ffle obsahovat ve-keré detaily.

V na-í práci se budeme snaffit o podrobn j-í zpracování a p i azení jednotlivých slohových útvar k daným úrovním. Budeme brát ohled na slohový útvar, na strukturu a logiku textu, na obsahovou nápl (jazykové prost edky: slovní zásoba a gramatika), na vhodné spojovací výrazy a v-e budeme pod izovat dané úrovně A1-B1. Úrove B2 zatím nebudeme zpracovávat vzhledem k tomu, ffle momentáln je maturitní zkou-ka pouze na úrovni B1. O úrovních C1 a C2 neuvaflujeme, jelikofl na státních st edních -kolách studenti t chto úrovně v ruském jazyce zatím nedosáhnou.

2.4.2 Požadavky na dovednost PP v Evropském jazykovém portfolio

Evropské jazykové portfolio bylo sestaveno pro ty i v kové kategorie: pro fláky do 11 let, pro fláky ve v ku 11-15 let, pro studenty ve v ku 15-19 let¹⁵² a pro dosp lé¹⁵³. eský text je p eloflen do AJ, NJ a FJ, aby vypln nému portfolio rozum li i v zahrani í, kdyfl jej bude eský student p edkládat p i p íjímacím pohovoru na -kolu nebo do zam stnání v rámci Evropské unie.

Cílem portfolio je nau it fláka/ studenta hodnotit sama sebe, sledovat sv j pokrok a údaje si zaznamenávat do portfolio a také si ukládat své nejlep-í práce, které je t eba pr b fln obm ovat, aktualizovat a dopl ovat vysv d ením a dosaflnými jazykovými certifikáty, nejlépe na mezinárodní úrovni. Portfolio by m lo slouffit jako vizitka o cizojazy ných dovednostech majitele.

Portfolio také podn cuje studenta k zamy-lení se nad tím, jak se jazyky u í, co mu p i studiu vyhovuje, co pomáhá, eho je schopen ve studovaném jazyce vyjád it a emu porozumí v rámci e ových dovedností: tení a poslech s porozum ním, mluvení (samostatný ústní projev a interakce v rozhovoru) a psaní (písenný projev). Vede jej k autonomnímu a celoflivotnímu u ení.

Portfolio pro nejmlad-í obsahuje krom tabulek a ádk k vypl ování také r zné obrázky. Se zvy-ujíc se úrovně ubývá hravých cvi ení ó psaní básni ky, íkanky, sestavování k íffovky je pouze v portfolio pro nejmen-í. V hodnocení dosaflné úrovně A1 - C2 pomáhají vyu ujíc. Od v ku 15 let student také hodnotí, zda umí vyu flívat komunika ní strategie a jaké zná jazykové prost edky.

Portfolio tvo í t i základní ásti: **jazykový pas** (údaje o dosaflné úrovni), **jazykový ffivotopis** (záznamy o tom, jak se flák/student u í, kde se u í/ u il a co se nau il formou sebehodnocení, co mu pomáhá a v em se chce zlep-it) a **sbíрку prací a doklad** (nejlep-í práce, vysv d ení, certifikáty, diplomy).

Vzhledem k tomu, ffle ze zabýváme PP student st edních -kol na úrovních A1-B1, p ípadn v budoucnu i B2, dovolili jsme si shrnout pořadavky Portfolio pro v kovou kategorii 15-19 let a Portfolio pro dosp lé pro první ty i úrovně (A1-B2) se zam ením na PP a v-e zapsat do tabulky . 1 na následující stran .

¹⁵² *Evropské jazykové portfolio pro studenty ve v ku 15-19 let v eské republice*. P íbram: Scientia, 2002.

¹⁵³ *Evropské jazykové portfolio pro dosp lé v eské republice*. P íbram: Scientia, 2004.

Tabulka 1 - Charakteristiky psaní v Portfoliu pro studenty od 15 do 19 let¹⁵⁴ a pro dospělé¹⁵⁵

A1	<p>Umím ve formuláři vyplnit základní údaje o sobě: jméno, národnost, bydliště, věk, zaměstnání, zájmy). (formulář)</p> <p>Dokážu napsat jednoduché blahopřání k narozeninám. (blahopřání)</p> <p>Umím napsat kamarádovi na pohlednici jednoduchý pozdrav, například pozdrav z dovolené. (pohlednice)</p> <p>Umím napsat jednoduché sdělení, ve kterém informuji, kde se nacházím nebo kde se setkáme. (vzkaz)</p> <p>Umím napsat několik jednoduchých vět o sobě, například kde bydlím a co dělám. (popis)</p>
A2	<p>Umím napsat krátké jednoduché poznámky a vzkazy. (vzkaz)</p> <p>Umím v jednoduchých větách popsat události a věci, co se kdy a kde stalo (například ve škole nebo nehoda). (popis nebo vypravování)</p> <p>Umím v jednoduchých větách popsat aspekty svého každodenního života (lidi, místa, práci, školu, rodinu, koníčky). (popis)</p> <p>Umím ve formuláři vyplnit údaje o svém vzdělání, své práci, zájmech a zvláštních znalostech. (formulář)</p> <p>Umím se v krátkém dopise jednoduchými větami představit (rodina, škola, práce, koníčky). (dopis)</p> <p>Umím napsat krátký dopis s použitím výrazů pro pozdravy, oslovení, dotaz, prosbu nebo poděkování. (dopis)</p> <p>Umím napsat krátké věty spojit je vztahy spojkami (<i>a, i, ale, protože</i>)</p> <p>Umím používat vhodné spojky tak, aby byla správně vyjádřena časová posloupnost mého sdělení (<i>nejprve, potom, později</i>).</p>
B1	<p>Umím jednoduše a jasně psát o známých zajímavých věcech. Umím napsat jednoduché texty na známá témata, je-li mne zajímají, a umím písemně vyjádřit své názory a mínění. (popis nebo úvaha)</p> <p>Umím vytvořit pro studentský nebo zájmový časopis jednoduché krátké texty o událostech a záležitostech, například o nějaké cestě. (lánek)</p> <p>Umím napsat dopisy svým přátelům a známým, v nichž jim vyprávím o událostech nebo sdělím novinky a na novinky z jejich života se ptám. (dopis s prvky vypravování)</p> <p>Umím napsat osobní dopis, v němž vyprávím o přečtené knize, o shlédnutém filmu nebo o koncertu. (dopis s prvky recenze)</p> <p>V dopise umím vyjádřit pocity jako smutek, radost, zájem, politování, soucit. (dopis)</p> <p>Umím písemně odpovědět na inzerát a zároveň požádat o bližší informace o výrobku (například o autu nebo jazykovém kurzu). (formální dopis o odpovědi na inzerát)</p> <p>Umím napsat fax, e-mail nebo obálku obsahující krátkou věcnou zprávu. (email o zpráva)</p> <p>Umím napsat strukturovaný životopis. (CV)</p>
B2	<p>Umím psát jasné a podrobné texty na známá témata, která mne zajímají, v podobě referátu, slohové práce nebo zprávy. (referát, zpráva)</p> <p>Umím psát shrnutí článků, je-li se týkají běžných témat. (shrnutí)</p> <p>Umím písemně shrnout informace z různých pramenů a médií. (shrnutí)</p> <p>Umím diskutovat o tématu ve slohové práci nebo v dopise do novin, a umím argumentovat pro a proti určitému názoru. (úvaha, dopis s prvky úvahy)</p> <p>Umím v písemné práci vysvětlit určitý problém, uvést důvody pro nebo proti určitému stanovisku a vysvětlit klady a zápory různých alternativních řešení. (úvaha)</p> <p>Umím psát podrobné a živé texty o událostech a skutečných i fiktivních záležitostech. (popis nebo vypravování)</p> <p>Umím napsat krátkou recenzi filmu nebo knihy. (recenze)</p> <p>V osobních dopisech umím vyjádřit nejrozličnější pocity a postoje, vypravovat o denních aktualitách a jasně formulovat, co je pro mne na dané události důležité. (osobní dopis)</p>

¹⁵⁴ Evropské jazykové portfolio pro studenty ve věku 15-19 let v České republice. Příloha: Scientia, 2002.

¹⁵⁵ Evropské jazykové portfolio pro dospělé v České republice. Příloha: Scientia, 2004.

2.4.3 Požadavky na dovednost PP v mezinárodních zkouškách z RJ (ТРКИ)

( ) ó šTest z ruského jazyka jako cizího ð je mezinárodn uznávaná zkou-ka z ruského jazyka. P i testování se testují obecné znalosti na dané úrovni. Test sestává z p ti ástí: slovní zásoba s gramatikou, tení, poslech, písemný projev a ústní projev. P i PP je možné využit výkladový slovník. Úsp -ný student musí zvládnout každou z p ti ástí testu minimáln na 75 procent pro úrove A1 a A2 a minimáln na 66 procent pro úrove B1, B2 a C1.

Písemná ást obsahuje dva úkoly. První úkol navazuje na text, který si student p e te a odpoví na otázky k jeho obsahu, dochází k reprodukci. Druhý úkol se zabývá podobným tématem, které je ov-em vztaheno k osob studenta, jedná se o produkci. Je dán rozsah po tem v t i slov a také as, který je ur en k vypracování úlohy. S nar stající úrovní jsou produkované texty del-í a studenti mají více asu na vlastní tvorbu. Psaní je v každé úrovni hodnoceno o n co men-ím po tem bod nejlí ostatní e ové dovednosti a jazykové prost edky, které jsou bodovány p íblífn stejnou m rou. Je tak z ejmé, ðe v testování se klade d raz na ústní promluvu a PP je afl na posledním míst .

Tabulka . 2 ó Bodové ohodnocení test

	slovní zásoba a gramatika	tení	poslech	písemný projev	ústní projev	celkem	minimum z každé ásti
<i>A1</i>	100	120	100	80	130	530	75%
<i>A2</i>	110	180	180	80	180	730	75%
<i>I</i> <i>B1</i> ( )	165	140	120	80	170	675	65%
<i>II</i> <i>B2</i> ( )	150	150	150	65	145	660	66%
<i>III</i> <i>C1</i> ( )	100	150	150	100	150	650	66%

V písemné ásti testu plní studenti na úrovni A1-B1 dva úkoly. První zadání se váfle na text, který mají nejprve p e íst a následn odpov d t na otázky k textu. Jedná se o áste nou i výb rovou reprodukci p e teného. V úrovních A1+A2 pí-í studenti ve druhém úkolu krátký text (5-10 v t), který se podobá tenému, ale vztahují v-e ke své osob , jedná se o produkci s využitím vlastních informací.

Od úrovn B1 má student odpovídat na otázky k zamy-lení, vyjád it vlastní názor k dané problematice a vysv tlit, jak je e-ena v jeho zemi. V prvním úkolu si musí p e íst 4 texty a ke

v-em pak pí-e odpov di na dané otázky. Ve druhém zadání dopl uje formulá a pí-e formální dopis.

V úrovni B2 a C1 jsou texty ke tení mnohem del-í a také studenti musejí produkovat del-í texty, v t-inou dopisy. Ve druhé ásti pí-í také formální dopisy. Nov je sou ástí zkou-ky je-t i t etí ást, ve které pí-í na úrovni B2 neformální dopisy, kdefto v úrovni C1 je jako t etí úkol napsat úvahu nebo eseje.

M feme tak shrnout, fle v první ásti studenti vfdy pracují s ti-t ným textem, z kterého následn vycházejí p i vlastním PP. Musí prokázat, fle jsou schopni íst s porozum ním a na tené reagovat a p idat vlastní názory. Hlavním výstupem písemné komunikace jsou dopisy, na ni-fl-ích úrovních jsou to dopisy neformální, od B1 se objevují dopisy formální. V nejvy-í úrovni C1 se jako nejsloftit j-í texty pí-í úvahy a eseje.

Tabulka . 3 ó Obsah písemné ásti zkou-ek

Název testu/ certifikátu	První ást	Druhá ást	T etí ást	as
A1	p e íst text (max 200 slov) a odpov d t na dv otázky k textu (reprodukce)	napsat n co podobného o sob ó minimáln 5 v t (t i otázky) (produkce)	není	50 minut
A2	p e íst text ó odpov d t na -est otázek k textu (reprodukce)	napsat soukromý dopis , napsat o sob , minimáln 10 v t, dány návodné otázky (produkce)	není	50 minut
I B1 ( )	p e íst 4 texty a písemn odpov d t na otázky k nim 1. text - 6 otázek k obsahu textu, poslední se ptá na znalosti studenta ó vztah problematiky textu k jeho zemi ó jak se e-í v jeho zemi 2. text - 3 otázky k obsahu textu, 3 otázky k zamy-lení a vyjád ení vlastního názoru k danému problému 3. text - 6 otázek k textu ó téma ruské reálie 4. text - úvaha ó vyjád it vlastní názor na názory autora v textu	a) dopl te anketu o sob + dopl te anketu za n koho vyplnit formulá b) napsat fládost ó -est témat, na kafdé minimáln p t v t napsat dopis	není	30 minut na kafdou ást, 60 minut dohromady
II B2 ( )	napsat doporu ující dopis , p e íst text 180 slov, as 15 (20) minut, napsat 50-70 slov	napsat formální dopis , as 15 minut, napsat 50-70 slov	napsat neformální dopis (obsahující charakteristiku osoby), as 20 minut, napsat 100-150 slov	55 minut
III C1 ( )	p e íst text 400-500 slov dopis oznámení ó analýza a ocen ní informace z textu as 20 minut, napsat 200-250 slov argumentování (p esv d ování, ocen ní) na záv r napsat vlastní vztah k problematice p e teného	p e íst text 300-350 slov formální dopis/fax as 15 minut, napsat 50-70 slov	psaní bez tení úvaha, eseje (indukce/dedukce, resumé-záv r) as 30 minut, napsat 150-200 slov dány body, které musí práce obsahovat	75 minut

Informace o mezinárodních zkou-kách jsme uvedli jen z d vodu srovnání. Na na-í práci ruské mezinárodní zkou-ky nemají takový vliv, jelikofl se snaflme student m pomoci usp t u eských maturitních zkou-ek z ruského jazyka, kterým se v nuje následující kapitola.

2.4.4 Požadavky na dovednost PP z RJ u nových státních maturit (CERMAT)

Písemná práce z cizího jazyka je nezbytnou součástí nové maturitní zkoušky. Vzorem pro pípravu maturitní zkoušky z cizího jazyka mohly posloužit mezinárodně uznávané britské zkoušky z anglického jazyka¹⁵⁶, které mají dlouholetou tradici a praxi. Český student musí v rámci maturitní zkoušky napsat dvě slohové práce. V jedné si může vybrat téma ze dvou nabízených, ve druhé je zadáno jednotné téma bez možnosti výběru. První a druhá práce se liší rozsahem a slohovým útvarem. V obou případech se jedná o úroveň otevřené úlohy. V rámci celé maturitní zkoušky z cizího jazyka má psaní slohových prací váhu 25 procent (didaktický test 50 procent a ústní zkouška také 25 procent).

Maturitu bylo možné skládat z úrovně B1 a z úrovně B2 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. V rámci mezinárodních zkoušek úrovně odpovídají I. a II. ( ). Úroveň se liší složitostí, v nižší úrovni jsou zadání v českém jazyce, ve vyšší úrovni je text zadání v ruském jazyce. Zadání obsahuje 3-5 dílčích požadavků (dílčích bodů v zadání), specifikuje situaci/ téma, typ a rozsah textu, adresáta/ příjemce sdělení. Jako stimul může posloužit kromě textu i obrázek nebo náčrt.

Základní úroveň obtížnosti studenti potřebují 60 minut. První slohová práce má mít rozsah 120-150 slov. Typem pořadovaného textu může být: **korespondence, charakteristika, vyprávění, esej, lánek, zpráva** nebo **popis**. Pro druhou slohovou práci je vymezen rozsah 60-70 slov, jako typ textu se může vyskytovat: **korespondence, popis, zpráva, vzkaz, instrukce/návod**.

Nižší úroveň obtížnosti požaduje po studentovi jednoduchost: jednoduché slohové útvary, jednoduchá organizace odpovídající typu textu, jednoduché vyjádření a sled myšlenek, sdělení vlastního názoru z osobní perspektivy jednoduchým způsobem. Témata se týkají běžných situací každodenního života a oblasti zájmu studenta. Student musí prokázat způsobilost v používání běžných prostředků textové návaznosti (PTN), mezi nimi se nacházejí hlavně spojky a spojovací výrazy. Příklady nekomplikované vztahy a souvislosti.

Základní úroveň obtížnosti¹⁵⁷ klade na studenta následující požadavky v oblasti psaní:

Tabulka 4.4 Požadavky na PP v základní úrovni obtížnosti maturitní zkoušky

- popsat místo/ cestu/ věc/ osobu/ záležitost/ událost/ skutečnost/ děj (popis)
- popsat a/ nebo popř. představit sebe i druhé (popis)
- popsat pocity/ reakce, například: lásku/ nelásku, souhlas/ nesouhlas, překvapení, obavu
- vyjádřit názor/ postoj a morální stanovisko, například: omluvu, lítost
- vyjádřit vlastní myšlenky
- vyjádřit úmysl, přání, žádost, prosbu, nabídku, pozvání, doporučení
- zdůvodnit určitou činnost a/ nebo skutečnost
- vysvětlit problém a/ nebo navrhnout řešení problému
- vysvětlit a/ nebo zdůraznit, co považuje za důležité
- sdělit/ ovládnout si informace a zprávy
- požádat o informace (žádost)
- shrnout a/ nebo využít předložené faktografické informace (shrnutí)
- zeptat se na názor, postoj, pocity, problém
- zodpovědět jednoduché dotazy

¹⁵⁶ <http://www.cambridgeenglish.org/exams/>

¹⁵⁷ <http://www.novamaturita.cz/katalogy-pozadavku-1404033138.html>

Studenti dokazují své dovednosti v psaní jednoduchých slohových útvar : **formální a neformální dopis, e-mail, vzkaz, vyprávění, popis**. Nejvíce se v-e projeví v dopise, který m fe obsahovat ást popisnou i vypráv cí a zároveň vyjád it mnohé jazykové funkce, nap íklad fládost, omluva, lítost. Student musí také dodrřovat zdvo ílostní normy a daný úzus.

Témata se týkají oblasti osobní (nap íklad: vztahy, bydlení, cestování, zábava, koní ky), ve ejné (nap íklad: doprava, slufby, společenské události), vzd lávací (nap íklad: výuka, jazykový kurz) a okrajov profesní oblasti (nap íklad: budoucí povolání).

Vy–í úrove obtířnosti studenti pí-í 90 minut. Rozsah první slohové práce je stanoven na 210-240 slov. Typem textu m fe být: **korespondence, charakteristika, vyprávění, esej, zpráva, kritika/ recenze/ lánek**. Druhá písemná práce je krat-í - s rozsahem 100-120 slov. Typ textu m fe být zvolen mezi následujícími: **korespondence, charakteristika, zpráva, shrnutí, kritika/ recenze/ lánek, instrukce/ návod**.

Tato úrove obtířnosti jíř vyřaduje argumentaci a detailní rozpracování komplikovan j-ích my-lenek. Student by m l um t zd vod ovat, vysv tlovat, obhajovat vlastní názor, vyjad ovat sv j postoj, zhodnotit danou problematiku, sumarizovat. Témata mohou být konkrétní, ale i abstraktní a nemusí se vztahovat pouze k oblastem studentova zájmu. Student by m l být schopen se vyjád it k danému tématu z r zných perspektiv. Koheze by se projevila variabilitou pouřitých prost edk textové návaznosti (PTN) a r znorodostí v t a souv tí sou adných a pod adných.

Vy–í úrove obtířnosti¹⁵⁸ klade na studenta následující pořádky v oblasti psaní:

Tabulka .5 ó Pořádky na PP ve vy–í úrovni obtířnosti maturitní zkou-ky

- popsat podrobn osobu/ místo/ v c/ skute ně nebo smy-lené události/ zářitky (popis)
- popsat podrobn pracovní postup (instrukce)
- sd lit podrobné informace a zprávy a reagovat na n (zpráva)
- zformulovat dotazy a reagovat na n
- uvést pot ebné detaily
- vyjád it my-lenky a vztahy mezi nimi
- zformulovat fládost, nabídku, stířnost, reklamaci (obchodní dopis)
- vyjád it své názory a reagovat na názory jiných
- uvést d vody pro a proti ur ítému názorovému stanovisku
- vysv tlit/ porovnat výhody a nevýhody r zných možností/ p ístup
- vysv tlit b řné problémy a/ nebo navrhnout e-ení problému
- zhodnotit r zné návrhy e-ení problému
- zd raznit d řfřité my-lenky
- zd raznit d řfřitost událostí a zářitk z osobního hlediska
- vyjád it míru pocitu
- rozvinout hlavní kompozi ní slořky a dolofřit je relevantními podrobnostmi/ p íklady
- shrnout a skloubit informace a argumenty i z více zdroj (shrnutí)
- rozvinout systematicky argumentaci
- posoudit kriticky film, knihu, divadelní hru (recenze)

Student prokazuje své dovednosti v následujících slohových útvarech: **formální a neformální dopis, email, vzkaz, řivotopis, vyprávění, referát, lánek, kritika, úvaha, recenze, smy-lený p íb h**.

Témata se týkají oblasti osobní (nap íklad: vztahy, zábava, koní ky), ve ejné (nap íklad: doprava, slufby ve ejné a zdravotní), vzd lávací (nap íklad: výuka, jazykový kurz) a profesní oblasti (nap íklad: porada, prezentace na konferenci).

¹⁵⁸ <http://www.novamaturita.cz/katalogy-pozadavku-1404033138.html>

Studenti mohou u obou úrovních používat písemné slovníky, výkladové i výkladové, které ovšem nesmí obsahovat pasáže vnující se slohu a napomáhající studentům v psaní slohových útvarů.

Pro hodnocení je důležité, zda student splnil zadání, zakomponoval požadovanou informaci, napsal srozumitelný a čitelný koherentní a kohezní text, projevil lexikální a gramatickou kompetenci. Po přečtení zadání bude student vědět, jak dlouhý text musí napsat, jakého typu, pro koho, jaký bude stupeň formálnosti textu, jaký je jeho účel a jaké komunikační situace se týká a co v něm má text zahrnovat po obsahové stránce.

V akademickém roce 2012-13 došlo k legislativní úpravě maturita byla zjednodušena pouze na základní úroveň B1. Rozhodnutí bylo přijato na základě zkušeností z maturity ve školním roce 2011-12, kdy si vyšší úroveň obtížnosti vybralo pouze malé procento studentů. Studenti, kteří by mohli skládat vyšší úroveň obtížnosti (B2), si vybrali úroveň nižší (B1), aby měli jistý písemný výsledek předmenší měřítko únavy, námahy a stresu. Demotivující byl také fakt, že vysoké školy nepřihlížely ke splnění obtížnosti maturitní zkoušky z cizího jazyka během přijímacího řízení.

V březnu 2013 byly na internetových stránkách¹⁵⁹ zveřejněny pokyny k písemné práci z českého a z cizího jazyka, které byly vypracovány CERMATEM. Jsou zde umístěny podrobné informace o struktuře zadání k písemné práci a jejímu vypracování, včetně ukázek studentských prací. Je dán typ textu, rozsah, adresát, stupeň formálnosti, formální náležitosti textu, účel, komunikační situace (téma) i dílčí požadavky, které má text obsahovat. Jednotlivé body zadání lze považovat za osnovu textu. Je důležité, aby si studenti zadání pozorně přečetli a řádně z požadovaných bodů nevynechali, jelikož se při hodnocení věc započítává. Studenti by také měli dodržet požadovaný slohový útvar a formální náležitosti typu textu týkající se dělení textu na odstavce.

Takovýmto podrobným zadáním jsou studenti svázáni a nemají dostatek prostoru pro fantazii. Maturita ovšem testuje dovednost psaní souvislých logických textů v cizím jazyce, využití vhodné slovní zásoby, gramatiky, spojovacích výrazů a pravopis. Netestuje fantazii, originalitu a kreativitu. Student nemusí nic složitě vymýšlet, zadání jím obsahuje hlavní myšlenky, které má do textu zahrnout a prokázat, že je schopen je v cizím jazyce na odpovídající úrovni vyjádřit. Tím je úkol ulehčen a i slabší studenti by po řádné přípravě mohli napsat obsahově i jazykově nekomplikovaný text a u maturity uspět.

V první části má student získat maximálně 24 bodů, přečte text v rozsahu 120-150 slov. Ze druhé části je možné obdržet 12 bodů a požadovaný rozsah je 60-70 slov. Celkem tedy má student dostat 36 bodů za 180-220 slov ve dvou textech dohromady. Každá dispozice je poskytnuta 60 minut. Minimálně musí student získat 16 bodů (44%), aby byl v PP úspěšný. Pokud tedy napíše první text minimálně na 16 bodů, úspěšný je, aniž by druhý text psal.

Útvary, kterými se budeme v naší práci zabývat, jsou písemné práce do jednotlivých úrovních (A1-B2) v následující tabulce, která byla námi vytvořena shrnutím informací v nově vydaných písemném projevu ve Společném evropském referenčním rámci a v Portfoliu a na základě maturit. Ruské mezinárodní zkoušky nás přilehčily, byly spíše uvedeny pouze pro srovnání a pro inspiraci.

---

¹⁵⁹ <http://www.novamaturita.cz/publikace-k-maturite-2014-1404036219.html>

Tabulka 6 - Shrnutí témat a slohových útvarů pro úroveň A1-B2

úroveň	obsah: témata a slohové útvary
A1	osobní informace, vyplňování formulářů a dotazník blahopřání k narozeninám, pohlednice z prázdnin, z dovolené vzkaz (kde se nacházím, kde se setkáme)
A2	poznámky a vzkazy popis události (veřejná událost, nehoda) popis (lidí, místa, práce, školy, rodiny, koníčky) formuláře (CV vlastní i smyšlený) dopis - představit rodinu, školu, práci, koníčky a další blízká témata dopis - dotaz, dopis - prosba, dopis o poděkování
B1	vyjádřit osobní názory a mínění (jednoduchá úvaha) článek pro studentský časopis (události, zážitky, například cesta) dopis (události, novinky) dopis s prvky recenze - o knize/ filmu/ koncert / hudbě dopis s následujícím vyjádřením: smutek, radost, zájem, politování, soucit dopis - odpověď na inzerát, požádat o více informací (o autě, o vzdělávacím kurzu, atd.) krátká verbální zpráva (fax/ email/ oběd) strukturované CV vzkaz - dotazy a vysvětlení problémů (text-rady)
B2	podrobný popis a vypravování recenze filmu, knihy, hry pojednání nebo zprávy, kde systematicky rozvíjejí argumentaci (pro a proti, výhody a nevýhody) podávat informace i vyjádřit své názory shrnutí - zpracovat informace z různých zdrojů dopis s následujícím vyjádřením: míra pocitu, zděraznění důležitosti události a zážitků vzkaz - dotazy a vysvětlení problémů (text - rady)

3 Praktická část

3.1 Porovnání základních slohových útvarů v ČJ a RJ jako mateřském na základě rozboru vybraných učebnic pro výuku ČJ a RJ jako mateřského pro Ži

Porovnání základních slohových útvarů v českém a ruském jazyce vychází z aktuálně využívaných učebnic českého a ruského jazyka pro rodilé mluvčí pro základní školy v Česku a Rusku. Nejprve jsme zmapovali, s kterými slohovými útvary se žáci seznámí v každém ročníku, pak jsme porovnávali, zda se slohové útvary v českém a ruském jazyce výrazně liší, abychom zjistili, zda jsou žáci dostatečně připraveni k psaní slohových útvarů a může u nich při psaní v ruském jazyce docházet k pozitivnímu transferu znalostí z psaní v mateřském jazyce, nebo bude působit negativní interference.

3.1.1 Sloh ve vybraných¹⁶⁰ českých učebnicích ČJ pro české Ži

V učebnicích českého jazyka jsou kapitoly v nované slohu zařazeny do druhé poloviny učebnice. Nově se také na českém trhu objevily specializované učebnice, které se plně věnují pouze slohu. Následně prezentujeme závěry, ke kterým jsme došli rozbořením těchto učebnic od 6. do 8. třídy.

6. třída

V šesté třídě se žáci seznámí s následujícími útvary v jejich základní formě: vypravování, popis (osoby, předmětů, krajiny, místa, pracovního postupu), výpisky a výtah, ze soukromé korespondence to je osobní dopis a dopis s blahopřáním. Co se týče úřední korespondence, žáci se naučí psát: objednávku, inzerát (koup / prodej) a žádost. Také si zkusí vyplňovat tiskopisy

---

¹⁶⁰ STYBLÍK, V., ECHOVÁ, M. a kol. *eský jazyk pro 6. ročník* Z^{TM}Praha: Fortuna 1994.

STYBLÍK, V., ECHOVÁ, M. a kol. *eský jazyk pro 7. ročník* Z^{TM}Praha: Fortuna 1995.

STYBLÍK, V., ECHOVÁ, M. a kol. *eský jazyk pro 8. ročník* Z^{TM}Praha: Fortuna 1995.

KRAUSOVÁ, Z., TERČOVÁ, R. *eský jazyk u ebnice pro 6.ročník základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň : Fraus, 2003.

KRAUSOVÁ, Z., TERČOVÁ, R.: *Pracovní sešit eský jazyk pro 6.ročník základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň : Fraus, 2003.

KRAUSOVÁ, Z., TERČOVÁ, R. *eský jazyk u ebnice pro 7.ročník základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň : Fraus, 2004.

KRAUSOVÁ, Z., TERČOVÁ, R. *Pracovní sešit eský jazyk pro 7.ročník základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň : Fraus, 2004.

KRAUSOVÁ, Z., PAŤKOVÁ, M. *eský jazyk u ebnice pro 8.ročník základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň : Fraus, 2005.

KRAUSOVÁ, Z., PAŤKOVÁ, M. *Pracovní sešit eský jazyk pro 8.ročník základní školy a víceletá gymnázia*. Plzeň : Fraus, 2005.

RUDOLF, S., HRDLÍKOVÁ, H., BERÁNKOVÁ, E. *eský jazyk 6 II.díl o Komunikační a slohová výchova 6*. Praha: Alter, 1998.

HORÁKOVÁ, M. a kol. *eský jazyk 6 II.díl o Sdlování a vým na informaci. Sloh. pro 7.ročník Z^{TM} p íslu-ný ročník víceletých gymnázií*. Praha: Alter, 1999.

HORÁKOVÁ, M. a kol. *eský jazyk 6 II.díl o Sdlování a vým na informaci. Sloh. pro 8.ročník Z^{TM} p íslu-ný ročník víceletých gymnázií*. Praha: Alter, 2000.

HORÁKOVÁ, M. a kol. *eský jazyk 6 II.díl o Sdlování a vým na informaci. Sloh. pro 9.ročník Z^{TM} p íslu-ný ročník víceletých gymnázií*. Praha: Alter, 2001.

ukončení d je. Použitím sloves nedokonavého vidu, se klade důraz na to, že d j trval dlouho. Při využití přítomného času se tená i zdá, že d j probíhá před jeho o íma.

Popis se dělí na popis předm tu (vci, zvířete, človka), popis místa a popis stavu (přirody, človka). Popisují se typické znaky a vlastnosti, hojně se využívá přídavných jmen, přirovnání. Ve vědeckém a administrativním stylu je popis přímý, neutrální, kdežto v uměleckém stylu je citově zabarvený, vykresluje se obraz, který vidí autor.

Úvaha obsahuje tezi, tvrzení, které je třeba dokázat pomocí argumentů a příkladů a na závěr je vyústění, ve kterém se opakuje přívodní teze. Čláky jsou doporoučeny vhodné spojovací výrazy na přechodech mezi úvodem, statí a závěrem.

Z krátkých textů administrativního stylu se v páté třídě píše inzerát o ztrátě domácího mazlíčka (kočky nebo pejska).

6. třída

Čláci se učí rozeznávat jednotlivé slohové útvary. V jednom textu se často vyskytují různé typy žánrů: vypravování, popis místa, popis stavu a hodnocení skutečnosti i úvaha. Aby byl lépe pochopen rozdíl mezi popisem, vypravováním a úvahou, je věnováno k fotografování. Popisovaný předmět v situaci lze vyfotit pouze jednou fotografií, zatímco pro vypravování příběhu je potřeba série obrázků. Úvahu vyfotit nelze.

Čláci se seznamují s literárním žánrem povídky, která zahrnuje v textu dva typy žánrů: popis a vypravování. Pokoušejí se napsat příběh zábavným způsobem s využitím ironie.

Texty popisů mohou obsahovat všeobecné instrukce nebo rady k činnosti, jak se má provádět. Nejtypičtější jsou recepty nebo návody k práci.

Z krátkých textů administrativního stylu píše čláci oznámení o tom, co se bude organizovat ve škole.

7. třída

V sedmé třídě se čláci nově seznamují s publicistickým stylem. Dozvědí se, že úvaha (

důkaz), (

úvaha) se dělí na tři základní typy: (dokazování/ (vysvětlování/ vysvětlení) (přemýšlení/ uvažování). Procvičí si popis stavu človka (v českém pojetí - líčení). Dalším útvarem je charakteristika, která se zaměřuje na vnější a vnitřní popis osoby.

8. třída

Čláci si zopakují základní typy žánrů: vypravování, popis a úvaha. Nově se seznamují s reportáží, která je vypravováním o určitém světě. Dalším probíraným publicistickým útvarem je slánek. Tímto novým útvarem publicistického stylu je portrétní člátek.

9. třída

Čláci si opakují znalosti o stylech a typech žánrů. Novým útvarem je esej, zápisky z cest a recenze na shlédnutý film, divadelní představení, koncert, na přetvořenou knihu. Z písemností oficiálního administrativního stylu se naučí psát: žádost, plnou moc, stvrzenku (potvrzení o zaplacení či převzetí peněz nebo doklad), stylizovaný životopis a charakteristiku.

Čláci se učí psát texty na základě modelových textů, z nichž mnohé jsou převzaty z klasické literatury. K dispozici jsou také slákové texty, na kterých se čláci učí opravovat a vhodně upravovat text. Čláci jsou vedeni k přemýšlení, k vyhledávání vhodných slov (klíčová slova) a slovních spojení a spojovacích výrazů, k psaní osnovy, k vymýšlení vhodného názvu k textu nebo odstavci (zjistí hlavní myšlenky celého textu i každého odstavce). Probraný slohový útvar je teoreticky charakterizován, v etymologii a zároveň je zmíněno, jakou gramatiku nejvíce využívá a jaká slova jsou nejčastější (typické jazykové prostředky). Čláci se

u í, jak se správně provádí typologický rozbor textu a jak se sestavuje text. Pracují s textem a netextem, u í se psát odstavce, rozlišovat téma (dané) a réma (nové), dva typy uspořádání textu: paralelní a et zové. Jsou postupně vedeni od opravování flákovských textů k reprodukci a produkci. Zaměřejí se i nad budoucím adresátem/ tená em textu.

3.1.3 Porovnání základních slohových útvarů v ČJ a RJ

Rozborem slohových útvarů vyskytujících se v u ebnicích českého jazyka pro řechy a ruského jazyka pro Rusy bylo zjištěno, že jsou používány následující slohové postupy:

- Popisný
- Vyprávěcí
- Úvahový
- Výkladový
- Informační

Výkladový a informační postup však nebyl v ruských u ebnicích nalezen. Hlavní zjištěné údaje o slohových útvarech byly zaznamenány do tabulek. Tabulky obsahují: základní dělení útvaru, jeho charakteristiky, typické části, vhodné jazykové prostředky (slovní spojení, slovní zásoba, gramatika), dále styly a flánry, tematický obsah a v neposlední řadě vyskytující se typy cvičení. Na závěr byly charakterizovány jednotlivé funkční styly.

3.1.3.1 Slohové útvary v ČJ

Tabulka 7 - Popis v českých u ebnicích etiny

typ textu v ČJ	popis a postup popisný
základní dělení - druhy textu	popis místa (bytu, pokoje), popis předmětu, popis lokality, popis krajiny, popis cesty popis pracovního postupu/ instrukce popis umístění díla: co je v popředí (v první plánu), co je uprostřed (druhý plán) a jaké je pozadí (třetí plán) charakteristika vnější a vnitřní (části se prolínají) popis statický a dynamický subjektivně zabarvený popis ovlivnění (vnímat zrakem, sluchem, čichem a hmatem, osobní vztah, personifikace) hádanka na základě popisu
hlavní charakteristiky	Postup popisu: - od celku k částem - od nápadných znaků k méně nápadným - od nejdřívejší části k méně dřívejším - v určitém směru: zprávu dozadu, zleva doprava, shora dolů, zdola nahoru, od blízkého ke vzdálenému i naopak - podle toho, k čemu jednotlivé části slouží, jak fungují - podle toho, jak za sebou jednotlivé části následují - popis pracovního postupu: názorný, úplný, srozumitelný, přehledný
typické části textu - schéma	1. úvod a seznámení s popisovaným předmětem/ jevem 2. vlastní popis celku a jednotlivých částí podle předmětu zvoleného postupu

	3. závěr o zhodnocení popisovaného předmětu, celkový dojem
jazykové prostředky: vhodná spojení	<i>nejprve, nato, nejl, jakmile, po chvíli, nakonec</i> o pro popis pracovního postupu
jazykové prostředky: vhodná slova	podstatná a přídavná jména (velikost, vzhled, barva, materiál), přirovnání, synonyma, antonyma hodnotící výrazy
jazykové prostředky: vhodná gramatika	nikolikanásobné větě leny postupně rozvíjející přívlastky přirovnání, rčení
styly	popis prostý, odborný, umělecký, publicistický
žánry	reklama, cestopis, reportáž, charakteristika, dopis, povídka, román
tematický obsah	popis nejoblíbenějšího místa popis zvířete popis příbuzného, kamaráda, známého, spolužáka, osobnosti popis na základě kníčky/ filmu/ historie popis práce doma a na zahradě, návod ke hře, výroba výrobku, recept
typy cvičení	sestavit si osnovu rozčlenit text na odstavce popis na základě daných vhodných slov popis na základě vizuálního stimulu: obrázku/ schématu/ plánu/ fotografie popis na základě modelového textu popis na základě daného tématu (možnost výběru) charakteristika hrdiny z předtence kníčky napsat popis jako hádanku, ostatní hádají kdo je popsán/co je popsáno najít vzorový text v literatuře opravit stylisticky i gramaticky nedokonalý žánrovský text opravit stylisticky i gramaticky vlastní text

Tabulka 8 o **Vypravování** v českých učebnicích češtiny

typ textu v J	vypravování o postup vyprávění
základní dělení - druhy textu	vypravování v minulosti, v přítomnosti, v budoucnosti
hlavní charakteristiky	časová návaznost/ posloupnost, příčinná souvislost, dějové napětí
typické části textu - schéma	úvod, zápletka, rozvíjení děje, vyvrcholení a rozuzlení
jazykové prostředky: vhodná spojení	<i>nejprve, pak, potom, poté, následně, když, hned, najednou, náhle, nakonec</i>
jazykové prostředky: vhodná slova	dějová a vnímavostní slovesa, přímá vypravování podle výběru jazykových prostředků: veselé, humorné, smutné, vášnivé, napínavé
jazykové prostředky: vhodná gramatika	vypravování v 1. osobě (vypravěčkou, hrdinou, protagonistou) vypravování ve 3. osobě (vypravěčkou) přímá
styly	prostý, sdělovací, umělecký, publicistický
žánry	vyprávění příběhu, vzpomínka, povídka, novela, román, reportáž, článek, fejeton

tematický obsah	vyprávění vlastního zážitku z prázdnin (produkce) převyprávění příběhu z knihy, z filmu (reprodukce)
typy cvičení	sestavit si osnovu příběhu nebo k psaní převyprávění z jiného úhlu pohledu dopsat (vymyslet) úvod, prostřední část nebo konec příběhu vypravování na základě série obrázků vypravování na základě modelového textu vypravování na základě zhlédnutého filmu (například jen napínavá scéna)/ divadelního představení/ příběhu knihy napsat příběh s využitím daných slov a slovních spojení vymyslet nadpis k příběhu zprávu zpracovat jako vypravování (transformace) najít vzorový text v literatuře opravit stylisticky i gramaticky nedokonalý flákovský text opravit stylisticky i gramaticky vlastní text

Tabulka 9 - **Úvaha** v českých učebnicích 6. třídy

typ textu v učebnici	úvaha o postupu úvahový
základní dělení - druhy textu	Nespecifikováno
hlavní charakteristiky	týká se často aktuálních společenských jevů, logičnost a zručnost autora, vyjádření vlastního názoru a subjektivního postoje, podpořit argumenty, vyvrátit protiargumenty návrh nebo naznačení řešení aktuálního problému, nebo úvaha otevřená, bez řešení
typické části textu - schéma	úvod (první odstavec), střed (ideálně tři odstavce) a závěr (poslední odstavec) úvod (položená otázka), hlavní část (fakta, argumenty a protiargumenty) a závěr (hodnocení a vlastní názor)
jazykové prostředky: vhodná spojení	úvodní slova každého odstavce <i>položme si otázku, zamysleme se nad, je důležité si uvědomit, i</i>
jazykové prostředky: vhodná slova	hodnotící a obrazná vyjádření, subjektivní postoj autora
jazykové prostředky: vhodná gramatika	otázky
styly	vedlejší v typických a podmínkových, přírodních a důsledkových publicistický, vědecký, hovorový, umělecký
žánry	novinový článek, recenze, referát, esej odborný článek/ odborná kniha (často ve spojení s výkladem), úvodník, komentář, fejeton, kritika, povídka, román
tematický obsah	úvaha o hudbě, knize, divadle, filmu, televizi, sportu, zdraví, práci, politice
typy cvičení	nejprve problém prodiskutovat ve třídě sestavit si osnovu opravit stylisticky i gramaticky nedokonalý flákovský text opravit stylisticky i gramaticky vlastní text

Tabulka 10 o **Výklad** v českých učebnicích 6. třídy

typ textu v učebnici	výklad o postupu výkladový
základní dělení - druhy textu	Nespecifikováno

hlavní charakteristiky	součástí výkladu je odborný popis - využívá odbornou terminologii a složitější souvislosti - vlastnosti výkladu: jasný, přesný, jednoznačný a srozumitelný - vysvětluje podstatu jevu, vnitřní vztahy, souvislosti, příčiny a uvádí důsledky - popisuje celek a součástí jevu a vysvětluje vztahy mezi nimi.
typické části textu - schéma	úvod, hlavní část a závěr
jazykové prostředky: vhodná spojení	spojovací výrazy pro vyjádření: příčiny (<i>protože</i>), podmínky (<i>když, jestliže</i>), přípustky (<i>pokud, ať</i>), důsledku (<i>proto</i>)
jazykové prostředky: vhodná slova	odborná terminologie (odvozování, zkracování, skládání), objektivní přístup
jazykové prostředky: vhodná gramatika	vedlejší věty příčné, podmínkové, přípustkové a důsledkové
styly	publicistický, odborný
žánry	odborný článek, odborná kniha, učebnicový text, součást komentáře a reportáže
tematický obsah	podle zájmu studenta
typy cvičení	sestavit osnovu psát podle modelu opravit stylisticky i gramaticky nedokonalý žánrovský text opravit stylisticky i gramaticky vlastní text

Tabulka 11.11 **Zpráva a oznámení** v českých učebnicích češtiny

typ textu v J	zpráva, oznámení o postup informací
základní dělení - druhy textu	viz. žánry v této tabulce
hlavní charakteristiky	konstatuje fakta, stručnost, jednoznačnost, výčet dat/fakt, s komentáři
typické části textu - schéma	kdo, co, kdy, kde, pro
jazykové prostředky: vhodná spojení	Nespecifikováno
jazykové prostředky: vhodná slovní zásoba	<i>oznamujeme, nabízíme, provádíme, zajišťujeme</i> <i>na slavnostní otevření píli</i> <i>prodám, nabízím, vymám, koupím</i> synonymní vyjádření
jazykové prostředky: vhodná gramatika	jednoduché věty vyjádření hodnocení
styly	publicistický, odborný, administrativní, prostřední
žánry	zpráva, oznámení, reklama, inzerát, dopis, úřední korespondence, pozvánka, plakát, heslovité útvary: formulář, tiskopis, dotazník
tematický obsah	sport, kultura, politika, společenské události
typy cvičení	zformulovat nadpis porovnat dva texty určit adresáta psát podle modelu opravit stylisticky i gramaticky nedokonalý žánrovský text opravit stylisticky i gramaticky vlastní text

Způsob výběru tematických (obsahových) a jazykových prostředků a jejich využití a uspořádání v jazykových projevech vytváří styl. V následující tabulce jsme zaznamenali hlavní charakteristiky každého stylu v českém jazyce.

Tabulka 12 Funkční styly v českém jazyce

Funkční styly textu v CJ	Charakteristika stylu
prost sdělovací/ běžný dorozumivací/ hovorový	neutrální nebo hovorové prostředky (někdy i citově zabarvené), jednoduchá vnitřní stavba a jednoduchá kompozice
umělecký	styl literárních děl, působí na city a fantazii čtenáře
vědecký/ odborný a administrativní	odborné termíny, vnitřní stavba slovesná, logicky zpracovaná
publicistický	cílem je informovat, přesvědčovat, vychovávat základními vlastnostmi jsou: aktuálnost, zajímavost, rozmanitost

Kromě textů popisných, vyprávěcích, úvahových, výkladových a informačních se čtenář seznámí také s psaním výpisů (slov, slovních spojení a hesel, vět a souvětí), citací (doslovné vypsání části textu s uvedením zdroje) a výtahu (vystihuje přesně stavbu pověrného textu a jeho obsah). Zejména v textech popisných, vyprávěcích a úvahových se cvičí psaní osnovy (formou slovních hesel, vět i otázek).

Nejrozmanitější je informační slohový postup, který obsahuje jednoduché komunikační formy: soukromé dopisy (pozdrav, vlastní text, závěr), pozvánky, vzkazy, smsky, e-maily, blahopřání, oznámení (informace o skutečnosti, která má nastat: ve stejnou/ společenskou a soukromou o tom, kdo, co, kdy a kde bude pořízeno, bývá spojeno s výzvou), zprávy (informace o skutečnosti, která se stala, obsahuje hodnocení probíhající události), inzeráty, reklamy i úřední písemnosti/ korespondence: žádost, objednávka, přihláška, životopis, upomínka (urgence), reklamace, výpověď. Také jsou používány útvary heslovitého rázu: vyplnění jednoduchých tiskopisů, například poštovní poukázka, podací lístek, telegram.

Některé texty informačního slohového postupu se nacházejí také mezi texty publicistickými, objevují se v novinách a časopisech, dnes i na internetových stránkách. Publicistické útvary můžeme rozdělit do tří skupin: zpravodajské, analytické (úvahové) a beletristické. Ke zpravodajským patří: zpráva, oznámení, inzerát, reklamu, mezi úvahové patří: úvodník, komentář, kritiku, recenzi. K beletristickým patří: reportáž, fejeton, článek a sloupek. S beletristickými publicistickými útvary se čtenář seznámí nejvíce. Cílem není naučit se je psát, ale umět je rozlišovat.

3.1.3.2 Slohové útvary v RJ

Tabulka 13 Popis v ruských učebnicích pro Rusy

typ textu v RJ	Popis
základní dělení - druhy textu	popis místa, popis předmětu (věci, zvířete, člověka), popis stavu (přirody, člověka)
hlavní charakteristiky	popis detailů příznaky tak, aby si čtenář popisované věci dokázal konkrétně představit rozměr, forma, vlastnosti

flánry	dopis, povídka, román, vzpomínky
tematický obsah	vypravování na základ vlastních zážitk studenta: prázdniny, výlet, p íroda šJak jsem poprvé í õ vypráv t n co zajímavého/ neobvyklého, co zafili, n jakou p íhodu p íb h se zví etem šJednou í õ
typy cvi ení	vypravovat n co zajímavého kamarádovi v dopise najít klí ová slova vymyslet vhodný nadpis opravit flákovskou práci reprodukovat na základ p e tené ukázky vypráv t na základ série obrázk napsat vypravování k danému nadpisu zeptat se p íbuzných na zadané téma a na základ jejich výpov di napsat vypravování vymyslet a dopsat konec vypravování vymyslet a dopsat za átek vypravování najít text vypravování v literatu e napsat p íb h váfln , ironicky, zábavn rozli-it v textu r zné ásti vypravování ur it, který typ textu se hodí k danému nadpisu

Tabulka . 15 ó **Úvaha** v ruských u ebnicích pro Rusy

typ textu v RJ	Úvaha ó
základní d lení ó druhy textu	- , - , -
hlavní charakteristiky	vztahy mezi p edm ty a jevy n co objasnit, rozvinout, dokázat nebo vyvrátit, vyjád ení my-lenek odpov d t na úvodní dotaz logické propojení
typické ásti textu	úvod (první odstavec), sta (ideáln t i odstavec) a záv r (poslední odstavec) 1. teze/ tvrzení, které chce autor dokázat 2. argumenty, d kazy a p íklady, které podporují tezi 3. záv r
jazykové prost edky: vhodná spojení	, , , , , , , , , - , - ,
jazykové prost edky: vhodná slovní zásoba	úvodní fráze pro vyjád ení vlastního názoru: , , , , - abstraktní slova
jazykové prost edky: vhodná gramatika	1. osoba jednotného ísla del-í slofená souv tí
styly	publicistický, v decký, hovorový, um lecký

flánry	novinový lánek, recenze, referát, esej
tematický obsah	-kola, tení knih, podstata -t stí, jazyk, polemický text
typy cvi ení	vymyslet nadpis sestavít osnovu napsat vlastní úvahu podle daného polemického textu opravit flákovskou práci najít text úvahy v literatu e ur it, který typ textu se hodí k danému nadpisu

V ruských učebnicích se flák m ukazuje, fle r zné typy text se mohou prolínat a vzájemn dopl ovat. Uprost ed vypravování m fle být umíst n popis, nebo po úvodním popisu pokračuje vypravování. Jeden flánr m fle být vložen do druhého, nebo ho následovat. Nap íklad povídka obsahuje vypravování a popis. K vypravování adí ruské učebnice popis pracovního postupu a psaní recept ( ).

Z krátkých flánr se cvi í afl v deváté t íd pouze fládost, plná moc, stvrzenka a flivotopis. Z publicistických útvar se studenti seznámí s reportáflí, portrétní rtou (popis zevn j-ku, popis práce, flivotopisné údaje, popis charakteru, p íb h/ epizoda ze flivota, která ukazuje charakter), zápisky z cest, esejem (dojmy, asociace, p emý-lení o flivot a událostech, originální pohled, zajímavé my-lenky na aktuální témata) a recenzí (kritické hodnocení p e teného díla, divadelní hry, koncertu, filmu obsahuje úvahu s hodnocením).

Tabulka . 16 ó Funk ní styly v ruském jazyce

Styl textu v RJ		Charakteristika stylu a cíl	flánry
hovorový		neoficiální situace vyjád ení názoru autora emocionálnost jednoduché v ty	soukromé dopisy
kniflní	a)um lecký -	emocionální slova, konkrétní nakreslit slovy obraz, vyjád it vztah k zobrazovanému, vyvolává pocit krásy cílem je zap sobit na pocity a p edstavivost tená	um lecká díla povídka
	b)administrativní -	p esnost, jasnost, stru nost, výstiflnost minimum slov, maximum informace forma p edepsána/ dána úzusem, standardizace, kli-é cílem je informovat	oznámení fládost zákonodárné dokumenty formální dopisy
	c)v decký -	p esný, obecný, neutrální, logický kniflní slova a výrazy, neosobní pojmy v decké termíny, abstraktní slova slofená souv tí cílem je sd lit v deckou informaci, vysv tít p í iny jev	v decké publikace (lánky, práce) U ebnice
hovorový i kniflní	publicistický	kniflní i hovorové výrazy, standardní i expresivní výrazy, v ty tázací i zvolací inverze (obrácený slovosled) kv li zd razn ní oslovení tená e, aktuální témata cílem je zap sobit na tená e	noviny, asopisy reportáfl krátká zpráva lánky rta fejeton

3.1.4 Závěry vyplývající z porovnání českého a ruského přístupu k výuce slohu v učebnicích české a ruské proveniencí na ZŠ

Porovnáním učebnic českého jazyka pro české –koly a ruského jazyka pro ruské –koly jsme dospěli k závěru, že učitelé se na základní škole u slohu podrobněji (dělání na slohové útvary je v české lingvistice propracovanější), a proto by po slohové stránce mohli být k psaní textů dobře připraveni.

Český a ruský jazyk jsou oba jazyky slovanské, což nám vede k tomu, že se základní slohové útvary v obecných rysech podobají. Popis, vypravování, úvaha mají podobné charakteristiky, vyúsťují stejných jazykových prostředků a slohových principů a postupů. Vždy se dodržuje psaní úvodu, ústředí a závěru. Učitelé budou vědět, co je to popis, vypravování a úvaha a mohli by být ze základní školy připraveni tyto slohové útvary psát, budou znát postupy psaní a každý bude mít vytvořen svůj styl. Úkolem učitele na hodinách cizího jazyka nebude učitel řídit slohu, ale zopakovat (s odkazem na mateřský jazyk) různé typy textů a obecné postupy psaní jejich tvorby.

Srovnání českých a ruských učebnic neukázalo výraznější rozdíly v psaní textů. Menší odchylky byly objeveny ve stylu administrativním (ve formálních/úředních dopisech), který se řídí danými pravidly, dodržuje určitý úzus s ustálenou formou psaní adresy odesílatele a adresáta, umístěním oslovení, podpisu a data a využitím vhodných slov a slovních spojení a frází-kliše. Učitelé nebudou mít problémy v psaní popisu, vypravování a úvahy a soukromého dopisu, který může v obecných útvarech v různých kombinacích obsahovat.

Problémy mohou nastat zejména v oblasti znalostí slovní zásoby a gramatiky ruského jazyka. Proto bude pro české studenty nejdůležitější naučit se ruskou slovní zásobu, gramatiku a vhodná slovní spojení k danému tématu.

Styl¹⁶² je zaměřen na určitou sféru využití, na komunikační situaci. Má svůj cíl. Používá typické jazykové prostředky (slovní zásobu a gramatiku). Každý styl je vhodný pro určité články. Text dodržuje kánon svého článku, kulturní úzus, vhodný styl a zároveň se v něm projevuje i styl autora.

Neexistuje přesná a jednoznačná dělání textů. Texty odpovídají článkům jen v obecných hlavních rysech. V mnohých textech můžeme nalézt rysy různých článků. Na které články a styly se prolínají, zejména v literatuře: popis přechází do vypravování a dále do úvahy a zpět k popisu atd. Nelze přesně vymezit hranice. Jasné hranice obsahují pouze učebnicové texty, kde je vše zjednodušeno kvůli tomu, aby bylo dělání co nejsrozumitelnější pro žáky/studenty. V učebnicích se pracuje se základními typy textů. V praxi je pak vše mnohem komplikovanější a méně jednoznačné, slohyisté se vyskytují zřídka, v praxi většinou převládají slohy smíšené.

---

¹⁶²

, 2007.

3.2 Typologie cvičení zaměřených na rozvoj PP

V této kapitole jsou popsány různé způsoby typických cvičení týkajících se písemného projevu. Byly použity didaktiky pro výuku jazyků: českého, ruského, anglického a španělského.

3.2.1 Typologie cvičení na základě výuky slohu v ČJ

Marie ECHOVÁ¹⁶³ dělí cvičení písemného projevu jako své dovednosti na tři skupiny: reprodukce, upravená reprodukce a produkce. Reprodukce může být vlná, zkrácená a výborová (oproti vlná nebo zkrácená). Textová cvičení rozdělujeme na kompoziční (sestavování osnovy, členění textu na odstavce), kompoziční stylizační (zkracování i rozšiřování textu) a komplexní (písemná práce s opravou i bez opravy). Textová cvičení jsou komplexní, pracují s celým textem nebo s odstavci. Vyvrcholením jsou komplexní produkční práce bez opravy (bez opory).

Josef HUBÁEK¹⁶⁴ dělí cvičení na a) cvičení v invenci i invenční (shromáždění obsahového materiálu, vyflití fantazie), b) cvičení v kompozici i kompoziční (utvoření materiálu), c) cvičení ve stylizaci i stylizační (výběr jazykových prostředků, vyflití logiky). Tyto tři typy odpovídají postupu v procesu psaní. Cvičení se pojí se stimulem obrazovým nebo textovým (čteným i poslechovým). Hubáek klade důraz na sekvenci, je důležitý, co předchází a co následuje. Reprodukce může být doslovná, vlná, volná, kombinovaná (například volná v obsahu, doslovná v písmeně i), struktura a s obměnou (například změna času, osoby, rozšíření textu, vlastní zakončení). Mezi slohové postupy patří tři základní: informativní (zpráva, oznámení), popisný (popis) a vyprávěcí (vypravování).

3.2.2 Typologie cvičení na základě českých a ruských didaktik pro výuku ČJ

BENEŠ¹⁶⁵ a FROLÍKOVÁ¹⁶⁶ rozlišují cvičení pro pravá (procvičování jazykových prostředků, transformační cvičení proepisování textu s obměnou času, osoby, místa, stylizační cvičení na uspořádání, hledání synonym), cvičení reprodukční (tvorba vln, dokončení vln, písemné odpovědi na otázky, souvislá reprodukce čteného nebo slyšeného) a cvičení produkční (samostatný písemný projev). Mezi slohové útvary patří následující: zpráva, vypravování, popis, líčení, pojednání, úvaha.

Hendrich¹⁶⁷ a Jelínek¹⁶⁸ kladou důraz na sekvenci, ve které by mělo dojít ke gradaci, obtížnost by postupně narůstala, vlna by na sebe logicky navazovala a vyvrcholením by byl samostatný písemný projev. Hendrich upozorňuje na to, že v mnohých učebnicích tento poslední úkol chybí, sekvence nejsou zakončeny samostatným písemným projevem. Jelínek zdůrazňuje navození atmosféry reálné komunikace, situačního kontextu, aby byli studenti motivováni. Hendrich dělí cvičení na předepisování (opravná) aepisování (samostatný písemný projev). Předepisování (stimul) k psaní může obecně být: zraková, sluchová i smíšená.

Vizuální stimul se dále dělí na obrazový (obrázky, fotografie, plánky), grafický (psaný text) a předmetový (předmet, model, hračka). Stimuly se dají různě kombinovat. Podle stupně řízenosti

¹⁶³ ECHOVÁ, M. *Využití slohu*. Praha: SPN, 1985.

¹⁶⁴ HUBÁEK, J. *Didaktika slohu*. Praha: SPN, 1989.

¹⁶⁵ BENEŠ, E. a kol. *Metodika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1970.

¹⁶⁶ FROLÍKOVÁ, Z. K problematice nácvičky písemného projevu v cizojazyčném využití. In: *Cizí jazyky ve škole*. 1969-70, r. 13, č. 3, s. 75-80.

¹⁶⁷ HENDRICH, J. a kol. *Didaktika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1988.

¹⁶⁸ JELÍNEK, S., PURM, R. *Didaktika ruského jazyka. Vybrané kapitoly*. Praha: SPN, 1991.

seskupuje cvičení na receptivní (týkající se porozumění), reproduktivní (opisování, dopisování) a produktivní (samostatný písemný projev).

Podle Hendricha lze k rozvíjení samostatného písemného vyjádření využít volného diktátu. Studenti si vyslechnou text, který jednou přečtou a snaží se co nejvíce zapamatovat. Poté za ním psát. V případě tvrdého diktátu učitel diktuje slova a studenti vymýšlejí vety, ve kterých musí nadiktovaná slova využít.

Malí¹⁶⁹ dle cvičení na reprodukci, parafrázi a produkci. Považuje za důležitou ústní přípravu ve třídě, která předchází psaní za domácí úkol. Schopnější studenti píšou delší slohové útvary, slabší studenti píšou kratší texty.

Mikula a Barkarová¹⁷⁰ také dle cvičení na reprodukci a produkci (psaní slohových útvary). Reprodukce může být podrobná, výběrová, stručná a tvořivá. Tvořivá reprodukce je reprodukce doplněná tvořivými úkoly, například vyprávění příběhu z jiného úhlu pohledu, změna osoby vyprávěče z první osoby na třetí a naopak, doplnění závěru, přidání epizody/ rozšíření textu. Slohové práce (produkci) dle na spjaté s literaturou (charakteristika postav, vyprávění obsahu), s obrazem a s vlastními zážitky a zkušenostmi. Lze je považovat za stimuly: textový, obrazový a vlastní zkušenosti.

Gašková a Gez¹⁷¹ rozlišují cvičení na přípravná (tréninková) a náročná (komplexní). Náročná cvičení jsou zaměřena na obsah a dále se dle na čtyři podskupiny: a) reprodukce s využitím opory (například jsou dána klíčová slova, osnova textu), b) reprodukce s oporou na text (jsou dány písemné dotazy, má se doplnit nebo zkrátit text, transformuje se dialog do monologu, charakterizuje se postava na základě dialogu), c) produkce s vizuální oporou (popis obrázku, pohlednice, příběh na základě série obrázků, dialog na základě obrázku), d) produkce s oporou na vlastní zkušenosti. Zjednodušeně se dá říci, že se jedná o dva druhy reprodukce a dva druhy produkce.

Kapitonova a Moskovkin¹⁷² doporučují pracovat v závislosti na úrovních. Nejprve se student cvičí v diktátech, odpovídá na otázky a v opisování textu. Pak pracuje s textem: vyhledává hlavní myšlenky, dle text na odstavce, sestavuje osnovu k textu, zkracuje text, transformuje text. Poté dochází k vyprávění příběhu, pak slohového (reprodukce slohového). Nakonec píše vlastní text na určené téma (produkce slohového). Mezi slohové útvary patří: vypravování, popis, oznámení, úvahu a texty smíšeného typu s prvky úvahy.

Existují dva přístupy k práci s textem: syntetický (od částí jednotlivých vět k celku - textu) a analytický (od modelu a jeho analýzy k tvorbě / vytvoření textu). Důraz kladou na vyjádření vlastních myšlenek studenta.

Kazarceva a Višnjakova¹⁷³ se zaměřují pouze na reprodukci (reprodukce slohového), kdy musí nejprve dojít k porozumění, a pak k vyprávění, které může být podrobné, stručné i výběrové. K reprodukci ale také patří interpretaci textu (komentář, analýza, kritika). Rozvíjí se dovednosti slohové i myšlení.

Malí¹⁷⁴ zařazuje mezi cvičení psaní odpovědi na otázky k textu, sestavení osnovy příběhu nebo vysloveného textu (nejprve formou otázek, pak formou oznamovacích vět), diktáty volné (studenti si text vyslechnou, pak píšou, co si pamatují) a tvrdé (student může nadiktován zašleť a musí sami text dopsat do konce), které jsou přípravou pro reprodukci a samostatnou tvorbu textu (popis, vypravování, úvaha). Reprodukce může být stručná, rozvinutá nebo volná. Stručná

¹⁶⁹ MALÍ, F. a kol. *Metodika vyučování ruskému jazyku*. Praha: SPN, 1967.

¹⁷⁰ MIKULA, D., BARKAROVÁ, A. *Písemný projev v ruštině a jeho komunikativní funkce*. Praha: SPN, 1989.

¹⁷¹ Gašková, J., Gez, M. *Metodika vyučování ruskému jazyku*. Praha: SPN, 2006.

¹⁷² Kapitonova, L., Moskovkin, V. *Metodika vyučování ruskému jazyku*. Praha: SPN, 2005.

¹⁷³ Kazarceva, N., Višnjakova, E. *Metodika vyučování ruskému jazyku*. Praha: SPN, 1998.

¹⁷⁴ Malí, F. *Metodika vyučování ruskému jazyku*. Praha: SPN, 2003.

reprodukce je p ípravou k psaní anotace a referátu. V rozvinuté reprodukci studenti dopl ují popis osob a dal-ích detail a d jství, které se odehrává p ed nebo po daném vypráv ní. Obecn záleží na v ku student , jejich studijním zam ení a budoucím uplatn ní cizojazy ného psaní a na jejich jazykové úrovni. Za áte ník se u í psát zejména soukromé dopisy a krátké texty ó miniatury (minitexty), s nar stající úrovni se student nau í obchodní dopisy, anotace, referáty a studenti filologie budou psát recenze literárních d l a film .

3.2.3 Typologie cvičení psaní na základě anglických a španělských didaktik a učebnic pro výuku CJ

D. Cassany¹⁷⁵ d l í textová cvi ení do následujících skupin:

- a) práce s odstavcem: vymyslet nadpis, p idat v tu, napsat úvodní nebo záv re ný odstavec
- b) práce s textem: zm nit registr/ styl, vytvo it souvislý text z daných v t, uspo ádat v ty do odstavce a odstavce do textu (uspo ádací), zm nit kontext: zm nit tená e, zm nit ú el/ cíl, zm nit autora, zm nit flánr textu (transformace)
- c) kreativní cvi ení: napsat text, který bude obsahovat ur itá slova nebo v ty/ zakomponovat slovo do v ty/ napsat text, který za íná nebo kon í danou v tou/ zakomponovat slova a v ty do daného textu ó text roz-í it.
- d) transformace dat: z obrázku, z p edm tu, z nahrávky do písemného textu

I. S. P. Nation¹⁷⁶ d l í úkoly na ty i druhy: zku-enostní úkoly (*experience tasks*), které jsou založeny na p edchozí zku-enosti, student musí mít dostatek zku-enosti k tomu, aby byl schopen zadaný úkol splnit. Dal-í skupinou jsou sdílené úkoly (*shared tasks*), p i kterých studenti spolupracují a navzájem si pomáhají, a tak dokáží úkol splnit. T etí skupinou jsou ízené úkoly (*guided tasks*), kdy je poskytována pot ebná podpora pro tvorbu textu, v zadání jsou dána ur itá vymezení. Poslední jsou samostatné úkoly (*independent tasks*), p i kterých student pracuje samostatn bez jakékoli podpory i nápov dy, musí e-it v-e sám.

M. Sharples¹⁷⁷ je zastáncem procesu psaní. Cvi ení seskupuje podle procesu: plánování (*planning*), kompozici (*composing*) a opravování (*revising*). Mezi plánování pat í: seznamy slov, clustering, my-lenkové mapy (*mind maps*), sestavování osnovy. Heuristické techniky vhodné pro plánování jsou stru n vysv tleny v tabulce . 17 (v oddíle inven ní cvi ení) v následující kapitole.

T. Hedge¹⁷⁸ také podporuje proces psaní a cvi ení d l í podrobn ji do p ti skupin: kompozice, komunikace, tvo ení, vylep-ování, hodnocení (*composing, communicating, crafting, improving, evaluating*). Kompozice je první fází, kdy student sbírá my-lenky a pí-e první text nane isto. V ásti komunikace se zam uje na vymezení kontextu: adresát, komunikativní situace. Tvo ení je samotná tv r í innost, vytvá ení koherentního a kohezního textu. Ve fázi vylep-ování se upravuje, vylep-uje napsaný text. Záv re né hodnocení provádí u ítel.

K. Hyland¹⁷⁹ rozli-uje cvi ení psaní na úkoly reálné (*real world tasks*) a na úkoly pedagogické (*pedagogic tasks*) ur ené k procvi ování flánr a kompozice. Student musí p i psaní v reálné situaci znát v-e: obsah (co chce napsat), jazykový systém (jaké jazykové prost edky a formy vyuflije), proces psaní (plánování, samotné psaní a revize textu), flánr (komunikativní cíl,

¹⁷⁵ CASSANY, D. *Expresión escrita en L2/ELE*. Madrid: Arco Libros, 2005. s. 74-75.

¹⁷⁶ NATION, P. *Teaching ESL/EFL Reading and Writing*. New York: Routledge, 2009. s. 95.

¹⁷⁷ SHARPLES, M. *ibid.*

¹⁷⁸ HEDGE, T. *Writing*. Hong Kong: OUP, 1991.

¹⁷⁹ HYLAND, K. *Second Language Writing*. New York: CUP, 2003.

struktura textu) a adresáta (komunikační kontext). Hyland cituje Nunana¹⁸⁰ a v tabulce rozlišuje u každého úkolu pět komponent: vstupní informace (input), cíl (studijní cíl úkolu), organizace provedení úkolu (organizace práce ve třídě i mimo třídu), role (jakou roli plní učitel a jaké role mají studenti a jaké jsou mezi nimi vztahy), samotná aktivita (jak student pracuje se vstupní informací, aby splnil zadání).

Hyland je zastáncem spolupráce při psaní. Studenti mohou pracovat ve dvojicích i ve skupinkách, vzájemně si radit a diskutovat. Nakonec píše každý svůj text samostatně, ale má možnost čerpat z myšlenek a nápadů ostatních. Vytvořený text je výsledkem autonomie studenta. Kdyby na úkolu pracoval student sám, pravděpodobně by potřeboval mnohem více času a učitel by nebyl schopen vymyslet více. V reálném životě pisatel také vyvolává myšlenky přátel, kteří mu radí.

J. Harmer¹⁸¹, A. Brooks a P. Grundy¹⁸² i Ch. Tribble¹⁸³ doporučují propojení cvičení psaní různých flánrů se zaměřením na proces psaní. Studenti píšou analogický text podle daného vzorového modelu a zároveň postupují podle procesu psaní od úvodního vyhledávání myšlenek až k napsání výsledného textu. J. Harmer zdrazňuje, že je třeba organizovat práci tak, aby studenti psali často a pravidelně, aby se psaní nebáli. Je vhodné vyvolat psaní různých projektů, stačí i miniprojekt nebo psaní deníkových záznamů. Čím dříve student píše, tím lépe, protože si tak psaní procvičuje. A. Brooks a P. Grundy zmíní důležitost adresáta, na kterého je třeba při psaní myslet. Ch. Tribble upozorňuje na to, že vybraný flánr musí odpovídat komunikační situaci, aby byl splněn komunikační cíl.

Jill a Charles Hadfield¹⁸⁴ jsou také zastánci zaměřením na proces psaní. Nabízejí zajímavé pojmenování cvičení, ve kterých dochází ke spolupráci různých dovedností. Prvním typem je tak zvaný typ *zeptej se a pi* (*ask and write*). Student se musí zeptat spolužáka na určité údaje, pak vše zpracuje a písemně shrne informace o celé třídě. Typ *napi-a udlej* (*write and do*) spočívá v tom, že studenti píšou různé pokyny, ostatní je musí předvést. Typ *napi-a nakresli* (*write and draw*) se vyvolává zejména při popisu. Jeden student popíše obrázek nebo cestu. Spolužák podle popisu kreslí. Typ *napi-a uhádni* (*write and guess*) je příkladem sestavení hádanky. Student si vymyslí a napíše hádanku (v určitém popisu jakého předmětu i osoby), ostatní hádají, co je popsáno/ kdo je popsán.

3.2.4 Souhrnná typologie cvičení na rozvoj PP

Na základě prostudované literatury a vlastních zkušeností jsme se v následující výsledné tabulce 17 pokusili shrnout různé možnosti třídění cvičení psaní v závislosti na vybraných kritériích. Mezi kritéria řadíme jak výsledný produkt, tak části procesu, závažnost cvičení, nebo bereme ohled na všechny iniciátory komunikační situace (pisatel, adresát, kontext), stimuly, formy práce, umístění cvičení v sekvenci, komunikační cíl, formálnost textu, spolupráci, jazykovou úroveň a čas.

---

¹⁸⁰ HYLAND, K. *ibid.* s. 116.

¹⁸¹ HARMER, J. *How to Teach Writing*. Harlow: Longman, 2004.

¹⁸² BROOKS, A., GRUNDY, P. *Writing for Study Purposes*. Glasgow: CUP, 1991.

¹⁸³ TRIBBLE, Ch. *Writing*. Hong Kong: OUP, 1996.

¹⁸⁴ HADFIELD, J., HADFIELD, Ch. *Simple Writing Activities*. Oxford: OUP, 2000.

Tabulka . 17 - D lení cvi ení na rozvoj PP

Kritéria d lení	Druhy cvi ení
podle výsledných slohových postup	informa ní vypráv cí popisný výkladový úvahový
podle umíst ní v procesu/ ásti procesu	1) inven ní: plánování, shromaflování informace 2) selek ní a organiza ní: výb r jazykových prost edk a jejich uspo ádání 3) kompozi ní/ psaní nane isto: tvorba prvního textu 4) modifika ní/ styliza ní: úprava textu do výsledné podoby
podle gradace/ podle stupn ízenosti flákovy/ studentovy reakce	1) pr pravná: jazyková, pravopisná, p episování textu s obm nami, styliza ní cvi ení 2) reproduk ní: písemné odpov di na otázky, souvislá reprodukce: doslovná, v rná, adaptovaná (zkrácená/ stru ná, výb rová, upravená/ s obm nou/ s dopl kovým zadáním/ tvo ivá/ kombinovaná, volná) 3) produk ní/ komplexní s p ípravou/ oporou a bez p ípravy/ opory
podle metodických cíl	a) p ed e ová/ p ípravná/ tréninková/ díl í b) e ová/ komplexní
podle typu stimulu/ opory/ inputu	obrazový/ vizuální p edm tný grafický/ textový/ slovní vlastní zku-enosti fládný
podle jazykové úrovn	pro za áte níky A1 pro mírn pokro ilé A2 pro st edn pokro ilé B1 pro pokro ilé B2
podle zp sobu/ formy práce	výb rová dopl ovací/ dopisovací/ navazovací obm ovací substitu ní ó stejná struktura, r zný obsah transforma ní ó m ní se syntaktická stavba v t, obsah z stává stejný, vyjad uje stejnou my-lenku (protikladová, spojovací, rozpojovací) uspo ádací diktát: výb rový, tv r í, volný
podle ízenosti kompozice	kontrolovaná kompozice (<i>controlled composition</i>) ízená kompozice (<i>guided composition</i>) volná kompozice (<i>free composition</i>)
podle spolupráce	a) kolektivní: ve dvojicích ve skupinkách jako celá t ída b) individuální/ samostatná tvorba
podle zam ení na	obsah jazykové prost edky a gramatiku proces flánr kontext (komunika ní situace) funkce kreativitu
inven ní cvi ení	<i>listing</i> ó psaní seznam <i>freewriting</i> ó rychlé psaní my-lenek bez ohledu na gramatiku a interpunkci <i>looping</i> ó rychlé psaní my-lenek, po 5 minutách zastavení a shrnutí napsaného, pak op t pokrač ování v psaní

	<p><i>clustering</i> ó vypisování r zných my-lenek, jejich následné zakroufkování a propojení</p> <p><i>cubing</i> - ó zp sob zkoumání tématu: popis, porovnání, asociace, analýza, aplikace, argumentace</p> <p><i>questioning</i> ó zodpov zení otázek: kdo, co, kde, jak, pro</p> <p><i>mind maps</i> ó znázorn ní my-lenkové mapy</p> <p>asociogram</p> <p>sestavení osnovy</p>
podle místa psaní	psaní na hodin - ve -kole psaní za domácí úkol ó doma
podle formálnosti výsledného textu	vznikne neformální text vznikne formální text
podle pisatele	pisatel je sám sebou pisatel se vřije do role pomocníka ó pomáhá n komu n co psát pisatel p ijímá roli n koho jiného ó hraní rolí (<i>role play</i>) ó pí-e jako kdyby byl n kdo jiný
podle adresáta	reálný adresát ó spoluřáci, tená i novin/ asopisu vymy-lený adresát u ítel pisatel se stává adresátem, pí-e pro sebe sama bez adresáta/ adresát blíffe nespecifikován
podle komunika ní situace	reálná situace vymy-lená situace reáln mofná nereálná situace, fantazie
selek ní, organiza ní a kompozi ní	a) lexikáln -sémantické/ lexikáln -styliza ní zam eno na slovní zásobu b) syntakticko-stylistické/ syntakticko-styliza ní zam eno na v ty, syntaktické struktury a spojovací výrazy c) logicko-kompozi ní zam eno na odstavce/ text, sestavování osnovy
podle umíst ní v sekvenci	úvodní cvi ení řna zah átíř (<i>warm up</i>) hlavní cvi ení (<i>main activity</i>) následné/ záv re né cvi ení (<i>follow up</i>)
podle typu textu, který vznikne	popis vypravování úvaha osnova textu seznam, jídelní lístek (menu) recept dopis, pozdrav, blahop ání, pozvání, vzkaz adresa dotazník/ anketa oznámení, zpráva, inzerát, reklama recenze literárního díla/ filmu/ divadelního p edstavení
podle komunika ního cíle/ funkce	informovat, oznamovat a pod kovat za informaci řládat a odpov d t na řládot (kladn í záporn) nabízet a pod kovat za nabídku (p íjmout nebo odmítnout) pod kovat radit a pod kovat za radu doporu it a pod kovat za doporu ení gratulovat a pod kovat za gratulaci p esv d it argumentovat vysv tlit a pod kovat za vysv tlení omluvit se a p íjmout omluvu st flovat si a odpov d t na stířnost (kladn í záporn)
podle asu k dispozici	as vymezen neomezený as

Výcvik student by měl být promyšlen řízený, měla by se dodržovat zásada přiměřenosti, gradace náročnosti a kontextualizovanost cvičení. Také se doporučují úlohy situace motivované (například student napsal komu fiktivnímu v psaní textu pomáhá). Vhodné střídání a sled různých druhů cvičení a jejich logická návaznost přispívá k efektivnosti výuky a udržení motivace studentů. U teoretických cvičení se předpokládá vysoký stupeň automatizace uflívání jazykových prostředků. Výsledným cílem je ovládnutí komplexní teoretické dovednosti psaní souvislých textů.

Každý z autorů prezentuje svůj pohled na danou problematiku. Na která dvě jsou podobná, jiná jsou založena na odlišném přístupu a jiných kritériích. Jedno cvičení je možné zařadit do několika skupin/ podskupin/ kategorií. Někdy je to také jednoznačné přiřazení, záleží na přesvědčení autora, na jeho úhlu pohledu a na cvičení, které předchází a následuje (sekvence). Neexistuje jednoznačné třídění cvičení. Hranice mezi cvičeními předchozími a teoretickými se stírají. Pro analýzu cvičení v učebních souborech ruského jazyka jsme vybrali hlediska, která jsou přehledně vyložena v následující kapitole.

3.2.5 Výsledná typologie cvičení na rozvoj PP využitá pro analýzu cvičení na rozvoj PP ve vybraných učebních souborech RJ

Na základě výše uvedených materiálů bylo rozhodnuto postupovat při analýze cvičení vedoucích k psaní jako teoretické dovednosti v učebních souborech ruského jazyka následujícím způsobem. Nejprve bylo nutno si ujasnit, zda je cvičení určeno k ústní nebo písemné produkci, jelikož v mnohých případech toto nebylo jednoznačné. Problematické se jevílo, když se v zadání objevovaly pokyny: popište, vyprávějte, ale ne napište. Po zvažení byla i tato cvičení zařazena mezi cvičení na psaní, jelikož u nich záleží na rozhodnutí učitele.

Je zřejmé, že neexistuje obecně platné třídění cvičení vedoucích k písemnému projevu, auto i didaktik a učebnic se ve svých názorech rozcházejí. Hlavní důraz byl tak kladen na výsledný produkt (typ textu), protože zaměření na proces psaní je novější záležitostí, která zatím v mnohých učebních souborech využitá nebyla.

Do analýzy jsme zařadili pouze cvičení, která se týkala celého textu (textová cvičení), nikoli psaní vzájemně nesouvisejících vět (i když se může jednat o cvičení stylizace), dále útvary administrativního charakteru jako jsou formuláře, dotazníky a korespondence (dopis, pohlednice, telegram, vzkaz, psaní adresy na obálku). Texty jsme třídili podle přiměřenosti ke slohovému útvaru (zejména popis, vypravování, úvaha). Na kolik vět, které tvoří souvislý text k danému tématu, jsme označili speciálním termínem *škrátký text-věty* (minitext) a přiřadili k odpovídajícímu slohovému útvaru. Mezi texty jsme započítali i seznam, jestliže jako takový tvoří komunikativní celek (například nákupní lístek, jídelní lístek). Básničky a hádanky, i texty pro zábavu byly považovány za škrátký text k pobavení. Dalším sledovaným textem bylo psaní shrnutí a osnovy textu (součást procesu psaní).

U cvičení bylo hodnoceno využití stimulů (obrázek, text, představa, hudba, poezie) a slovních opor (osnova, otázky, klíčová slova, nadpis, prostorové rozvržení textu o kóstra textu s několika slovy i větami). Podle formy práce s textem lze cvičení dlelit na doplňovací/ dopisovací, uspořádací, substituční a transformační i jejich vzájemnou kombinaci. Dále bylo hodnoceno, zda jsou cvičení v sekvenci, která vede k samostatnému písemnému projevu (produkci) i pouze k reprodukci. Podle pokynů ke cvičením bylo také určeno, zda je studenti plní samostatně, ve dvojicích, ve skupinách, nebo kolektivně jako třída. Analýza si vyžádala kontextualizaci cvičení, je-li určeno adresát a rozsah výsledného textu. V neposlední řadě byl brán ohled na jazykovou úroveň a zda jí náročnost cvičení odpovídá.

Při analýze cvičení na rozvoj PP jsme vyuffili deseti kritérií, které byly pro p ehlednost umíst ny do následující tabulky . 18.

Tabulka . 18 - Kritéria pro hodnocení cvičení na rozvoj PP

1	druh textu: slohový útvar i minitext (popis, vypravování, úvaha, zpráva, oznámení), text k pobavení (básní ky, hádanky), seznam, administrativní text (psaní adresy, formulá e na vízum, celní prohlá-ení), shrnutí, osnova, korespondence (dopis neformální a formální), vzkaz
2	reprodukce (ístá nebo s obm nou) / produkce
3	stimul: obrázek, série obrázk , film (úryvek z filmu), text (tený/ sly-ený), p edm t, hudba, poezie, vlastní zku-enosti
4	forma práce: dopisování (dopsat: úvod, sta , záv r), uspo ádací, substitu ní na základ daného modelu a transforma ní (zm na pisatele, adresáta, komunika ního cíle, flánru, typu textu, místa, doby, asu, roz-í ení/ zúflení textu)
5	po adí v sekvenci (pokud ano, tak: na za átku, v polovin , na záv r)
6	umíst ní v lekci (na za átku, v první polovin , ve druhé polovin , na konci)
7	stanovení/ vymezení budoucího tená e/ adresáta textu (ano/ ne)
8	rozsah textu ur en (ano/ ne)
9	zp sob práce: samostatn / ve dvojici/ ve skupinách/ celá t ída dohromady
10	úrove A1- B1

V zadání ke cvičení mohou být kombinovány r zné stimuly, výsledný text m fle být podrobn vymezen, nebo naopak m fle být studentovi dána volnost k vyuffití vlastní fantazie. ízenost s rostoucí úrovní ustupuje. Výb r a vhodná kombinace cvičení záleffí na vyu ujícím, který by m l dob e znát své studenty a um t každého postupn dovést k p íjatelné samostatné písemné produkci.

3.3 Analýza vybraných u ebních soubor RJ se zaměřením na cvičení na rozvoj PP

Analýza byla provedena s cílem popsat u ební soubory ruského jazyka, které byly u nás publikovány a také se využívaly ve výuce ruského jazyka v České republice jako materiál pro výuku PP. V u ebních souborech byl hodnocen počet cvičení na rozvoj PP, jaké typy cvičení na PP se v u ebních materiálech vyskytují a jaké typy textů (slohové práce) studenti v ruském jazyce píšou a jaké stimuly k tomu využívají. Ukázalo se jako vhodné rozdělit analýzu na dvě části:

- Kvantitativní část analýzy
- Kvalitativní část analýzy

Pro analýzu bylo v první fázi vybráno pět sad u ebnic ruského jazyka, které byly vydány v České republice po politických změnách v roce 1989. Mezi analyzované u ebnice byly zařazeny tři u ební soubory pro výuku ruského jazyka pro studenty středních škol (Raduga, Raduga po novomu a Klass), dvě u ebnice pro dospělé (Ruština nejen pro samouky, Ruština pro pokročilý) a jeden u ební soubor pro výuku na základních školách a víceletých gymnáziích (Pojechali). Byla tak zajištěna pestrost úrovní (A1-C1) i pokrytí různých v jazykových kategoriích (ZTM, STM a dospělí). Na základě souborů probíhajících dotazníkových šetření mezi studenty a učiteli bylo zjištěno, že se na STM používají zejména Raduga, Raduga po novomu, Pojechali a Klass, přičemž Raduga je postupně nahrazována Radugou po novomu. S ohledem na tuto skutečnost byla tak provedena podrobná analýza pouze tří hlavních u ebních souborů:

- Raduga po novomu
- Pojechali
- Klass

Analýza je zaměřena na cvičení písemného projevu jako cílové a ověřené dovednosti. Nezabývá se proto jazykovými cvičeními, která slouží k upevnění jazykových prostředků, ani cvičeními, která vedou k osvojení si grafické stránky jazyka, k výuce psaní písmen azbuky. Rovněž tak mezi objekty analýzy nebyla zařazena cvičení, která se týkají tvorby jednotlivých vět, nebo analýza je zaměřena na cvičení, jejichž výsledkem je **text jako celek**, nikoli jednotlivé vzájemně na sobě nezávislé a spolu nesouvisející vety. Do analýzy byla zařazena cvičení, jejichž výsledkem je logický souvislý text a také cvičení na vyplnění různých tabulek, formulářů, dotazníků a psaní různých seznamů, výpisů, osnov a psaní adresy, kdy student netvoří úplně vety, ale dokument jako celek má komunikativní cíl a smysl.

Dalším faktorem pro zařazení jednotlivých cvičení do analýzy bylo jejich písemné zadání. Do analýzy byla zahrnuta i cvičení, v jejichž zadání nebylo použito slova *š napi-teō*, ale pouze například *š vypráv jteō*, *š popisujteō*, kdy záleží na rozhodnutí u čitele, zda bude vyžadovat písemné zpracování daného úkolu, nebo zda se spokojí pouze s ústní formulací. Na druhé straně do analýzy nebyla zařazena cvičení, u kterých byl výslovný pokyn: *š ekn teō*.

Cvičení byla následně rozdělena podle výsledného produktu, to jest podle vzniklého slohového útvaru. Jmenovitě to jsou tyto útvary: **seznam, vzkaz, popis, vypravování, dopis/ e-mail, blahopřání, text na pohlednici (pozdrav, blahopřání), inzerát/ reklama, úvaha, výklad, formulář, dotazník/ anketa, fiktivní popis, deník, resumé/ shrnutí, recenze filmu/ knihy, zápis do knihy návštěv, výtah, články do novin/ časopisu, reportáž, referát, prezentace.**

U cvičení v sekvenci, která má například tři části (a, b, c) a písmena a) a b) byly pouze přípravou pro závěrečné samostatné psaní a nedocházelo u nich postupně ke vzniku souvislého textu typových obsahových odlišného od závěrečného, byla celá sekvence započítávána jako jedno samostatné cvičení. Pokud v průběhu plnění cvičení a), b) vznikaly ucelené slohové útvary určitého druhu i obsahu, každá část byla započítávána jako samostatné cvičení. V případě, že ve cvičení b) vznikl souvislý text na základě dosazení slov do dané kostry textu, cvičení bylo také započítáno.

Ke slohovým útvarům byla využívána bez rozdílu cvičení reproduktivní i produktivní. Z reproduktivních cvičení byla vyazena doslovná opisování i popisování, jelikož cílem analýzy bylo sledovat cvičení, při kterých musí student vyvinout určitou tvůrčí myšlenkovou činnost.

Sledovali jsme, zda se v učebních souborech jako **stimul** k psaní používá pouze textový materiál (čtený a slyšený) nebo také obrazový, a to formou obrázků, nártků, plánek, fotografií a reprodukcí uměleckých děl i vhodná slova a slovní spojení, role play (student se vžívá do nové role a v dané roli něco píše), úvodní vta/vty nebo záátky vta, návodné otázky k obsahu, kostra textu (mohou být vynechaná slova i celé vty), vhodné spojovací výrazy a osnova textu.

3.3.1 Analyzované učební soubory

Název: **Raduga po novomu**¹⁸⁵

Autoři: Jelínek Stanislav, Hrbková Radka, Hrofková Hana, Alexejeva Ljubov Fjodorovna

Datum vzniku: 2007-11

Cílová skupina: S^{TM}studenti

Počet dílů: 5 (5 učebnic, 5 pracovních sešitů, 5 metodických příruček)

Nakladatelství: Fraus

Jazyková úroveň: A1-B1

Obecné informace o Raduga po novomu

Jedná se o přepracovaný a aktualizovaný původní soubor Raduga. Základ se od počáteční výuky azbuky, první dva díly připraví studenty na úroveň A1, další dva na úroveň A2 a v posledním pátém dílu se studenti dopracují na úroveň B1. Každý díl obsahuje 5 - 6 lekcí.

Struktura každé lekce začíná úvodními obrázky a textem. Pak následují cvičení fonetická a lexikální. Činnostní pojetí výuky je podporováno zejména v gramatických cvičeních v

---

¹⁸⁵ JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 1. Plzeň: Fraus, 2007.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 2. Plzeň: Fraus, 2008.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 3. Plzeň: Fraus, 2009.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 4. Plzeň: Fraus, 2010.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 5. Plzeň: Fraus, 2011.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 1 pracovní sešit. Plzeň: Fraus, 2007.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 2 pracovní sešit. Plzeň: Fraus, 2008.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 3 pracovní sešit. Plzeň: Fraus, 2009.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 4 pracovní sešit. Plzeň: Fraus, 2010.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 5 pracovní sešit. Plzeň: Fraus, 2011.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 1 metodická příručka. Plzeň: Fraus, 2008.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 2 metodická příručka. Plzeň: Fraus, 2008.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 3 metodická příručka. Plzeň: Fraus, 2009.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 4 metodická příručka. Plzeň: Fraus, 2010.

JELÍNEK, S. a kol. Raduga po-novomu 5 metodická příručka. Plzeň: Fraus, 2011.

sekvencích. Vychází se od praxe k teorii, ke gramatickým pravidlům, která jsou uvedena v barevných rámečcích. Dále jsou umístěna na komplexní cvičení a ově produkce po tení, v rámci navazujících úloh. Studenti jsou vedeni k práci se slovníkem a k odhadu neznámé slovní zásoby. Postupně rozvíjejí své u ební strategie a seznamují se s autentickými texty. Cílem je dovést studenta k autonomnímu u ení.

Nap í u ebním souborem se v lekcích objevuje postava eské studentky Zuzany Ma–kové, která studuje v Moskv , jelikož tam její matka jako flurnalistka dostala práci. Zuzana se setkává s ruskými p áteli (nap íklad: Tá a, Dima) a zároveň je v kontaktu i s eskými (nap íklad: Jan, Jakub), postupně dochází k r zným dialog ům v kařdodenních situacích.

Název: **Pojechali**¹⁸⁶

Auto i:řiofková Hana, Eibenová Klaudie, Liptáková Zuzana, Ťároch Jaroslav

Datum vzniku: 2002-11

Cílová skupina: Z^Ťřáci, studenti víceletých gymnázií

Po et díl : 6 (6 u ebnic, 6 pracovních se–it , 6 metodických p íru ek)

Nakladatelství: Albra

Jazyková úrove : A1-B1/B2

Obecné informace - Pojechali

Autorský kolektiv vyuffil poslední trendy z teorie didaktiky cizích jazyk ů a zároveň poznatky z praxe a p ání řák ů. U ební soubor je vhodný pro výuku na základní –kole i na víceletých gymnáziích, je ur en v kové kategorii do 18 let, vede řlák ů/ studenty od úrovn ů A1 k B1/ B2, m ře dovést ař k maturitní zkou–ce. Jeden díl obsahuje 7 - 10 lekcí, pouze 1. díl má lekcí 15.

Kařdá lekce za íná úvodním tematickým obrázkem, pak následují dialogy, poslechová a fonetická cvičení (doprovodné CD), vysv tlení gramatiky a gramatická cvičení, tení krátkých text ů a psaní e-mail ů. Celou kapitolou se prolínají r zné hry, aby se d ůti u ily zábavnou formou. Nechybí doprovodný obrazový materiál formou vhodných ilustrací. K procvi ení u iva z u ebnice slouří pracovní se–it. Prosazuje se osobnostní p ístup, řáci jsou vedeni k autonomii v u ení a sebehodnocení. Kařdý má vyuffívat to, co mu p í u ení vyhovuje (typ vizuální, auditivní, kinestetický). Uplat ůje se z etel k mate řkému jazyku a k ruským reáliím. Procvi uří se v–echny ty i základní e ové dovednosti (poslech, tení, mluvení, psaní).

---

¹⁸⁶ řioFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 1*. Praha: Albra, 2002.

řioFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 2*. Praha: Albra, 2004.

řioFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 3*. Praha: Albra, 2005.

řioFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 4*. Praha: Albra, 2006.

řioFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 5*. Praha: Albra, 2008.

řioFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 6*. Praha: Albra, 2011.

řioFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 1 pracovní se–it*. Praha: Albra, 2002.

řioFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 2 pracovní se–it*. Praha: Albra, 2004.

řioFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 3 pracovní se–it*. Praha: Albra, 2005.

řioFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 4 pracovní se–it*. Praha: Albra, 2006.

řioFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 5 pracovní se–it*. Praha: Albra, 2008.

řioFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 6 pracovní se–it*. Praha: Albra, 2011.

řioFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 1 metodická p íru ka*. Praha: Albra, 2002.

řioFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 2 metodická p íru ka*. Praha: Albra, 2004.

řioFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 3 metodická p íru ka*. Praha: Albra, 2005.

řioFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 4 metodická p íru ka*. Praha: Albra, 2006.

řioFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 5 metodická p íru ka*. Praha: Albra, 2008.

řioFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 6 metodická p íru ka*. Praha: Albra, 2011.

Název: **Klass**¹⁸⁷

Autoři: Orlova Natálie, Vágnerová Marta, Koflíková Mirka

Datum vzniku: 2010-12

Cílová skupina: S^{TM}studenti

Podíl : 3 (3 učebnice, 3 pracovní sešity, 3 metodické příručky na CD)

Nakladatelství: Klett

Jazyková úroveň : A1-B1

Obecné informace - Klass

Soubor pro úroveň A1, A2 a B1 sestává každé z učebnice, pracovního sešitu, dvou nahrávek na CD a metodické příručky na CD. Autoři se snaží o komunikativní přístup k výuce jazyka, kladou důraz na poslech a ústní komunikaci. V každé lekci převládají poslechová cvičení a na poslední stránce lekce obsahuje cvičení fonetická. U učebnice používá aktualizovanou slovní zásobu se zaměřením na zájmy mládeže. Gramatika je v pozadí, gramatický pohled se nachází na poslední stránce lekce a procvičuje se v pracovním sešitu.

V učebnici se mnoho textů vnuje realitám. Hlavní hrdinkou knížky je česká studentka Veronika, která odjela s rodiči do Petrohradu. Její rodiče předsedají na univerzitě a ona studuje na ruské střední škole. Seznamuje své nové ruské přátele s českou kulturou a sama poznává kulturu ruskou.

Učební soubory byly hodnoceny jak podle jednotlivých dílů, tak i podle úrovně, pro kterou jsou určeny.

Tabulka 19.6 Úroveň jednotlivých dílů

úroveň	Raduga po novomu					Pojechali						Klass		
	1.	2.	3.	4.	5.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	1.	2.	3.
A1	■	■				■	■					■		
A2			■	■				■	■				■	
B1					■					■	■			■

¹⁸⁷ ORLOVA, N. a kol. *Klass 1*. Praha: Klett, 2010.

ORLOVA, N. a kol. *Klass 2*. Praha: Klett, 2011.

ORLOVA, N. a kol. *Klass 3*. Praha: Klett, 2012.

3.3.2 Kvantitativní analýza vybraných učebních souborů RJ se zaměřením na cvičení vedoucích k rozvoji PP

Kvantitativní analýza obsahuje hodnocení učebních souborů z hlediska množství cvičení zaměřených na rozvoj PP a podle jejich typu.

Základními hodnotícími kritérii kvantitativní analýzy byly:

- Podle cvičení zaměřených na rozvoj PP
- Podle typu cvičení zaměřených na rozvoj PP

Cílem kvantitativní analýzy bylo potvrzení následujících hypotéz:

1) Pracovní sešity obsahují v **1. pololetí** cvičení na rozvoj PP nejlépe v 1. pololetí a má vzrůstající tendenci s rostoucí obtížností a jednotlivé učební soubory obsahují přibližně stejný počet cvičení pro danou úroveň (A1, A2, B1). Počet cvičení je dostatečný pro zajištění kvalitní výuky písemného projevu.

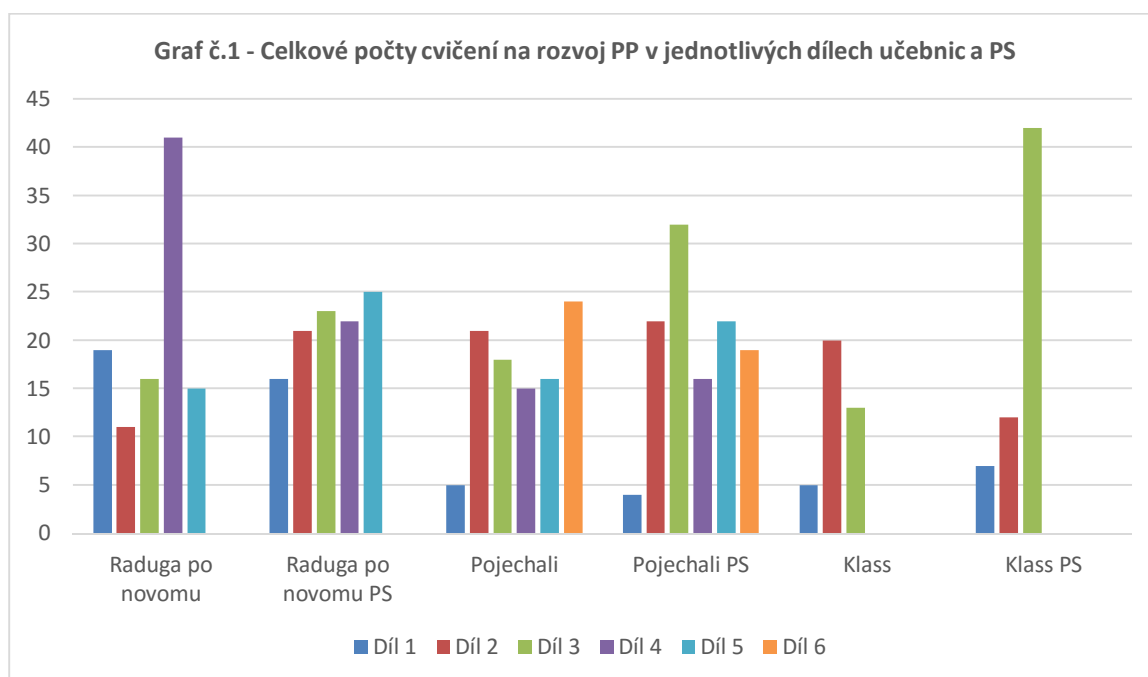
2) Pracovní sešity obsahují **více typů** cvičení na rozvoj PP nejlépe v 1. pololetí a má vzrůstající tendenci s rostoucí obtížností a jednotlivé učební soubory obsahují přibližně stejný počet cvičení pro danou úroveň (A1, A2, B1).

3) Nejvíce jsou v učebních souborech zastoupena cvičení na popis, dopis a vypravování a vzhledem k učebním souborům pracují s uvedenými ve zhruba stejném rozsahu.

Cvičení byla posuzována tak, že pokud měla sekvence označena jedním číslem nebo kolik částí (označených například jinými písmeny: a, b, c) a v každé části vznikl jiný slohový útvar nebo stejný, ale na jiné téma, tak byla každá část posuzována jako samostatné cvičení.

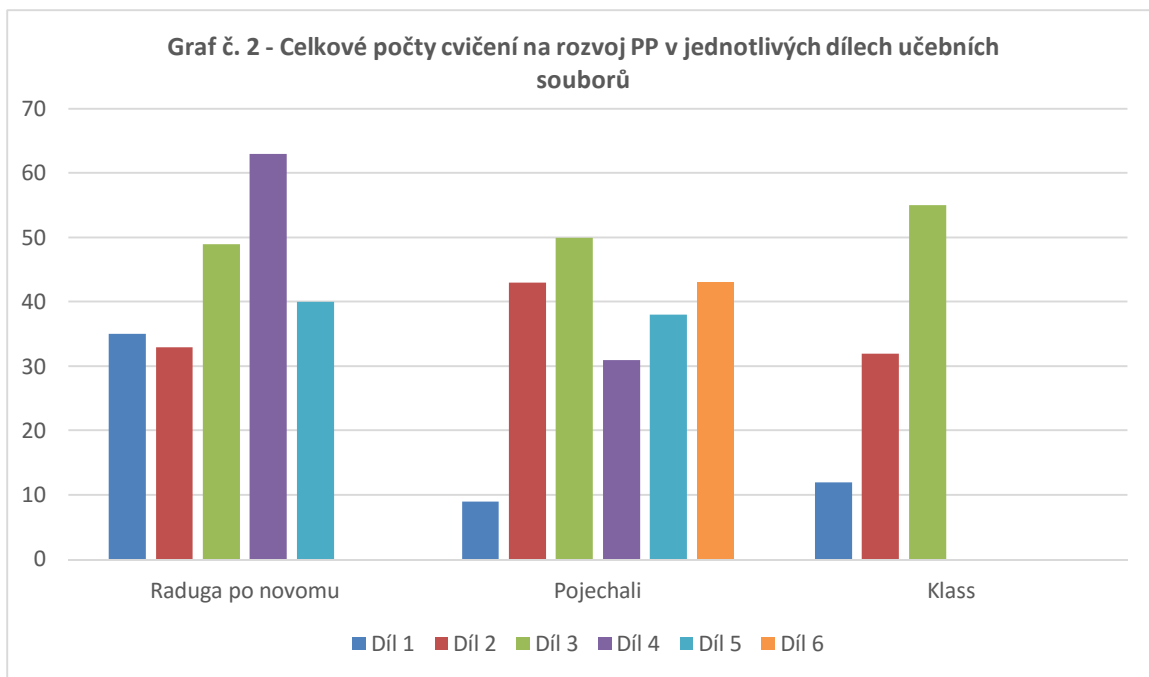
Hypotéza .1

Pracovní sešity obsahují v t-í po et cvení na rozvoj PP neřlu ebnice, p i emřpo et cvení má vzr stající tendenci s rostoucí obtížností a jednotlivé u ebni soubory obsahují p iblířn stejny po et cvení pro danou úrove (A1, A2, B1). Po et cvení je dostate ný pro zaji-t ní kvalitní výuky řísemného projevu.

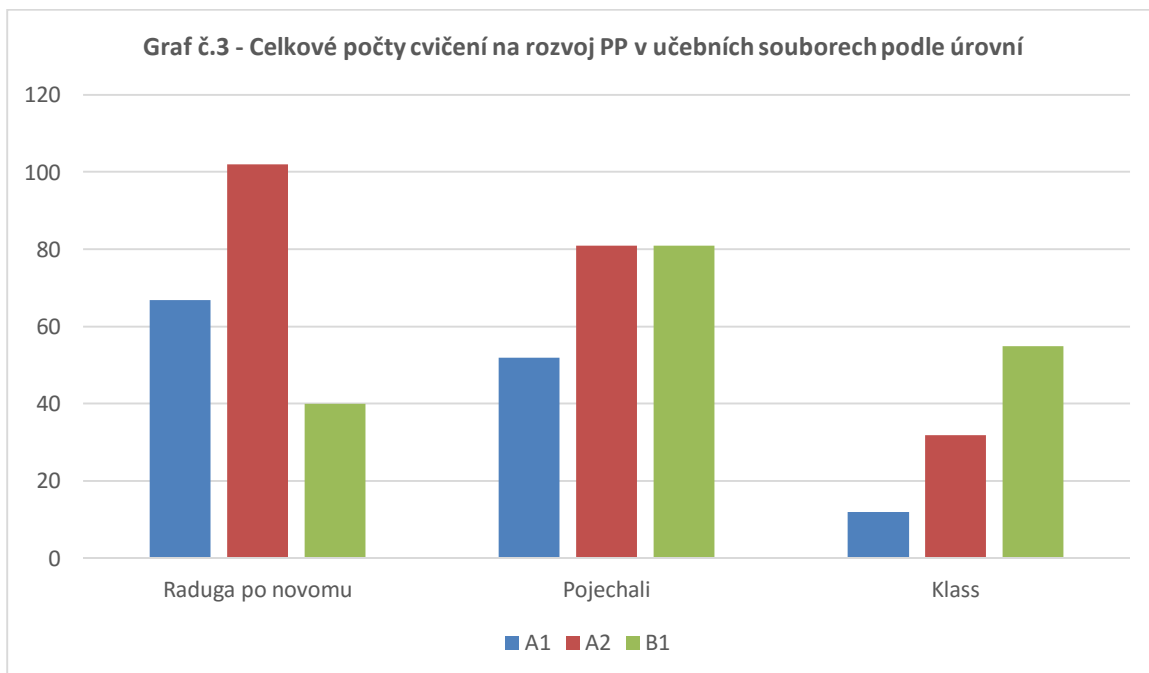

V grafu .1 je provedeno srovnání celkového po tu cvení zaměřných na rozvoj PP, kterým se nepoda ilo prokázat, ře by pracovní sešity obsahovaly vřdy více cvení na rozvoj PP neřlu ebnice. Pokud se rozřily vyskytují, jsou v t-inou malé a v n kterých p řpadech má dokonce u ebnice cvení na rozvoj PP více neř pracovní sešit. U ebnice a pracovní sešit tvo ří ucelený soubor a paraleln řebířající dotazníkové řet ení potvrdilo jejich soub říné pouřřívání. Z grafu je také patrné, ře pouze Raduga po novomu pracuje jřř od prvního řílu s vyřřím po řtem cvení a studenti tak mají mořnost hned od za řátku studia rozvířet řísemný projev.

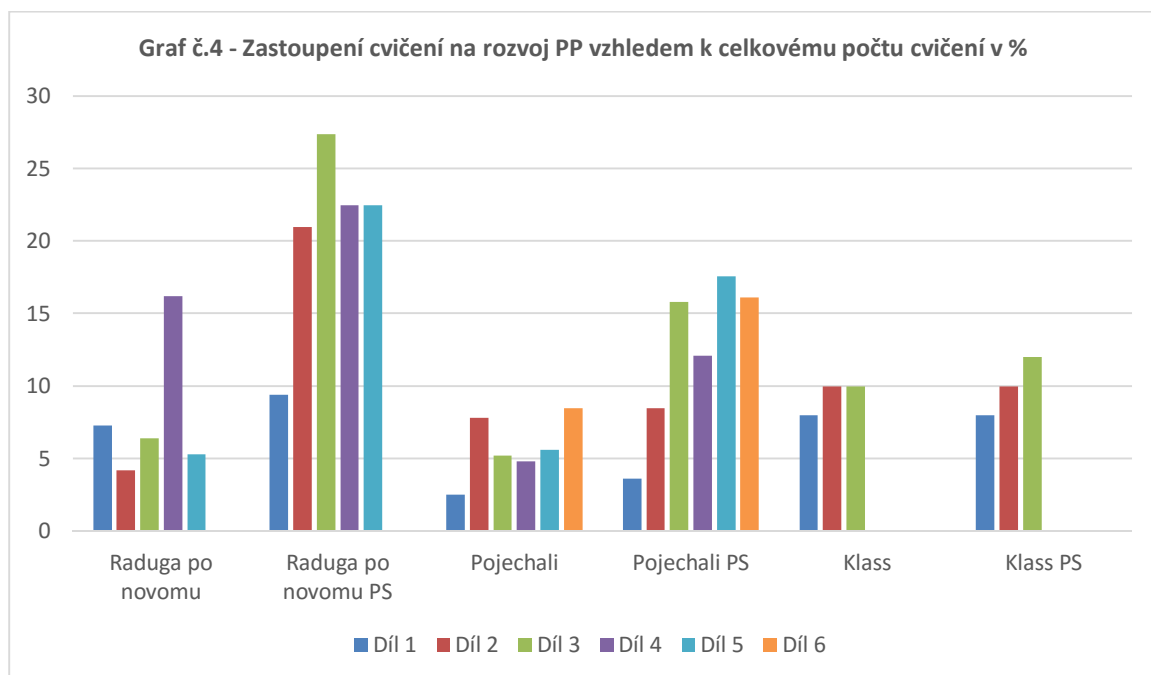

V grafu . 2 bylo provedeno srovnání jednotlivých díl jako celk (u ebnice a pracovní se-ity dohromady). P i poufítí tohoto principu u ebnice Klass vykazuje jasnou závislost mezi po tem cví ení a rostoucí úrovní jednotlivých díl . U dal-í dvou u ebních soubor toto pozorovat nelze. Po et cví ení v jednom dílu se afl na drobné výjimky pohybuje mezi 30 ó 50. Porovnáme-li toto zji-t ní se záv ry dotazníkového -et ení týkajícími se frekvence psaní cví ení na rozvoj PP na ST^M, m fleme íci, fle jeden díl obsahuje dostate ný po et cví ení na jeden -kolní rok p i frekvenci psaní 2 x m sí n (jednou na hodin a jednou za domácí úkol) a v n kterých p ípadech poskytují u ební soubory dokonce dostatek materiálu pro procvi ování písemného projevu 4 x m sí n (Raduga po novomu 3, 4, 5, Pojehali 2, 3, 6 a Klass 3).

P i porovnání u ebních soubor podle vyu ované úrovní , jak je provedeno v grafu . 3, je patrné, fle op t neexistuje jednozna ná závislost po tu cví ení na úrovni. Takovou závislost má

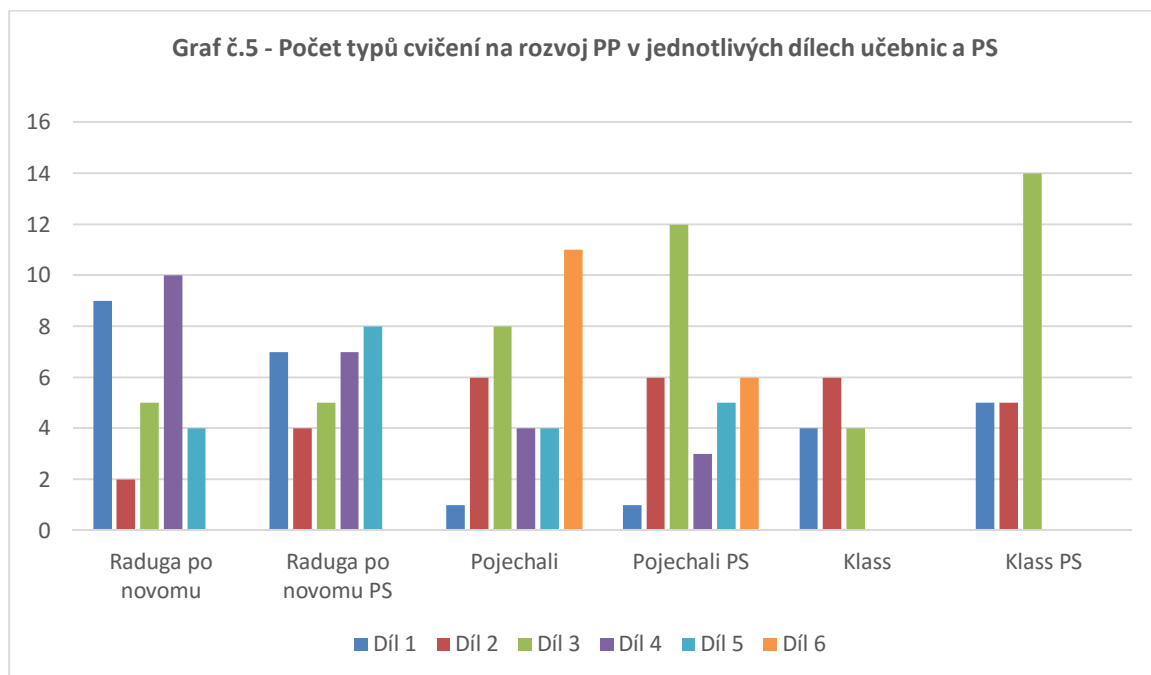
pouze u souboru Klass, jak již bylo ukázáno i v grafu . 2, protože v jeho případě jeden díl odpovídá jedné úrovni. Soubor Pojehali nabízí stejné počet cvičení na rozvoj PP pro úroveň A2 i B1, zatímco u souboru Raduga po novomu dochází k poklesu podílu u úrovně B1, což je způsobeno tím, že pro B1 je určen pouze jeden díl oproti dvěma dílům pro úroveň A2.

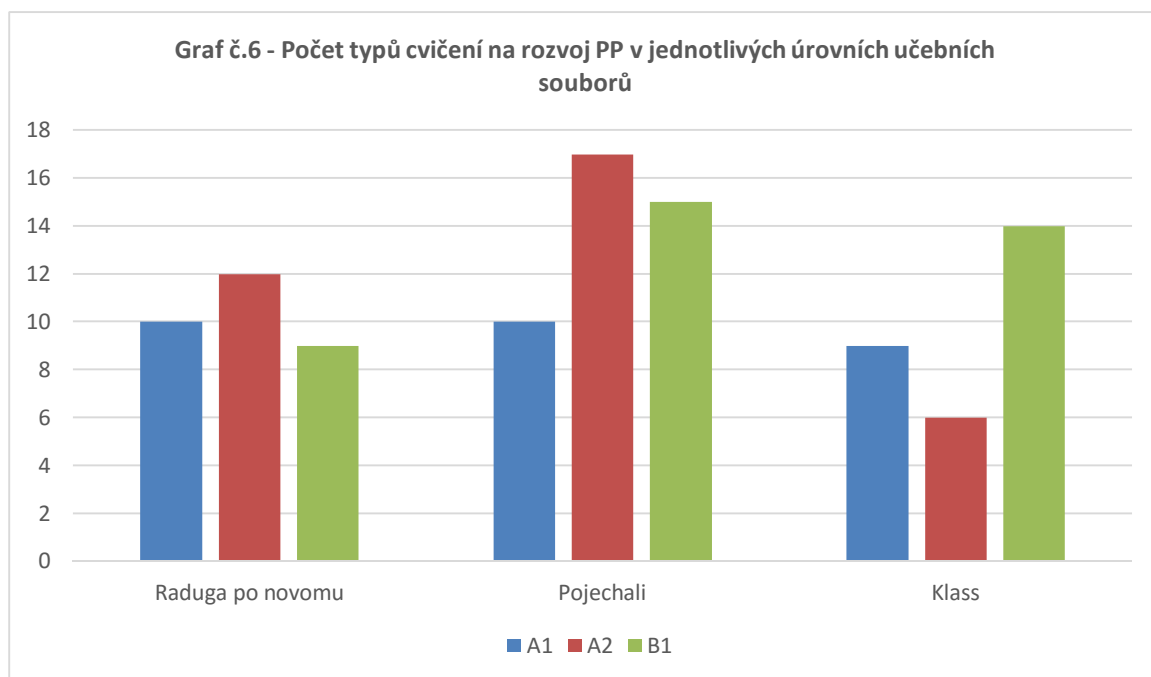
Zajímavá je také informace, jakou měrou jsou zastoupena cvičení na rozvoj PP ve vztahu k ostatním cvičením. Získané informace jsou uvedeny v grafu . 4, ve kterém lze pozorovat, že ve většině dílů je podíl cvičení na rozvoj PP mezi 5 a 15 %, s jedinou výjimkou, kterou jsou pracovní sešity Raduga po novomu, kde zastoupení dosahuje hodnot vyšších než 20 %.

Hypotéza . 2

Pracovní sešity obsahují více typ cvičení na rozvoj PP než učebnice, přičemž počet typů cvičení má vzrůstající tendenci s rostoucí obtížností a jednotlivé učební soubory obsahují přibližně stejný počet typů cvičení pro danou úroveň (A1, A2, B1).

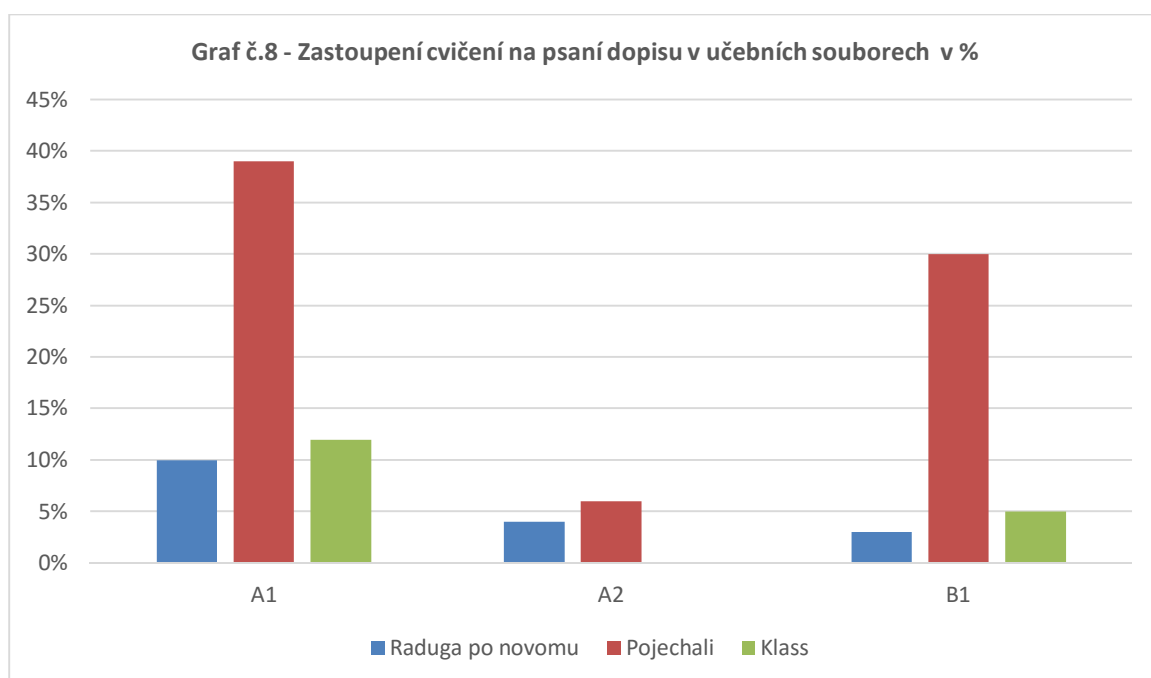
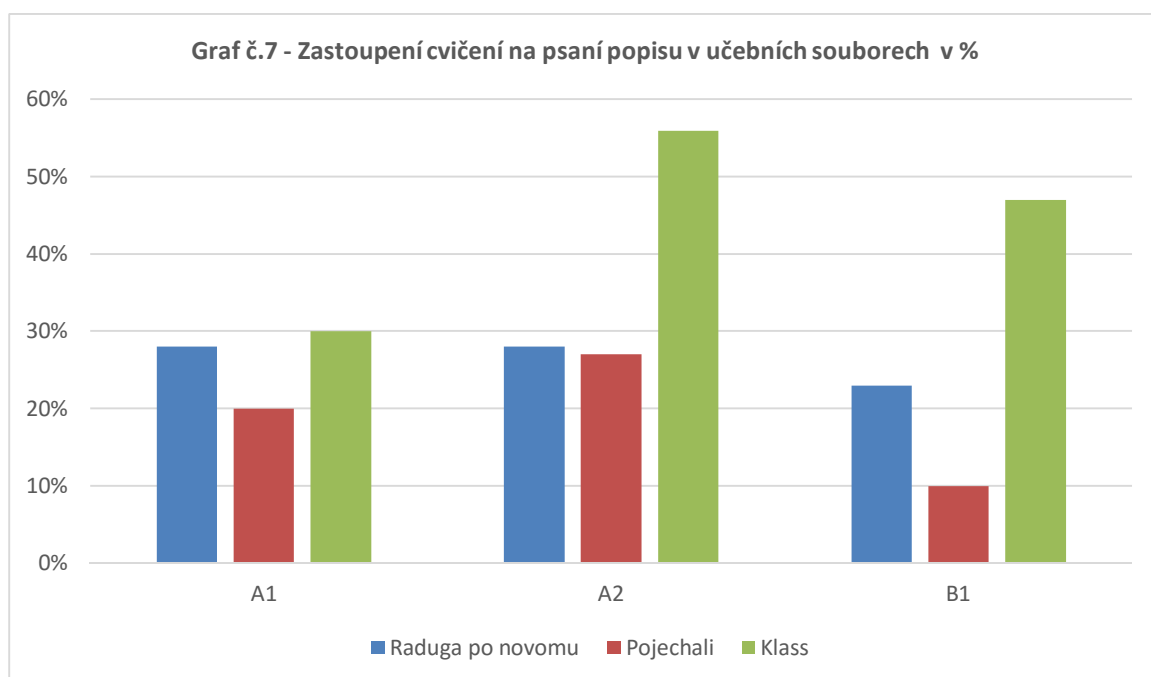
V grafu . 5 není možné pozorovat skutečnost, že by pracovní sešity obsahovaly větší počet typů cvičení na rozvoj PP a ani rostoucí tendence mezi jednotlivými díly není zjevná.

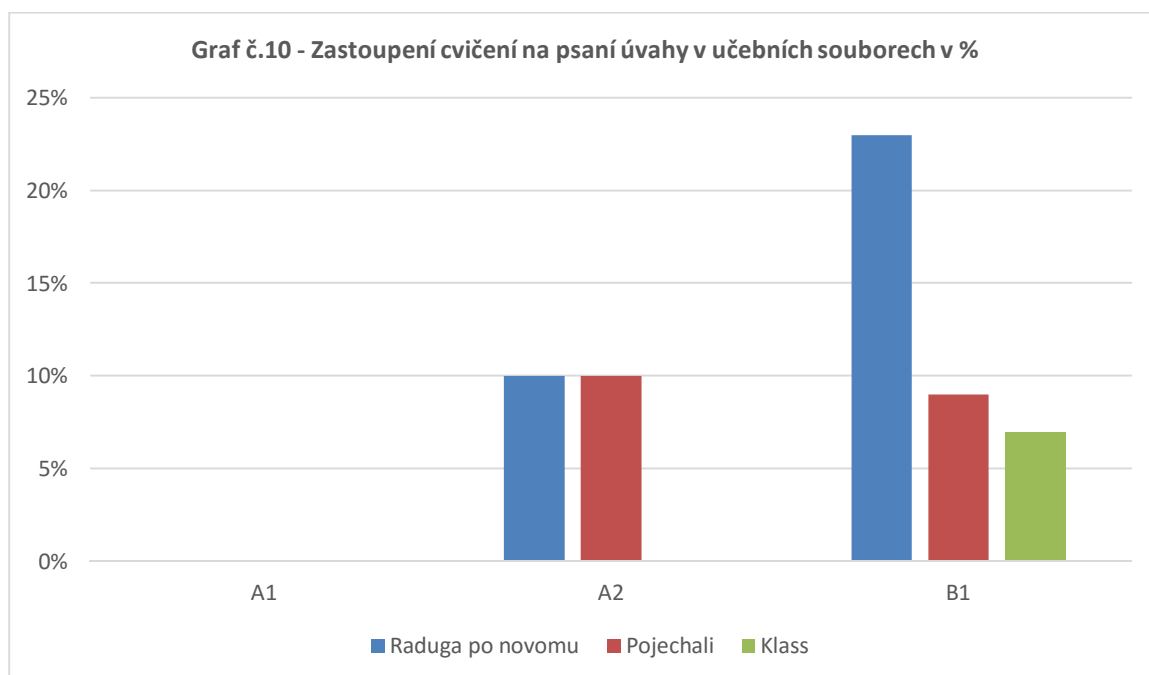
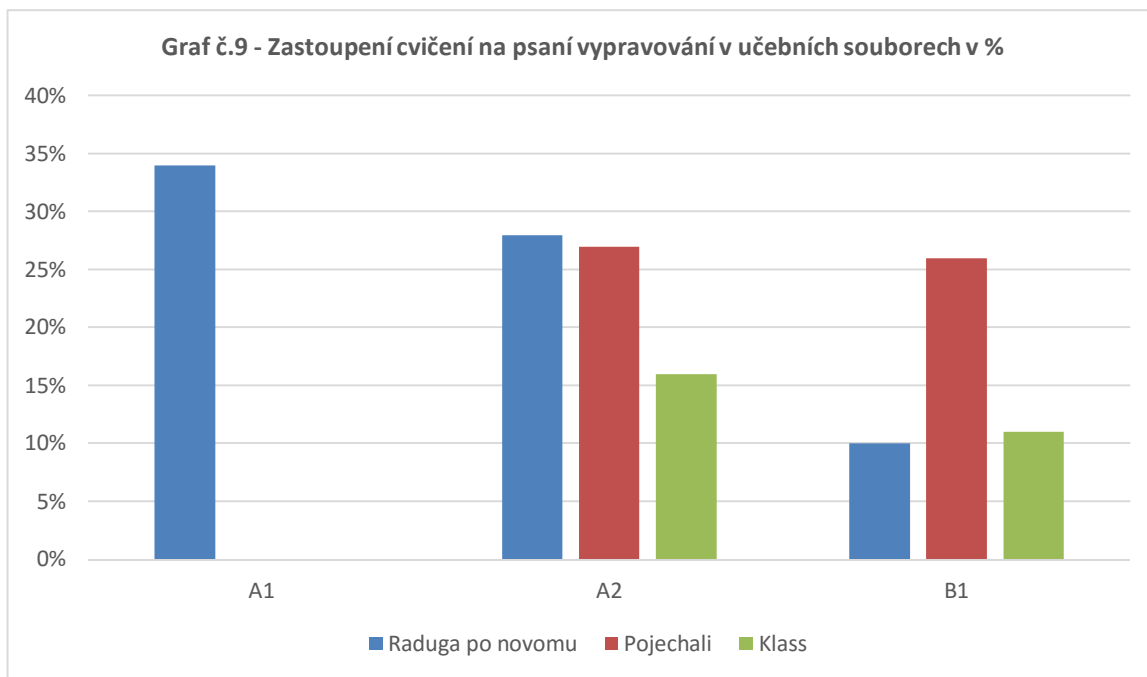

Porovnání pestrosti typ cvičení na rozvoj PP napříč díly opět neukazuje závislost na úrovni, lze však vysledovat, že v této části obsahovala mezi 5 až 11 typy cvičení na rozvoj PP. Nejvíce typ obsahuje tato díla souboru Klass a to 15. Provedeme-li toto srovnání mezi úrovněmi tak, jak je ukázáno v grafu 6, můžeme pozorovat stabilní počet typů u souboru Raduga po novomu a nárůst početů u Pojechali.

Hypotéza 3

Nejvíce jsou v učebních souborech zastoupena cvičení na popis, dopis a vypravování a v učebních souborech pracují s uvedenými ve zhruba stejném rozsahu.

Detailní rozbor jednotlivých děl učebnic a pracovní sešitů potvrdil hypotézu, že nejčastějšími typy cvičení na rozvoj PP jsou popis, dopis a vypravování. Tyto tři typy tak vytvářejí základ výuky písemného projevu. Byla proto provedena detailní analýza zastoupení těchto typů cvičení v jednotlivých učebních souborech. Výsledky jsou shrnuty v grafech 7 - 10. Bylo zjištěno, že zatímco u učebního souboru Klass hraje významnou roli psaní popisu, tak u Pojechali je to psaní dopisu. Raduga po novomu vyhovává zpočátku nejvíce vypravování, které je poté na vyšších úrovních nahrazováno úvahou.

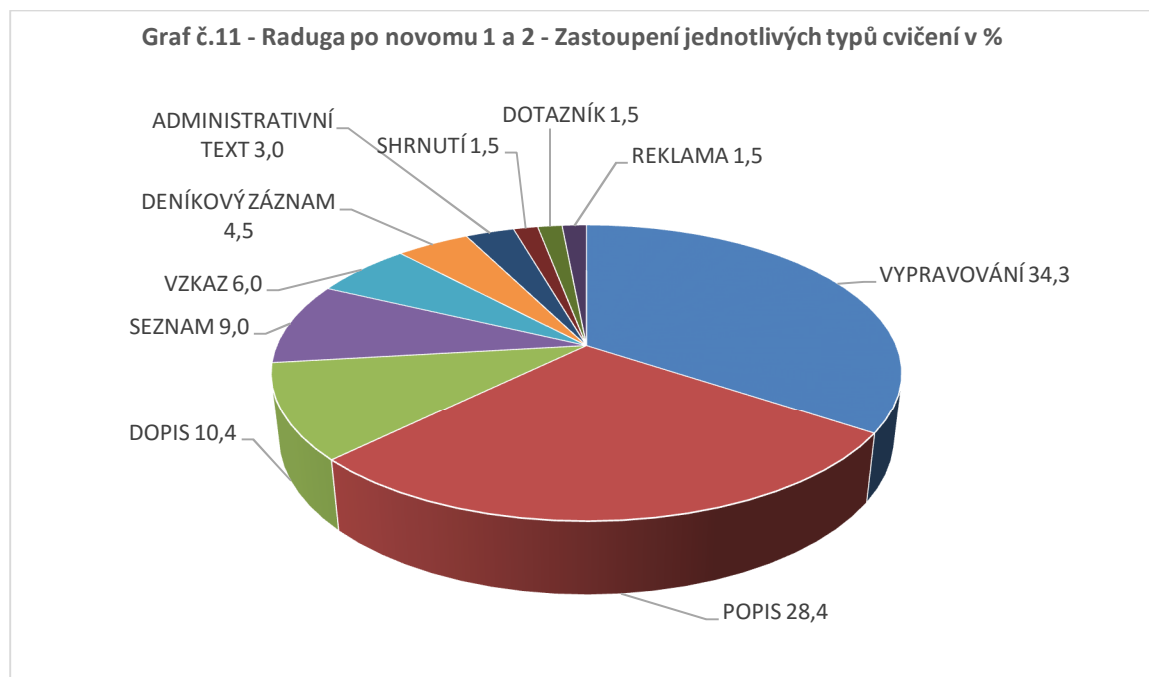
Podrobná kvantitativní analýza všech učebnic a pracovních sešitů jednotlivě se nachází v Příloze 1 (7.1).

3.3.3 Kvalitativní analýza vybraných učebních souborů RJ se zaměřením na cvičení vedoucích k rozvoji PP

Raduga po novomu

Raduga po novomu - ÚROVEŇ A1

První dva díly učebního souboru jsou určeny pro úroveň A1. Dohromady obsahují 10 typů cvičení v celkovém počtu 67 cvičení na rozvoj PP. Nejpočetněji jsou zastoupena cvičení na psaní vypravování a popisu. (graf č. 11)

Charakteristickým rysem prvních dvou dílů Raduga po novomu, jak vyplynulo z kvantitativní analýzy, je, že výuka písemného projevu probíhá od začátku. Je postavena zejména na psaní popisu a vypravování, které jsou doplněny širokou škálou dalších typů cvičení. Vysoký počet cvičení na psaní vypravování je další specifickou vlastností tohoto učebního souboru na úrovni A1.

Při vypravování studenti přepravují pevně nebo slyšený příběh (reprodukce), pak tvoří podobný ze svého života (produkce), nebo vymýšlejí konec pevně příběhu a stručně přepravují eskou legendu o Bruncvíkovi v ruštině. Při reprodukci s obměnou dochází například ke změně gramatického času z přítomného na minulý nebo ke změně osoby z první na třetí a se změnou úhel pohledu vypravěče.

Studenti se seznámí s popisem osoby, a to jednak osoby známé (popis kamarádky, sebe sama, členů rodiny) i osoby neznámé (lovci na fotografii i dívka popsána z textu). Dále pracují se cvičeními na popis místa (kolo a místo), popis cesty (jak se kam kdo dostane), plán na odpoledne, nakupování, plán na prázdniny.

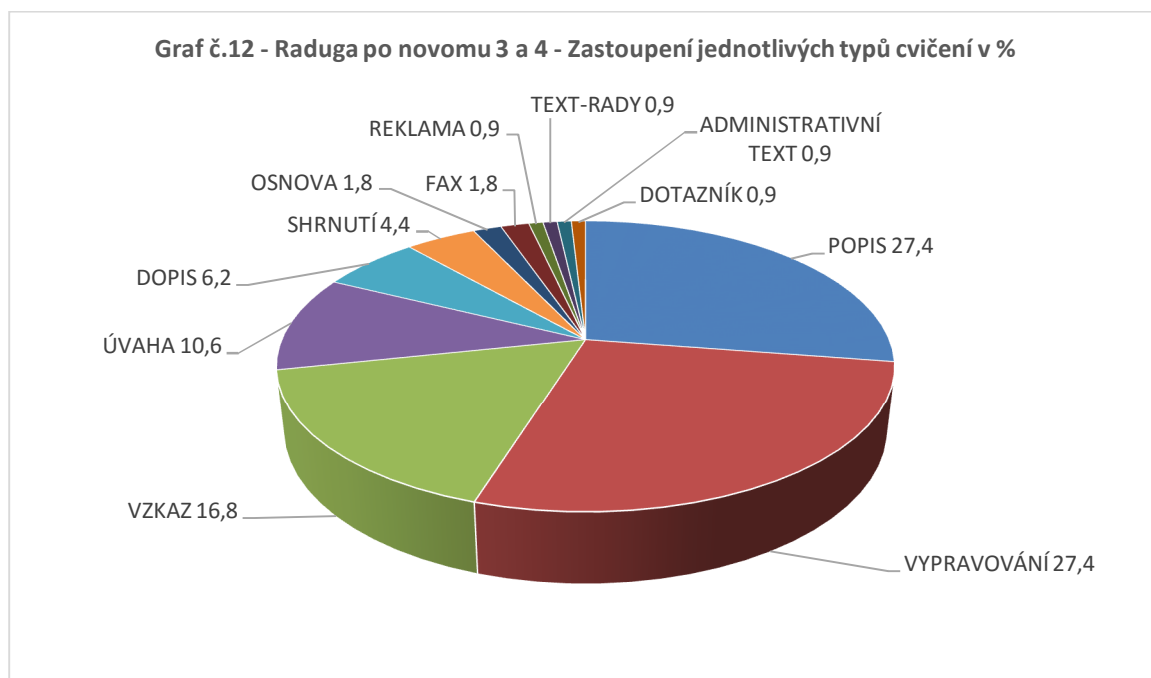
Studenti také píšou neformální dopisy na témata: kolo, pozvání na návštěvu, popis cesty, poděkování za pozvání a vyjádření přání.

Jako hlavní stimul slouží pevně text, text určený k poslechu nebo kostra daného textu. V menší míře se objevují další stimuly jako přijímání rolí (*role play*) a přinesená fotografie, uvedená vhodná slova a slovní spojení, návodné otázky, obrázek a plán metra. Adresát je určen pouze u všech dopisů.

Absolvováním obou dílů studenti získávají dostatečné znalosti pro dosažení úrovně A1.

Raduga po novomu - ÚROVEŇ A2

Těť a tvrtý díl jsou zaměny na výuku úrovně A2. Dohromady obsahují 12 typů cvičení na rozvoj PP v celkovém počtu 113 cvičení. (graf č. 12)

Nejpočetněji jsou zastoupena opět cvičení na psaní vypravování a popisu. Nově se objevuje úvaha, a to v poměrně značném počtu (10,6 %).

U nejhojněji zastoupeného popisu studenti vycházejí ze znalostí z předchozích částí, které využívají. Při popisu osoby je nutné brát v úvahu jeho zařazení do širších souvislostí, například: kdo se komu podobá, ideální partner, ideální prodávající, popis osoby v kontextu policejního pátrání. Následují popisy aktivit během dne (program dne), místa, země, obrázku, odpovědi po asi a ročních obdobích.

Cvičení na vypravování začínají krátkým příběhem s využitím uvedených slov a slovních spojení, studenti dokončí příběh na základě daných úvodních vět a vymyslejí příběh k nadpisu nebo podle série obrázků, kdy si sami volí jejich pořadí. Další vypravování jsou tematicky zaměřena na prázdniny, na návštěvu, na cestování a záchranu mořských řelů.

Úvaha se vztahuje – astnému lovku, ekologii, ochraně přírody a rozdílu mezi víkendními dny a víkendem a jejich oblíbenou studentů a tématu, co je pro mladého lovka v životě důležité.

Cvičení na korespondenci se opět vztahují zejména psaní neformálního dopisu. Dopis obsahuje vypravování, popis osoby, rady a návrhy ke konkrétní situaci. Adresátem je vždy nějaký kamarád. Poprvé se navíc objevuje i formální dopis ve formě žádosti adresované redakci rádia.

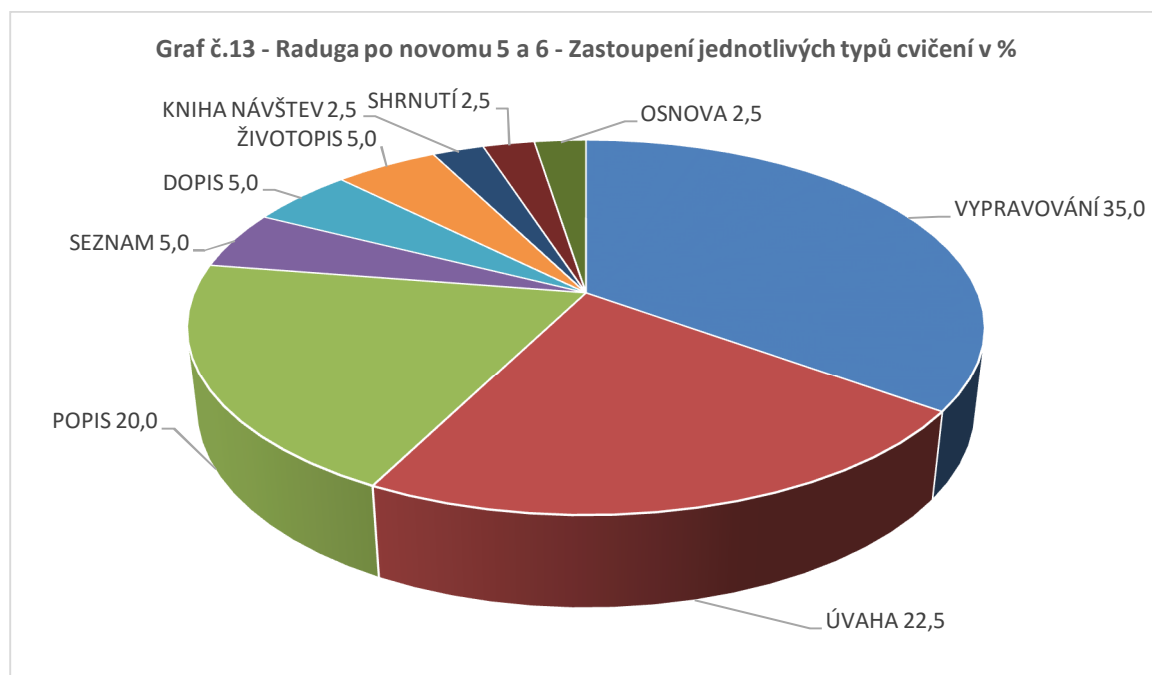
Hlavní procvičované oblasti jsou doplněny dalšími typy cvičení pro prohlubování znalostí PP. Studenti se učí napsat shrnutí a osnovu textu. Tvoří také reklamu pro ruskou leteckou společnost Aeroflot a cestovní kancelář, vyplní celní deklaraci a píší formální fax o oznámení přijezdu na pracovní cestu. Takováto cvičení dodávají práci hloubku a pestrost do dovednosti PP.

Po absolvování 3. a 4. dílu již umí studenti napsat jednoduché vzkazy, popsat události s vyjádřením co a kdy se stalo, a to jak formou popisu, tak formou vyprávění. Jsou schopni popsat svůj každodenní život a zdůraznit důležité detaily vyplývající z kontextu. Píší neformální dopisy, v kterých jsou schopni vyjádřit žádost, rady a návrh. Při psaní již využívají širokou škálu výrazů pro pozdravy, oslovení a poděkování.

Všechny tyto znalosti plně odpovídají požadavkům pro úroveň A2. Objevují se však i cvičení k zvládnutí znalostí pro úroveň B1 jako úvaha i formální dopis.

Raduga po novomu - ÚROVEŇ B1

Poslední pátý díl je určen pro úroveň B1. Má k dispozici 9 typů cvičení zaměřených na rozvoj PPp i celkovém počtu 40 cvičení. Hlavní pozornost je opřena soustředěna na procvičování psaní vypravování, úvah a popisu. (graf 13)

Cvičení tohoto dílu plně staví na znalostech získaných v předchozích dílech. Při vypravování již nestačí seznámit čtenáře s vypravovanou událostí, ale je nutné vyjádřit vlastní názor na události, uvádět popsané situace do širšího kontextu. Studenti tak například píší o sportovním zápase a známém sportovci, nebo se zamýšlejí nad svým vztahem ke sportu a zdraví a nad tím, jak se mění jejich nálada, kdy je dobrá a kdy špatná.

Také popis musí být psán mnohem komplexněji. V popisu bytu i domu se tedy nevystaví s pouhými informacemi o vybavení bytu a jeho dispozici, ale zahrnuje představy o ideálním bydlení a vyjádření, zda má každý dům svou atmosféru. To vše rozvíjí kreativitu studentů.

Úvahy jsou zaměřeny zejména na zamýšlení se nad tématem výuky a osvojení si cizích jazyků. Studenti se seznámí s oficiálními obchodními dopisy. Psaní shrnutí si procvičí na základě samostatně vybraného textu o zdraví z českých novin/časopisů. Mezi poslední cvičení patří zápisy do knihy návštěv. Jsou dány úvodní věty a studenti mají pokračovat a vyjádřit rozdílné názory: pochvalu i kritiku. Rozsah všech textů je vymezen v pracovním sešitě po tematických stránkách.

Studenti píší o známých věcech, tématech, jež je zajímají a umí o nich vyjádřit své názory a mínění, a to jak formou popisu, tak v úvaze. Jsou schopni napsat dopisy svým přátelům a známým, v nichž vypráví o událostech nebo sdílí zajímavosti. Dovedou se zeptat na novinky z jejich života. V dopise také umí vyjádřit pocity. Dokáží napsat i formální dopis. Znájí formu reklamy, inzerátu a odpovědi na něj i strukturovaný životopis.

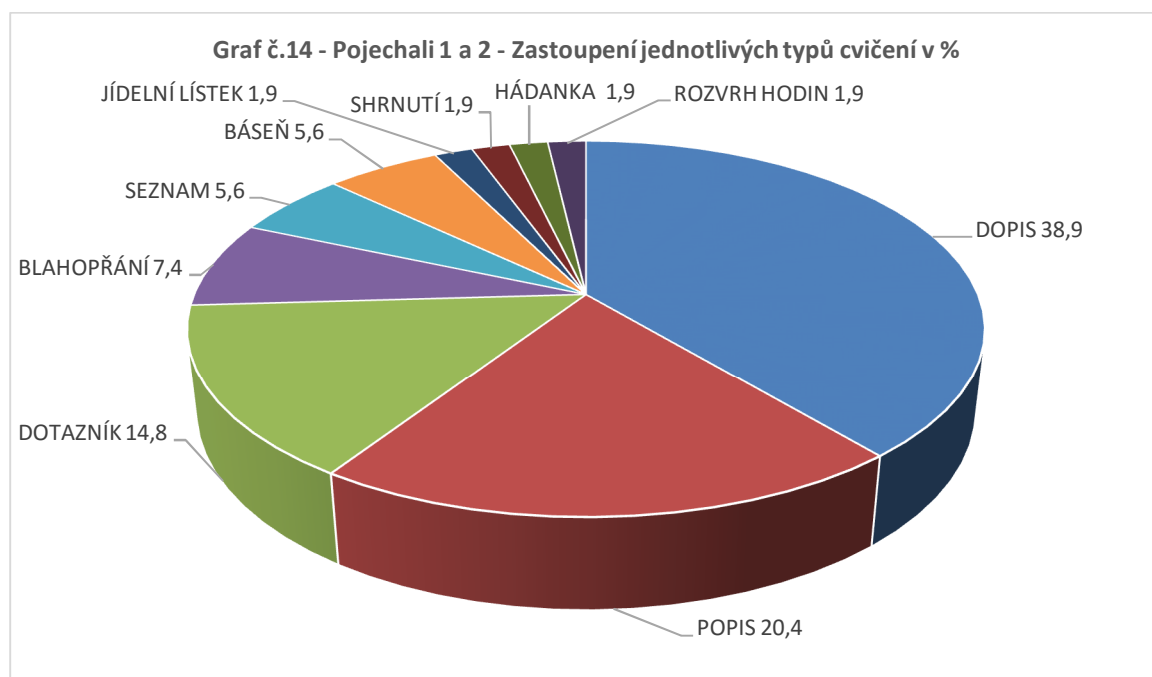
Je tedy patrné, že tento a čtvrtý díl vede k osvojení znalostí na úrovni B1.

Pojechali

Pojechali - ÚROVEŇ A1

První dva díly u ebního souboru jsou určeny pro úroveň A1. Dohromady obsahují 10 typ cvičení na rozvoj PP v celkovém počtu 54 cvičení. Nejpočetněji jsou zastoupena cvičení na psaní dopisu a popisu. (graf 14)

U prvních dílů Pojechali je především vysoký počet cvičení na psaní dopisů. Žáci si nejprve přečtou ukázkový dopis, pak doplní nabízená slova do dané kostry. Na závěr sekvence napíší podobný text o sobě. Adresát je vymezen, žáci píšou fiktivním ruským kamarádem, s kterým se chtějí seznámit. V pracovním sešitu jsou k psaní dopisu dány volné řádky a všechny cvičení odkazují na zadání v učebnici. Po napsání a zkontrolování dopisu žáci znovu napíší slova a slovní spojení, ve kterých chybovali. Jsou vedeni k autokorekci. V dopisech žáci píšou především o sobě, o své škole, o denním režimu.

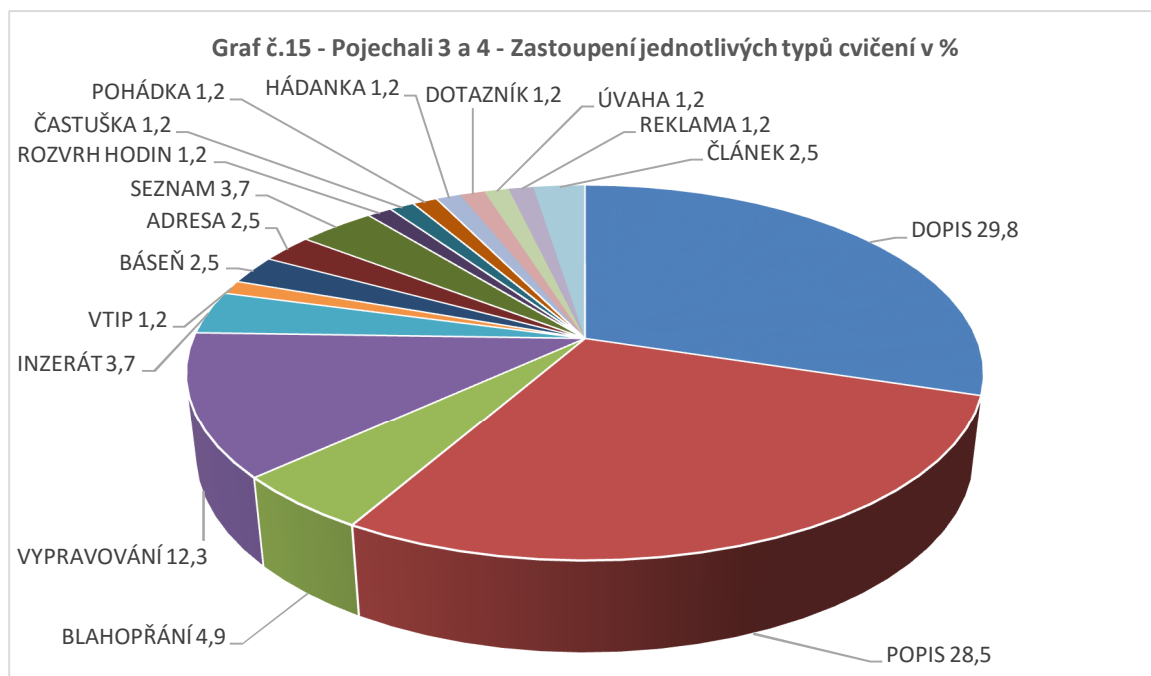
Vedle dopisu je velký důraz také kladen na procvičování popisu. S popisem se začíná ve druhé části prvního dílu. Žáci popisují obrázky úvodních pěti lekcí. Jedná se o obrázky dne v týdnu, měsíc, zobrazení času a volnočasových aktivit. Žáci také popisují sebe sama a dívku. V daném dialogickém textu je popsán chlapec, takže dochází k převádění slovních tvarů muflského rodu do tvarů flenského (reprodukce s obměnou). Na závěr sekvence studenti popíší spolužáka, ostatní hádají, kdo byl popsán. Popis v lekcích je uzavřen popisem mimozemšťana, kterého žáci i nakreslí. Vzorový text i obrázek je v učebnici. Dalšími typy popisů jsou popisy města a rodiny, kdy se žáci zaměřují na to, kdo je komu podobný.

Na závěr si žáci vybírají obrázky ze všech předchozích lekcí a ty mají popsat (popis) nebo k nim vymyslet příběh (vypravování).

Dovednosti žáků v PP jsou dále rozvíjeny pomocí cvičení, kdy píšou blahopřání k narozeninám, sestavují rozvrh hodin, jídelní lístek a hádanku. Pokoušejí se o napsání básně obměnou slov v daném vzoru. Nechybí ani vyplňování dotazníků.

Pojechali - ÚROVEŇ A2

Tentý a čtvrtý díl je zaměřen na výuku úrovně A2. Dohromady obsahují 17 typ cvičení na rozvoj PP v celkovém počtu 81 cvičení. Nejpočetněji jsou zastoupena cvičení na psaní vypravování a popisu. (graf 15)

Procvičování psaní popisu je zaměřeno zejména na rozšiřování znalostí z předchozí úrovně. Žáci opírají popis osoby, avšak s využitím dalších prvků. Jedná se například o popis osoby zahrnující vzhled a oblečení, popis zvířete (psa) a jeho pána, popis lidí na obrázku v určitém popisu situace, v které se na obrázku nacházejí, nebo obecná definice slušného člověka. Popis osob je také doplněn o představení známého sportovce či porovnání tří spolužáků. Stejně tak u popisu denních aktivit je od žáků vyžadováno vyjádření vlastního názoru, například kdyby se snažil popsat ideální a vřelý den. Mezi tématy nechybí ani aktivity, kterým se věnují odpoledne, a jaké povinnosti mají členové jejich rodiny.

U cvičení na psaní dopisu převládají dopisy neformální s rozšířením se okruhem témat. Žáci již nepíší pouze o sobě, ale začínají psát o domácích mazlíčcích, o sportu, o Praze. Náročnost cvičení narůstá, nebo žáci se neomezují pouze na jednoduchý dopis s prvky popisu, ale musí již být schopni vyjádřit poděkování, omluvu či poskytnout radu. Berou na sebe roli někoho jiného, kdo má dopis napsat. Objevuje se také již dopis formální adresovaný spisovateli. V dopise svému učiteli se omlouvají za to, že nepřišli na trénink.

Vypravování vyvolává fantazii žáků. Ti se řídí buď modelovým textem, obrázky nebo vymýšlejí krátký příběh, ve kterém by každé slovo vybraným písmenem začínalo. V pozdější fázi studia píšou příběhy na základě obrázků nebo s využitím daných slov a také vymýšlejí konce příběhu. Jednou je dána kostra příběhu s nabídkou vhodných slov k doplnění. Při vyprávění pevného textu (reprodukce) píšou žáci pouze dvakrát. Mají předvyprávět obsah textu o rytíři a mohou si vybrat rozsah od 15 do 5 vět, kdy vytvořit nejkratší text je nejtěžší. Stejný text se také snaží předvyprávět z úhlu pohledu hlavního hrdiny (reprodukce s obměnou), berou na sebe roli rytíře. V souladu s narůstající náročností se začínají objevovat úvahy, ve kterých se mají žáci zamyslet nad problémem a vyjádřit svůj vlastní názor, argumentovat. Tématem pro úvahu je například špatné chování a domácí zvířata ve městě.

Výuka PP je také doplněna dalšími typy cvičení. Žáci píšou přání k Vánocem a k Novému roku, reklamu, která popisuje vybrané české místo pro ruské turisty, opravují inzerát. Další úkolem k pobavení je psaní básničky. Na základě vzorové básničky píšou vlastní, je dána kostra, kterou doplňují a mají pokračovat složením dalších slok. Ve druhém úkolu vymýšlejí pouze závěrečné dvojverší. Vtip píšou také podle vzoru, mají zamítnout slova. Psát adresu na ruskou obálku si cvičí v páté lekci, v etn ruského způsobu psaní poštovního smrovcího listu. Danou adresu mohou v praxi využít a požádat reálnou organizaci o zprostředkování kontaktu s ruskými dětmi.

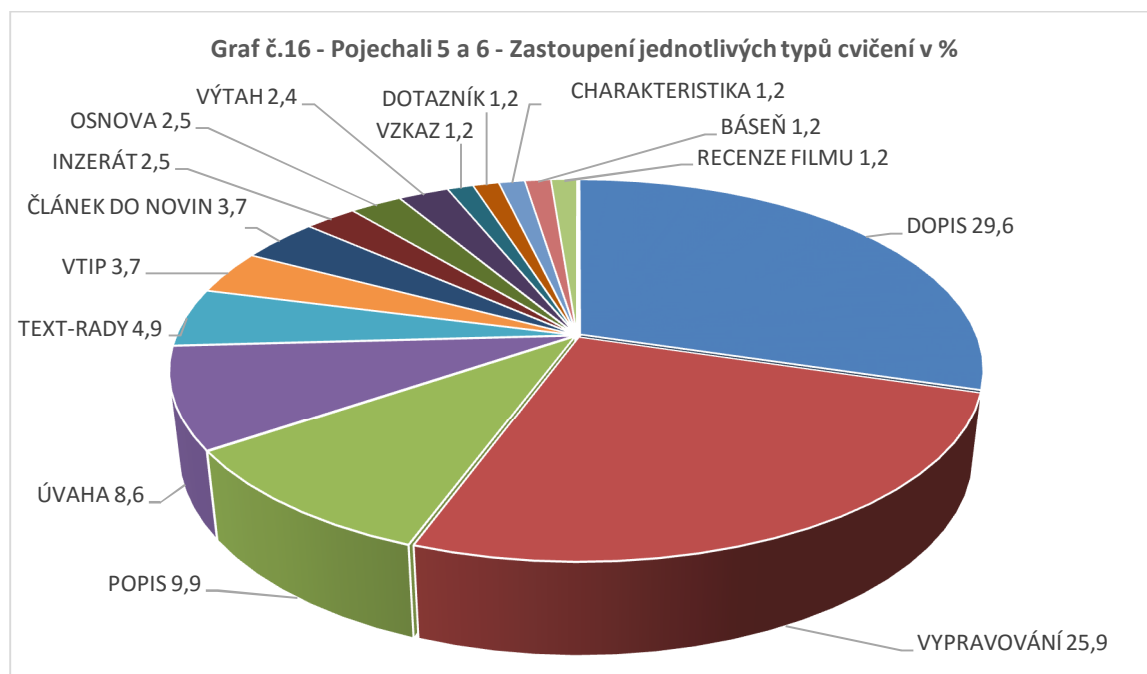
Dalším textem je článek o oblíbeném sportovci, který je doplněn pouze zdatnými články (označen hvězdičkou). Žáci úkol píšou s pomocí. Nejprve si přečtou údaje o sportovci v novinách a informaci dosadí do kostry textu v ruštině. Poté napíšou podobný článek o svém oblíbeném sportovci. Vyhledají potřebné informace, pokud je neznají, pak využijí doplnění textu jako modelového a pokusí se napsat text vlastní.

Žáci píšou seznamy, rozvrh hodin, pohádku, hádanku, v úvodní lekci skládají vlastní básničky, inspirují se slavnými.

Tématická cvičení jsou uspořádána do sekvencí, které v tématu začínají a končí psaním textu. Rozsah textu je určen kostrou, v jiných případech vymezen není. Cvičení psaní jsou v lekci umístěna do druhé poloviny a na konec. Mezi stimuly k psaní učebnice nabízí text určený k tématu, vhodná slova a slovní spojení i úvodní věty i návodné otázky k obsahu budoucího textu a ojedinelé obrázky.

Pojechali - ÚROVEŇ B1/B2

Poslední dva díly jsou určeny pro úroveň B1, písemný díl přesahuje do úrovně B2. Mají k dispozici 15 typů cvičení na rozvoj PP při celkovém počtu 81 cvičení. Hlavní pozornost je soustředěna na procvičování psaní vypravování, úvah a popisů. (graf č. 16)

Z korespondence si žáci procvičují pouze psaní neformálních dopisů kamarádům. Psaní dopisů je vždy v sekvenci ke konci lekce, v tématu se začíná psaním dopisu, pak se přečte odpověď od autora a jako poslední úkol je napsat vlastní dopis svému kamarádovi na podobné téma (prosba o radu, o pomoc). Patrný je oproti ostatním okruhům témat. Mezi tématy patří dopis

adresovaný carovi Petru I., odpověď na obdržení dopis v roli editore sanatoria i oficiální (formální) dopis do sanatoria, v něm mluví se fláči ptají na zdraví kamaráda, který se tam léčí. Následuje dopis Marii s dotazy na Moskvu, dopis do budoucnosti nebo se vylíčí do role mladíka. ¹⁷Široká škála témat se objevuje i u vypravování: pohádka na ekologické téma (geoskazka), dokončení daného příběhu, kolní příběh, autonehoda, cestování. U vypravování je zdůrazněno, že má úvod, začátek a závěr. Jako stimul může sloužit osnova, vhodná slova, daný začátek textu, série obrázků. Účelem je upozornit na možnost využití příběhu a písmenného zápisu pro zvýšení didaktického napětí. V úkolu zadaném v učebnici je odkaz na pracovní sešit, kam mají fláči text zapsat.

V dalším vypravování mají fláči nejprve sestavit osnovu příběhu, poté text přečíst (reprodukce). První text je dán v češtině (o kočkách, které hlídají Ermitáží), druhý v ruštině (příběh narkomana). Ve čtvrté lekci doplní každý odstavec daného vypravování několika vety a vymyslí závěr. Pak vypravují o svých plánech na zítřek. V páté lekci nejprve dokončí vypravování několika vety, následně píše vypravování formou produkce s využitím daných sousloví na téma „Poznal jsem ho po hlase“.

Dále fláči vyprávějí například o svém prvním dnu ve škole, o přípravě na písemnou práci, o svém volném čase, příběh ze života. Psaní příběhu je často označeno jako úkol pro nadané žáky.

Fláči píše úvahy rovněž jako v učebnici, tak i v pracovním sešitu. Vyjadřují vlastní názory na předložené problémy (tradice, invalidita, zdraví), s kterými se seznámí na základě textu. Úvahu píše také jako reakci na příběh z učebnice, mají vyjádřit svůj názor na popis dění v ruské škole - první den první třídy a na život invalidy ve společnosti nebo si mohou vybrat druhou možnost a psát o svém zdraví. Fláči si přečtou krátké články o ekologii, a potom v úvaze vyjádří k problému vlastní názor. Na závěr píše o ekologických otázkách, které je zajímají a o problémech regionu, ve kterém žijí.

Fláči se také seznamují s recenzí filmu, kdy si přečtou, a pak napíše kamarádovi dopis o filmu. Dále doplní slova do recenze filmu „Obecná škola“, poté dokončí vety o filmu, který stojí za to vidět a nakonec píše o novém soušasném filmu, zejména, co se jim líbilo a co se jim nelíbilo.

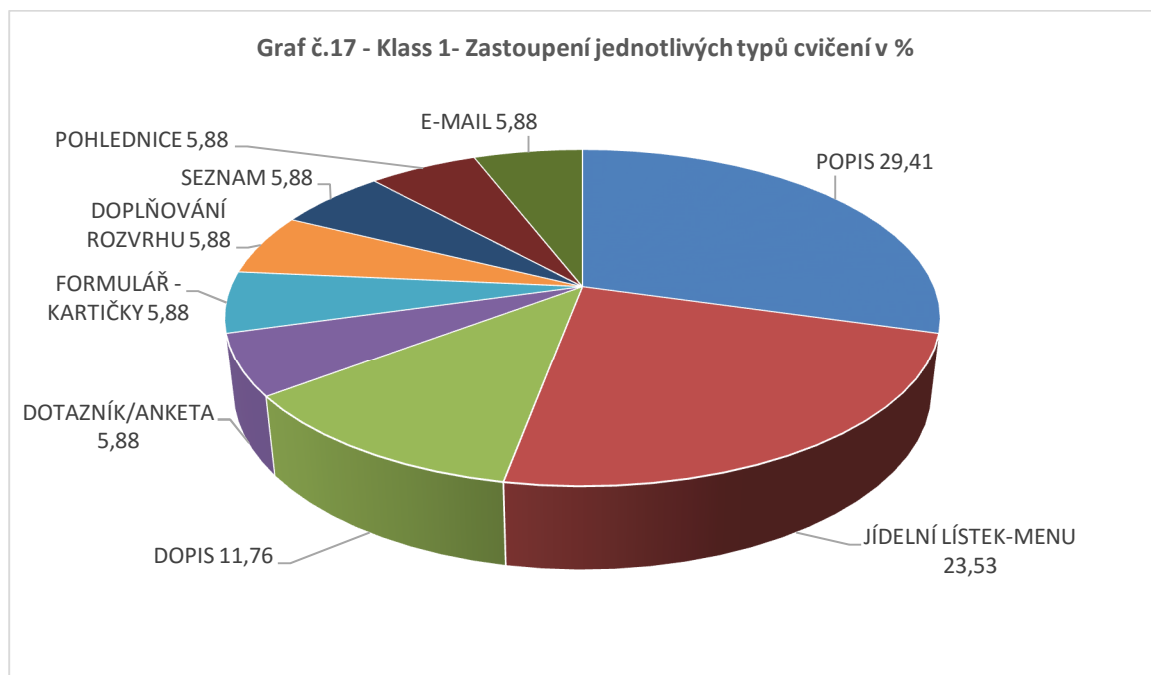
Fláči také píše další texty o rady, vtip, charakteristiku autora, básničku o svém životě, inzerát na seznámení, vzkaz, anketu. Výtah sestavují na základě příběhu dopisu a předloženého odborného textu o ekologických problémech.

Analýza pátého a šestého dílu učebního souboru prokázala, že studenti jsou systematicky vedeni k osvojení si dovedností PP odpovídající úrovni B1 (s přechodem do B2). Fláči jsou schopni vyjádřit své názory a mínění a vytvářet jednoduché krátké texty o událostech a záležitostech, vyprávět o různých problémech. Jejich písemný projev jistě obsahuje vyjádření pocitů, například smutek, radost, zájem, politování, soucit a znají slohové útvary jako inzerát, strukturovaný životopis i recenzi. Také dovedou napsat neformální i formální dopis.

Klass

Klass - ÚROVEŇ A1

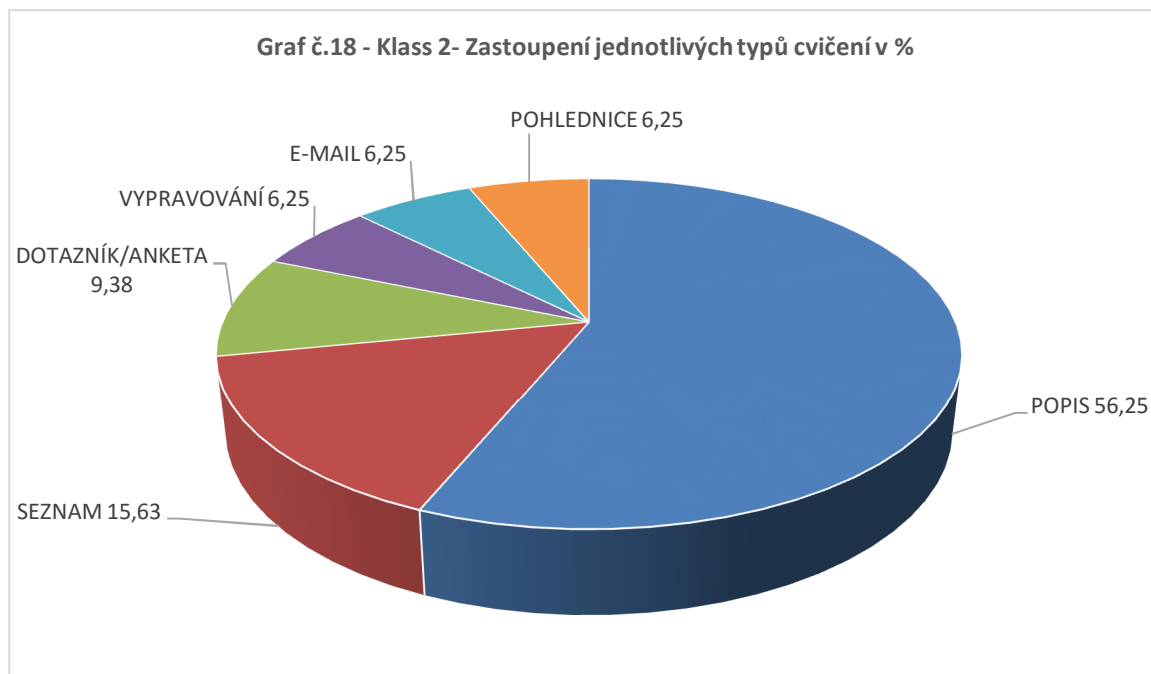
První díl obsahuje 9 různých typů cvičení na rozvoj PP v celkovém počtu 17 (graf č. 17). V této cvičení se vyskytuje pouze jednou a nejvíce cvičení se týká popisu. Jako zajímavost lze zmínit poměrně velký počet cvičení na tvorbu jídelního lístku.

Studenti se učí popisovat místo, kavárnu, zájmy svého kamaráda a jindy by měli být schopni stručných popisů základních situací. Seznámí se také se slohovými útvary jako formulář, pohlednice a jídelní lístek. Cvičení na formulář jsou formou doplňování a například u popisu na pohlednici se jedná pouze o vyufití vzor z internetu a není tedy vyžadována jeho samostatná tvorba. První díl učebnice poskytuje cvičení na dosažení uvedené úrovně A1, otázkou je však jejich množství a míra samostatnosti při jejich tvorbě.

Klass - ÚROVEŇ A2

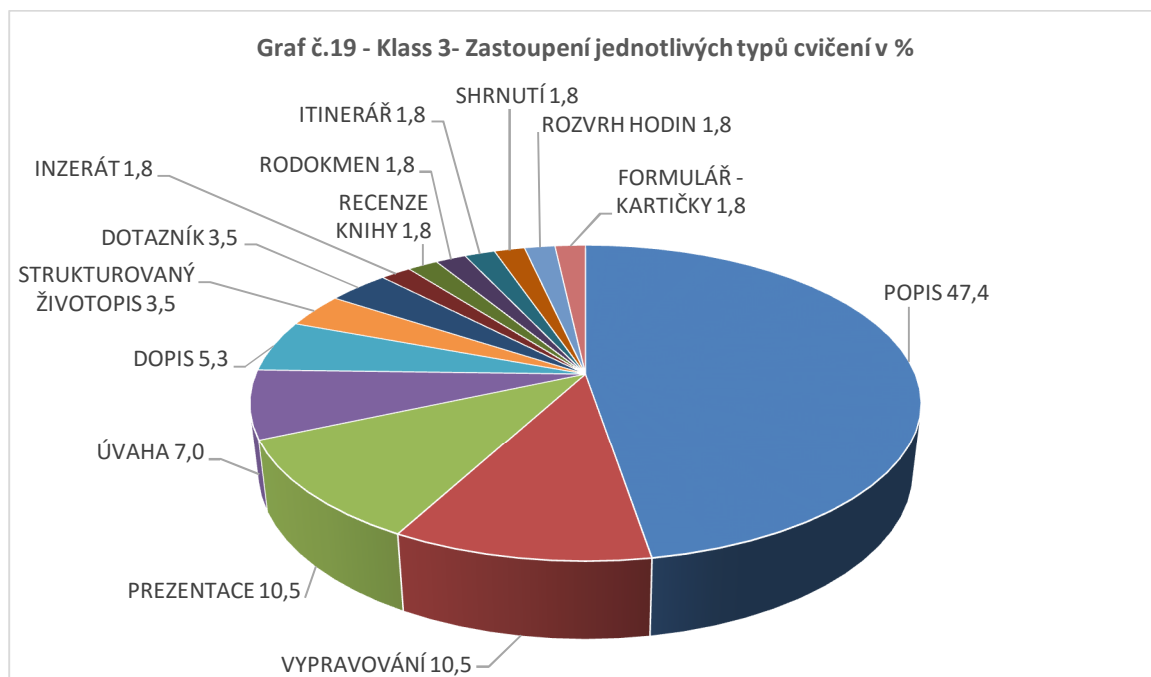
Ve druhém dílu narostl počet cvičení zaměřených na rozvoj PP na 32 a přitom se zmenšil počet typů cvičení - 6. (graf č. 18) Typologie cvičení je postavena na převládajícím popisu, který tvoří více jak polovinu všech cvičení.

Skladba cvičení druhého dílu poskytuje velký prostor pro osvojení si schopnosti popisu osob (známá osobnost, spolulák), míst, programu dne (popis ideálního dne). Prohlubuje se znalost tvorby pohlednice i blahopřání a pracuje se s e-mailem. Co však zcela chybí, je psaní dopisu, ve kterém by se studenti naučili i procvičili výrazy pro pozdrav, oslovení, dotaz, prosbu a poděkování. V prvním díle byla cvičení na psaní dopisu pouze ve formě doplňování slov. Ve druhém díle studenti samostatně dopis nepsali, a kolik by toho jistě mohli být schopni, jelikož na úrovni A2 je tato znalost vyžadována.

Klass - ÚROVEŇ B1

Tento díl obsahuje z celé série nejvíce cvičení zaměřených na rozvoj PP. Jedná se o 57 cvičení a 14 různých typů. (graf č. 19) Patrná je opět jasná preference popisu - téměř 50 %. Vzhledem k tomu že se jedná o díl, který jifi má zajišťovat dosažení úrovně B1, obsahuje několik cvičení na vypravování a úvahu.

U cvičení je patrný nárůst obtížnosti plně v souladu s požadavky SERR pro úroveň B1. Studenti opět tvoří popis města, tentokrát však formou prezentace, která musí být koncipována tak, aby vyvolala zájem zahraničních turistů. Tvoří popisy, které jifi obsahují názory a mínění, například popis zamýšlené rodiny a jejich vztah k ní i názor na blízkou budoucnost ve vztahu k technologiím.

Ostatní slohové útvary se objevují pouze v malé míře, v této části jen jedno cvičení daného typu v celém souboru: formulář, rozvrh hodin, shrnutí, rodokmen, inzerát, itinerář a recenze knihy.

3.3.4 Závěry kvantitativní a kvalitativní analýzy

Jako zatím nejlépe propracovaný u ební materiál v oblasti psaní se ukázaly u ební soubory Pojehali (pro fláky základních škol a víceletých gymnázií) a Raduga po novomu (pro studenty středních škol), které vedou k psaní od prvního dílu. Psaní je v zadáních jasné a úzce propojeno s pracovním sešitem. Je řízené a postupně vede žáka/ studenta k samostatnému písemnému projevu a zároveň k autokorekci. U ební soubor Klass pro střední školy se však psaní klasických slohových útvarů nepříliš líbí, jelikož je spíše zaměřeno na ústní produkci, podporuje více práci na projektech a přípravu prezentací. Až v závěrečném dílu pracovního sešitu se projevuje rozmanitost typů cvičení na PP.

Opravami napsaného se zabývá jen pracovní sešit Pojehali, kdy jsou zařazeny některými cvičeními psaní volné řádky, na které má žák znovu napsat slova a věty, ve kterých chyboval. Tím je veden k tomu, aby se ze svých chyb učil a zvykl si sám sebe opravovat.

U ebnice Raduga po novomu a Pojehali i přesto k psaní vyuffívají cvičení v sekvenci, kdy v první části je uveden vzorový text, ve druhém cvičení s ním studenti/ žáci pracují, mohou ho obměňovat, odpovídat na otázky, doplňovat údaje do neúplného textu. Na závěr píše podobný text podle úvodního vzoru na téma vztahující se k osobě pisatele. U ební soubor Klass pracuje se cvičeními v sekvenci v mnohem menší míře a většinou se jedná pouze o vzorový text a následné psaní.

Forma výsledného textu byla u prvních dvou u ebních souborů převážně určena. V pracovních sešitech Pojehali a Raduga po novomu byl rozsah textu naznačen po tem volných řádků u cvičení nebo informací danou většinou 10-15. Klass ovšem neurčuje vlivy formu, ani rozsah, výjimkou jsou k dispozici volné řádky.

Ve všech nových souborech se projevuje vliv informačních technologií, studenti píše hlavní měrou e-maily. U ebním souboru Klass se objevují i texty z blogu a facebooku. Studentům je v e-moři pomáháno pomocí různých stimulů a návodů (slovní zásoba, věty, osnova, sekvence, kostra textu, návodné otázky, obrázky, apod.), aby se i slabší studenti dokázali v základních textech písemně srozumitelně vyjádřit.

3.4 Dotazníkové šetření mezi studenty ZU týkající se výuky RJ na SŠ a p řístupu studentů k problematice PP v RJ

Dotazník pro studenty a jeho podrobné výsledky se nacházejí v Příloze 2.1 a 2.2.

3.4.1 Úvod

Na základě odpovědí na dotazník jsme chtěli získat údaje o studentech a jejich studiu ruského jazyka na střední škole. Zejména nás zajímaly otázky výuky písemného projevu na středních školách a dále názory studentů k dané problematice a předání studentů do budoucna, co by se rádi naučili v ruském jazyce psát.

Základní otázkou takového dotazníkového šetření je, jak zajistit co nejvyšší reprezentativnost dotazované skupiny. V našem konkrétním případě jsme vycházeli ze skutečnosti, že studenti ZU pocházejí z různých částí České republiky a různých typů českých středních škol. Pro zajištění přesnosti dotazníkového průzkumu byl dotazník zadán ve dvou po sobě následujících akademických rocích. V příloze jsou uvedeny výsledky šetření z jednotlivých let a také jejich srovnání, ze kterého je patrné, že nebyly nalezeny významné rozdíly v odpovědích.

V první části dotazníku byl zjištěn pohlaví a věk respondentů. Druhá část se vnovala otázkám k výuce ruského jazyka na střední škole se zaměřením na písemný projev. Třetí část se týkala osobního vztahu studenta a jeho zkušeností s písemným projevem v ruském jazyce.

Před tvorbou dotazníku jsme připravili hypotézy, které měly být dotazníkem potvrzeny nebo vyvráceny.

4) Studenti pracují na SŠ v rámci souboru Raduga a Raduga po novomu, přičemž u prvního souboru je využíván jako celek v etnografické práci a zároveň je používáno Evropské jazykové portfolio.

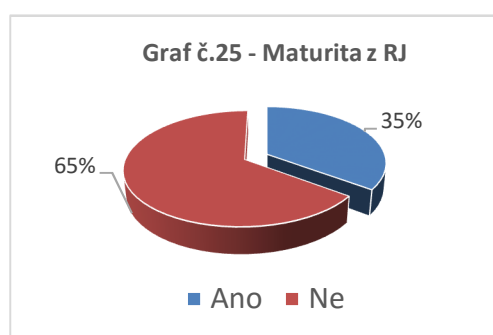
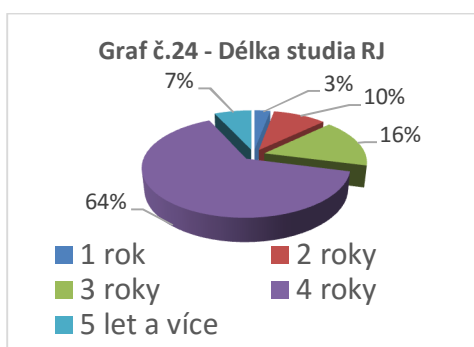
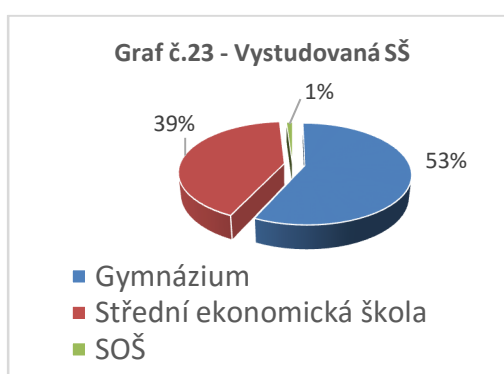
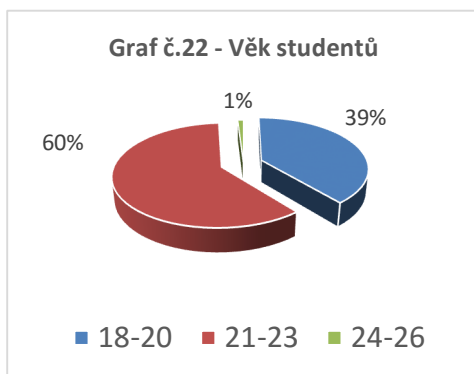
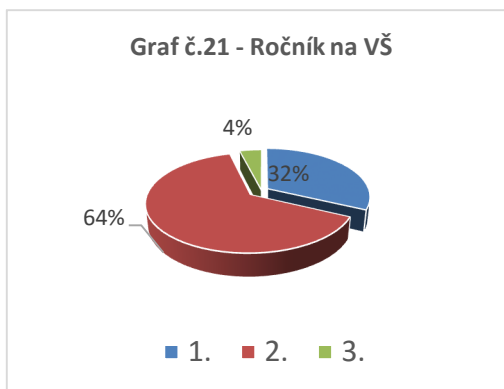
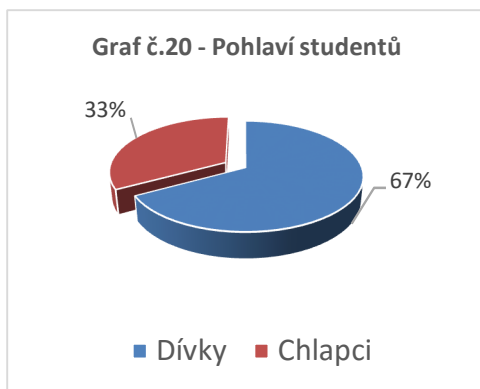
5) Studenti v rámci výuky ruského jazyka na SŠ nemají dostatek prostoru pro psaní souvislých textů a přitom PP nedochází ke spolupráci mezi studenty, neboť PP je využíván pouze individuálně.

6) Studenti neznají postupy psaní, v případě chyby si své texty nedostatečně opravují.

7) Studenti nejraději píšou na obecně daná témata a neformální texty.

3.4.2 První část dotazníku - základní obecné informace o respondentech

Tato část obsahovala 6 otázek zaměřených na obecné informace. S pomocí těchto dat je možné popsat skupinu respondentů. Vyhodnocení odpovědí je ukázáno na následujících grafech. (grafy 20, 21, 22, 23, 24 a 25)

Na dotazník odpovědělo celkem 113 studentů ZU v Praze, kteří se zapsali do kurzu ruského jazyka úrovně A2 nebo B1 v akademickém roce 2013-14 (skupina A o 62 studentech) a v akademickém roce 2014-15 (skupina B o 51 studentech). Museli tudíž absolvovat výuku ruského jazyka na státní škole i ve škole jazykové nebo na soukromých hodinách. Úroveň A2 je určena pro studenty, kteří studovali ruský jazyk pouze 1-2 roky, ale studenti ZU se tímto doporučením bohužel neřídí a raději volí kurzy nižší úrovně, aby pro ně jazyk nebyl tak náročný a aby co nejjednodušeji získali zápočet a splnili zkoušku v rámci svého studijního programu. Proto kurz označený jako A2 není homogenní, ale vyskytují se v něm často i studenti, kteří by měli být v kurzu B1 (kterých je většina) nebo dokonce B2. Proto jsme oslovili stejným způsobem (zadáním identického dotazníku) také studenty úrovně B1 a výsledky získané od studentů z obou úrovní (A2 a B1) jsme v rámci našeho výzkumu zpracovali dohromady. Skupina respondentů byla tvořena z 67 % dívkami. Nejvíce bylo zastoupení studentů ve věku 21 až 23 let (60 %), přičemž nejastji délkou studia RJ byla 4 roky. Studenti povinně studují cizí jazyk na ZU v prvním a ve druhém ročníku. Výjimkou není úspěšný student, který se odhlásí z jazyka do ročníku třetího. Mezi respondenty převalovali tedy studenti 2. ročníku vysoké školy. Pouze jedna studentka složila maturitu z RJ.

Z výsledk první části dotazníku vyplynulo, že respondenti představovali reprezentativní vzorek pro vytvoření popisu situace výuky písemného projevu na S^{TM} pohledu studentů, nebo se jednalo o studenty, kteří studovali RJ na S^{TM}; pokračují dále se studiem RJ na V^{TM} a neuplynula dlouhá doba od ukončení jejich středně-kolského studia.

3.4.3 Druhá a třetí část dotazníku - otázky týkající se výuky PP v RJ na SŠ a vztahu studentů k PP v RJ

Na úvod druhé části dotazníku znovu opakujeme, že zde jsou zahrnuty odpovědi pouze těch studentů, kteří studovali ruský jazyk na střední škole, tudíž 21 chlapců a 32 dívek (skupina A) a 13 chlapců a 38 dívek (skupina B).

Hypotéza . 4

Studenti pracují na S^{TM} používají u ebním souborem Raduga po novomu, při emflu ební soubor je využíván jako celek v etn pracovního se-itu a zároveň je používáno Evropské jazykové portfolio.

Tabulka . 20 o Používání u ební soubor pro výuku RJ na S^{TM}

Raduga	Raduga po novomu	Raduga celkem
24 %	69 %	93 %

Tabulka . 21 o Využívání pracovního se-itu daného u ebního souboru při výuce RJ na S^{TM}

Využívám pracovní se-ít	
ano	82 %
ne	18 %

Tabulka . 22 o Práce s Evropským jazykovým portfolioem

Práce s Evropským jazykovým portfolioem	
ano	10 %
ne	90 %

V odpovědích studentů byly uvedeny u ební soubory Raduga, Raduga po novomu, Klass a Pojechali. Nicméně v etnosti použití zcela převládá u ební soubor Raduga a Raduga po novomu, který využívalo 93 % studentů. Zajímavá skutečnost vyplynula ze srovnání používání u ebních souborů Raduga a Raduga po novomu mezi jednotlivými dotazovanými skupinami. U pozdější skupiny došlo k výraznému poklesu zkušeností studentů se souborem Raduga na 15 % oproti předchozímu roku, kdy to bylo 30 %, což by mohlo ukazovat na postupné opouštění od používání starší verze. U ební soubory byly používány jako celek skládající se z u ebnice a příslušného pracovního se-itu a to u 82 % respondentů. Překvapující byly odpovědi na otázku týkající se práce s Evropským jazykovým portfolioem, kdy s ním 90 % studentů na S^{TM} nepracovalo.

Hypotéza . 5

Studenti v rámci výuky ruského jazyka na S^{TM} vyhledávají v t-í prostor pro psaní souvislých textů a při PP nedochází ke spolupráci mezi studenty, nebo PP je v t-inou využíván individuálně.

Tabulka . 23 o Frekvence psaní slohových prací na hodinách RJ na S^{TM}

Frekvence psaní slohu	na hodin	za domácí úkol
1 x týdn	32 %	51 %
1 x měsíčně	47 %	33 %
min. 1 x měsíčně	79 %	84 %

Tabulka . 24 ó Spolupráce mezi studenty p i psaní slohových prací v RJ na hodinách na S^{TM}

Spolupráce mezi studenty p i psaní	
pracují samostatn	56 %
spolupracují	36 %
Druhy spolupráce mezi studenty p i psaní	
dvojice tvo í jeden text dohromady	44 %
spolupráce p i úvodní diskusi k tématu	33 %
skupinka tvo í jeden text spole n	23 %

Výsledky odpov dí na dotazy ohledn frekvence psaní ukazují, že více jak polovina dotazovaných student psala cvi ení na PP jednou týdn za domácí úkol, zatímco na hodin psala jednou týdn pouze jedna t etina student .

Posoudíme-li v-ak frekvenci na m sí ní bázi, dostaneme se ke skute nosti, že okolo 80 % student psalo na st ední -kole jednou m sí n jak na hodin , tak za domácí úkol. Vyjdeme-li z 10 m sí ního -kolního roku, dostaneme se k 20 cvi ením na PP ro n jako minimu, kdy ale n kte í studenti pí-í afl 80 cvi ení na PP ro n . Lze tedy usuzovat na to, že je na S^{TM}v nován dostate ný prostor výuce PP.

Pouze 36 % student uvedlo ve svých odpov dích, že má zku-enosti se spoluprací na cvi eních zam ených na rozvoj PP. P i podrobn j-í analýze t chto odpov dí bylo zji-t no, že nej ast j-ím druhem spolupráce je tvorba textu ve dvojici nebo spolupráce p i úvodní diskusi. Výsledek je možné shrnout do záv ru, že pouze tvtina student psala n kdy text ve dvojici i skupince a PP je vyu ován z v t-í ásti individuáln . To je podpo eno i v t-í frekvencí domácích úkol .

Hypotéza . 6

Studenti neznají postupy psaní, v d sledku ehofl si své texty nedostate n opravují.

Tabulka . 25 ó Postup p i psaní textu v RJ

Postup p i psaní textu	
promý-lení tématu	78 %
vyhledávání slovní zásoby	74 %
napsání osnovy	33 %

Tabulka . 26 ó Po et oprav textu napsaného v RJ

Frekvence opravování textu napsaného v RJ	
text opravují jednou	50 %
text opravují dvakrát	16 %
text opravují vícekrát	16 %
celkem	82 %

Samotný postup p i psaní je možné na základ odpov d ní popsat následovn . Studenti si promý-lejí zadané téma, kdy pouze 20 % respondent uvedlo, že pí-í bez rozmý-lení. Zajímavá je v-ak skute nost, že p i zhruba 80 % student promý-lejících si psaný text, pouze 33 % p ipravuje osnovu zpracovávaného tématu. P i samotném psaní 82 % student text opravuje. Jedná se o pom rn velké íslo, nicmén p i detailn j-í rozboru bylo zji-t no, že tém 62 % student , kte í text opravují, tak íní pouze jednou.

Hypotéza .7

Studenti nejrad ji pí-í na obecná témata a neformální texty.

Tabulka . 27 ó Jednoduchost a složitost psaní r zných text v RJ

	1 - 2	2 - 3
obecné téma	83 %	33 %
dopis kamarádovi jako odpov na obdržený	55 %	78 %
dopis kamarádovi jako reálná situace	51 %	73 %
	3 - 4	4 - 5
dopis v roli n koho jiného	72 %	39 %
esej/úvaha	57 %	68 %
oficiální dopis/text	57 %	79 %

P i hodnocení náro nosti psaní text v RJ bylo možné pozorovat velice z etelné rozd lení do dvou skupin. Vzhledem k tomu, že známkování složitosti text je možné chápat jako prvek zna n subjektivní, byly p id lené známky spárovány do dvojic 1-2, 2-3, atd. a tyto prvky vyuffity k finálnímu vyhodnocení. Na jedné stran stojí psaní text na obecná témata i dopisy kamarádovi, které byly hodnoceny jako nejjednodu—í, zatímco na opa ném pólu hodnocení se ocitly eseje, úvahy, oficiální texty, p ípadn dopisy psané z pohledu jiné osoby.

Student m byl také poskytnut prostor pro zd vodn ní odpov dí. Dozv d li jsme se, že je pro n jednodu—í tvo it text na obecné téma p edev—ím proto, že u obecného tématu si mohou vymyslet spoustu nám t , volit zam ení textu na oblast, kterou znají a zajímají se o ni. Jedná se zejména o témata, u kterých mají osvojenou slovní zásobu a mohou v nich vyuffit neformální zp sob psaní. Z typ cvení flák m vyhovuje psaní dopisu, zvlá-t pokud se jedná o psaní neformálních dopis kamarád m, p i nichfl je pro n d leflitý obsah a podstata, ne bezchybné napsání textu a jeho formy. Eseje a úvahy a formální texty povaflují za složitité i v e-tin a v ru-tin je n kte í z respondent ani nikdy nepsali.

V odpov dích na druhou otázku, ve které m li studenti od vodnit sv j výb r v otázce první týkající se jednoduchosti/ složitosti psaní r zných text , se chlapci vyjad ovali stru n v n kolika slovech a slovních spojeních a tém nepsali v ty. Jednodu—í je pro n tvo it text na známé téma s vyuffitím známé slovní zásoby a psaní t ch slohových útvar , v kterých mají praxi. P i psaní dopis kamarád m je pro n d leflitý obsah a podstata, ne bezchybné napsání textu a jeho formy. Eseje a úvahy a formální texty povaflují za složitité i v e-tin .

Dívky se v odpov dích na druhou otázku rozepsaly mnohem podrobn ji a psaly souvislé v ty, nebo i celé krátké odstavce. Pro dívky je jednodu—í psát o tématech, která jsou jim blízká, baví je a p i psaní kterých si mohou vymý-let a pouflit svou fantazii a nápady. Za složit j-í povaflují tvorbu del-ích text a text , kv li kterým je t eba vyhledávat pot ebné informace. Psaní esej , úvah a oficiálních dopis je složitité, protože v nich nemají praxi a jsou pro n t flké i v mate ském jazyce. Ve v t-in témat tedy panovala shoda mezi chlapci a dívkami.

Tabulka . 28 ó Problémy p i psaní souvislého textu v RJ

Problémy p i psaní textu	
A - nedostate ná slovní zásoba	74 %
C - problémy s gramatikou	57 %
G - nedostatek asu	38 %
D - problémy s pravopisem	35 %

Tabulka . 29 ó Pomcky vyufflíváné p i psaní text v RJ

Zadání k psaní textu	
slovník elektronický	83 %
slovník ti-t ný	45 %
p ehledy mluvnice a gramatické tabulky	31 %

Tabulka . 30 ó Podmínky kladného vztahu k psaní textu v RJ

Psaní textu mne baví, kdyflí	
znám slovní zásobu, která se mi hodí.	64 %
mne napadne n co zajímavého, o em mohu psát.	52 %
napí-i text, se kterým jsem spokojen.	43 %
má smysl.	38 %

Tabulka . 31 ó Zam ení oprav slohových prací

Zam ení oprav slohových prací	
gramatika	94 %
pravopis	78 %
spojky a spojovací výrazy	63 %
slovní zásoba	62 %
slovosled	59 %
interpunkce	40 %

Mezi pomocnými prost edky pro psaní textu dominovaly ti, a to elektronické slovníky (83 %), ti-t né slovníky (45 %) a p ehledy mluvnice a gramatiky (31 %). M fleme tedy pozorovat nahrazování ti-t ných slovník elektronickými. Zárove jsou tyto poznatky v souladu s odpov mi na otázku týkající se problém p i psaní. Mezi hlavními problémy studenti uvád li nedostate nou slovní zásobu (74 %), problémy s gramatikou (57 %) a pravopisem (35 %). Také v názorech student na situaci kdy je psaní baví, op t p evládal stav, kdy studenti rádi pí-í v p ípad , fle znají slovní zásobu (64 %). Afl poté následují dal-í odpov dí jako nap íklad: kdyfl má text smysl, n co zajímavého je napadne nebo pokud jsou s produkováným textem spokojeni. Vrátime-li se k postupu b hem psaní, kdy 74 % respondent uvedlo, fle p i psaní vyhledávají slova ve slovníku, vyplyne nám, fle slovní zásoba hraje u student na této úrovni klí ovou roli pro úsp -né zvládnutí písemného projevu. To je také v souladu se zam ením oprav slohových prací.

Tabulka . 32 ó Náležitosti zadání ve cvi ení vedoucího k tvorb souvislého textu v RJ

Zadání k psaní textu	
rozsah práce	88 %
slohový útvar	79 %
d vod psaní	77 %
kontext psaní	71 %
adresát	70 %
pisatel	67 %

Neexistují p evládající pořádky na zp sob zadání u cvi ení zam ených na rozvoj PP, studenti vítají kařdou poskytnutou pomoc.

Tabulka 3.30 Typy textů v RJ napsaných od začátku akademického roku na ZU

Typy textů v RJ napsaných od začátku akademického roku na ZU	
neformální email/ dopis	38 %
vzkaz	16 %
popis	50 %
vypravování	49 %
úvaha	11 %
formální email/ dopis	9 %
chat	12 %
sms	3 %
pozdrav/ pohlednici	7 %
referát	15 %

Chlapci by se rádi naučili psát úvahy, technické texty, formální emaily, obchodní dopisy a dopisy obecně. Jeden student projevil zájem naučit se psát články a druhý zmínil úvahy a vypravování s bohatou slovní zásobou. Objevilo se ale i několik negativních názorů na psaní. Někteří psaní nepovažují za důležitou, stačí jim, když se v cizím jazyce domluví a nic se psát učit nechťají.

Dívky by se chtěly naučit psát pokud možno vše, co budou potřebovat v reálném životě, od dopisů a neformálních textů popisů a vypravování přes eseje, referáty a úvahy k textům formálním, zejména obchodní dopisy a dokonce i odborné články. Mají zájem o texty smysluplné a chtějí se naučit psát jakékoli texty (na způsob maturitních otázek) bezchybně.

3.4.4 Závěr dotazníkového šetření mezi studenty

Hypotézy, které byly stanoveny na začátku průzkumu se nepotvrdily v plné míře. Nicméně na základě výsledků dotazníkového šetření lze popsat výuku písemného projevu na STMz pohledu studentů.

Výuka ruského jazyka na STM probíhá s využitím učebního souboru Raduga po novomu, který postupně nahrazuje starší vydání Raduga. Studenti nemají zkušenosti s Evropským jazykovým portfolioem. Výuce písemného projevu je v novém dostatečný prostor, když studenti píší minimálně dvakrát měsíčně cvičení na rozvoj PP. Pracují převážně samostatně, pouze čtvrtina dotazovaných studentů někdy pracovala ve skupince nebo ve dvojici.

Pro studenty na úrovni A2-B1 je klíčovým faktorem pro vypracování cvičení zaměřených na rozvoj PP slovní zásoba a gramatika, což potvrzuje i skutečnost, že se jedná o nejastji opravované části textů. Nepřekvapí tedy, že jako pomocníci studenti hojně využívají slovníky a gramatické přehledy. U slovníků je patrná preference elektronických verzí před tištěnými. Studenti potvrdili, že nejraději píšou na obecná témata a neformální dopisy kamarádům.

3.5 Vztah st edoýkolských u ítel RJ v R k roli PP ve výuce

Dotazník pro u ítele a jeho podrobné výsledky se nacházejí v Příloze 3.6.7.3.1 a 7.3.2

3.5.1 Úvod

Na konci školního roku 2012-13 byl v rámci našeho výzkumu zadán dotazník učitelům ruského jazyka na středních školách, abychom si ověřili, zda připravujeme odpovídající doplňkový materiál pro výuku písemného projevu v RJ.

Jako pomocným složitě se ukázalo zjistit, na kterých školách se vyučuje ruský jazyk, jelikož žádný centrální seznam na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy v České republice neexistuje. Nicméně za pomoci krajských úřadů se podařilo získat seznamy škol, ale ne vždy obsahovaly informaci o výuce ruského jazyka na daných školách. Po vyhledávání dostupné informace na internetu (kdo z vyučujících má aprobaci RJ, na jaké škole je v rozvrhu RJ) bylo osloveno celkem 150 různých středních škol po celé ČR, převážně gymnázií.

Dotazník byl vypracován s pomocí aplikace na internetových stránkách <http://docs.google.com>, kde byl také posléze umístěn a odkaz na něj byl poslán na školy s žádostí o vyplnění. S prosbou byli osloveni ředitelé škol, ale pokud byly na internetu uvedeny oficiální emailové adresy učitelů, byl email poslán přímo jim.

Cílem bylo zmapovat celkovou situaci ve výuce ruského jazyka a zjistit, zda se učitelé na středních školách se svými studenty v nutném procvičování písemného projevu a zda jsou spokojeni s používanými učebními soubory z hlediska cvičení zaměřených na samostatný písemný projev a pokud ne, tak jaké mají návrhy na materiál, který by jim a jejich studentům pomohl.

Za tímto účelem byl dotazník rozdělen na tři části. První část dotazníku se týkala obecných informací o učitelích, škole a výuce ruského jazyka (deset otázek s výběrem odpovědi - možnosti ze dvou, tří nebo čtyř).

Druhá část (devět otázek s výběrem odpovědi z daných možností a poslední otázka s otevřenou odpovědí) si kladla za cíl zmapovat výuku PP a jeho roli ve výuce RJ z pohledu učitelů. Jednalo se zejména o potvrzení následujících hypotéz.

8) *Učební materiály, které jsou pro učitele na českém trhu k dispozici, neobsahují dostatečné a kvalitní podklady k procvičování samostatného písemného projevu a učitelé by uvítali doplňkový učební materiál zaměřený na písemný projev.*

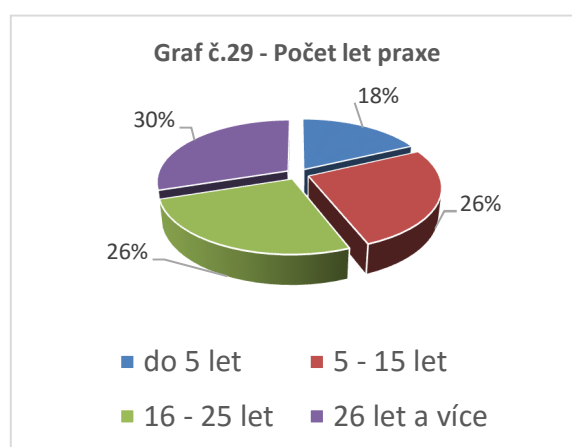
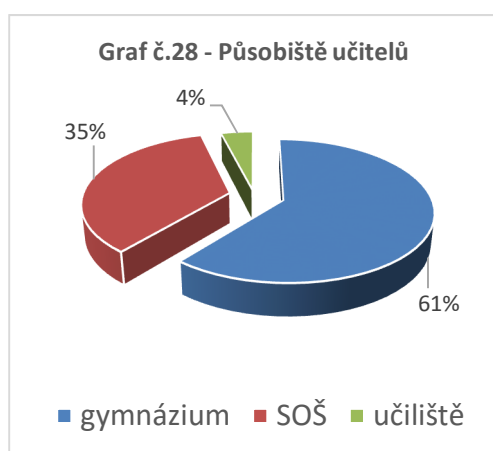
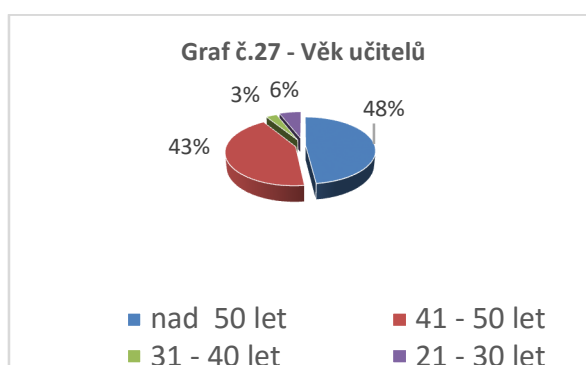
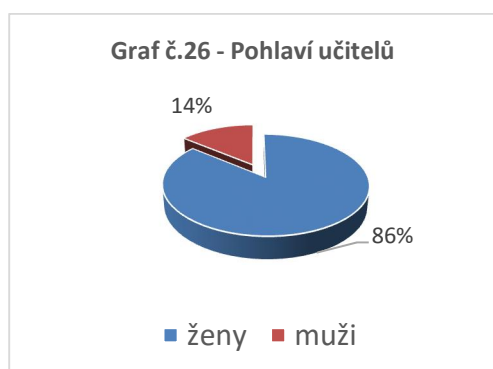
9) *Učitelé se psaní se svými studenty příliš často nevnucují, zadávají ho jako samostatnou činnost, při které studenti nespolupracují, a kladou v každém případě na výsledný produkt psaní nejlépe na postup.*

10) *Učitelé přistupují k procvičování písemného projevu po probírání lekce, používají různé stimuly a vycházejí z tématu dané lekce, při změně rozsahu produkováného textu roste se zvyšující se obtížností.*

V závěrečné části byl dán učitelům prostor k tomu, aby vyjádřili své požadavky na cvičení vedoucí k rozvoji písemného projevu.

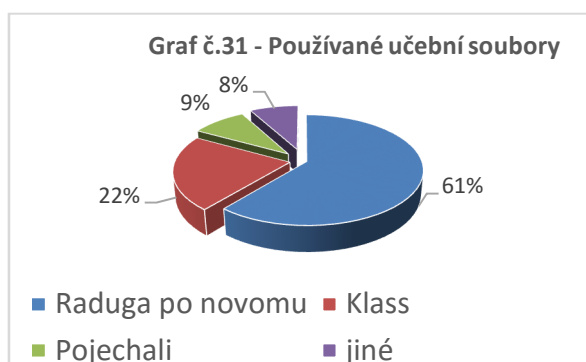
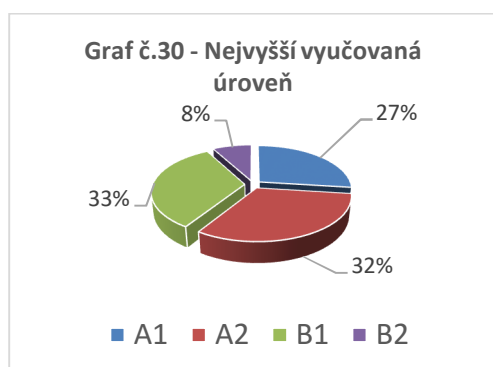
3.5.2 První část dotazníku – zhodnocení obecných údajů

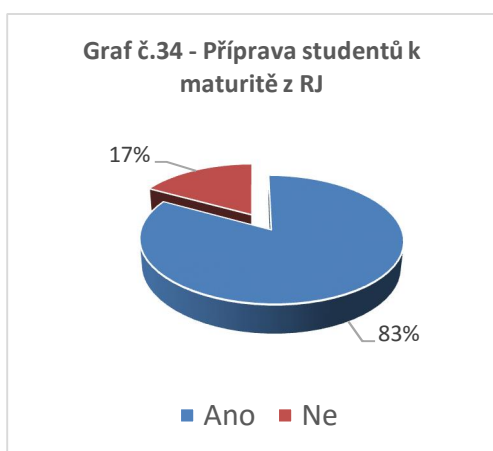
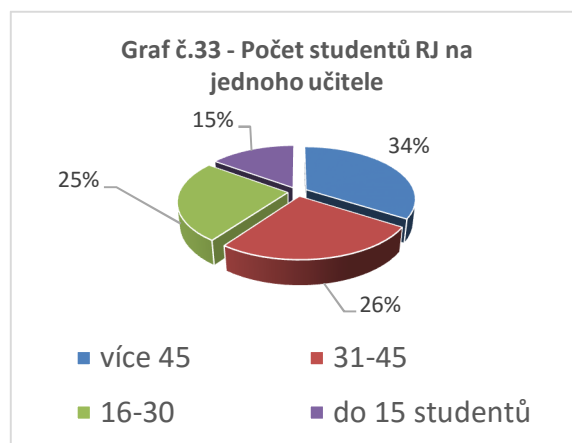
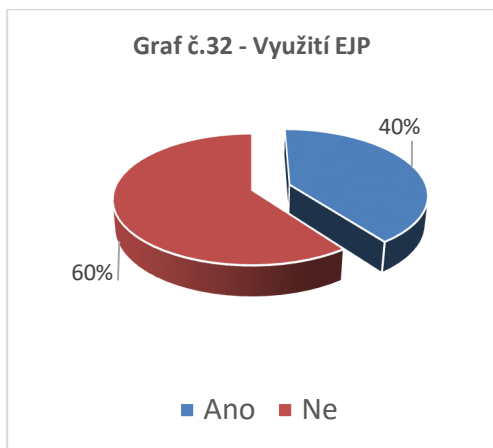

Dotazníkového –et ení se zú astnilo 86 % fien a 14 % mufl . Takováto zdánlivá disproporce je dána zastoupením fien a mufl ve –kolství. Nejvíce byli zastoupeni u itelé star-í generace (nad padesát let), kterých bylo 48 %, následovaných st ední generací 41-50 let, kterých odpov d lo 43 %. Zbývající 9 % tvo ili mladí u itelé ve v ku od 21 do 40 let. Toto složení respondent se také promítlo do délky praxe u itel , kde více nefl polovina u itel m la praxi del-í nefl 15 let a pouze 18 % respondent m lo praxi krat-í nefl 5 let. Dá se proto íci, fle krom men-ího po tu nezku-ených u itel byly ostatní t i skupiny zastoupeny rovnom rn , s nadpolovi ní v t-ínou zku-ených.

V t-ina respondent byli nerodilí mluv í ruského jazyka (95 %), p sobící zejména na gymnáziích (61 %) a st edních odborných –kolách (35 %).

Dotazník vyplnilo 65 u itel (43 % oslovených), což lze považovat za relevantní návratnost.

Ve využívaných úrovních bylo zjištěno rovnoměrné rozložení úrovní A1-B1. Úroveň A1 využívá 27 % vyučujících, úroveň A2 uživatelsky 32 % a úroveň B1 využívá 33 % dotázaných. Nejméně vyučují v kurzech úrovně B2, pouze 8 %. Tato informace podpořila náš plán připravit v rámci doktorské práce cvičení na rozvoj PP se zaměřením na úrovně A1-B1 a úroveň B2 zatím do tvorby výukových materiálů nezasahovat.

61 % vyučujících využívá učební soubor Raduga po novému. Respondenti dále používali učební soubory Klass (22 %) a Pojehali (9 %). 8 % vyučujících používá jiné učební materiály jako například učební soubor Vremena, Ručina pro samouky a příručky k přípravě na maturitu z ruského jazyka, například Ručina - maturitní příprava a Ručina - otázky a odpovědi nejen k maturitě.

Z průzkumu vyplynulo, že 60 % vyučujících na hodinách ruského jazyka nevyužívá švédské jazykové portfolio pro studenty ve věku 15-19 let. V rámci Portfolia má student sbírat své úspěšně napsané písemné práce a do Portfolia si je zakládat jako důkaz toho, co již umí v cizím jazyce písemně vyjádřit.

83 % respondentů připravuje své studenty k maturitě z ruského jazyka. Je zde tak vidět zájem vyučujících, kteří mají maturitní ročníky, o další učební materiály, o zpestření výuky a zlepšení přípravy k maturitní zkoušce.

Z průzkumu vyplývá, že 60 % vyučujících učilo RJ více jak 30 studentů a 34 % mělo dokonce několikrát a dohromady více jak 45 studentů. Výsledek vypovídá o tom, že ruský jazyk se opět začíná mezi studenty těšit popularitě.

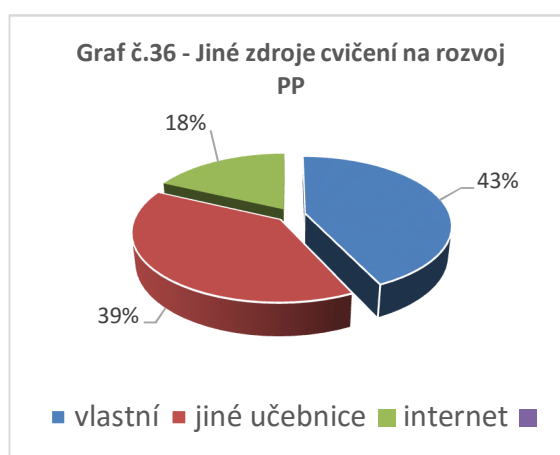
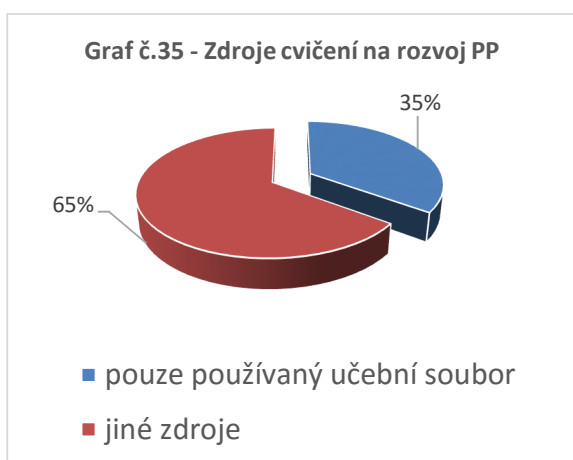
3.5.3 Druhá část dotazníku – zhodnocení údajů týkajících se výuky PP

Hypotéza .8

U ební materiály, které jsou pro učitele na českém trhu k dispozici, neobsahují dostatečné a kvalitní podklady k procvičování samostatného písemného projevu a učitelé by uvítali doplnkovou ební materiál zaměřený na písemný projev.

Tabulka . 34 - Dostatek cvičení na rozvoj PP ve využívaných učebních souborech

Dostatek cvičení zaměřených na rozvoj PP ve využívaných učebních souborech	
ano	46 %
ne	48 %
neumím posoudit	6 %

Tabulka . 35 - Nedostatek cvičení na rozvoj PP ve využívaných učebních souborech

Nedostatek cvičení na rozvoj PP	
psaní úvahy	25 %
psaní vypravování	18 %
psaní krátkých útvarů (vzkazy, inzeráty, oznámení)	18 %
psaní popisu	15 %
psaní dopisů a emailů	14 %

Otázka na množství cvičení zaměřených na rozvoj PP rozdělila učitele na dvě skupiny s opačným názorem. Neexistuje tak jednoznačná odpověď a záleží vždy na konkrétním využití. To bylo potvrzeno také zjištěním, že jen 35 % respondentů používá pro výuku pouze cvičení z využívaného učebního souboru. Většina učitelů hledá další cesty pro získání vhodných cvičení. Jako hlavní zdroje uvádějí učitelé internet, jiné učebnice a také tvorbu vlastních cvičení. U učitelů má největší chybět cvičení zaměřená na psaní úvah.

Hypotéza .9

Učitelé se psaní se svými studenty příliš neobtěžují, zadávají ho jako samostatnou činnost, při které studenti nespolupracují, a kladou větší důraz na výsledný produkt psaní než na postup.

Tabulka . 36 ó Frekvence tvorby textu na hodinách a za domácí úkol v RJ na S^{TM}

Frekvence tvorby textu	Na hodin	Za domácí úkol
1 x týdn	36 %	40 %
1 x měsíčně	54 %	58 %
min. 1 x měsíčně	90 %	98 %

Tabulka . 37 ó Spolupráce mezi studenty při psaní slohových prací z RJ na hodině na S^{TM}

Spolupráce mezi studenty při psaní	
pracují samostatně	46 %
spolupracují	54 %
Druhy spolupráce mezi studenty při psaní	
dvojice tvoří jeden text dohromady	24 %
spolupráce při úvodní diskusi k tématu	65 %
skupinka tvoří jeden text společně	11 %

Tabulka . 38 ó Důraz při psaní textu

Důraz při psaní textu je kladen na	
výsledný produkt psaní	20 %
proces psaní, jak každý student postupoval, jednotlivé kroky	5 %
proces psaní i výsledný produkt	75 %

Druhá část dotazníku se zaměřila na zmapování organizace výuky písemného projevu. První hypotéza předpokládá nedostatečný časový fond pro výuku PP a jeho vnímání jako individuální činnosti.

Z výsledků je patrná snaha učitelů využívat PP rovnoměrně: jak individuálně, tak i týmovou práci. Při podrobnější analýze způsobů spolupráce bylo zjištěno, že hlavním způsobem spolupráce mezi studenty je úvodní diskuze o daném tématu. Společná spolupráce dvojic i skupinek během celého procesu psaní byla použita pouze ve velmi zřídka.

U učitelů ukázali také snahu procvičovat PP v co největší míře. Vyjádřili-li výsledky na měsíční bázi, dostáváme se k četnosti psaní 90 % na hodinách a 98 % za domácí úkol.

Okolo 40 % učitelů procvičuje písemný projev každý týden jak na hodině, tak za domácí úkol. Lze tedy usuzovat na to, že je na S^{TM} nově dostatečný prostor výuce PP.

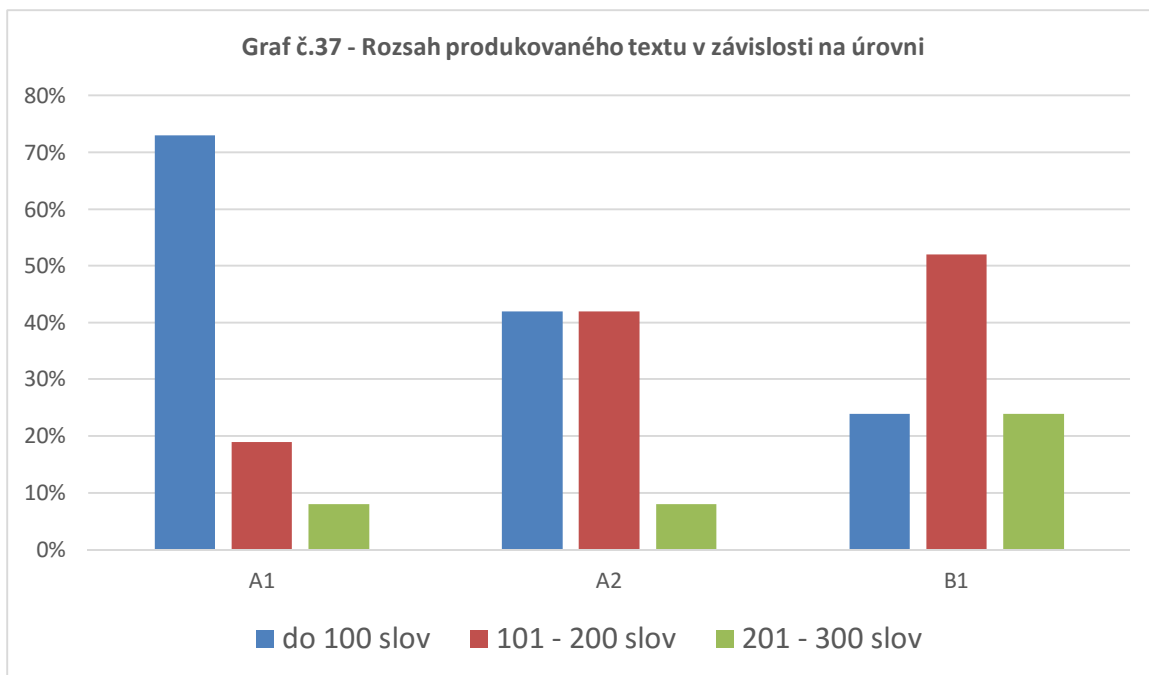
Většina učitelů (75 %) považuje za důležitý proces psaní i výsledný produkt, pouze 20 % upřednostňuje produkt a jen zanedbatelných 5 % dává přednost postupu psaní.

Hypotéza . 10

U učitelů předpokládáme, že po procvičování písemného projevu po probrání lekce, používají různé stimuly a vycházejí z tématu dané lekce, při čemž rozsah produkovaného textu roste se zvyšující se obtížností.

Další část dotazníku mapovala názor učitelů na samotná cvičení a to jak z pohledu jejich délky a způsobu jejich zadání, tak též z pohledu využití různých stimulů pro výuku.

Rozsah produkovaného textu je dle učitelů závislý na využívané úrovni. Nejčastěji jsou tvořeny texty v rozsahu do 300 slov. Z výsledků je patrný pokles krátkých textů do 100 slov se zvyšující se úrovní. Zde se zejména vychází z maturitních požadavků, které jsou stanoveny maximálně na 150 slov. (graf .37)

Tabulka . 39 ó Vyuffívání návaznosti a stimulu ve cvení na rozvoj PP

Návaznost pro nácvik PP	
psaní textu po probrání lekce v u ebním souboru	37 %
psaní textu po prodiskutování tématu	28 %
psaní textu po zopakování vhodné slovní zásoby	23 %
psaní textu po probrání potřebné gramatiky	12 %
Stimuly pro nácvik PP	
psaní textu podle modelového textu (vzoru)	21 %
psaní textu podle osnovy	21 %
psaní textu na základě obrázků i jiného vizuálního materiálu	19 %
psaní textu na základě vhodných návodných otázek	16 %

Tato otázka (číslo 7) úzce souvisí s otázkou předchozí (číslo 6). Logicky je pro učitele dle předložených výsledků v zadání to, co jako stimul pro své studenty využívá, proto předložený stejný počet učitel vybral u obou otázek z nabídky osnovy.

Tabulka . 40 ó Vyhovující formulace zadání ke cvení na rozvoj PP

V zadání by mělo být uvedeno/a:	
komunikační kontext/ komunikační situace	21 %
výsledný slohový útvar	20 %
rozsah textu (počet slov, v t, stran)	18 %
osnova	16 %
adresát	11 %
seznam vhodné slovní zásoby	8 %
pisatel	4 %
seznam vhodných spojek a spojovacích výrazů	2 %

V této otázce se učitelé vyjadřovali k tomu, co by mělo obsahovat zadání ke cvení na rozvoj PP. Za nejdůležitější považují komunikační kontext (21 %), pak pořadovaný výsledný slohový

útvary (20 %) a rozsah (18 %). 16 % u učitelů také vyjadřuje osnovu. 11 % považuje za důležité určit adresáta. Seznam vhodné slovní zásoby by uvítalo 8 % u učitelů. Pisatel by měl být určen jen podle 4 %. Pouze 2 % vyučujících se domnívají, že by bylo vhodné uvést v zadání vhodné spojky a spojovací výrazy.

Poslední otázka byla s otevřenou odpovědí. U učitelů se rozepsali o tom, jak by měla vypadat učební pomůcka obsahující ideální cvičení na písemný projev pro jejich studenty. Na následujících stránkách jsme vypsali nejzajímavější a pro naši tvorbu nejvhodnější rady a nápady. Rozdělili jsme je do několika skupin.

obrazový materiál

- obrázky a osnova
- obrázková osnova
- obrazový materiál s následnými vhodnými otázkami
- obrázky představující kratší příběhy

textový materiál

- otázky, témata, osnovy, doporučená slovní zásoba, spojky a spojovací výrazy
- vzorové práce, modelové vzory odstupňované podle úrovně
- ukázky jednotlivých slohových útvarů a jejich obraty pro dané slohové útvary
- příklady různých typů textů, návody na postupy, další zadání
- slohové útvary, které jsou u maturit, zadání podobná maturitní zkoušce
- texty z originálních ruských zdrojů (časopisy, noviny), autentické dokumenty

cvičení o přípravě práce s textem

- stylizované cvičení na vyjádření stejné myšlenky různými způsoby
- opravování chyb v textu
- skládání jednotlivých částí textu do logického/ chronologického sledu
- vymýšlení titulků a podtitulků k textu a jeho částem
- cvičení na logickou strukturu textu a na prostou textovou návaznost (PTN), spojky
- doplnění částí písemné práce (například závěru příběhu)

cvičení - tvorba textu

- popis stejné situace z různých úhlů pohledu
- komunikativní situace, konkrétní situace ze života, praktické situace v dané věkové kategorii
- reprodukce textu na základě písemného nebo slyšeného a osnovy
- různé typy cvičení na různé slohové útvary
- formální dopis a jeho náležitosti, uflívaná lexika
- úvahy na atraktivní a zajímavá témata

Ze všech odpovědí na poslední otázku je zřejmé, že by u učitelů uvítali tvorbu doplňkové učební pomůcky zaměřené na procvičení písemného projevu v ruském jazyce. Zejména by jim vyhovoval učební materiál, který by pomohl studentům v přípravě na písemnou část maturitní zkoušky. Tím se opět naše předpoklady potvrdila naše osmá hypotéza, že o systematický a kvalitní učební materiál k rozvoji písemného projevu je mezi učiteli zájem.

3.5.4 Závěr k dotazníkovému šetření mezi učiteli

Výsledky získané technikou dotazníkového šetření od středněkolských učitelů ruského jazyka v ČR byly pro náš výzkum velmi přínosné. Na reprezentativním vzorku jsme zjistili, že se ruský

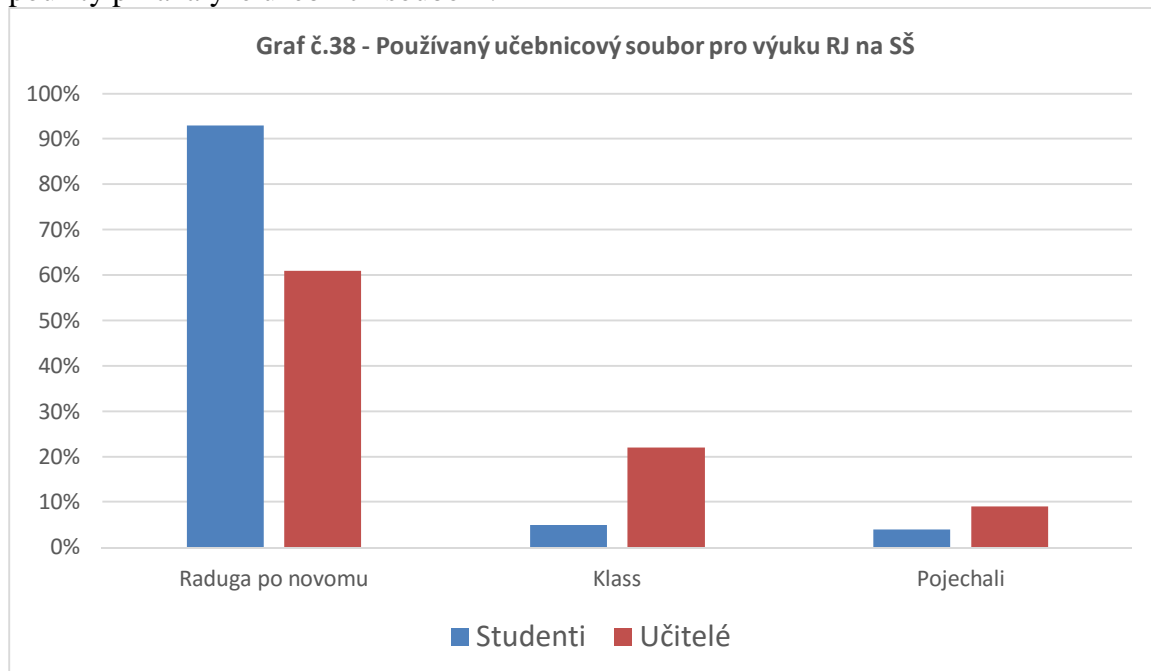
jazyk vyučuje hlavní měrou v úrovních A1-B1, což je v souladu s naším konceptem pro přípravu cvičení.

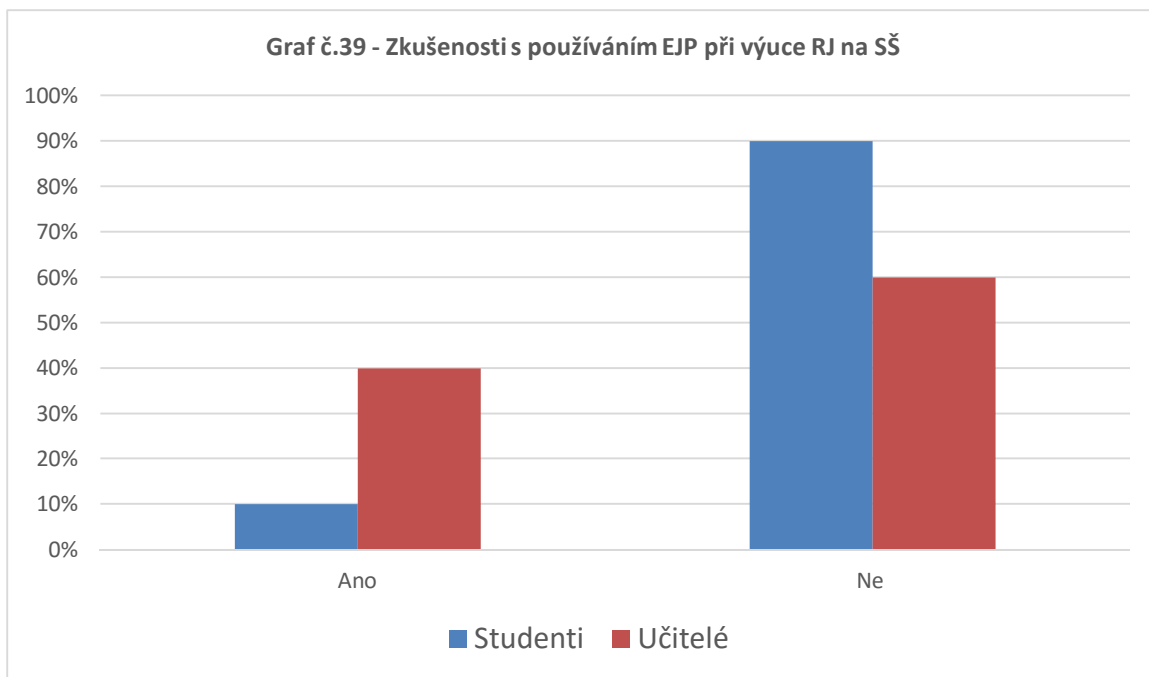
Podalo se nám ověřit pouze poslední hypotézu. Na druhou stranu jsme získali dostatečné informace pro úpravu hypotéz a vytvoření uceleného obrazu na výuku psaného projevu na S^{TM} z pohledu učitelů. U učitelů nemají jednotný názor na dostupné učební materiály, nicméně potvrdili, že existuje poptávka po doplňkových materiálech. U učitelů se zejména snaží hledat na internetu nebo sami vhodná cvičení vytvářet. Výuce písemného projevu je v novém dostatečný prostor, kdy 90 % učitelů zadává cvičení na rozvoj PP minimálně 2x měsíčně. Při samotné výuce je patrná snaha učitelů postupovat k psaní jak individuálně, tak i zajistit určitou míru interakce mezi studenty. K procvičování PP se nejčastěji postupuje po probírání lekce nebo daného tématu a učitelé se snaží klást důraz jak na výsledný produkt, tak i na proces psaní. To je vede k využívaní stimulů, mezi kterými převládají vzorový text a osnova. Byl také potvrzen předpoklad o rostoucím rozsahu produkovaného textu v závislosti na zvyšující se obtížnosti.

3.6 Porovnání informací získaných dotazníkovým šetřením mezi učiteli RJ na SŠ a od absolventů SŠ, kteří na SŠ studovali RJ a nyní je studují na ZU v Praze.

U učitelů i studenti, kteří na dotazníky odpověděli, byli převážně z gymnázií a středních odborných škol. Získali jsme odpovědi od 65 učitelů ruského jazyka na středních školách v celé České republice a od 113 studentů, absolventů středních škol z různých krajů, kteří na střední škole studovali ruský jazyk a nyní v jeho studiu pokračují na ZU v Praze.

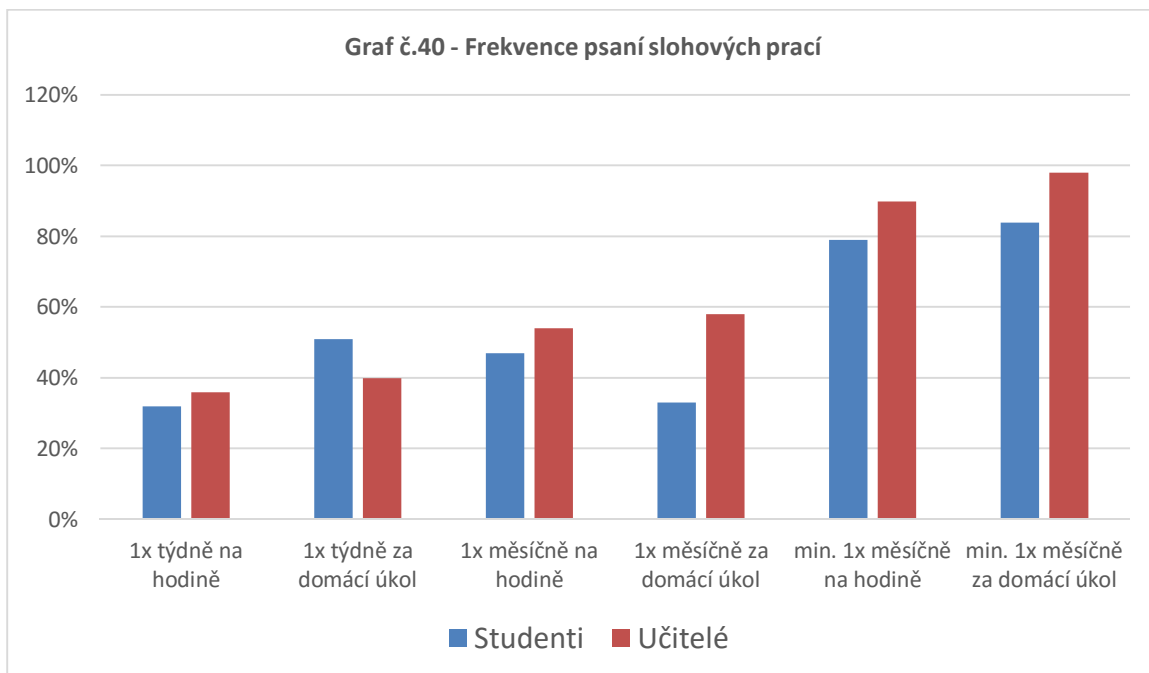
Srovnáním poznatků z obou dotazníkových šetření bylo získáno několik závěrů, které byly použity při analýze učebních souborů.

Jak u učitelů, tak i studenti uvedli, že se k výuce ruského jazyka používá učební soubor Raduga po novomu. S ohledem na skutečnost, že dalšími nejčastěji zmínovanými učebními soubory mezi oběma skupinami byly Klass a Pojehali, byly tyto tři učební soubory vybrány pro detailní analýzu.

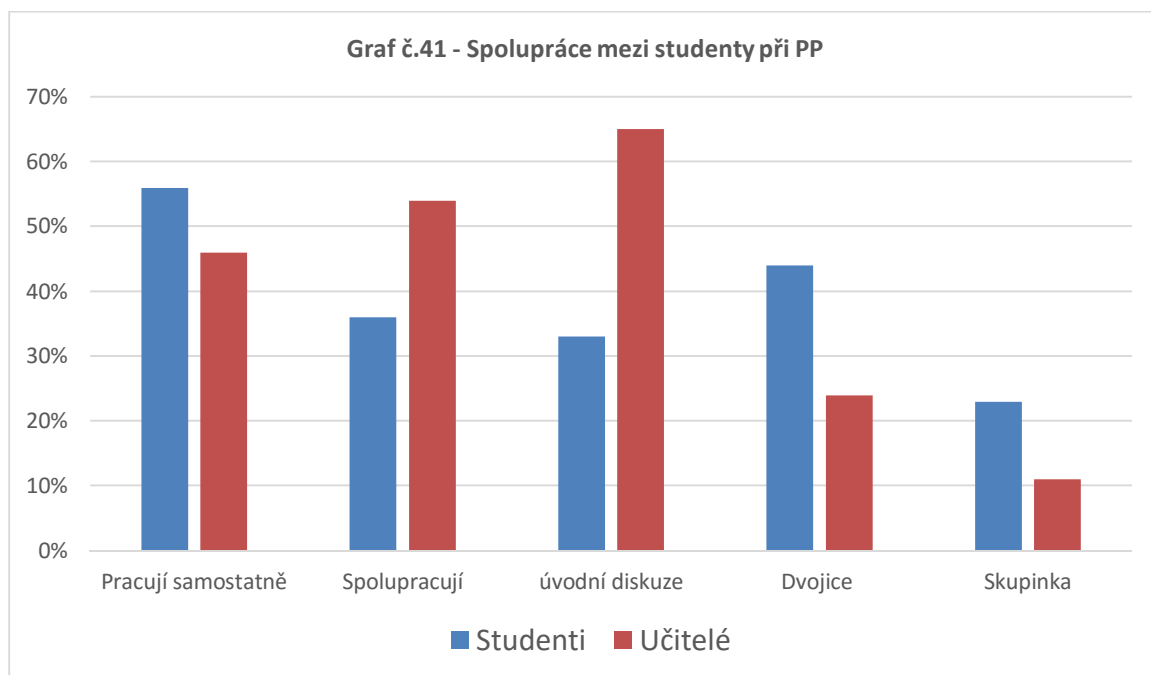
V otázce týkající se využití Evropského jazykového portfolia se ukázalo, že ho aplikuje ve výuce pouze 40 % učitelů a ze studentů s ním pracovalo na stejné úrovni jen 10 % studentů. Je zde patrná disproporce mezi odpověďmi učitelů a studentů. Jestliže tedy 90 % studentů Evropské jazykové portfolio nezná, je možné, že s ním učitelé nepracují explicitně, ale pouze ho na hodinách využívají implicitně a studenty s ním detailně neseznamují.

Shoda panovala ve výsledcích odpovědí na četnost využívání cvičení na rozvoj PP. Bylo prokázáno, že minimální frekvence psaní cvičení na rozvoj PP je 2 x měsíčně a maximální

hodnoty frekvence lze odhadovat na 8 cvičení za měsíc. Při předpokladu 10 měsíčního školního roku by učební soubory měly obsahovat minimálně 20 cvičení na rozvoj písemného projevu a horní hranici lze předpokládat na hodnotu 80 cvičení. Tyto závěry byly zohledněny v kvantitativní části analýzy učebních souborů.

Získané údaje jsou důležitým a objektivním odrazem reálného stavu výuky ruského jazyka (se zaměřením na PP) na S^{TM} české republice. Budou využity při tvorbě a úpravě cvičení vedoucích k procvičování řečové dovednosti PP v RJ a v odpovídajících metodických pokynech pro učitele a také v budoucnu při přípravě plánované učební pomůcky.

4 Materiál pro výcvik v písemném projevu

4.1 Obecné příklady cvičení na procvičování dovedností PP pro úroveň A1 - B1 se zaměřením na slohové útvary

V této kapitole se vypořádáme s vhodnými tématy pro psaní různých slohových útvarů v ruském jazyce na úrovních A1, A2 a B1. Inspiraci jsme našli z učebnic českých, ruských, anglických i německých a snažili jsme se navrhnout cvičení tak, aby dodržovala požadavky Společného evropského referenčního rámce pro cizí jazyky, Evropského jazykového portfolia a maturity.

Obecně se dá říci, že cvičení mohou vycházet z textu čteného i slyšeného nebo mohou být inspirovány obrazovým/ vizuálním materiálem. Studenti mohou přetvářet/ uslyšené reprodukovat nebo využít daný text pouze jako model a psát podle jeho vzoru text podobný formou, ale lišící se obsahem, budou tak tvořit text nový a bude se jednat o produkci.

Stimulem pro psaní může sloužit kostra daného textu, která může být velmi podrobná, nebo naopak dosti volná. Studenti budou doplňují pár slov, nebo připsat celé věty. Dalším pomocníkem může být například osnova nebo návodné otázky a seznam vhodné slovní zásoby.

Také je možné využít tvorbu samotných studentů. Jeden student napíše text (například vypravování), spolužák napíše shrnutí textu, jeden student napíše krátký text (například vzkaz), jeho spolužák text rozvede (například dopis).

Jinou možností je psát na základě informací získaných od spolužáka s využitím dotazníku nebo jen vyslechnutím popisu a příběhu. Studenti se tak cvičí v mluvení, a poté v psaní. Dalším způsobem spolupráce je kombinace, kdy první student přečte začátek příběhu, druhý příběh dopíše. Studenti mohou také psát společně jeden text a navzájem si radit.

Studenty motivuje, když připsat nejen pro sebe a svého učitele, ale pro celý kolektiv nebo pro ruský hovořící osoby. Snažili jsme se tak vymyslet reálný kontext, kdy studenti připsat ruskému kamarádovi, který žije v Rusku, nebo se nachází v české republice. Další možností bylo psát ruským slavným osobnostem.

Tvořící témata byla navržena pro odreagování, zapojení více fantazie a pro pobavení. Nevycházejí z reálné situace, mají hravou formu a měla by pomoci studentovi uvolnit se, nebát se a brát psaní s humorem. Předpokládáme, že takováto cvičení student nebude psát, ať už cvičení reálného typu, ale budou vhodným způsobem psaní.

Před psaním delších slohových útvarů: popis, vypravování a úvaha je vhodné využít technik vyvolávání myšlenek: brainstorming, myšlenkové mapy, asociogramy a další invencivní cvičení. Studenti potřebují mít dostatek informací a nápadů k danému tématu, aby o něm mohli psát. Pokud neznají potřebná slova v ruském jazyce, mohou vhodnou slovní zásobu hledat ve slovníku.

Pro všechny typy textů platí obecné **otázky k zamyšlení** pro studenty před začátkem psaní:

1. Komu připsat, kdo je adresátem?
2. Pro připsat, s jakým cílem, čeho chci dosáhnout? Co chci sdělit?
3. Jak nejlépe logicky uspořádám své myšlenky?
4. Jaký typ textu mám napsat? Jaké má splňovat základní charakteristiky?
5. Jaký má být rozsah textu?
6. Potřebuji vyhledat vhodnou slovní zásobu?
7. Jaké zdvořilostní fráze, výrazy etikety mohu využít? (pro psaní dopisů)
8. Jaká spojení a spojovací výrazy by byly pro můj text vhodné? (pro vyšší úroveň)
9. Připsat sám za sebe nebo v roli někoho jiného nebo někomu s psaním pomáhám?
10. Jakou očekávám odpověď / reakci (formu i obsah)?

A také záv re né otázky týkající se **kontroly** napsaného:

1. M l jsem p i psaní na v domí adresáta mého textu?
2. Sd lil jsem to, co jsem cht l, jas n a srozumiteln ?
3. Je m j text logický a správn d lený na odstavce?
4. Odpovídá m j text pofladovanému slohovému útvaru?
5. Spl uje m j text daný rozsah?
6. Obsahuje rozmanitou slovní zásobu a neopakují se ásto stejná slova?
7. Obsahuje fráze odpovídající kontextu?
8. Vyuffil jsem vhodné spojky a spojovací výrazy? (pro vy—í úrovn)
9. Je text podle mne gramaticky a pravopisn bez chyb?
10. Nemám chyby v interpunkci? (pro vy—í úrovn)

Na následujících stránkách se nacházejí jifl zmín ná cvi ení, u každého je slohový útvar, podtypy i témata, obecné schéma, ob as návodné otázky a konkrétní zadání pro reáln mofné i nereálné situace. Tento p ehled byl sestaven za ú elem inspirace pro u ítele na st edních -kolách, kte í cht jí se svými studenty procvi ovat psaní r zných slohových útvar v ru-tin , ale m fle být aplikován i na jiné jazyky, pokud se zm ní národnost adresáta.

Úkoly pro úroveň A1 je mofné zadat i student m na úrovních vy—ích (A2 a B1). Rozdíl bude v asovém intervalu, který budou studenti k vypracování textu pot ebovat, a také budou jejich texty del-í a komplexn j-í. Zadání lze pro vy—í úroveň upravit tak, aby nebylo p íli-jednoduché, ale nutilo studenty vyvinout ur íté úsilí, nap íklad vyuffit ír-í slovní zásobu.

4.1.1 Obecné příklady cvičení pro úroveň A1

Tabulka . 41 - úroveň **A1** - slohový útvar: vypl ování a tvorba **formulá e**

podtypy a podtémata	formulá na vízum, celní prohlá-ení, dotazník (základní osobní údaje, záliby, preference, koní ky), rozvrh hodin, kalendá / diá , registrace na jazykový kurz, registrace v hotelu
obecné schéma	a) doplnit pot ebné údaje do daného formulá e b) odpov dí ano/ne nebo s výb rem odpov dí nebo otev ené odpov dí
reálné úkoly	- každý student vyplní sv j dotazník, pak si formulá e ankety ve dvojici/ v malé skupince vym ní a porovnají, v em se shodují a v em se li-í a napí-í pár v t shrnující zji-t né shody a rozdíly v dané dvojici/ skupince - každý student má dotazník, obchází spolufláky a ptá se na jejich odpov , kterou si zaznamená, pak napí-e shrnující text o shodách a rozdílech mezi spolufláky - vypln né diá e/ kalendá e lze vyuffit pro navazující aktivity: studenti se ptají navzájem na informace: co má kdo v plánu, co musí d lat dnes/ tento týden/ tento víkend nebo si domlouvají sch zku a musí najít den a as, kdy mají oba v kalendá i volno a mohou se sejít - studenti vyplní formulá / dotazník/ diá na základ údaj z p e teného/ vysly-eného textu, jako kdyby s vypl ováním n komu pomáhali nebo byli v roli protagonisty textu - každý vyplní formulá (záliby, preference, koní ky), pak se text vyuffije jako hádanka a ostatní hádají, kdo co napsal, kdo je autorem - student správn vyplní údaje o sob formulá na vízum, celní prohlá-ení, registra ní formulá v hotelu a na jazykový kurz

tv r í úkoly	- studenti vypl ují formulá e jako n kdo jiný ó smy-lené postavy nebo postavy na daném obrázku, známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdinové z filmu/ kníflky, zví ata, historické postavy - studenti p ipravují formulá e pro smy-lené postavy nebo postavy na daném obrázku, známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdiny z filmu/ kníflky, zví ata, historické postavy
návodné/ kontrolní otázky	1. Nevynechal jsem fládné polí ko formulá e? 2. Rozum l jsem v-emu? 3. Nemám v dopln ných slovech p eklepy, chyby?

Tabulka . 42 - úrove **A1** - slohový útvar: **seznam**

podtypy a podtémata	jídelní lístek, oblíbená a neoblíbená jídla, co rádi snídají/ ob dvají/ ve e í, seznam ingrediencí na recept, nákupní lístek, oblíbené a neoblíbené oble ení, oble ení na léto/ na zimu/ na ve írek/ na pláfl/ do -koly, rady, co je t eba d lat a co se nesmí d lat (povinnosti doma/ ve -kole/ v práci/ na náv-t v / v zoo/ v obchod / v parku/ v knihovn / v jídeln / v restauraci), koní ky, oblíbené a neoblíbené aktivity, desatero dobrého studenta
obecné schéma	seznam slov/ slovních spojení/ krátkých v t na dané téma
reálné úkoly	- kařdý student napí-e sv j seznam podle zadaného tématu, pak si seznamy ve dvojici/ v malé skupince vym ní a porovnají, v em se shodují a v em se li-í a napí-í pár v t shrnujících zji-t né shody a rozdíly - student pí-e nákupní lístek pro sebe, pro svou rodinu (pro r zné osoby), na ve írek (za r zným ú elem), nákupem je pov en ruský kamarád - studenti p ipravují jídelní lístek pro restauraci, kavárnu, bar, svatbu, náv-t vu doma pro ruské hosty - studenti napí-í seznam na základ údaj z p e teného/ vysly-eného textu, jako kdyby s psáním n komu pomáhali nebo byli v roli protagonisty textu - desatero dobrého studenta st ední -koly obecn nebo pouze pro studium ru-tiny - co je t eba d lat a co se nesmí d lat, informace pro ruského studenta v R (doma/ ve -kole/ v práci/ na náv-t v / v zoo/ v obchod / v parku/ v knihovn / v dopravním prost edku) - po seznamu ingrediencí na recept se m fle psát text receptu
tv r í úkoly	- nákupní lístek pro známou osobnost, pro pohádkovou bytost, hrdinu z filmu/ kníflky, historickou postavu - oblíbená a neoblíbená jídla, co rádi snídají/ ob dvají/ ve e í známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdinové z filmu/ kníflky, historické postavy, zví ata, domácí mazlí ci - oblíbené a neoblíbené oble ení známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdiny z filmu/ kníflky, historické postavy - koní ky, oblíbené a neoblíbené aktivity známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdiny z filmu/ kníflky, historické postavy - ingredience na recept n eho abstraktního ó nap íklad dobrá nálada, láska, odvaha, p átelství - jídelní lístek na svatb n koho známého/ pohádkových bytostí/ hrdin z filmu/ knihy

Tabulka . 43 - úroveň **A1** - slohový útvar: **pohlednice**

podtypy a podtémata	přání k narozeninám, přání k svátku, pozdrav z prázdnin/ z dovolené
obecné schéma	1. oslovení 2. hlavní sdělení (blahopřání nebo text o prázdninách) 3. podpis
reálné úkoly student pře:	- svému ruskému kamarádovi přání k narozeninám, k svátku, pozdrav z prázdnin - pohlednici na základě údajů z předchozího/ vyslyšeného textu, jako kdyby s psaním n komu pomáhal nebo v roli protagonisty textu - svému učiteli ruského jazyka pohlednici k narozeninám, k svátku, z prázdnin
tvůrčí úkoly	- přání k narozeninám/ k svátku pro zvíře, které žije v Rusku - pozdrav z prázdnin v roli zvířete, které patří ruskému majiteli, kterému pohlednici adresuje - přání k narozeninám pro známou osobnost, pohádkovou bytost, hrdinu z filmu/ knížky, historickou postavu - přání k narozeninám v roli známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdiny z filmu/ knížky, historické postavy adresované jiné známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdinovi z filmu/ knížky, historické postav

Tabulka . 44 - úroveň **A1** - slohový útvar: **vzkaz**

podtypy a podtémata	kde se nacházím a v kolik se vrátím, kde a kdy se setkáme (domluvení si schůzky), co je třeba udělat (prosba), odmítnutí, výmluva, omluva, splnění úkolu/ přání, poděkování, plány, rada nebo fláda o radu, pozvání
obecné schéma	1. oslovení 2. hlavní sdělení (využití vhodných frází) 3. podpis
reálné úkoly český student pře vzkaz:	- svému ruskému spolubydlícímu - svému ruskému kamarádovi, který žije v R - svému ruskému kamarádovi, který je na návštěvě v R - svému učiteli ruštiny - svému ruskému sousedovi/ své ruské sousedce
tvůrčí úkoly	- vzkaz pro své zvíře/ svého domácího mazlíčka - vzkaz pro domácího robota z Ruska - vzkaz pro ruské pohádkové bytosti: Mrazík, Ivánek, í - vzkaz pro mimozemšťana - vzkaz pro ruskou historickou postavu/ známou osobnost/ hrdinu z ruské knížky/ filmu - vzkaz v roli známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdiny z filmu/ knížky, historické postavy pro jinou známou osobnost, pohádkovou bytost, hrdinu z filmu/ knížky, historickou postavu

Tabulka . 45 - úroveň **A1** - slohový útvar: **inzerát** nebo **reklama**

podtypy a podtémata	seznámení, prodej, koup (byt, v c, zví e), darování, hledání len do zájmového kroužku/ studentské kapely/ amatérského divadelního souboru, inzerát na práci/ brigádu, inzerát na výuku ruského jazyka (nabídka kurz) i na hledání u itele ruského jazyka (soukromé hodiny)
obecné schéma	1. úvodní v ta - co se inzeruje 2. d leflité detaily, vlastnosti, dal-í podrobnosti (nap íklad cena, plat) 3. kontakt (emailová adresa, telefon)
reálné úkoly eský student pí-e inzerát/ reklamu, protofle	- se chce seznámit s ruským studentem a dopisovat si s ním - se chce seznámit s ruským studentem a organizovat vým nu bytu b hem prázdnin - chce prodat n jakou v c/ zví e a dává inzerát do ruských novin v R - chce darovat n jakou v c/ zví e a dává inzerát do ruských novin v R - hledá ruské kamarády do zájmového kroužku/ studentské kapely/ amatérského divadelního souboru a dává inzerát do ruských novin v R - hledá práci/ brigádu v ruské firm a dává inzerát do ruských novin v R i v Rusku - hledá dou ování/ kurzy ruského jazyka a dává si inzerát do ruských novin - pomáhá napsat inzerát -kole, která nabízí kurzy ruského jazyka pro echy/ eského jazyka pro Rusy - pomáhá n komu, kdo chce prodat byt/ d m a dává inzerát do ruských novin - pomáhá n komu, kdo chce koupit byt/ d m a dává inzerát do ruských novin
tv r í úkoly	- studenti pí-í inzerát/ reklamu v roli smy-lených postav, v cí, zví at - pohádková postava podává inzerát ó nap íklad Ivánek si hledá nev stu, í - ruská historická osobnost podává inzerát ó nap íklad Petr Veliký hledá rádce z Evropy, í - ruská známá osobnost podává inzerát ó nap íklad hledá ideálního partnera, spolupracovníka, zp va ku, hudebníka, texta e, í - studenti pí-í inzerát/ reklamu na pohádkové kouzelné p edm ty (nap íklad létající koberec) - studenti pí-í inzerát/ reklamu na vymy-lené v ci/ p edm ty/ roboty

Tabulka . 46 - úroveň **A1** - slohový útvar: **popis**

podtypy a podtémata	popis rodiny, popis pokoje/ bytu/ domu, popis cesty, popis aktivit b hem dne (popis programu dne), popis tvrti ve m st , popis m sta
obecné schéma	1. úvod 2. popis první ásti/ prvního lena/ první v ci/ dopoledne 3. popis druhé ásti/ druhého lena/ druhé v ci/ odpoledne 4. popis t etí ásti/ t etího lena/ t etí v ci/ ve era 5. záv r
reálné úkoly eský student rusky popisuje	- svou rodinu pro ruského kamaráda (m fle p inést fotografii) - sv j pokoj/ byt/ d m pro svého ruského kamaráda (m fle p inést fotografii, nakreslit plánek) - cestu z domova do -koly/ na leti-t / na nádraží/ na zastávku pro svého ruského kamaráda, který má p ijet na náv-t vu - byt nebo cestu, druhý podle popisu kreslí jednoduchý plánek - osoby/ místo/ cestu na základ obrázk / plánu/ fotografie - osoby/ místo/ cestu na základ vysly-eného/ p e teného p íb hu - pro svého ruského kamaráda, co d lá ve v-ední den a co o víkendu

<p>tv r í úkoly eský student rusky popisuje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rodinu známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdiny z filmu/ kníflky - pokoj/ byt/ d m známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdiny z filmu/ kníflky - pokoj starého x mladého lov ka, m fle si i nakreslit - robota, kterého si m fle nejprve nakreslit - mimozem– ana, kterého si m fle nejprve nakreslit - vnit ek domu, kdyfl je k dispozici pouze fotografie zevn j-ku - lov ka na vybraném obrázku ze série nabízených a ostatní hádají, který obrázek je popsán - podez elého pro policii podle vybraného obrázku ze série nabízených a ostatní hádají, který obrázek je popsán - den lov ka na obrázku (denní aktivity od rána do ve era) - byt/ d m podle daného plánu - den lov ka (denní aktivity od rána do ve era), ostatní hádají, jaké má zam stnání - den zví ete (aktivity od rána do ve era), ostatní hádají, jaké je to zví e
<p>návodné/ kontrolní otázky</p>	<p>popis rodiny: Kolik má len ? Jak se jmenují? Kolik je jim let? Co d lají? Jak vypadají? (zevn j-ek) Jací jsou? (charakter)</p> <p>popis pokoje: Jaký je pokoj? Kde se nachází? Co je v pokoji? Jakou má kařd v c barvu? Z jakého je materiálu? Kde se kařd v c nachází? (uspo řádání zleva doprava, do kruhu nebo zep edu dozadu) Jaký má pisatel vztah k pokoji?</p> <p>popis bytu: Jaký je byt? Kolik má pokoj a jaké? Kde se kařdý pokoj nachází? (popis zleva doprava od vchodu) Jaký má pisatel k bytu vztah?</p> <p>popis cesty: Kde za íná? Jakým sm rem se jde? Co se m íjí? Kam se dojde? Jakým se jede dopravním prost edkem, jak daleko, kolik stanic/ zastávek? Kde se kon í? Kam se dojde?</p> <p>popis aktivit b hem dne: V kolik vstává? Co pak d lá? V kolik snídá? Jak jde/ jede do -koly/ práce? V kolik za íná výuka/ pracovat? Co d lá? V kolik ob dvá? Kdy kon í výuka/ pracovat? Co d lá odpoledne? V kolik ve e í? V kolik jde spát?</p> <p>popis tvrťi/m sta: Jak se ást/ m sto jmenuje? Kolik má obyvatel? Jaké jsou tam významné budovy, obchody? Jaké je to místo? Jaký má k n mu student vztah?</p>

Tabulka . 47 - úroveň **A1** - slohový útvar: **dopis/ e-mail** se zam ením na **popis**

<p>podtypy a podtémata</p>	<p>dopis-seznámení, dopis s prvky popisu, dopis odpov</p>
<p>obecné schéma</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. oslovení 2. pod kování za dopis obdrřený 3. optání se, jak se doty němu da í 4. vysv tlení d vodu psaní dopisu (1-3 odstavce) 5. záv r s dotazy pro adresáta 6. rozlou ení a podpis
<p>reálné úkoly eský student pí-e dopis</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ruskému kamarádovi - popisuje svou rodinu, chce se seznámit - ruskému kamarádovi - popisuje sv j pokoj/ byt/ d m - ruskému kamarádovi - popisuje cestu do -koly/ na leti-t / na nádrařfí/ na zastávku, aby se tu ruský kamarád vyznal, kdyfl bude u n j v R na náv-t v - známé osobnosti ruského kulturního řivota, se základními údaji o sob , chce se stát lenem klubu fanou-k , chce se n co zeptat

tv r í úkoly eský student pí-e dopis:	- se základními údaji o sob pohádkové bytosti, hrdinovi z filmu/ knífkky, s kterým se chce seznámit - n jakému zví eti o své rodin a bydlení, chce navázat kontakt - v roli pohádkové bytosti, hrdiny z filmu/ knífkky a popisuje jeho rodinu, zp sob bydlení a absolvovanou cestu
---	--

4.1.2 Obecné příklady cvičení pro úroveň A2

Tabulka . 48 - úroveň A2 - slohový útvar: **vzkaz**

podtypy a podtémata	co nestihl nebo zapomn l ud lat (omluva), aby n kdo n co ud lal (prosba): nakoupit, ud lat domácí úkol, p inést do -koly u ebnici a se-it, vzvednout balík a zaplatit slofenku na po-t , vynést odpadkový ko-, umýt nádobí, uklidit v byt / v pokoji, vrátit knífkku do knihovny, zaplatit rezervaci lístk do divadla/ kina/ na exkurzi, zalít kv tiny, nakrmit/ pohlídat domácího mazlí ka, jít na procházku se psem, vzvednout oblek z istírny, koupit dárek/ kv tiny, vzvednout objednaný dort v cukrárn , zajít pro léky do lékárny, zavolat, setkat se, dostavit se, p evzít í
obecné schéma	1. oslovení 2. obsah vzkazu (omluva s od vodn ním, fle n co nestihl i zapomn l ud lat nebo prosba, aby n kdo n co ud lal) 3. podpis
reálné úkoly eský student pí-e vzkaz:	- svému ruskému spolubydlícímu - svému ruskému kamarádovi, který flije v R - svému ruskému kamarádovi, který je na náv-t v v R - svému u iteli ru-tiny - svému ruskému sousedovi
tv r í úkoly eský student pí-e vzkaz pro:	- své zví e/ svého domácího mazlí ka - domácího robota z Ruska - ruské pohádkové bytosti: Mrazík, Ivánek, í - mimozem- ana, který umí íst rusky

Tabulka . 49 - úroveň A2 - slohový útvar: **vypravování**

podtypy a podtémata	ve írek, nehoda, exkurze, výlet, náv-t va, výstava, sportovní akce, í
obecné schéma	1. úvod ó co se stalo, o em se bude psát 2. jak v-e za alo (popis místa a ú astník) 3. jak pokračovalo, co se stalo 4. ím v-e skon ilo 5. záv r
reálné úkoly eský student pí-e jako ú astník akce	- vypravování formou dopisu svému ruskému kamarádovi (neformální) - vypravování do studentského asopisu v ru-tin - vypravování formou dopisu svému u iteli ru-tiny (rodilému mluv ímu) (formální)
tv r í úkoly eský student pí-e dopis/ vypravování/ zprávu :	- v roli n koho jiného, kdo se akce zú astnil (u itel, rodi) ó z úhlu pohledu r zných postav - na základ série obrázk - na základ p e teného/ vyslechnutého p íb hu - na základ shlednutého filmu - kdyfl je dán úvod, sta , nebo jen záv r a musí doplnit chyb jící ást/ ásti

	- s využitím daných klíčových slov
návodné/ kontrolní otázky	Co se stalo? Kde se to stalo? Jak to tam vypadalo? Kdo tam byl? Jak vypadal? Co přesně se stalo? Čím to skončilo?

Tabulka 50 - úroveň **A2** - slohový útvar: **popis**

podtypy a podtémata	popis lidí, rodiny, domácího mazlíčka, místa (pokoj, byt, dům, chata, město), práce, školy, koníčky, včel
obecné schéma	1. úvod 2. popis (1-3 odstavce) 3. závěr
reálné úkoly eský student rusky popisuje:	<ul style="list-style-type: none"> - lovka z obrázku/ fotografie nebo vyslyšeného/ přečteného textu - svou rodinu pro ruského kamaráda - svůj pokoj/ byt/ dům/ chatu pro svého ruského kamaráda - cestu do školy/ na letiště / na nádraží/ na zastávku pro svého ruského kamaráda, který má přijet na návštěvu - cestu/ byt/ dům/ plán města (výsek), druhý student podle popisu kreslí jednoduchý plán - cestu/ byt/ dům/ město na základě obrázku/ fotografie/ plánu - cestu/ byt/ dům/ město na základě vyslyšeného/ přečteného příběhu - pro ruského kamaráda práci (brigádu), s kterou má možnost během roku nebo o prázdninách (doporučení a upozornění/ předvarování) - školu (jak vypadá, jaký je režim a pravidla), do které má přijít ruský student - své záliby a koníčky v dopise pro ruského kamaráda
tvůrčí úkoly eský student rusky popisuje:	<ul style="list-style-type: none"> - rodinu známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdiny z filmu/ knížky - pokoj/ byt/ dům známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdiny z filmu/ knížky - záliby a koníčky známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdiny z filmu/ knížky nebo smyšlené postavy z obrázku - spolužáka nebo nějakou známou osobnost formou hádanky, ostatní hádají, kdo je popsán - nějakou věc formou hádanky, ostatní hádají, co to je
návodné/ kontrolní otázky	<p>popis osob: Jak lovka vypadá? (postava, oči, vlasy) Co má na sobě? Jaký je? Jaké má koníčky?</p> <p>popis zvířat: Jak domácí mazlíček vypadá? (postava, oči, uši, srst) Jaké je barvy? Jaký je? Co rád dělá? Jaký má k němu pisatel vztah?</p> <p>popis rodiny: Kolik má členů? Jak se jmenují? Kolik je jim let? Jak vypadají? Jací jsou? Co dělají?</p> <p>popis pokoje: Jaký je pokoj? Kde se nachází? Co je v pokoji? Jakou má káždá věc barvu? Z jakého je materiálu? Kde se káždá věc nachází? (uspořádání zleva doprava, do kruhu nebo zepředu dozadu) Jaký má pisatel vztah k pokoji?</p> <p>popis bytu/ domu: Jaký je byt/dům? Kolik má pokojů a jaké? Kde se káždý pokoj nachází? (popis zleva doprava od vchodu) Jaký má pisatel k bytu/ domu vztah?</p> <p>popis chaty: Kde je? Jaká je? Kolik má pokojů? Co v nich je? Jaký má k ní pisatel vztah?</p> <p>popis práce: Co je to za profese? Kde se pracuje? Jaká je náplň práce a jaká je pracovní doba?</p> <p>popis školy: Kde je? Jaká je budova? Kolik má pater? Kolik má tříd? Co se nachází na každém patře? Kde je třída pisatele? Jaký má pisatel ke škole vztah?</p> <p>popis koníčky: Jaké má koníčky? Čím se káždý koníček vyznačuje? Co se k němu potěbuje? Co pisatele baví nejvíce?</p> <p>popis včel: Co to je? Jaké má rozměry? Jakou formu? Jakou barvu? Z jakého je materiálu? Kde se obvykle nachází? K čemu slouží?</p>

	popis m sta : Jak se ást/ m sto jmenuje? Kolik má obyvatel? Jaké jsou tam významné budovy, památky, obchody? Jaký je pr mysl, jaký je typický místní produkt? Jaké je to místo? Jaký má k n mu student vztah?
--	--

Tabulka .51 - úroveň **A2** - slohový útvar: **dopis/ email** se zaměřením na dotaz, odpověď, prosbu a poděkování

podtypy a podtémata	dopis-popis, dopis-dotaz, dopis-prosba, dopis-poděkování
obecné schéma	1. oslovení 2. poděkování za dopis obdržení 3. optání se, jak se doty němu da í 4. vysvětlení hlavního d vodu psaní dopisu (1-3 odstavce) 5. záv r s dotazy pro adresáta 6. rozlou ení a podpis
reálné úkoly eský student pí-e svému ruskému kamarádovi	- dopis - prosba o poslán n ěho, co sbírá/ o zaslání internetového odkazu/ o poskytnutí informace - dopis - poděkování za radu/ za pozvání/ za dárek/ za poslán í objednaného - dopis - odpov ěna dotaz - dopis - prosba o radu (nap íklad na jaký kurz se má v Moskv zapsat, jakou u ebnici si koupit, jak se u ít ru-tinu, í)
tv r í úkoly eský student pí-e	- sv j dotaz/ svou prosbu známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdinovi z filmu/ kníflky - poděkování známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdinovi z filmu/ kníflky za poslán í fotografie s podpisem, za zodpov zení otázek, za poslaný dárek, za pozvání í

Tabulka .52 - úroveň **A2** - slohový útvar: **formulá**

podtypy a podtémata	strukturovaný flivotopis
obecné schéma	1. základní osobní údaje 2. vzd lání 3. zam stnání 4. dal-í dovednosti 5. jazykové znalosti
reálné úkoly eský student pí-e:	- vlastní strukturovaný flivotopis - strukturovaný flivotopis pro jednotlivé ěny své rodiny - strukturovaný flivotopis kamaráda, kterému pomáhá
tv r í úkoly eský student pí-e strukturovaný flivotopis:	- pro lov ka, který se hodí na danou pracovní pozici - známé osobnosti, pohádkové bytosti, hrdiny z filmu/ kníflky - zví ete - mimozem- ana nebo robota - postavy z obrázku/ fotografie - postavy z p e teného/ vysly-eného textu

4.1.3 Obecné příklady cvičení pro úroveň B1

Tabulka .53 - úroveň **B1** - slohový útvar: **zpráva**

podtypy a podtémata	co se organizovalo/ událo ve -kole, co bylo organizováno n jakou organizací/ sdrufením/ sportovním klubem
---------------------	---

	o akci, které se student zúčastnil: ve škole, exkurze, výlet, návštěva, výstava, sportovní soutěž, olympiáda z jazyka i jiného předmětu, í o akci, kde byl student svědkem: nehoda, krádež, í
obecné schéma	1. úvod o co se organizovalo/ stalo 2. kde a kdy se organizovalo/ stalo o popis místa a účastník 3. co se odehrálo 4. čím vše skončilo 5. závěr o celkové zhodnocení události, poděkování, plány do budoucna, í
reálné úkoly	student píše zprávu o konané akci/ události pro studentský časopis v ruštině
tvůrčí úkoly student píše:	- pohádku jako zprávu - vypravování jako zprávu (po přečtení/ poslechu textu vypravování) - smyšlenou nebo skutečnou zprávu o nějaké reálné osobnosti, ostatní mají hádat, zda je to pravda nebo ne - smyšlenou nebo skutečnou zprávu ze svého života, ostatní mají hádat, zda je to pravda nebo ne
návodné/ kontrolní otázky	Co, kde a kdy se organizovalo? Kdo tam byl? Jak to tam vypadalo? Jak akce probíhala? Jaký byl výsledek akce? Co se plánuje do budoucna?

Tabulka . 54 - úroveň **B1** - slohový útvar: **lánek** pro studentský časopis (**popis + vypravování + úvaha**)

podtypy a podtémata	cestování, seznámení (známá osobnost), kroužky, sportovní oddíl, amatérský divadelní kroužek, studentská kapela, výlet, práce (brigáda), ochrana životního prostředí (ekologie), novinky ze školy, soutěže í
obecné schéma	1. úvod 2. první odstavec o popis situace a účastník akce/ kroužku nebo oddílu 3. druhý odstavec o vypravování, co se odehrálo nebo jak kroužek/ oddíl funguje 4. třetí odstavec o úvaha o významu události/ o smysluplnosti existence kroužku/ oddílu 5. závěr
reálné úkoly	ruský student píše lánek pro studentský časopis v ruštině nebo dopis svému ruskému kamarádovi o výše uvedených tématech, text může obsahovat prvky popisu, vypravování i úvahy
tvůrčí úkoly ruský student píše:	- o tématu lánek v přijaté roli, jako někdo jiný (pohádková bytost, známá osobnost, hrdina z knížky/ filmu/ jako nějaká zvíře/ nějaká věc) - lánek na základ přečteného nebo uslyšeného textu/ shlédnutého filmu
návodné/ kontrolní otázky	cestování/ výlet: Kam, s kým a kdy cestoval? Jak dlouho tam byl? Co tam zažil nebo viděl zajímavého? Co může doporučit? Jaký další výlet do budoucna plánuje? seznámení: S kým, jak, kde a kdy se seznámil? Co se dozvěděl? Jak se bude vztah vyvíjet? kroužky, sportovní oddíl: Co se v oddíle/ kroužku dělá? Čemu se věnuje? Co je k tomu třeba? Jak to probíhá? Kolik je tam členů? Kolikrát se scházejí? Jaké mají plány? studentská kapela: Jak se jmenuje? Kolik má členů a jak se jmenují? Jaké se věnují hudbě? Jak často a kde vystupují? Mají hodně fanoušků? Kdo chodí na jejich koncerty? Kdy bude další koncert?

	<p>práce/ brigáda: Jaká je to práce? Kde je? Pro koho se pracuje? Co se tam dělá? Jakou má náplň? Jaká je pracovní doba? Jaké je finanční ohodnocení? Jaký má student k práci vztah?</p> <p>ekologie: Co se dá dělat pro ochranu přírody? Co mohou studenti dělat doma, ve škole, v práci? Na co je třeba upozornit? Co mohou změnit? Co se dá doporučit?</p> <p>novinky ze školy: Co se děje nového, kde, kdy a jak často a s jakým výsledkem? Jaké jsou plány do budoucna?</p>
--	---

Tabulka . 55 - úroveň **B1** - slohový útvar: **úvaha**

podtypy a podtémata	osobní názory na různé témata jako například: mezilidské vztahy, přátelství, láska, těstí, úspěch, správná životaspráva, dieta, tělesný pohyb, kouření, drogy, nemoc, mobilní telefon, počítač, počítačové hry, informační technologie, studium na vysoké škole, ochrana životního prostředí, globalizace, kultura atd.
obecné schéma	1. úvod k tématu 2. samotná úvaha (1-3 odstavce/ 1-3 hlavní body) 3. závěr
reálné úkoly školský student píše úvahu	- v dopise , ve kterém prezentuje vlastní názory a rady pro ruského kamaráda - jako lánek do ruského časopisu pro své vrstevníky
tvůrčí úkoly školský student píše úvahu:	- jako kdyby byl mimozemšťan, který nikomu nerozumí, je vímpekvapen - v roli různých postav (pohádková postava/ hrdina z knížky/ filmu/ známá osobnost), vyjadřuje jejich názory na nabízená témata

Tabulka . 56 - úroveň **B1** - slohový útvar: **dopis/ email**

podtypy a podtémata	mezilidské vztahy, správná životaspráva, dieta, tělesný pohyb, kouření, drogy, mobilní telefon, počítač, počítačové hry, informační technologie, televize, studium na vysoké škole, studentské výhody karty ISIC, výlet, atd.
obecné schéma	1. oslovení 2. poděkování za dopis obdržení 3. optání se, jak se dotykněmu dá 4. vysvětlení hlavního důvodu psaní dopisu (1-3 odstavce) 5. závěr s dotazy pro adresáta a poděkování předem za odpověď 6. rozloučení a podpis
reálné úkoly školský student píše dopis ruskému kamarádovi obsahující:	dopis o dotaz/ prosba o informaci (výrobek, kurz, kroužek), dopis o doporučení (knihy, film, výstava, muzeum, koncert, divadlo), dopis o odpověď o radu , požadovaná informace
tvůrčí úkoly školský student píše dopis:	- mimozemšťanovi s doporučením na knihy, film, výstavu, muzeum, koncert, divadlo - s prosbou o radu nebo doporučení v roli pohádkové postavy/ hrdiny z knížky/ filmu, adresát je odvozen z kontextu pohádky, knížky, filmu - známé osobnosti s prosbou o radu/ informace - jako odpověď známé osobnosti na obdržení dopis s prosbou o radu/ informace

4.1.4 Cvičení vedoucí k psaní formou mini-projektů

Studenti spolupracují jako tída a společně tvoří knífkou broflurku, ve které bude jeden text od každého studenta nebo od skupiny studentů. Broflurka je zaměřena tématicky. Může být studentům k dispozici v elektronické formě na internetových stránkách třídy. Každý student také píše text pro všechny spolužáky, kteří budou mít možnost si vybrat. Na základě nízké úrovně budou texty jednoduché a krátké, se vzrůstající úrovní budou delší a komplexnější. Texty je možné vhodně doplnit různými fotografiemi a obrázky dodanými studenty.

témata na mini- projekty

1) oblíbené místo na dovolenou

Mini-projekt je vhodný po návratu studentů z prázdnin. Každý popíše místo, které se mu o prázdninách nejvíce líbilo a svůj výběr odůvodní. Ostatní spolužáci si pak mohou vybrat, kde jejich vrstevníci tráví dovolenou.

2) oblíbené aktivity, zájmy a koníčky

Každý student napíše, jaké má záliby a koníčky. Na vyšší úrovni popíše jejich stručnou charakteristiku a jak často a kolik jim ze svého volného času venuje.

3) oblíbený sport

Studenti se rozhodnou, zda budou psát o sportu, který aktivně provozují nebo o sportu, který rádi sledují živě na stadionu nebo na televizní obrazovce. Napíše základní údaje ohledně pravidel a potřebné výbavy. Sport mohou doporučit ostatním.

4) oblíbený sportovec/ sportovkyně

Studenti napíše stručný text o svém oblíbeném sportovci. V textu uvedou základní údaje: jméno sportovce, národnost, věk, druh sportu, dosažené úspěchy. Odůvodní, proč si dotyčného váží, proč mu fandí, proč je pro něj vzorem.

5) oblíbená hudba

Každý student si vybere, zda bude psát o hudební skupině nebo zpěvákovi a vytvoří stručný text: jméno interpreta a základní informace o něm, zajímavé údaje z jeho života, odůvodní oblíbenosti a na závěr oblíbené skladby s odkazem na ukázky na YouTube.

6) oblíbené knihy (recenze na knihu, doporučení)

Každý student si vybere knihu, kterou by mohl ostatním doporučit a napíše o ní základní údaje: název, jméno autora, stručně popíše hlavní hrdiny, situaci a děj, ale nebude prozrazovat závěr. Také vyjádří vlastní názor na přetlacení a doporučí ostatním, aby si knihu přečetli.

7) oblíbené časopisy/ internetové stránky pro mládež (zábava, zajímavosti)

Mini-projekt mohou psát pouze studenti, kteří čtou časopisy nebo informace na internetových stránkách. Měli by uvést název/ internetový odkaz a stručně popsat, jaké je zaměření časopisu/ internetových stránek, jaké informace čtením získají a proč by takový zdroj doporučil či ke čtení spolužákům.

8) oblíbený seriál/ pořad v televizi

Cílem je napsat základní charakteristiku seriálu/ pořadu. Studenti, kteří sledují stejný seriál/ pořad, pracují dohromady a tvoří jeden společný text. Měli by odpovědět na následující otázky:

Jak se seriál/ pořadí jmenuje? Na jakém televizním kanálu ho dávají a kdy? Kde se odehrává děj? Kdo v něm vystupuje? O čem vypráví? Pro koho se studentům líbí, proč by seriál/ pořadí doporučil svým spolužákům.

9) oblíbený film

Studenti, kteří mají stejný oblíbený film, mohou pracovat společně. V textu o filmu by měl student sdělit: název filmu, jména hlavních postav, herce a režiséra, stručný děj bez uvedení závěru filmu a doporučení ke shlédnutí. Úkol lze zúžit na české filmy.

10) oblíbené počítačové hry

Úkol budou psát pouze studenti, kteří hrají počítačové hry. Pokud několik studentů hraje stejnou hru, mohou psát text společně. Měli by uvést základní údaje ke hře a doporučení, vysvětlení proč hra baví.

11) recepty na oblíbená jídla

Každý student napíše recept svého oblíbeného jídla: ingredience a základní postup přípravy. Pokud má několik studentů stejné oblíbené jídlo, mohou pracovat společně. Zadání může být blíže specifikováno na tři druhy: polévka, hlavní jídlo, zákusek.

12) oblíbený bar/ oblíbená kavárna či restaurace ve městě

Mini-projekt je vhodný pro většinu měst, kde je více kaváren, barů a restaurací, aby si studenti mohli vybírat. Studenti se stejnou volbou mohou pracovat dohromady ve skupince. Napíše, jak se zařízení jmenuje, kde se nachází, proč se jim líbí, co doporučují ke konzumaci. Výsledkem je průvodce po kavárnách/ barech a restauracích daného města.

13) oblíbené obchody

Tento mini-projekt bude spíše pro děti v městě, která obecně raději tráví čas nakupováním než chlupci. Může být zaměřen na obchody s oděvy a s módními značkami nebo může zahrnovat obchody obecně i supermarkety. Texty by měly obsahovat následující informaci: jak se obchod jmenuje, kde se nachází, jaké zboží nabízí, proč je oblíbený.

14) turistická brožurka po okolí

Studenti vyberou ve svém kraji nebo jen v okolí svého města různé turistické zajímavosti (stavby, parky, pohostinství). Pak se rozdělí do skupinek a každá skupinka píše text obsahující základní údaje o místě, které by bylo zajímavé pro různé osoby podle věku (malé děti, fláky, studenti, dospělí, dělníci), zájmu, vzdělání.

15) můj vzor (úspěšný podnikatel, politik, známá osobnost kulturního života)

Student si vybere osobu, která je pro něj vzorem a inspirací. Může se jednat o osobu žijící i nyní nebo z minulosti. Student nemusí psát o známých osobnostech, ale o obyčejných lidech ze svého okolí, například o rodinných příslušnících. Student dotyčného jednotlivce představitel, popíše a napíše, proč je mu vzorem, proč si ho váží, čím by se mu chtěl podobat.

16) brožurka o škole

Studenti budou tvořit brožurku pro rusky hovořící spolužáky. Rozdělí se na skupinky. První popíše školu jako budovu, rozmístění učeben, kabinetů, mohou nakreslit plán. Druhá skupinka napíše o historii školy. Třetí se zaměří na pravidla chování ve škole, školní řád, zátky a konce hodin. Čtvrtá skupinka vysvětlí věci týkající se hodnocení a známek. Pátá skupinka se bude vnovat různými kroužky, které škola nabízí a organizuje. Dohromady podají kompletní informaci.

17) výkladový a obrázkový slovník o české kultuře pro ruské turisty

Cílem je vysvětlit význam českých slov, která se nedají jednoduše přeložit. Je třeba význam vysvětlit a je vhodné přidat fotku popisovaného. V témtině se bude jednat o jídlo nebo typický český výrobek. Tená by se mlo o výrobku dozvědět, z čeho je vyroben, co obsahuje, jaké má části a k čemu se používá. Informace o jídle by měla obsahovat ingredience a přípravu a stručný recept.

18) pravidla a povinnosti: co je třeba dělat a co by nemělo dělat - určeno pro ruského studenta při pobytu v ČR (doma/ ve škole/ v jídelně / v práci/ na návštěvě / v zoo/ v obchodě / v parku/ v knihovně / v dopravním prostředku).

Každý student nebo skupinka si vezme na starosti určitá pravidla slušného chování a další doporučení pro ruského návštěvníka (desatero dobrého návštěvníka).

19) jak se v ČR slaví různé svátky

Studenti ve skupinkách dostanou za úkol popsat určitý český svátek: co se slaví, kdy, kde a jak, co se jí, co se dělá, jaký má oslava význam, proč se svátek udržuje i v dnešní době a jakou má oblibu u studentů. Mezi základní budou patřit: Vánoce, Nový rok, Velikonoce, sv. Mikuláš.

20) známí Rusové žijící v ČR (hudebníci, malíři, spisovatelé)

Studenti zjistí, zda v České republice žijí a představí představitelé ruské kultury. Každá skupinka si vybere jednu osobnost, o které napíše základní informace: jméno, pohlaví, druh inžinnosti, místo, kde žije, dosažené úspěchy. (například: Alexander Šonert, Viktor Pivovarov)

Mini-projekty týkající se osobních zájmů studentů by měly napomoci jejich vzájemnému seznámení. Studenti se tak hlouběji poznají a budou si lépe rozumět a měli by se i více respektovat a naučit se spolupracovat. Najdou si kamarády, kteří mají podobné zájmy. Mini-projekty psané jako informace pro ruské studenty mohou být zajímavé také pro ostatní spolužáky, určitě se dozvědí o svém okolí a své zemi něco nového.

Kromě práce na mini-projektech je studentům obecně doporučováno zkusit si psát deník v ruštině. Psaním deníku se přestanou ruštiny obávat, cizí jazyk se jim v každodenním životě stane blízkým a pomalu začnou v ruském jazyce i myslet. Deník je určen pouze pro samotného autora, neměl by být psán pro jiné tená. Student se tak zbaví strachu, že bude text deníku někým ten, kritizován a opravován.

Výběr vhodných témat k psaní záleží na učiteli, který je obeznámen se situací ve třídě, zná své studenty, jejich záliby, silné a slabé stránky. Je na uvážení učitele, jaká cvičení psaní studentům zadá, jak často budou studenti psát a jakým způsobem budou při psaní spolupracovat a jak bude učitel napsané texty hodnotit.

Následující seznam témat není vyčerpávající, ale považujeme ho za dostatečně bohatý a pro výuku psaní na středních školách postačující. V následující kapitole jsme podrobněji připravili na reálná témata zadání ke cvičením na rozvoj písemného projevu v ruském jazyce. Cvičení jsou míněna jako doprovodná pro učební soubor Raduga po novomu.

4.2 Návrhy cvičení na procvičování dovedností PP v RJ jako doplněk k učebnímu souboru Raduga po novomu se zaměřením na témata a slohové útvary pro úroveň A1 - B1

V této kapitole stručně charakterizujeme cvičení na procvičování písemného projevu v ruském jazyce, která byla námi vytvořena jako doplňkový materiál k učebnímu souboru Raduga po novomu. Jedná se o psaní v reálných situacích, které mohou nastat při komunikaci s ruskými přáteli i obchodními partnery. Konkrétní návrhy cvičení jsou umístěny do Přílohy 4 (7. 4).

Cvičení byla sestavena v návaznosti na učební soubor Raduga po novomu a jsou určena za sebou nikoli podle slohových útvarů, ale podle probíraných témat. U každé úlohy je uvedeno téma, typ výsledného textu (často je to kombinace prvků různých slohových útvarů v určitém se jedná o dopis s prvky popisu, vyprávění nebo úvahy), stimul (potřebná slovní zásoba, otázky, obrázky, fotografie, mapky, plánky, informace z internetu, ukázky podobných textů), samotné zadání v češtině, doporučené výrazy v ruštině (vhodná slovní spojení) a návodné otázky také v ruštině.

Stimul, kterým si studenti vyfildují, jiní ne. Je v kompetenci učitele, aby rozhodl, kdo bude nápovědu, například formou vhodné slovní zásoby, poskytovat a v jaké míře. Někdy je podrobné zadání, jinému studentovi pomohou nabízené fráze a slovní spojení, další dávají přednost vzorovému/ modelovému textu i návodným otázkám.

Úkol psaní by měl mít vztah ke studentovi a zároveň by se v něm měla projevit vazba k Rusku nebo Rusům a ruské kultuře. Student by měl považovat za smysluplné psát v dané situaci text v ruštině. Proto byla v mnoha cvičeních zvolena forma dopisu ruskému kamarádovi i kamarádce. Cílem je, aby všichni studenti získali potřebné informace, aby byli schopni písemnému projevu dostatečně připraveni a jejich výsledkem byla co možná nejlepší písemná práce.

Texty, které studenti tvoří na **úrovni A1**, jsou velmi jednoduché. Studenti využívají základní slovní zásobu a píšou krátké vzkazy (pozdání, domluvení si setkání, omluvu), texty na pohlednici a dopisy svým ruským kamarádům týkající se jejich zájmů, koníků, volného času, rodiny a toho, co mají oblíbeného. Jednou si cvičí inzerát na seznámení a odpověď na něj. Texty dopisů jsou zaměřené zejména na popis a vyprávění o minulosti nebo do budoucnosti.

V textech na **úrovni A2** se mnohá témata z úrovně A1 opakují, ale dále se rozšíří o novou slovní zásobu. Vzniklé texty jsou tak delší a obsahově komplexnější a detailnější. Studenti ve svých textech sdělí více informací. Mohou psát paralelní analogické texty, kdy dodržují stejnou formu, ale mění obsah (například čas minulý a budoucí) nebo píšou o zálibách, ale vždy se soustředí na jiný druh (sport, film, divadlo, tanec, hudba). V části v nované cestování píšou oficiální dopisy do cestovní kanceláře. Na která témata lze zpracovat v dopise ruským kamarádům, nebo o nich psát v krátkém článku pro mládežnický časopis v ruštině, zejména pokud se jedná o krátké studentské úvahy ze života nebo o realitu týkající se české republiky.

V **úrovni B1** mohou psát studenti kromě dopisů zejména články do mládežnického časopisu v ruštině. V článku se využije stejné zadání jako pro psaní dopisu, ale student nebude psát úvodní oslovení a první a poslední odstavec s rozloučením. V článcích se projeví studentské názory a úvahy na různé témata. Studenti musí znát realitu české republiky, nebo si je dohledat v článku v češtině na internetu, a pak se k nim vyjádřit a zmínit vlastní zkušenosti. Na vyřídění

úrovni se doporu uje práce se slovníkem, jelikož studenti budou o složitějších tématech pětilet v e-tin a napadnou je slova, která nebudou automaticky umět vyjádřit rusky.

Pro která témata bylo vytvořeno několik různých cvičení s poněkud odlišným zaměřením obsahu, ale s cílem procvičovat dané téma a slovní zásobu k němu. Studenti píšou za sebe, nemusí se vžívat do role někoho jiného, proto by měli vynáset svou energii na pětiletí o reálném tématu, ne na rozvíjení fantazie.

Před samotným samostatným psaním je vhodné se studenty o tématu hovořit, snažit se získat co nejvíce informací, například i formou brainstormingu, kdy každý řekne, co ho k tématu napadne, nebo vyústíím stručného dotazníku, kdy se studenti ptají na informace svých spolužáků a následně referují o výsledcích ostatním. Každý student si pak vybere, co považuje pro vyjádření svého názoru za relevantní a ve své práci vyústíije.

V úkolech se kromě psaní dopisu ruským kamarádem občas vyskytuje i úkol napsat formální dopis do ruské cestovní kanceláře kvůli rezervaci dopravy, exkurze, ubytování, nebo do ruské firmy, když se nabízí spolupráce s firmou českou. Také se píše vizitka v ruštině. Jedná se o situace, ve kterých se studenti mohou vyskytnout v reálném životě: v roli turistů, nebo pokud budou pracovat v české firmě, která bude mít zájem navázat kontakt s ruským partnerem. Tyto úkoly tak byly zařazeny s ohledem na možné praktické využití v budoucnu.

Kvůli zjednodušení a procvičení určitých probíraných témat jsou dopisy tvořené studenty monotematické, i když v reálné korespondenci tomu tak není a dopisy bývají obsahující několik podtémat.

Jako doplněk ke cvičením byly do Přílohy 5 (7.5) umístěny vhodné fráze pro psaní dopisů a do Přílohy 6 (7.6) vhodné spojovací výrazy - prostředky textové návaznosti. V Příloze 7 (7.7) se nacházejí stručné metodické pokyny k psaní pro učitele.

5 Závěr

Na závěr si dovolueme stručně shrnout naše poznatky z teoretické části i závěry z praktické části naší práce a naznačíme možnosti dalšího zkoumání v oblasti písemného projevu.

V **teoretické části** jsme se snažili o zmapování problematiky písemného projevu. Vycházeli jsme z tradiční literatury české a navázali na literaturu ruskou, anglickou i španělskou. Zmínili jsme lingvistické a psycholingvistické základy PP. Z historického hlediska jsme popsali vývoj role písemného projevu v didaktice cizích jazyků v jejich základních směrech. V současné době se psaní vnuje nejen didaktika slohu, ale nově se psaním textů zabývají i pomezí vedy jako textová lingvistika, sociolingvistika a pragmalingvistika. Vdecké poznatky z uvedených disciplín mají vliv na didaktiku cizích jazyků a také na výuku PP. Při psaní hraje svou roli velké množství faktorů vnitřních i vnějších, mezi základní patří: myšlení pisatele, pohlaví, dosažená jazyková úroveň, motivace, čas k dispozici, stimuly v zadání, možnost využití různých pomůcek (slovníky, gramatické příručky) a spolupráce se spolužáky. V dnešní době ovšem neexistuje jeden hlavní proud, ale několik zaměření, která vždy upřednostují jinou proměnnou (nebo několik ve vzájemné kombinaci): proces psaní, kontext, téma, pisatel, žánr, obsah, jazykové formy a prostředky (gramatika), forma (modelové texty). Výběr tak ponecháváme na učiteli, který se musí rozhodnout, jakým způsobem bude písemný projev ve škole učit v závislosti na slohovém útvaru, celkové učební situaci a svých studentech.

Na závěr teoretické části jsme shrnuli požadavky k písemnému projevu studentů v cizím jazyce v uznávaných oficiálních dokumentech jako je Společný evropský referenční rámec pro jazyky, Evropské jazykové portfolio, požadavky v mezinárodních ruských zkouškách (ТЭО) a podmínky písemné části maturity z ruského jazyka.

Hlavním cílem **praktické části** bylo vytvoření souboru návrhů cvičení na rozvoj PP pro ruský jazyk, pro studenty středních škol, pro úroveň A1-B1.

K dosažení tohoto cíle bylo nutné v první fázi získat dostatek informací o situaci s výukou písemného projevu ruského jazyka na S^{TM}. Tato fáze byla provedena ve čtyřech úkonech:

- Srovnání základních slohových útvarů v RJ a J jako mateřského v učebnicích pro Z^{TM}
- Vytvoření typologie cvičení vedoucích k rozvoji PP
- Analýza učebních souborů RJ pro S^{TM} z hlediska cvičení vedoucích k rozvoji PP
- Dotazníkové šetření se zaměřením na PP mezi studenty RJ (absolventy S^{TM})
- Dotazníkové šetření se zaměřením na PP mezi učiteli RJ na S^{TM}

Vytvoření takovéto struktury bylo vedeno snahou ověřit si nejprve, jaké znalosti o psaní slohu získávají žáci v mateřském jazyce na Z^{TM}. Následně byla sestavena základní typologie cvičení na rozvoj PP a byla použita v analýze učebních souborů. Analýza měla za cíl popsat učební soubory jak z hlediska samotných cvičení na rozvoj PP a jejich typů, tak z hlediska jejich kvalitativních parametrů jako například: způsob zadávání cvičení, rostoucí obtížnost a druhy použitých stimulů. Dotazníkové šetření probíhalo mezi studenty ZU a učiteli RJ na S^{TM}.

Porovnání výuky slohu v českém jazyce jako mateřském s výukou slohu v ruském jazyce jako mateřském bylo provedeno na základě rozboru vzorku souasných českých a ruských učebnic pro základní školy, ve kterých se učící žáci s výukou slohu poprvé setkávají. Tento stupeň výuky byl vybrán proto, že jím projde každý žák v rámci povinné školní docházky. Na základě podrobného rozboru bylo zjištěno, že existují jen drobné odchylky v klasifikaci českých a ruských slohových útvarů. Způsob výuky je prakticky stejný, využívají se podobná cvičení.

e-tí fláci/ studenti by tak mohli být z hodin slohu v českém jazyce předipraveni na psaní slohových útvarů, což se formy týká nejen v jazyce českém, ale i v jazyce ruském. Uitel ruského jazyka by ovšem měl studentům připomenout jejich znalosti týkající se tvorby slohových útvarů v českém jazyce, jelikož němečtí studenti si sami uvědomí, že naučeného slohového postupu mohou využít i pro psaní v jazyce ruském.

Při sestavování typologie cvičení na rozvoj PP jsme se detailněji vnovali aktuálním směrům týkajícím se PP v cizím jazyce a cvičení na rozvoj PP a jejich tendencí v závislosti na zadání. Výsledkem bylo vytvoření přehledné tabulky různých druhů cvičení na rozvoj PP. Tabulka obsahuje všechny typy cvičení psaní, které se nám podařilo v učebnicích cizích jazyků i u učebnic českého jazyka nalézt.

S použitím tabulky vytvořené v předchozí části jsme provedli kompletní analýzu učebních souborů. Nejprve byla analýza prováděna na 100 vzorku učebních souborů, který byl ale na základě dotazníkového šetření zúžen na tři soubory. Tím bylo dosaženo vzhledem k přehlednosti a zachování vypovídající hodnoty analýzy.

Snahou **kvantitativní a kvalitativní analýzy u učebních souborů** bylo ověřit tyto hypotézy:

1) *Pracovní sešity obsahují v 1. části cvičení na rozvoj PP nejen učebnice, ale i učebnice, a jejich počet má vzrůstající tendenci s rostoucí obtížností a jednotlivé učební soubory obsahují přibližně stejný počet cvičení pro danou úroveň (A1, A2, B1). Počet cvičení je dostatečný pro zajištění kvalitní výuky písemného projevu.*

2) *Pracovní sešity obsahují více typů cvičení na rozvoj PP nejen učebnice, ale i učebnice, a jejich počet má vzrůstající tendenci s rostoucí obtížností a jednotlivé učební soubory obsahují přibližně stejný počet cvičení pro danou úroveň (A1, A2, B1).*

3) *Nejvíce jsou v učebních souborech zastoupena cvičení na popis, dopis a vypravování a všechny učební soubory pracují s uvedenými ve zhruba stejném rozsahu.*

První dvě hypotézy se nám nepodařilo ověřit. Nelze pozorovat přímou závislost mezi počtem cvičení a úrovní i mezi počtem typů cvičení a úrovní, výjimkou byl učební soubor Klass. Zjistili jsme, že jeden díl souboru obsahuje dostatečný počet cvičení na jeden školní rok při frekvenci psaní 2x týdně (jednou na hodinu a jednou za domácí úkol) a v nichž poskytují učební soubory dokonce dostatek materiálu pro procvičování písemného projevu 4x týdně (Raduga pro novou 3, 4, 5, Pojechali 2, 3, 6 a Klass 3).

Třetí hypotéza byla potvrzena pouze v první části. Všechny učební soubory pracují v největší míře s jedním typem cvičení, každý však klade důraz na jiný z nich. Zatímco u učebního souboru Klass hraje významnou roli psaní popisu, tak u Pojechali je to psaní dopisu a Raduga pro novou využívá zpočátku nejvíce vypravování, které je na vyšších úrovních nahrazováno úvahou. Můžeme tedy konstatovat, že každý učební soubor je specifický a není možné definovat jednotný trend při tvorbě výukového materiálu pro S^{TM}.

Na základě provedené kvalitativní analýzy byly jako nejlépe zpracované učební soubory z hlediska výuky PP vyhodnoceny soubory Pojechali (pro třídy základních škol a víceletých gymnázií) a Raduga pro novou (pro studenty středních škol). Tyto soubory se vnují rozvoji PP již od prvních dílů. Zadání jsou koncipována tak, aby vedla žáka/ studenta k samostatnému písemnému projevu a k autokorekci.

Na druhou stranu učební soubor Klass pro střední školy je zejména zaměřen na ústní produkci a studenti jsou v něm spíše vedeni k tvorbě projektů a prezentací. Tím je pak zřejmé, že Klass není na výuku psaní klasických slohových útvarů příliš zaměřen. Počet cvičení postupně roste a až poslední díl obsahuje v 1. části cvičení a jejich typů na rozvoj PP.

Kladným rysem učebního souboru Pojechali je jeho vedení studentů k opravování svých textů. Pracovní sešit umísťuje za nich která cvičení zaměřená na rozvoj PP volně do stránky, umožňující

flák m znovu napsat slova a v ty, ve kterých chybovali. fláci se tak u í ze svých chyb a zvyknou si sami sebe opravovat.

V u ebních souborech Raduga po novomu a Pojehali se ásto vyuffívají cvi ení na psaní v sekvenci, kdy v první ásti je uveden vzorový text, ve druhém cvi ení s ním studenti/ fláci pracují, mohou ho obm ovat, odpovídat na otázky, dopl ovat údaje do neúplného textu. To je poté ukon eno napsáním obdobného textu podle úvodního vzoru. U ební soubor Klass pracuje se cvi eními v sekvenci v mnohem men-í mí e a v t-inou se jedná pouze o vzorový text a následné psaní.

Stejn tak je patrný rozdíl mezi soubory Pojehali, Raduga po novomu a Klass ve specifikaci výsledného textu. Ta je u prvních dvou p esn ur ena, zejména v pracovních se-itech, kde je rozsah textu nazna en po tem volných ádk nebo po tem v t, v t-inou 10-15. Klass neur uje vfdy formu, ani rozsah, výjime n jsou k dispozici volné ádky.

U ební soubory obsahují írokou-kálu r zných stimul a nápo d (slovní zásoba, v ty, osnova, sekvence, kostra textu, návodné otázky, obrázky a jiné), které student m dostate n pomáhají a díky jim by se i slab-í studenti m li být schopni písemn srozumiteln vyjád it v základních textech. Projevuje se i vliv informa ních technologií kdy studenti pí-í hlavní m rou e-mailly. V u ebním souboru Klass se objevují i texty z blogu a facebooku.

Dotazníkové -et ení probíhalo jak mezi absolventy S^{TM}, kte í pokrač ují se studiem RJ na V^{TM} (konkrétn ZU), tak i mezi u íteli RJ, kte í p sobí na S^{TM}.

Pr zkum mezi studenty slouflil k ov ení n kolika hypotéz a také ke zmapování názor student na výuku písemného projevu. Ov ovali se následující hypotézy:

4) *Studenti pracují na S^{TM} eváfn s u ebním souborem Raduga a Raduga po novomu, p i emfl u ební soubor je vyuffíván jako celek v etn pracovního se-itu a zároveň je pouffíváno Evropské jazykové portfolio.*

5) *Student m v rámci výuky ruského jazyka na S^{TM}ehybí v t-í prostor pro psaní souvislých text a p i PP nedochází ke spolupráci mezi studenty, nebo PP je v t-inou vyu ován individuáln .*

6) *Studenti neznají postupy psaní, v d sledku ehofl si své texty nedostate n opravují.*

7) *Studenti nejrad ji pí-í na obecn daná témata a neformální texty.*

Hypotézy, které byly stanoveny na za átku pr zkumu se nepotvrdily v plné mí e. Poda ilo se v-ak získat dostatek informací o situaci s výukou písemného projevu na S^{TM}z pohledu student . Bylo zji-t no, fle nejvíce se na st edních -kolách vyuffívá u ební soubor Raduga po novomu, který postupn nahrazuje star-í vydání Raduga. Studenti nemají praktické zku-enosti s Evropským jazykovým portfoliem. Za d leflité je v-ak možno považovat skute nost, fle výuce písemného projevu je v nován dostate ný prostor. Studenti psali b hem studia na S^{TM}cvi ení na rozvoj PP minimáln dvakrát m sí n a mají zku-enost s výukou PP jako individuální inností, pouze tvrtina z nich n kdy pracovala p i PP ve skupince nebo ve dvojici. Studenti si své texty opravují p eváfn jen jednou.

Mezi studenty je nejoblíben j-í psaní text na obecná témata, nejlépe neformální texty kamarádovi. Nejd leflit j-í p i psaní cvi ení na rozvoj PP je pro n slovní zásoba a gramatika, cofl je v souladu s tím, fle nej ast ji pouffívají slovníky, kdy je patrná p evaha elektronických verzí nad ti-t nými, a gramatické p ehledy. Studenti také uvád li, fle jim ve slohových pracích u ítelé opravují zejména gramatiku a slovní zásobu.

Průzkum mezi učiteli má za cíl ověřit následující hypotézy:

8) *Učební materiály, které jsou pro učitele na českém trhu k dispozici, neobsahují dostatečné a kvalitní podklady k procvičování samostatného písemného projevu a učitelé by uvítali doplňkový učební materiál zaměřený na písemný projev.*

9) *Učitelé se psaní se svými studenty příliš často nevnímají, zadávají ho jako samostatnou činnost, při které studenti nespolupracují, a kladou v té době větší nároky na výsledný produkt psaní než na postup.*

10) *Učitelé přistupují k procvičování písemného projevu po proběhnutí lekce, používají různé stimuly a vycházejí z tématu dané lekce, při čemž rozsah produkovaného textu roste se zvyšující se obtížností.*

Ze stanovených hypotéz se podařilo ověřit pouze poslední hypotézu. Bylo však možné popsat situaci týkající se výuky RJ na S^{TM} se zaměřením na rozvoj PP z pohledu učitelů. Učitelé nejsou jednotní v názoru na dostatek kvalitního materiálu. Nicméně průzkum ukázal, že velké množství učitelů vyvíjí cvičení na rozvoj PP i z jiných zdrojů, není je používán učební soubor. Jedná se zejména o tvorbu vlastních cvičení nebo jejich vyhledávání na internetu. Učitelé se nevnímají výuce PP pouze jako individuální činnosti, ale snaží se zavést i interakci mezi studenty. Patrná je také snaha učitelů o výuku postupu psaní, nespočítají se pouze na výsledný produkt. Učitelé také využívají širokou škálu stimulů, když k tvorbě cvičení na PP dochází po proběhnutí dané lekce nebo tématu.

Shrme-li tedy závěry analýzy učebních souborů a dotazníkových otázek, můžeme konstatovat, že by bylo žádoucí cvičení zaměřená na PP lépe zpracovat, nabídnout více témat, doplnit nabídku vhodných spojek a spojovacích výrazů, dát studentům k dispozici užitelné fráze a obraty, zejména pro korespondenci.

Učitelé by mohli studenty teoreticky explicitně seznámit s procesem psaní a prakticky je nechat postup pro základní slohové útvary (popis, vypravování, úvaha a dopis) vyzkoušet, aby si je v ruském jazyce procvičili a sami dokázali v praxi využít. Cílem je připravit k psaní co nejvíce zjednodušené, aby studenti netrávili čas vyhledáváním potřebných informací, ale aby daný vhodný jazykový materiál zpracovávali a soustředili se na své myšlenky, logickou strukturu textu (kohezi) a na obsah (koherenci).

Na základě získaných informací jsme vytvořili soubor návrhů cvičení na rozvoj PP pro ruský jazyk, který je určen pro studenty středních škol, pro úroveň A1-B1. Tematicky i formou slohového útvaru jsou cvičení v souladu se Společným evropským referenčním rámcem pro jazyky, s Evropským jazykovým portfoliem a s požadavky na maturitní zkoušku. Cvičení byla vytvořena jako doplňková k učebnímu souboru Raduga po novomu, který je na středních školách nejvíce využíván.

Soubor navržených praktických cvičení je umístěn do Přílohy 4 (7.4) a je doplněn seznamem frází týkajících se etikety a jazykových funkcí při psaní dopisů (Příloha 5 a 7.5), glosářem vhodných spojovacích výrazů s jejich příkladem do vět (Příloha 6 a 7.6) a metodickými pokyny pro učitele (Příloha 7 a 7.7).

Hlavní praktický cíl práce byl splněn, byl vytvořen soubor návrhů cvičení, která by měla pomoci středněškolským českým studentům v procvičování psaní v ruském jazyce a dovést je ke zdárnému složení písemné části maturitní zkoušky z ruského jazyka pro úroveň B1.

Materiál bude k dispozici učitelům ruského jazyka. Do budoucna je plánována publikace učebních pomůcek, která by pomohla učitelům v přípravě studentů na písemnou práci v rámci maturity z ruského jazyka. Před samotnou publikací bude třeba věnovat vytvořená cvičení prakticky vyzkoušet ve spolupráci s učiteli středních škol, kteří projeví zájem se na projektu podílet.

Další výzkum v oblasti písemného projevu by se mohl zaměřit nikoli na klasické slohové útvary, kterými jsme se zabývali my, ale na texty, které vznikají díky informačním technologiím. Vývoj je velmi rychlý a má vliv na způsob psaní textů, jejich tvorbu a interpretaci. V dnešní době převládají emaily nad dopisy, hojně je využíván chat, blog, Facebook (sociální síť), webové stránky, atd. Mnohé texty jsou doprovázeny obrázky a fotografiemi i audionahrávkami i videem. Studenti dnes musí spíše ovládat psaní pomocí klávesnice než psaní textu perem na papír. Mohou použít elektronické slovníky a aplikace i automatické nástroje opravy zabudované v počítači, jejich práce je tak zdánlivě zjednodušená. Učitelé by měli umět využít výhod informačních technologií a zadávat studentům psaní textů v cizím jazyce nejen formou emailu, ale například i blogem. Tato problematika ovšem vyžaduje ještě mnoho výzkumu.

6 Literatura

6.1 Literatura primární

- ÁLVAREZ, Teodoro. *Didáctica del texto en la formación del profesorado*. Madrid: Síntesis, 2005. ISBN 84-9756-325-5.
- ÁLVAREZ, Teodoro. *Competencias básicas en escritura*. Barcelona, Octaedro, 2010. ISBN 978-84-9921-058-2.
- ARNAL, Carmen, RUIZ DE GARIBAY, Araceli. *Escribe en español*. Madrid: SGEL, 1996. ISBN 84-7143-581-0.
- ARNOLD, Jane, PUCHTA, Herbert, RINVOLUCRI, Mario. *Imagínate*. Madrid: SGEL, 2012. ISBN 978-84-9778-676-8.
- AUERSPERGER, Bohumil. *Pr zkum dovednosti samostatného písenného vyjad ování p i vyu ování ru-tiny na st edních -kolách*. Diplomová práce. Praha, 2008. Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Jana Folprechtová.
- BENET, Eduard a kol. *Metodika cizích jazyk*. Praha: SPN, 1970.
- BROOKES, Arthur, GRUNDY, Peter. *Writing for Study Purposes*. Glasgow: CUP 1991. ISBN 978-0-5213-5853-8.
- BYRNE, Donn. *Teaching Writing Skills*. Hong Kong: Longman 1991. ISBN 0-582-74651-5.
- CAMPS, Anna. a kol. *Secuencias didácticas para aprender a escribir*. Barcelona: Garo, 2003. ISBN 84-7827-310-7.
- ÁLVAREZ, Teodoro. *Didáctica del texto en la formación del profesorado*. Madrid: Síntesis, 2005. ISBN 84-9756-325-5.
- ÁLVAREZ, Teodoro. *Competencias básicas en escritura*. Barcelona, Octaedro, 2010. ISBN 978-84-9921-058-2.
- ARNAL, Carmen, RUIZ DE GARIBAY, Araceli. *Escribe en español*. Madrid: SGEL, 1996. ISBN 84-7143-581-0.
- ARNOLD, Jane, PUCHTA, Herbert, RINVOLUCRI, Mario. *Imagínate*. Madrid: SGEL, 2012. ISBN 978-84-9778-676-8.
- AUERSPERGER, Bohumil. *Pr zkum dovednosti samostatného písenného vyjad ování p i vyu ování ru-tiny na st edních -kolách*. Diplomová práce. Praha, 2008. Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Jana Folprechtová.
- BENET, Eduard a kol. *Metodika cizích jazyk*. Praha: SPN, 1970.
- BROOKES, Arthur, GRUNDY, Peter. *Writing for Study Purposes*. Glasgow: CUP 1991. ISBN 978-0-5213-5853-8.
- BYRNE, Donn. *Teaching Writing Skills*. Hong Kong: Longman 1991. ISBN 0-582-74651-5.
- CAMPS, Anna. a kol. *Secuencias didácticas para aprender a escribir*. Barcelona: Garo, 2003. ISBN 84-7827-310-7.

- CASANAPE, Christine Pearson. *Controversies in Second Language Writing. Dilemmas and Decisions in Research and Instruction*. Michigan: University of Michigan 2004. ISBN 0-472-08979-X.
- CASSANY, Daniel. *La cocina de la escritura*. Barcelona: Anagrama, 1993. ISBN 978-84-339-1392-0.
- CASSANY, Daniel. *Decscribir el escribir*. Barcelona: Paidós, 1989. ISBN 978-84-493-1751-4.
- CASSANY, Daniel. *Construir la escritura*. Barcelona: Paidós, 1999. ISBN 84-493-0770-8.
- CASSANY, Daniel. *Expresión escrita en L2/ELE*. Madrid: Arco Libros, 2005. ISBN 84-7635-612-9.
- Carabela. La expresión escrita en el aula E/ELE*. vol. 46. Madrid: SGEL, 1998. ISBN 84-7143-785-6.
- ÁP, Jan. *Psychologie výchovy a vyu ování*. Praha: UK, 1993. ISBN 80-7066-534-3.
- ECHOVÁ, Marie. *Vyu ování slohu*. Praha: SPN, 1985. ISBN 80-85866-32-3.
- ERNÝ, Ji í. *D jiny lingvistiky*. Olomouc: Votobia, 1996. ISBN 80-85885-96-4.
- DEWEY, John. *Škola a spole nost*. Praha: nákladem Jana Laichtera, 1904.
- DÍAZ, Lourdes, AYMERICH, Marta. *La destreza escrita*. Espana: Edelsa 2003. ISBN 978-84-7711-433-8.
- ELBOW, Peter. *Everyone can write*. Oxford, OUP 2000. ISBN 0-19-510416-1.
- Evropské jazykové portfolio pro dosp lé studenty v eské republice*. Praha: Scientia, 2004. ISBN 80-7183-313-4.
- FISHER, Robert. *U íme d ti myslet a u ít se*. Praha: Portál 2011. ISBN 978-80-262-0043-7.
- FITNER, Zbyn k. *Tv r í psaní*. Brno: Paido 2001. ISBN 50-85931-99-0.
- FRANK, Christine, RINVOLUCRI, Mario. *Creative Writing*. Helbling Languages, 2007. ISBN 978-3-902504-99-9.
- FREEDMAN, Aviva. et al. *Learning To Write: First Language/ Second Language*. London: Longman, 1979. ISBN 978-0-5825-5371-2.
- FROLÍKOVÁ, Zora. K problematice nácviu písemného projevu v cizojazy ném vyu ování. In: *Cizí jazyky ve škole*. r.13, .3, s. 75-80. ISSN 0009-8205.
- HADFIELD, Jill, HADFIELD, Charles. *Simple Writing Activities*. China: OUP, 2000. ISBN 019-442170-8.
- HALLIDAY, Michael. *Spoken and Written Language*. Oxford: OUP, 1989. ISBN 019-437153-0.
- HALLIDAY, Michael, HASAN, Ruqaiya. *Language, Context, and Text: Aspects of Language in a Social Semiotic Perspective*. Oxford, OUP 1990. ISBN 019-437154-9.
- HARMER, Jeremy. *How to Teach Writing*. Malaysia: Longman, 2004. ISBN 0-582-77998-7.
- HAVRÁNEK, Bohuslav. *O spisovném jazyce*. Praha: Akademie v d, 1963.
- HEDGE, Tricia. *Writing*. Hong Kong: OUP, 1991. ISBN 0-19-437098-4.
- HENDRICH, Josef a kol. *Didaktika cizích jazyk*. Praha: SPN, 1988.
- HYLAND, Ken. *Second Language Writing*. Cambridge: CUP, 2003. ISBN 0-521-82705-1.
- HUBÁ EK, Josef. *Didaktika slohu*. Praha: SPN, 1989.

CHOD RA, Radomír. *Didaktika cizích jazyk . Úvod do v dního oboru*. Praha: Academia, 2006. ISBN 978-80-200-2274-5.

1. , . . . : , 1999. ISBN 5-86547-103-

X. , . . . : , 1999. ISBN 5-86547-104-

, . . . : , 2011. ISBN 978-5-86547-470-8.

JANÍKOVÁ, V ra. a kol. *Výuka cizích jazyk . Havlí k v Brod: GRADA, 2011. ISBN 978-80-247-3512-2.*

JANÍKOVÁ, V ra. Emocionální aspekty ve výuce cizím jazyk m. In: *Cizí jazyky*. r. 47, . 2, s. 53-54. ISSN 1210-0811.

JELÍNEK, Stanislav. K diagnostice individuálních zvlá–tností flák p i vyu ování cizím jazyk m. In: *Cizí jazyky*. r. 39, . 7 - 8, s. 111 ó 113. ISSN 1210-0811.

JELÍNEK, Stanislav. Písemný projev v komplexnosti vyu ování cizím jazyk m. In: *Cizí jazyky*. r. 36, . 7 - 8, s. 242-247. ISSN 1210-0811

JELÍNEK, Stanislav. a kol. *Didaktika ruského jazyka*. Praha: SPN, 1991.

JELÍNEK, Stanislav. a kol. *Kapitoly z metodiky vyu ování ru–tin .* Praha: SPN, 1980.

. : , 2001. ISBN 5-89349-030-4.

. : , 1998. ISBN 5-89349-020-7.

. : , 2004. ISBN 5-89349-665-5.

KA , T , . Sankt Peterburg: Zlatoust, 2005. ISBN 5-86547-160-0.

, T , . : , 1987. ISBN 5-200-00036-X.

, 2014. ISBN 978-5-9765-1424-9.

KARN JEVA, Ljudmila. *Ru–tina maturitní p íprava*. Olomouc: INFOA, 2011. ISBN 978-80-7240-755-2.

KLETE KOVÁ, TMrka. *Problematika hodnocení písemného a ústního vyjad ování v cizojazy né výuce (se zam ením na výuku ru–tiny na st edních –kolách)*. Praha, 2009.

Diserta ní práce. Univerzita Karlova. Pedagogická fakulta. TMrkolitel Jana Folprechtová.

KOMENSKÝ, Jan Ámos. *Orbis Sensualium Pictus*. Praha: Trizonia 1991.

KOMENSKÝ, Jan Ámos. *Velká didaktika*. Praha: Nákladem d dictví Komenského, 1908.

, . . . : , 2007. ISBN 978-5-88337-142-3.

, . . . : , 2007. ISBN 978-5-88337-143-0.

- : , 2002. ISBN 5-86547-248-8.

- ISBN 978-5-9765-0256-7.
- KROLL, Barbara et al. *Second Language Writing: Research Insights for the Classroom*. Cambridge: CUP, 1990. ISBN 0-521-38383-8.
- KROLL, Barbara et al. *Exploring the Dynamics of Second Language Writing*. Cambridge: CUP, 2003. ISBN 0-521-52983-2.
- LITTLEWOOD, William T. *Foreign and Second Language Learning*. Cambridge: CUP, 1991. ISBN 978-0-5212-7486-9.
- LÓPEZ FERRERO, Carmen, MARTÍN PERIS, Ernesto. *Textos y aprendizaje de lenguas*. Madrid, SGEL 2013. ISBN 978-84-9778-679-9.
- LUCENO CAMPOS, José Luis. *Las competencias básicas en la expresión escrita*. Málaga: Aljibe, 2008. ISBN 978-84-9700-441-1.
- MALÁ, Alena. Problematika písemného projevu ve výuce. In. *Vzdávání uitel cizích jazyků na počátku 21. století*. Praha, Pedf UK, 2004, s. 198-200. ISBN 80-7290-177-X.
- MALÁ, Alena. Writing Skills in Common European Framework for Languages óTheory and Practice. In. *FORLANG 2009*. Košice: Technická univerzita v Košicích, 2009. s. 10-13. ISBN 978-80-553-0325-3.
- MALÁ, Alena. Writing Skills in European Language Portfolios. In. *Moderní přístupy ve výuce odborného cizího jazyka na VUT v Brně*. Ústí nad Labem: Univerzita J. A. Purkyně, 2009. s.76-80. ISBN 987-80-7414-178-2.
- MALÁ, Alena. Teaching Writing Skills in Foreign Languages at the CULS Prague. In. *ERIE*. Praha: PEF ZU, 2010. s. 209-216. ISBN 978-80-213-2084-0.
- MALÁ, Alena. *Současné tendence v rozvíjení písemné kompetence ve španělském jazyce na základě analýzy učebnic*. Praha, 2009. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Vedoucí práce Bohumil Zavadil.
- MALÁ, Alena. La expresión escrita en los manuales de ELE en la República Checa. In. *Universitas Comeniana Philologia XXI*. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, 2011. s. 307- 31. ISBN 978-80-223-3017-6.
- MAREŠ, Jiří. *Styly učení flák a student*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-246-7.
- MALÍK, František a kol. *Metodika vyučování ruskému jazyku*. Praha: SPN, 1967.
- MARINA, José Antonio, de la VÁLGOMA, María. *La magia de escribir*. Barcelona: Debolsillo, 2008. ISBN 978-84-8346-592-9.
- MATA, Francisco. S. *Psicopedagogía de la lengua escrita. Volúmen II Escritura*. Madrid: EOS, 2008. ISBN 978-84-9727-269-8.
- MATA, Francisco. S. *Cómo prevenir las dificultades en la expresión escrita*. Málaga: Aljibe, 2000. ISBN 84-95212-54-4.
- MATHESIUS, Vilém. *Čeština a sloh*. Praha: Československý spisovatel, 1966.
- MATHESIUS, Vilém. *Čeština a obecný jazykozpyt*. Praha: Melantrich, 1947.
- MIKULA, Dominik, BARKAROVÁ, Antónia. *Písemný projev v ruštině a jeho komunikativní funkce*. Praha: SPN, 1989.
- MILNER, George Y. *Writing to Learn*. Cambridge: Harvard University Press, 2012. ISBN 978-5-98405-105-7.
- MILNER, George Y. *Writing to Learn*. Cambridge: Harvard University Press, 2013. ISBN 978-5-88337-331-1.

- MOTHEJZLÍKOVÁ, Jarmila. Didaktika cizích jazyk v novém evropském kontextu II. In: *Cizí jazyky*, r. 49, . 5, s. 172. ISSN 1210-0811.
- NATION, Paul. *Teaching ESL/EFL Reading and Writing*. New York: Routledge, 2009. ISBN 978-0-415-98968-8.
- NEBESKÁ, Iva. *Úvod do psycholingvistiky*. Praha: H+H, 1992. ISBN 80-85467-75-5.
- PALMER, Graham. *Writing Extra*. Cambridge: CUP, 2004. ISBN 0-521-53287-6.
- PERCLOVÁ, Radka. Psaní o text, pisatel a tená . In: *Cizí jazyky*. r.40, . 7- 8, s. 113-115. ISSN 1210-0811.
- PRCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-631-4.
- PURM, Radko a kol.: *Didaktika ruského jazyka*. Hradec Králové: Gaudeamus 2003. ISBN 80-7041-174-0.
- RAIMES, Ann. *Techniques in Teaching Writing*. Oxford: OUP, 1983. ISBN 0-19-434131-3.
- RODARI, Gianni. *Gramátika de la fantasía*. Barcelona: Planeta, 2007. ISBN 978-84-8453-164-7.
- RIES, Lumír. *Didaktika ru-tiny 2*. Ostrava: Pedagogická fakulta, 1987.
- SÁNCHEZ LOBATO, Jesús. et al. *Saber escribir*. Madrid: Aguilar, 2006. ISBN 84-03-09723-9.
- SÁNCHEZ LOBATO, Jesús, SANTOS GARGALLO, Isabel et al. *Vademécum para la formación de profesores. Enseñar español como segunda lengua/lengua extranjera*. Madrid: SGEL, 2004. ISBN 84-9778-051-5.
- SHARPLES, Mike. *How We Write. Writing as Creative Design*. London: Routledge, 1999. ISBN 0-415-18587-4.
- SPOLSKÝ, Petr. *Společný evropský referenční rámec pro jazyky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. ISBN 80-244-0404-4.
- STERNBERG, Robert J. *Kognitivní psychologie*. Praha: Portál 2009. ISBN 978-80-7367-638-4.
- THORNBURY, Scott. *Beyond the Sentence. Introducing Discourse Analysis*. Oxford: Macmillan, 2005. ISBN 978-1-4050-6407-1.
- TIMBAL-DUCLAUX, Louise. *Escritura creativa. Técnicas para liberar la inspiración y métodos de redacción*. Madrid: Edaf, 2004. ISBN 84-7640-661-4.
- TRIBBLE, Christopher. *Writing*. Hong Kong: OUP, 1996. ISBN 0-19-437141-7.

ÚCAR, Pilar, OLALLA, Maria A. *Español escrito: idea y redacción*. Madrid: Universidad Pontificia Comillas 2013. ISBN 978-84-8468-468-8.

VACHEK, Josef. K obecným otázkám pravopisu a psané normy jazyka. In: *Slovo a slovesnost*. r. 25, . 2, s.117-126. ISSN 0037-7031.

, 2004. ISBN 5-94010-187-9.

VIEIRO IGLESIAS, Pilar. *Psicopedagogía de la escritura*. Madrid: Pirámide, 2007. ISBN 978-84-368-2084-3.

VESELÝ, Josef. Princip komplexnosti p i vyu ování cizímu jazyku. In: *Cizí jazyky ve škole*. r. 33, . 5, s. 193-199. ISSN 0009-8205.

, 1999.
ISBN 5-86547-100-7.

VYGOTSKIJ, Lev Semjonovi . *Myšlení a řeč*. Moskva: Akademie pedagogických nauk, 1956.

WATTS, Eleanor. *Storytelling*. Oxford: OUP, 2006. ISBN 978-0-19-441976-5.

WRIGHT, Andrew. *Creating Stories with Children*. Hong Kong: OUP, 2000. ISBN 0-19-437204-9.

WRIGHT, Andrew, Hill, David A. *Writing Stories*. Helbling Languages, 2008. ISBN 978-3-85272-055-5

6.2 Literatura sekundární

6.2.1 Učebnice RJ se zaměřením na PP pro nerodilé mluvčí RJ

, 2007.
ISBN 978-5-86547-452-4.

, 2010.
ISBN 978-5-88337-199-7.

, 2007. ISBN 978-5-88337-083-9.

, 2012. ISBN 978-5-86547-577-4.

, 2003. ISBN 5-86547-207-0.

, 2003. ISBN 5-86547-310-7.

, 2008. ISBN 978-5-91395-033-8.

, 2006. ISBN 5-86547-307-7.

, 1988. ISBN 5-200-00016-5.

, 2004. ISBN 5-88337-004-7.

, 2006. ISBN 5-88337-114-0.

, 2006. ISBN 5-88337-122-1.

„...“, 2003. ISBN 5-200-03117-6.
 „...“, 2009. ISBN 978-5-86547-495-1.

6.2.2 Učebnice RJ se zaměřením na PP pro rodilé mluvčí RJ

„...“, 2000. ISBN 5-93437-032-4.
 „...“, 2006. ISBN 5-7797-0322-1.
 „...“, 2009. (5-7) ISBN 978-5-9966-0002-1.
 „...“, 2000. ISBN 5-89815-054-4.
 „...“, 2003. ISBN 978-5-17-017739-4.
 „...“, 2004. ISBN 5-06-004949-3.
 „...“, 2005. ISBN 5-98466-019-9.
 „...“, 2006. ISBN 5-98466-015-6.
 „...“, 2000. ISBN 5-86208-037-6.
 „...“, 2008. ISBN 978-5-89769-226-2.

6.2.3 Učebnice RJ pro ruské žáky na ZŠ

„...“, 5 - 5, 2009. ISBN 978-5-09-023330-9
 „...“, 6 - 6, 2008. ISBN 978-5-09-018473-1.
 „...“, 5 - 5, 2009. ISBN 978-5-358-09786-5.
 „...“, 6 - 6, 2009. ISBN 978-5-3580-4528-6.
 „...“, 7 - 7, 2002. ISBN 978-5-358-09788-9.
 „...“, 8 - 8, 2009. ISBN: 978-5-358-06518-8.
 „...“, 9 - 9, 2009. ISBN 978-5-358-09790-2.

6.2.4 Učebnice českého jazyka pro české žáky na ZŠ

- STYBLÍK, Vlastimil, ECHOVÁ, Marie a kol. *eský jazyk pro 6. ro ník Z^{TM}* Praha: Fortuna 1994. ISBN 80-7235-148-6.
- STYBLÍK, Vlastimil, ECHOVÁ, Marie a kol. *eský jazyk pro 7. ro ník Z^{TM}* Praha: Fortuna 1995. ISBN 80-7235-103-6.
- STYBLÍK, Vlastimil, ECHOVÁ, Marie a kol. *eský jazyk pro 8. ro ník Z^{TM}* Praha: Fortuna 1995. ISBN 80-7235-126-5.
- KRAUSOVÁ, Zdena, TER^{TM}OVÁ, Renata. *eský jazyk u ebnice pro 6.ro ník základní -koly a víceletá gymnázia*. Plze : Fraus, 2003. ISBN 80-7238-206-3.
- KRAUSOVÁ, Zdena, TER^{TM}OVÁ, Renata. *Pracovní se-ít eský jazyk pro 6.ro ník základní -koly a víceletá gymnázia*. Plze : Fraus, 2003. ISBN 80-7238-347-7.
- KRAUSOVÁ, Zdena, TER^{TM}OVÁ, Renata. *eský jazyk u ebnice pro 7.ro ník základní -koly a víceletá gymnázia*. Plze : Fraus, 2004. ISBN 80-7238-320-5.
- KRAUSOVÁ, Zdena, TER^{TM}OVÁ, Renata. *Pracovní se-ít eský jazyk pro 7.ro ník základní -koly a víceletá gymnázia*. Plze : Fraus, 2004. ISBN 80-7238-321-3.
- KRAUSOVÁ, Zdena, PA^{TM}ŤKOVÁ, Martina. *eský jazyk u ebnice pro 8.ro ník základní -koly a víceletá gymnázia*. Plze : Fraus, 2005. ISBN 80-7238-419-8.
- KRAUSOVÁ, Zdena, PA^{TM}ŤKOVÁ, Martina. *Pracovní se-ít eský jazyk pro 8.ro ník základní -koly a víceletá gymnázia*. Plze : Fraus, 2005. ISBN 80-7238-420-1.
- RUDOLF, Stanislav, HRDLI KOVÁ, Hana, BERÁNKOVÁ, Eva. *eský jazyk ó II.díl ó Komunika ní a slohová výchova 6*. Praha: Alter, 1998. ISBN 80-85775-85-9.
- HORÁ KOVÁ, Miroslava a kol. *eský jazyk ó II.díl ó Sd lování a vým na informací. Sloh. pro 7.ro ník Z^{TM} p íslu-ný ro ník víceletých gymnázií*. Praha: Alter, 1999. ISBN 80-7245-002-6.
- HORÁ KOVÁ, Miroslava a kol. *eský jazyk ó II.díl ó Sd lování a vým na informací. Sloh. pro 8.ro ník Z^{TM} p íslu-ný ro ník víceletých gymnázií*. Praha: Alter, 2000. ISBN 80-7245-012-3.
- HORÁ KOVÁ, Miroslava a kol. *eský jazyk ó II.díl ó Sd lování a vým na informací. Sloh. pro 9.ro ník Z^{TM} p íslu-ný ro ník víceletých gymnázií*. Praha: Alter, 2001. ISBN 80-7245-020-4.

6.2.5 Učebnice RJ pro české žáky ZŠ, studenty SŠ a jazykových škol

- JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga 1*. Plze : Fraus, 1996. ISBN 80-85784-70-X.
- JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga 2*. Plze : Fraus, 1997. ISBN 80-85784-73-4.
- JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga 3*. Plze : Fraus, 1999. ISBN 80-7238-035-4.
- JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga 1 pracovní se-ít*. Plze : Fraus, 1996. ISBN 80-85784-71-8.
- JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga 2 pracovní se-ít*. Plze : Fraus, 1997. ISBN 80-85784-74-2.
- JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga 3 pracovní se-ít*. Plze : Fraus, 1999. ISBN 80-7238-036-2.
- JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga 1 metodická p íru ka*. Plze , Fraus 1996. ISBN 80-85784-72-6.
- JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga 2 metodická p íru ka*. Plze : Fraus, 1997. ISBN 80-85784-75-0.
- JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga 3 metodická p íru ka*. Plze : Fraus, 1999. ISBN 80-7238-037-0.
- JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 1*. Plze : Fraus, 2007. ISBN 978-80-7238-659-8.
- JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 2*. Plze : Fraus, 2008. ISBN 987-80-7238-700-7.

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 3*. Plze : Fraus, 2009. ISBN 987-80-7238-772-4.

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 4*. Plze : Fraus, 2010. ISBN 978-80-7238-947-6.

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 5*. Plze : Fraus, 2011. ISBN 978-80-7238-953-7.

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 1 pracovní se-ít*. Plze : Fraus, 2007. ISBN 978-80-7238-660-4.

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 2 pracovní se-ít*. Plze : Fraus, 2008. ISBN 978-80-7238-701-4.

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 3 pracovní se-ít*. Plze : Fraus, 2009. ISBN 978-80-7238-773-1.

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 4 pracovní se-ít*. Plze : Fraus, 2010. ISBN 978-80-7238-948-3.

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 5 pracovní se-ít*. Plze , Fraus, 2011. ISBN 978-80-7238-954-4

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 1 metodická p íru ka*. Plze : Fraus, 2008. ISBN 978-80-7238-661-1.

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 2 metodická p íru ka*. Plze : Fraus, 2008. ISBN 978-80-7238-702-1.

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 3 metodická p íru ka*. Plze : Fraus, 2009. ISBN 987-80-7238-774-8.

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 4 metodická p íru ka*. Plze : Fraus, 2010. ISBN 978-80-7238-949-0.

JELÍNEK, Stanislav a kol. *Raduga po-novomu 5 metodická p íru ka*. Plze : Fraus, 2011. ISBN 978-80-7238-955-1.

NEKOLOVÁ, V ra a kol. *Ru-tina nejen pro samouky*. Praha: Leda, 2002. ISBN 80-85927-96-9

ORLOVA, Natalie a kol. *Klass 1*. Praha: Klett, 2010. ISBN 978-80-7397-067-3.

ORLOVA, Natalie a kol. *Klass 2*. Praha: Klett, 2011. ISBN 978-80-7397-066-6.

ORLOVA, Natalie a kol. *Klass 3*. Praha: Klett, 2012. ISBN 978-80-7397-032-1.

VACKOVÁ, Jana a kol. *Ru-tina pro pokro ilé*. Praha: Leda, 2003. ISBN 80-7335-013-0.

fiOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 1*. Praha: Albra, 2002. ISBN 80-86490-29-7.

fiOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 2*. Praha: Albra, 2004. ISBN 80-86490-88-2.

fiOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 3*. Praha: Albra, 2005. ISBN 80-73610-07-8.

fiOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 4*. Praha: Albra, 2006. ISBN 80-73610-18-3.

fiOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 5*. Praha: Albra, 2008. ISBN 978-80-7361-045-6.

fiOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 6*. Praha: Albra, 2011. ISBN 978-80-7361-076-0.

fiOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 1 pracovní se-ít*. Praha: Albra, 2002. ISBN 80-86490-80-7.

fiOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 2 pracovní se-ít*. Praha: Albra, 2004. ISBN 80-86490-87-4.

fiOFKOVÁ, H. a kol. *Pojechali 3 pracovní se-ít*. Praha: Albra, 2005. ISBN 978-80-7361-009-4.

fiOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 4 pracovní se-ít*. Praha: Albra, 2006. ISBN 978-80-7361-022-1.

fiOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 5 pracovní se-ít*. Praha: Albra, 2008. ISBN 978-80-7361-046-3.

fiOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 6 pracovní se-ít*. Praha: Albra, 2011. ISBN 978-80-7361-077-7.

fiOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 1 metodická p íru ka*. Praha: Albra, 2002. ISBN 80-86490-28-9.

fiOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 2 metodická p íru ka*. Praha: Albra, 2004. ISBN
fiOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 3 metodická p íru ka*. Praha: Albra, 2005. ISBN 80-7361-010-8.
fiOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 4 metodická p íru ka*. Praha: Albra, 2006. ISBN 80-7361-021-3.
fiOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 5 metodická p íru ka*. Praha: Albra, 2008. ISBN 978-80-7361-047-0.
fiOFKOVÁ, Hana a kol. *Pojechali 6 metodická p íru ka*. Praha: Albra, 2011. ISBN 978-80-7361-078-4.

Internetové odkazy dostupné 10.6.2016

<http://www.cambridgeenglish.org/exams/>

<http://www.novamaturita.cz/katalogy-pozadavku-1404033138.html>

<http://www.novamaturita.cz/publikace-k-maturite-2014-1404036219.html>

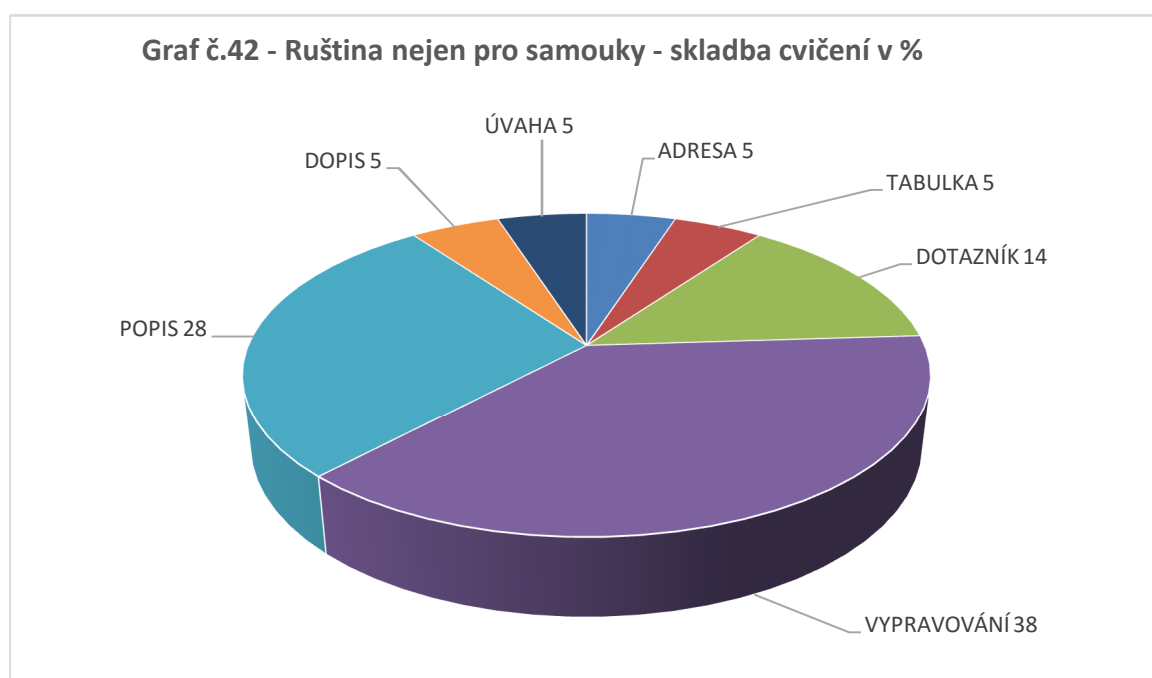

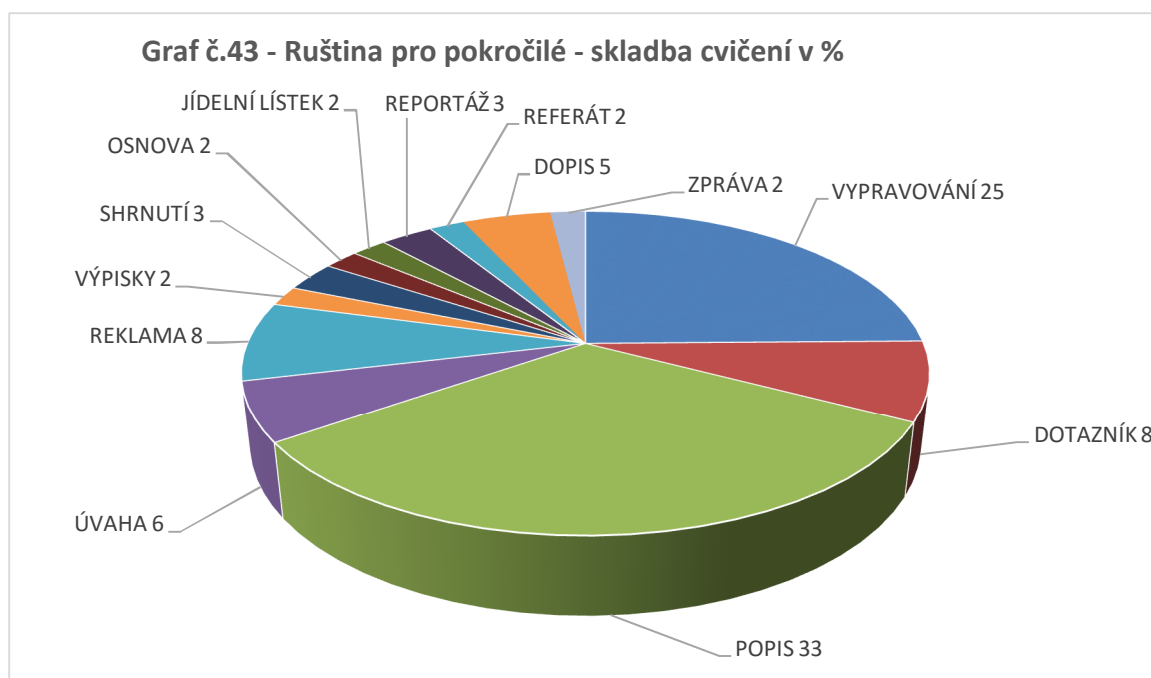
7 Přílohy

7.1 Příloha . 1 - Analýza jednotlivých u ebních soubor RJ s použitím kritéria po tu typ cvičení

Ruština nejen pro samouky / Ruština pro pokročilé (graf . 42 a . 43)

Tyto u ebnice pracují s pom rn velkým po tem cvičení i velkým po tem typ cvičení. Ruština nejen pro samouky obsahuje –est r zných typ cvičení, p i emfl cvičení na vypravování p edstavují 37 % a popis 29 % z celkového po tu. Ruština pro pokročilé zahrnuje tém dvojnásobný po et typ cvičení. Nejpo etn ji zastoupené jsou popis (32 %) a vypravování (25 %). Jejich podíl v u ebnici je více neř polovi ní. Tyto dv u ebnice obsahují oproti dalším sledovaným soubor m v t-í po et cvičení vzhledem k tomu, že nemají pracovní se-ity. Navíc u ebnice Ruština pro pokročilé dosahuje ař úrovn C1/ C2, kdeřto ostatní u ební soubory pokrývají pouze úrove B1 s malým p esahem do B2.

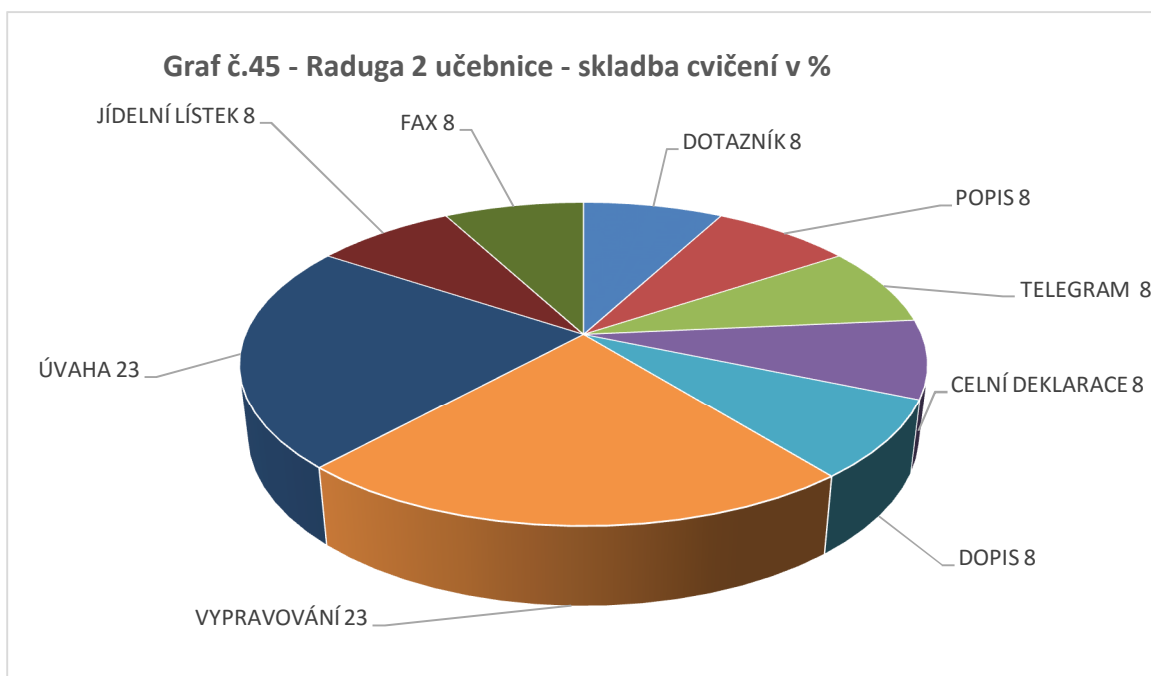
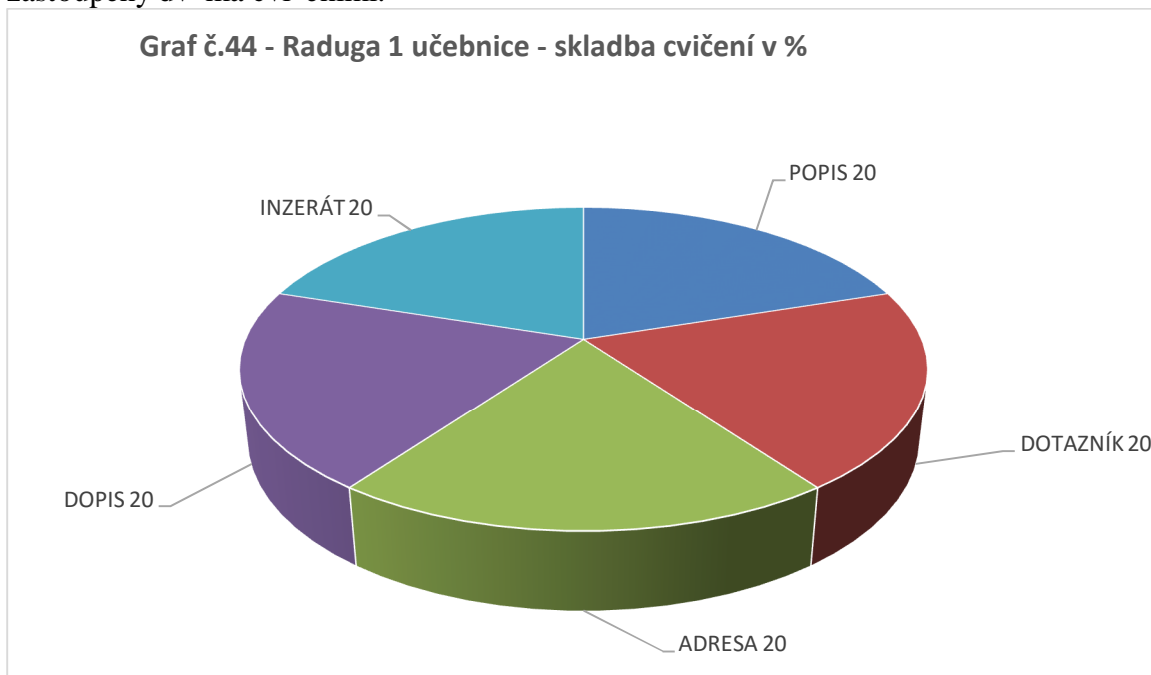

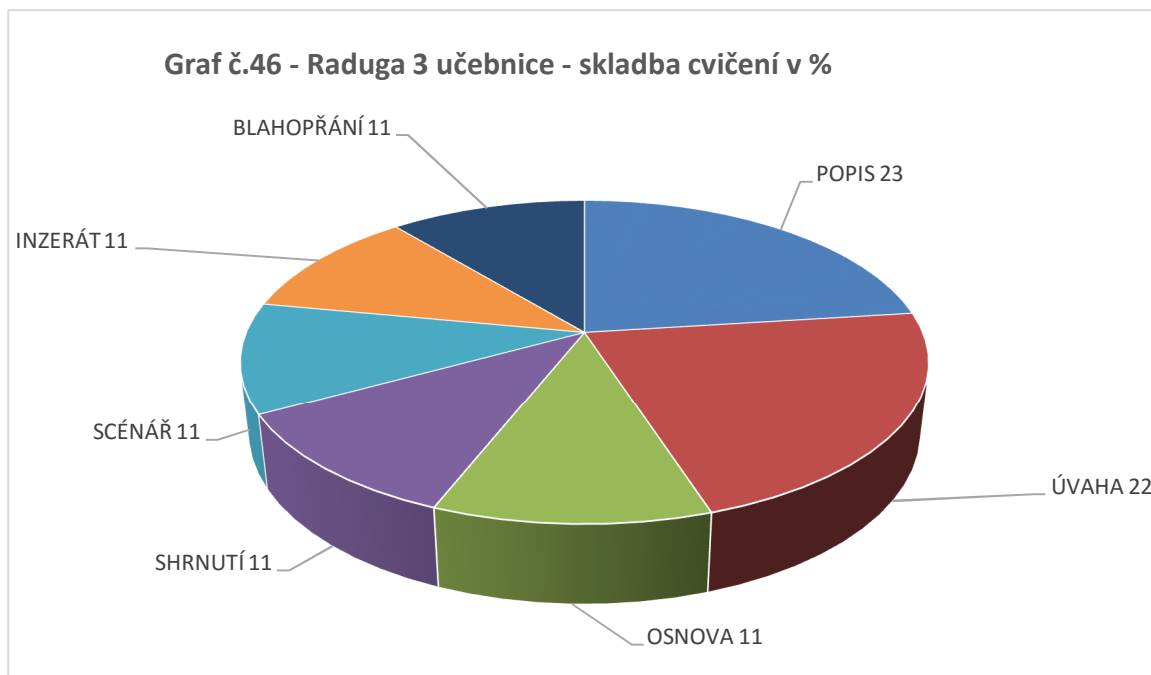

V konečné fázi tyto dvě úlohy nebyly zahrnuty do celkové analýzy, jelikož bylo dotazníkovým zjištěním mezi studenty a učiteli zjištěno, že se v současné době pro výuku RJ na S^{TM}jiřil nepoužívají.

Raduga - učebnice (graf . 44, . 45 a . 46)

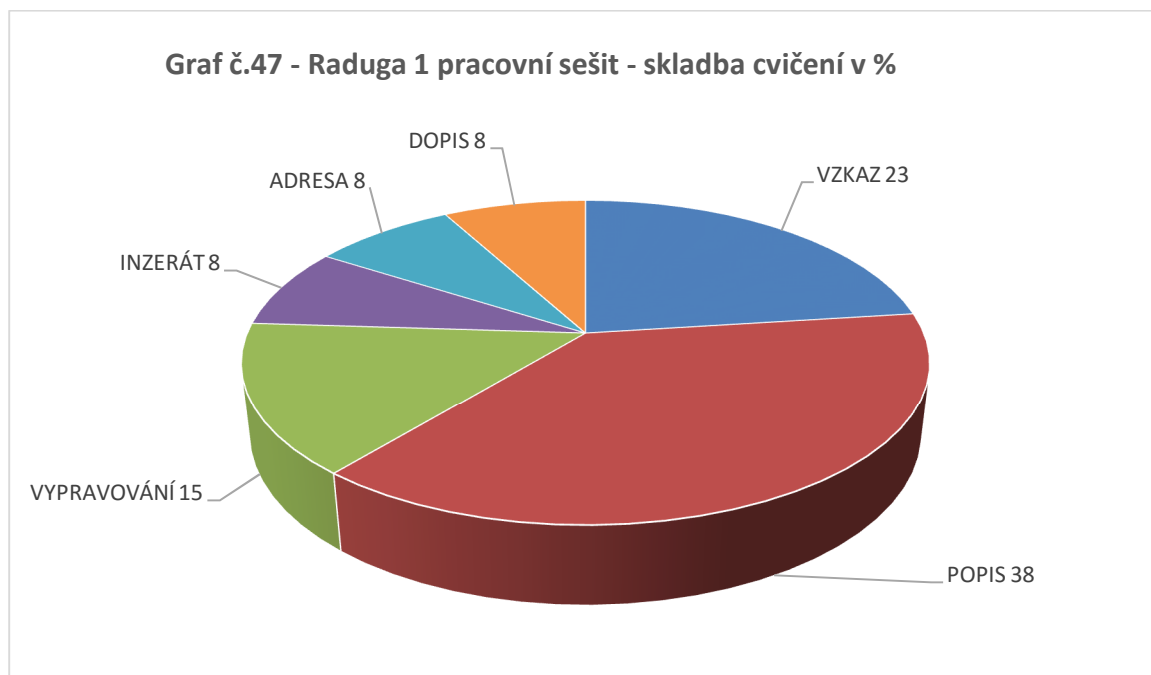
U učebnice Raduga pracuje s malým počtem cvičení, přičemž jednotlivé typy cvičení jsou většinou zastoupeny jedním cvičením. První díl obsahuje pět typů cvičení, vždy s jedním cvičením pro každý typ. Druhý díl nabízí devět různých typů cvičení s převahou vypravování a úvahy (každé 22 %). Ve třetím dílu je sedm typů, přičemž každý je opět reprezentován s výjimkou úvahy (22 %) a popisu (23 %) vždy jedním cvičením. Úvaha a popis jsou zastoupeny dvěma cvičeními.

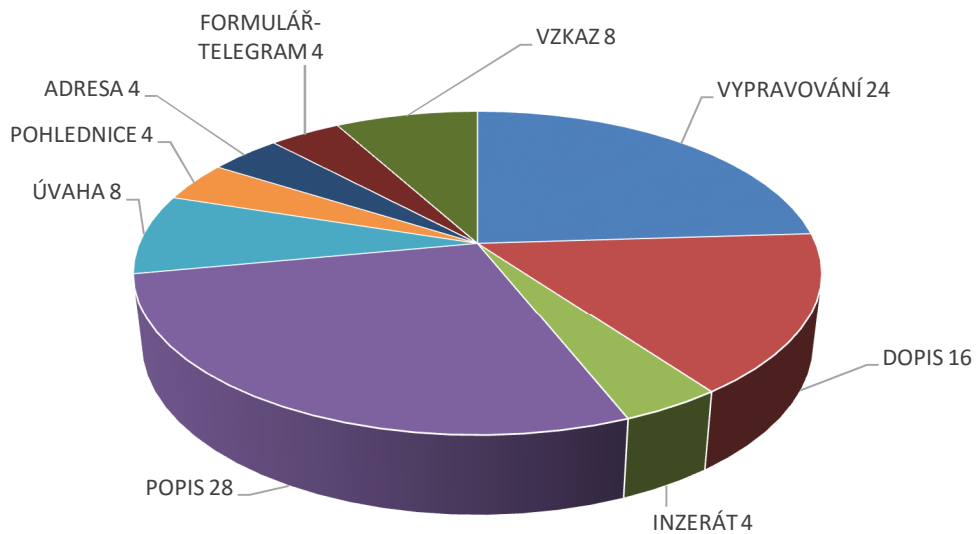

Raduga - pracovní sešit (graf . 47, . 48 a . 49)

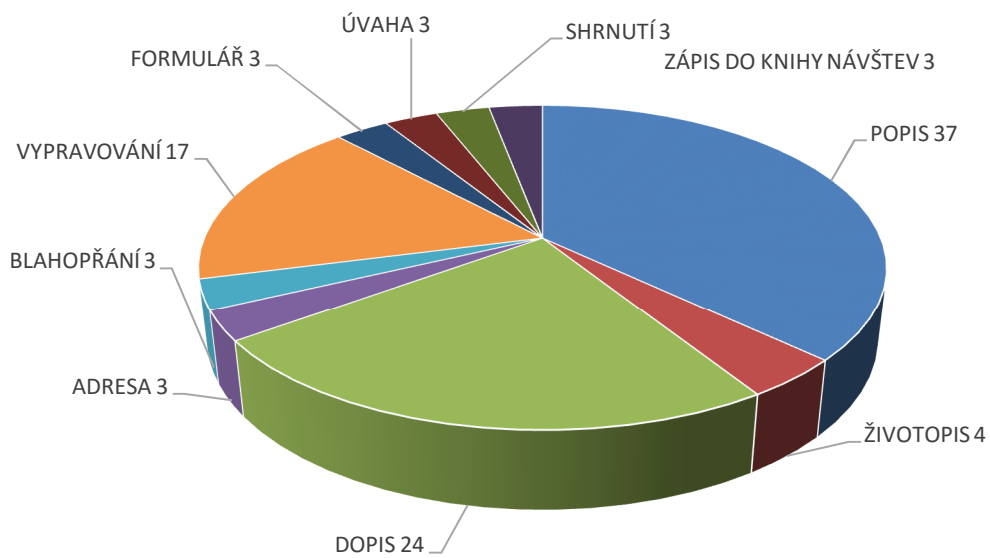
Pracovní sešity jifl obsahují mnohem v t-í po et cvičení, neřl tomu bylo u učebnic. Patrný je i pom rn velký po et typ cvičení rostoucí s pokro ilostí výuky. První díl pracuje s -estí r znými typy cvičení, p i emřl nejpo etn ji jsou zastoupena cvičení na popis (38 %). Ve druhém dílu se jifl pracuje s devíti r znými typy, p i emřl je patrné zvý-ené zastoupení cvičení na vypravování, které tvo í spole n s cvičeními na popis více neřl 50 % v-ech cvičení. Ve t etím dílu se po et typ zvy-uje na deset. K p evařlujícím cvičením na popis a vypravování se p idávají také cvičení na psaní dopisu. Tyto ti typy tvo í t-ím 80 % v-ech cvičení.

Graf č.48 - Raduga 2 pracovní sešit - skladba cvičení v %

Graf č.49 - Raduga 3 pracovní sešit - skladba cvičení v %

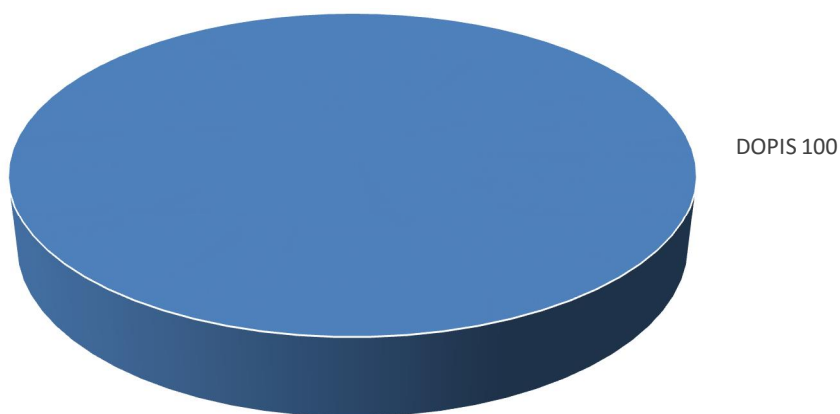
Pojechali - učebnice (graf . 50, . 51, . 52, . 53, . 54 a . 55)

Učebnice pracuje s poměrně malým počtem typů cvičení na úrovni A1. První díl je z hlediska výuky psaní monotematický, říká pí-í pouze dopis/ e-mail. Druhý a třetí díl obsahuje –est resp. osm různých typů cvičení, přičemž například evafluji cvičení na psaní dopisu (29 % resp. 33 %) a popis (33 % resp. 22 %).

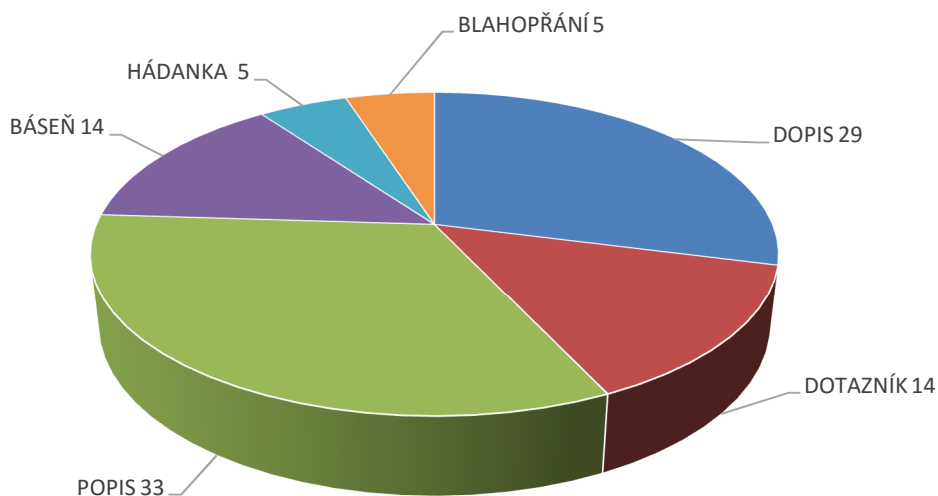
čtvrtý a pátý díl obsahují pouze tyto typy cvičení. Ve čtvrtém díle je kladem důraz na psaní dopisu (40 %), popisu a vypravování (oba po 27 %). Pátý díl je zaměřen na vypravování (téměř 50 %).

čtvrtý díl obsahuje nejvíce typů cvičení z celé série (12 typů cvičení). Nejvíce zastoupena cvičení na psaní dopisu (29 %) a vypravování (21 %).

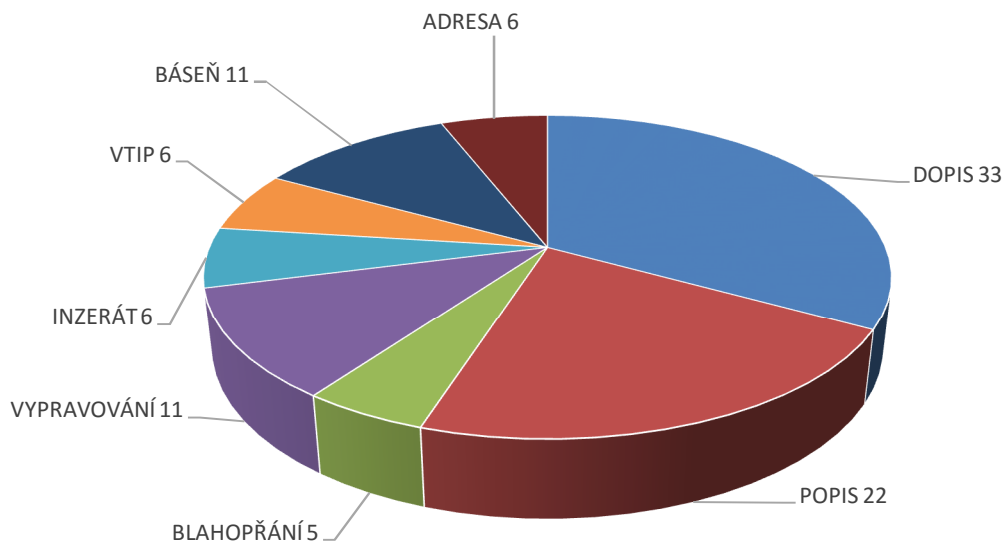
Graf č.50 - Pojechali 1 učebnice - skladba cvičení v %

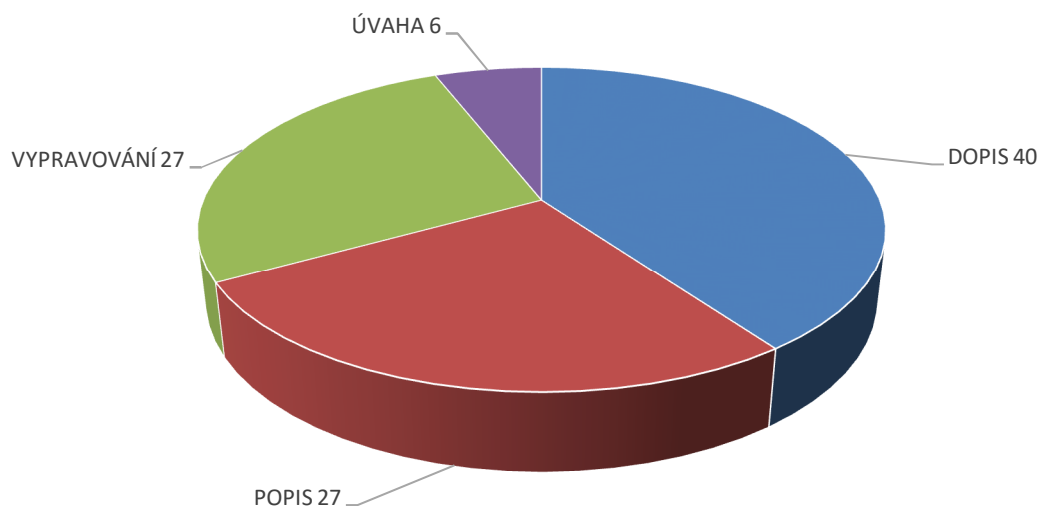
Graf č.51 - Pojechali 2 učebnice - skladba cvičení v %

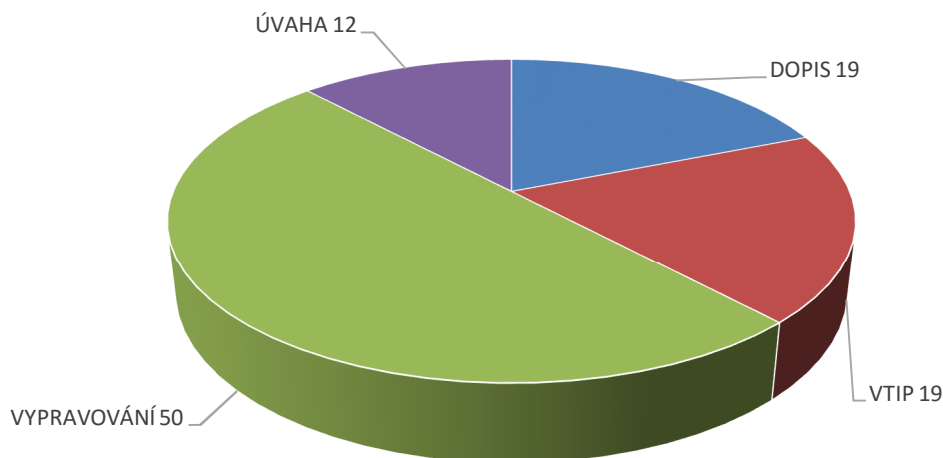
Graf č.52 - Pojehali 3 učebnice - skladba cvičení v %

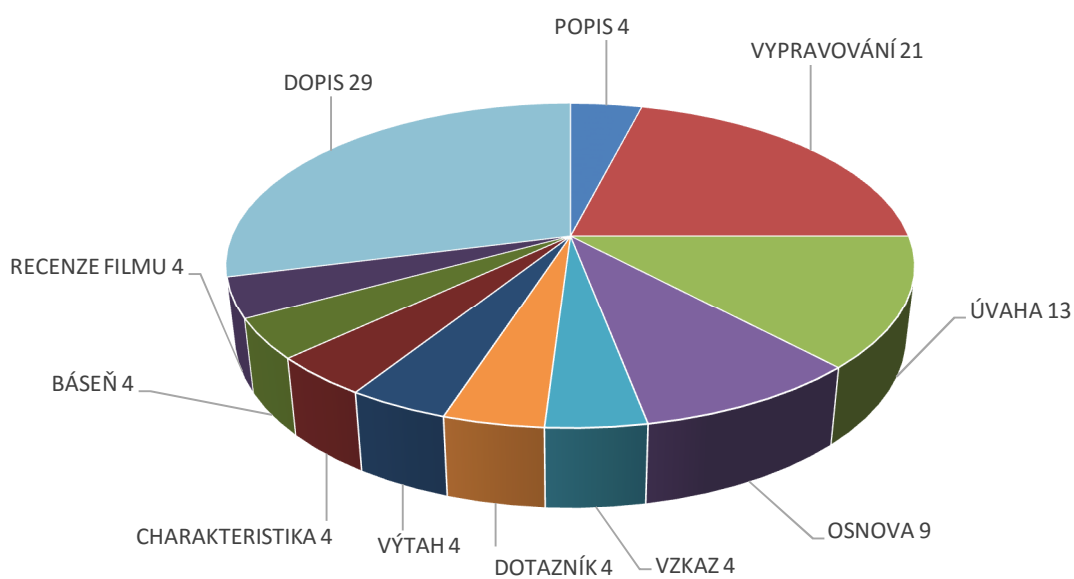
Graf č.53 - Pojehali 4 učebnice - skladba cvičení v %

Graf č.54 - Pojehali 5 učebnice - skladba cvičení v %

Graf č.55 - Pojehali 6 učebnice - skladba cvičení v %

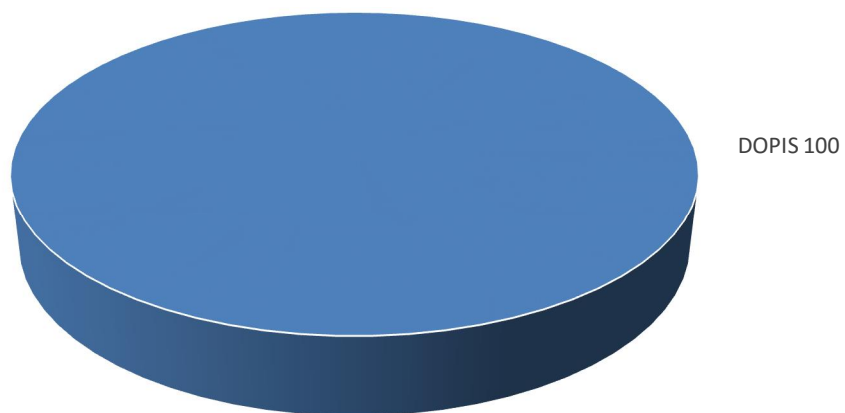

Pojehali - pracovní sešit (graf . 56, . 57, . 58, . 59, . 60 a . 61)

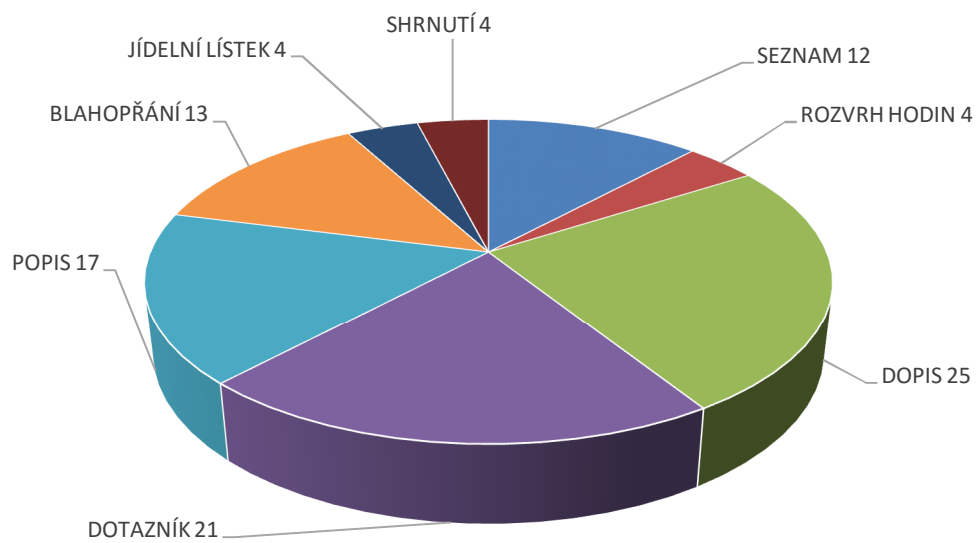
Pro pracovní sešit platí stejné závěry jako pro učebnice. První dva díly obsahují malý počet typů cvičení, zvláště první díl, který je monotematický (pouze dopis). Druhý díl má jifiště typ cvičení psaní pí zachování píevahy cvičení na psaní dopisu (24 %). Třetí díl klade nejvíce důraz na dopis (23 %) a popis (29 %) a dále je doplněn o útvary z lidové tvorby: pohádka a astuška. Ve čtvrtém dílu převládá popis (37 %), zatímco v pátém dílu je nejvíce cvičení na vypravování a dopis (po 27 %). V posledním šestém dílu převládají cvičení na psaní dopisu (41 %).

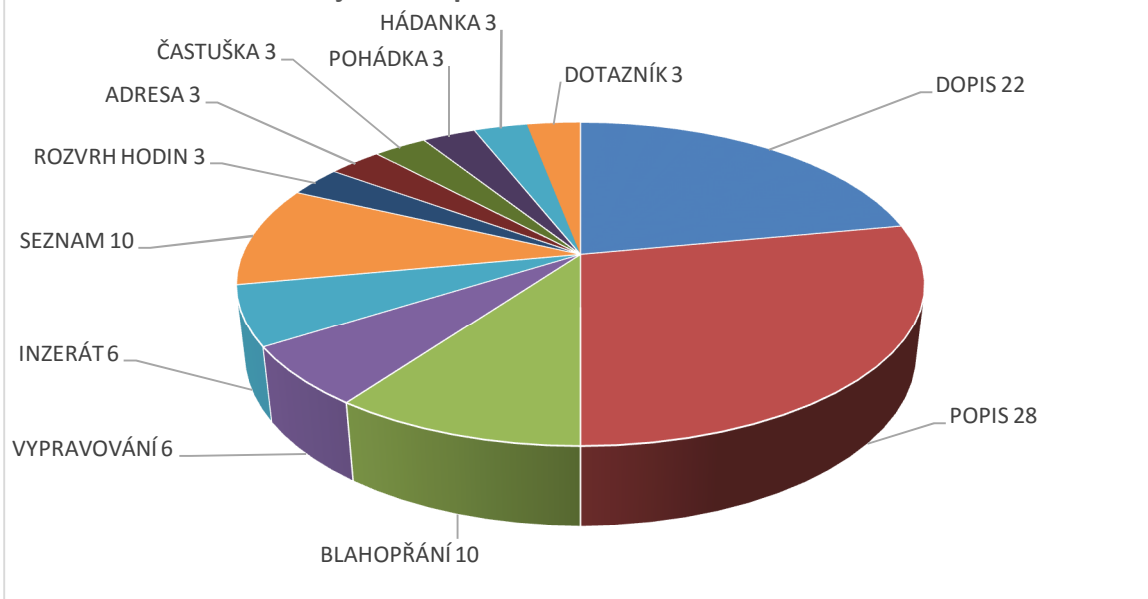
Graf č.56 - Pojechali 1 pracovní sešit - skladba cvičení v %

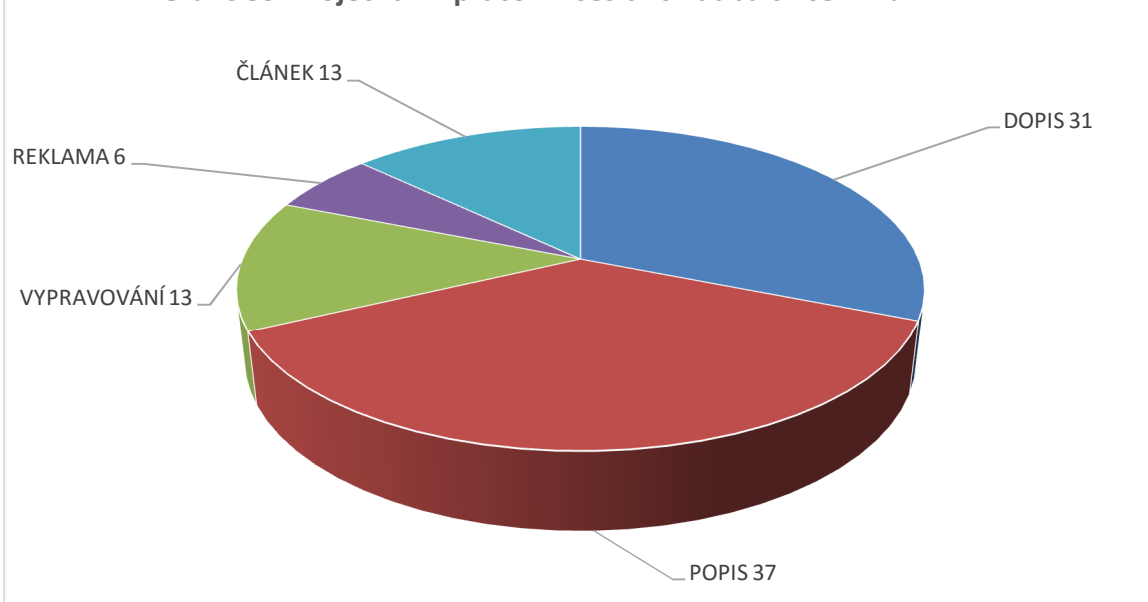
Graf č.57 - Pojechali 2 pracovní sešit - skladba cvičení v %

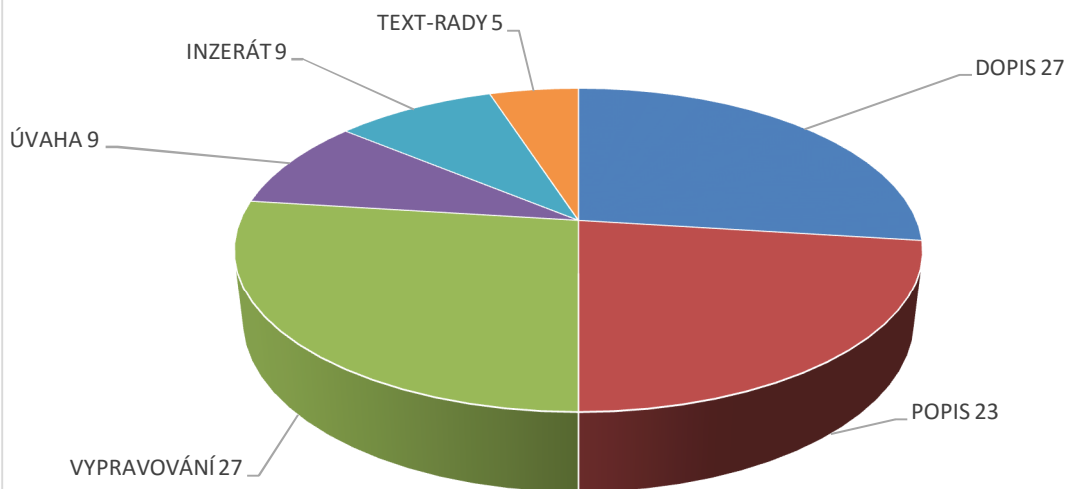
Graf č.58 - Pojehali 3 pracovní sešit - skladba cvičení v %

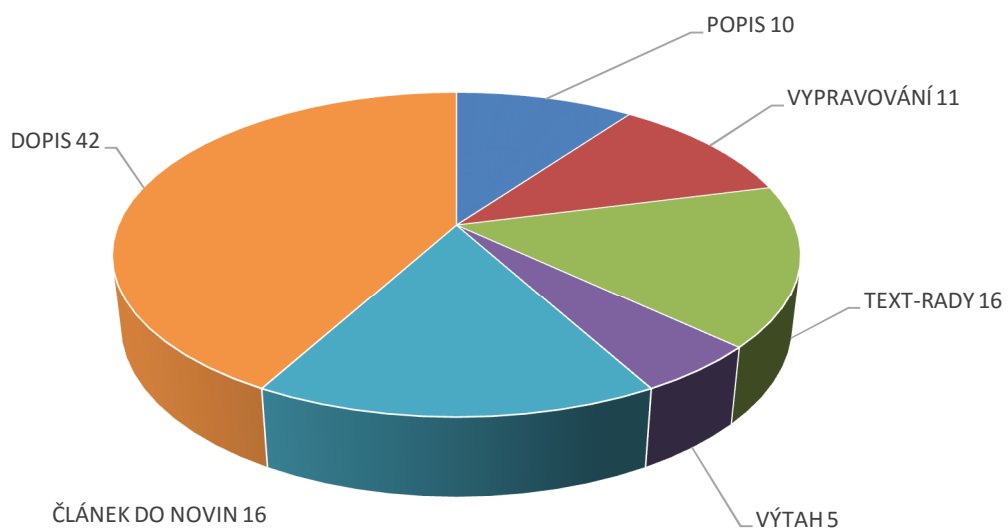
Graf č.59 - Pojehali 4 pracovní sešit - skladba cvičení v %

Graf č.60 - Pojehali 5 pracovní sešit - skladba cvičení v %

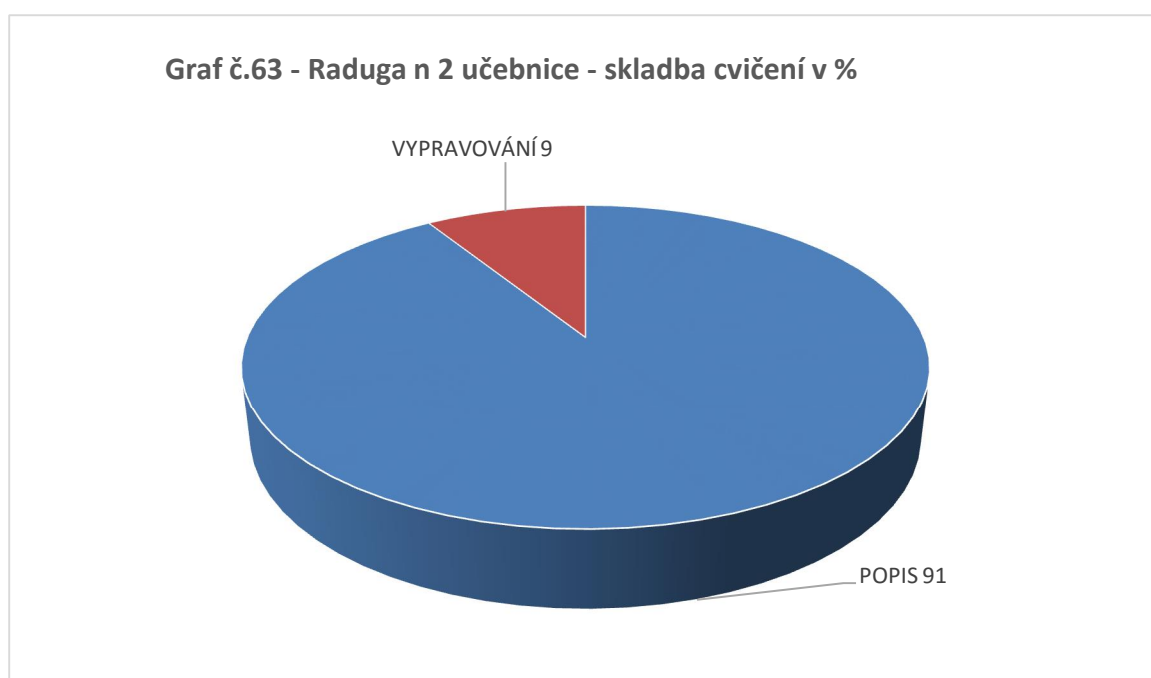
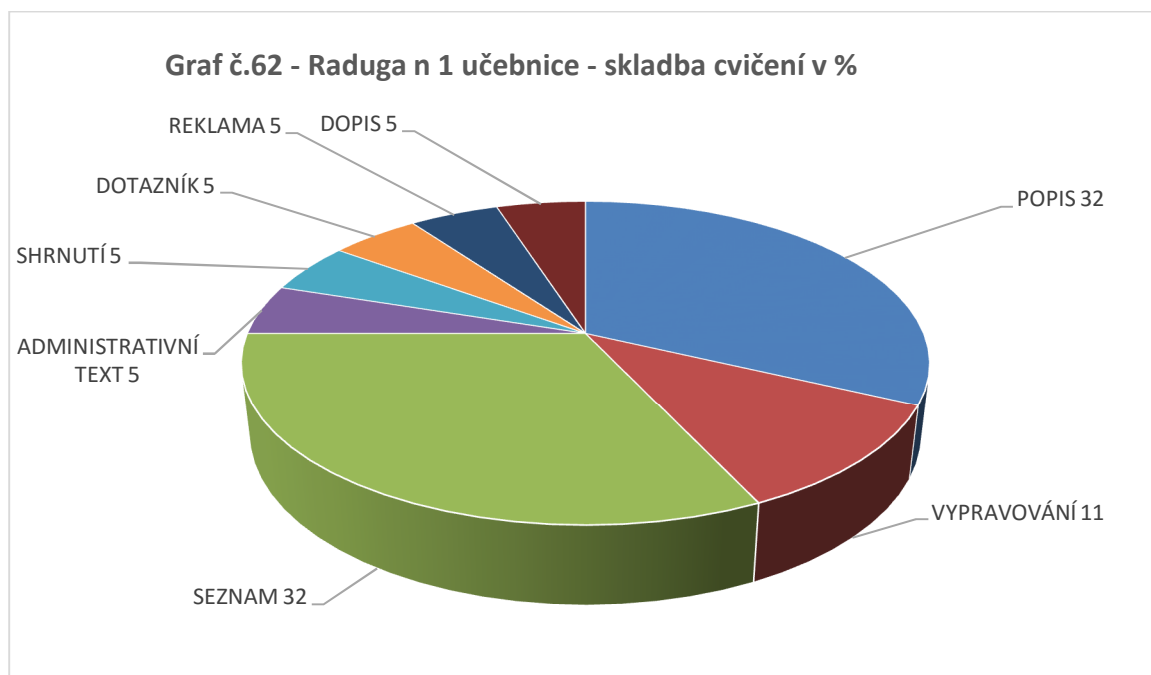

Graf č.61 - Pojehali 6 pracovní sešit - skladba cvičení v %

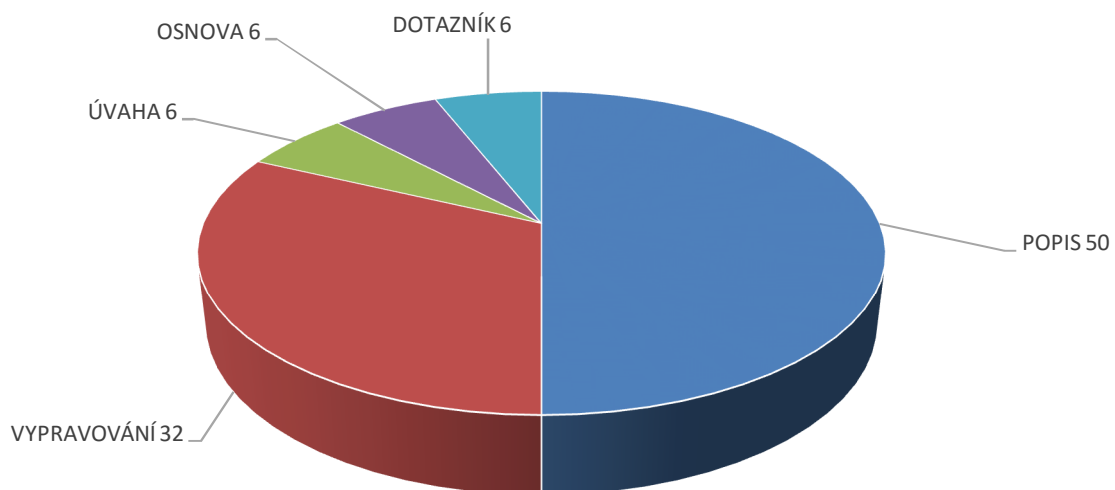

Raduga po novomu ó u ebnice (graf . 62, . 63, . 64, . 65 a . 66)

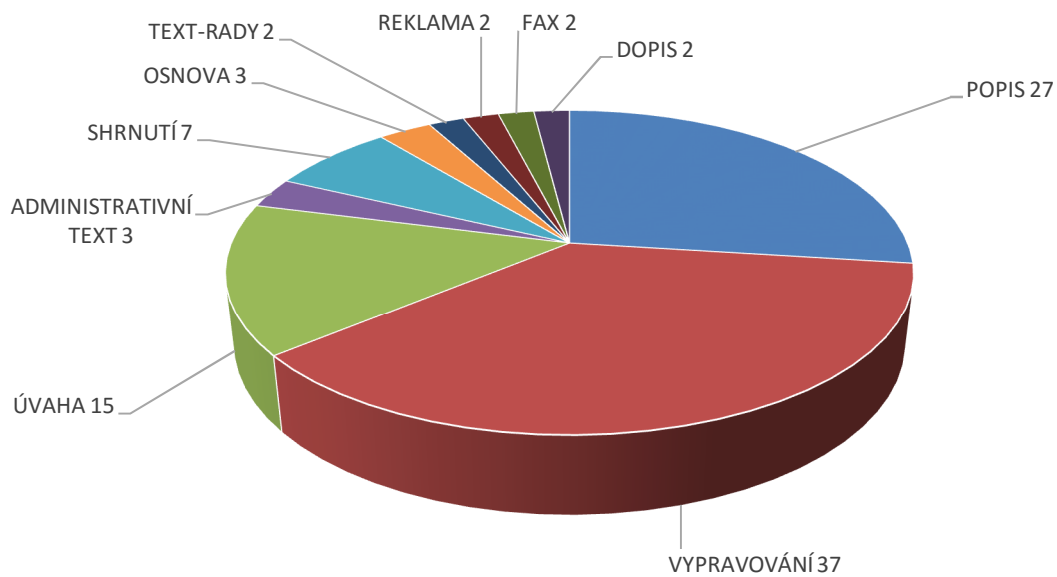
V u ebnicích se od prvního dílu vyvíjejí zejména popis (32 %), seznam (32 %) a vypravování (11 %). Ve druhém dílu zcela p evládá vypravování (91%) dopln ěné o popis (9 %). Od t etího dílu se krom p evaflujícího popisu (50 %) a vypravování (32 %) objevují i dal-í útvary ó dotazník (6 %), osnova (6 %) a úvaha (6 %). Tento trend pokračuje i ve t rtvém díle, kdy jsou nej ast ji zastoupené typy cvi ění na popis (27 %), vypravování (37 %) a úvahu (15 %) dopln ěny dal-ími typy cvi ění zastoupenými malým po tem. V patém díle jsou pouze ty i typy cvi ění: popis (33 %), vypravování (47 %), osnova (7 %) a úvaha (13 %). Ostatní útvary zpravidla krat-ího rozsahu se cvi í pouze okrajov , v t-inou jen jednou v celé u ebnici. V prvním dílu je v ětnosti na druhém míst ě za popisem psaní seznam .

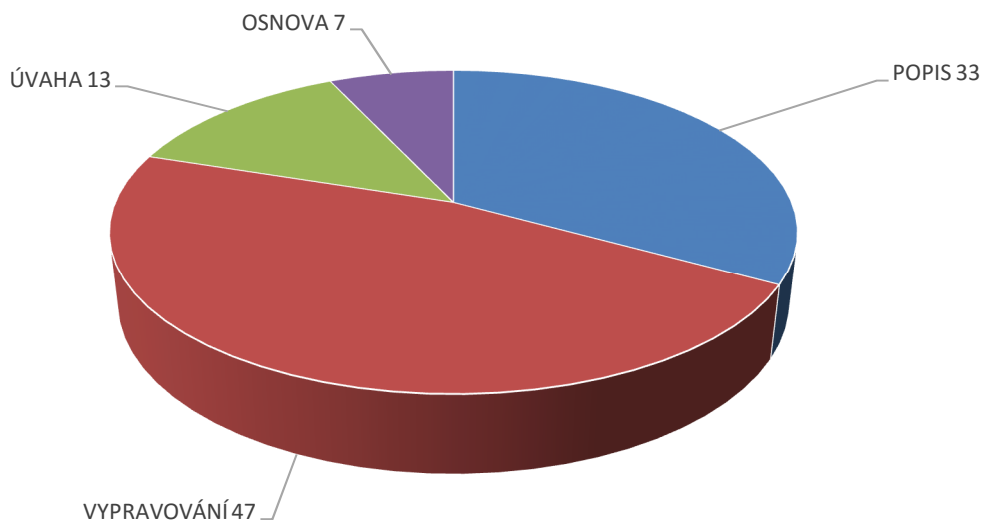
Graf č.64 - Raduga n 3 učebnice - skladba cvičení v %

Graf č.65 - Raduga n 4 učebnice - skladba cvičení v %

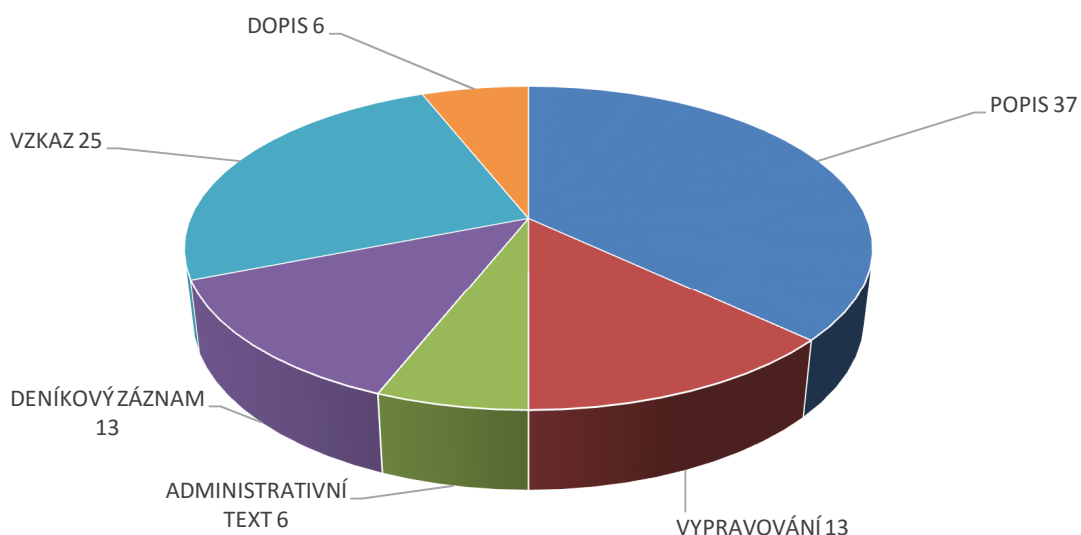
Graf č.66 - Raduga n 5 učebnice - skladba cvičení v %

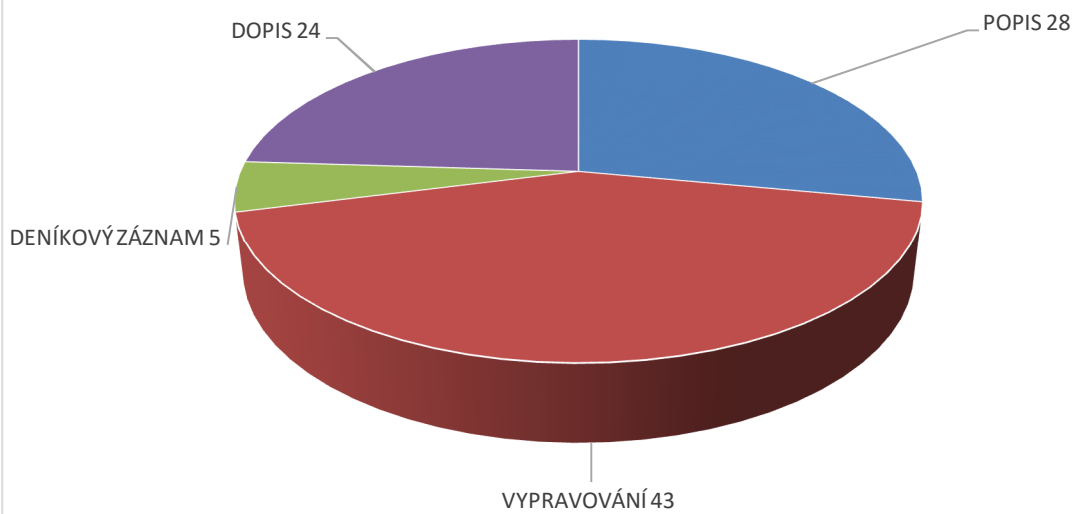
Raduga po novomu o pracovní sešit (graf . 67, . 68, . 69, . 70 a . 71)

V pracovních sešitech je rozložení psaní různých útvarů rovnoměrně. V prvním dílu převládají popis se vzkazem, ve druhém dílu je nejvíce vypravování (42 %), pak popis a dopis. Třetí díl obsahuje nejvíce cvičení na popis (48 %). Na rozdíl od třetího dílu má čtvrtý díl pouze 3 % cvičení na popis a převládají cvičení na psaní vzkazů (58 %). V pátém dílu tvoří více než polovinu cvičení na vypravování a psaní úvahy (56 %).

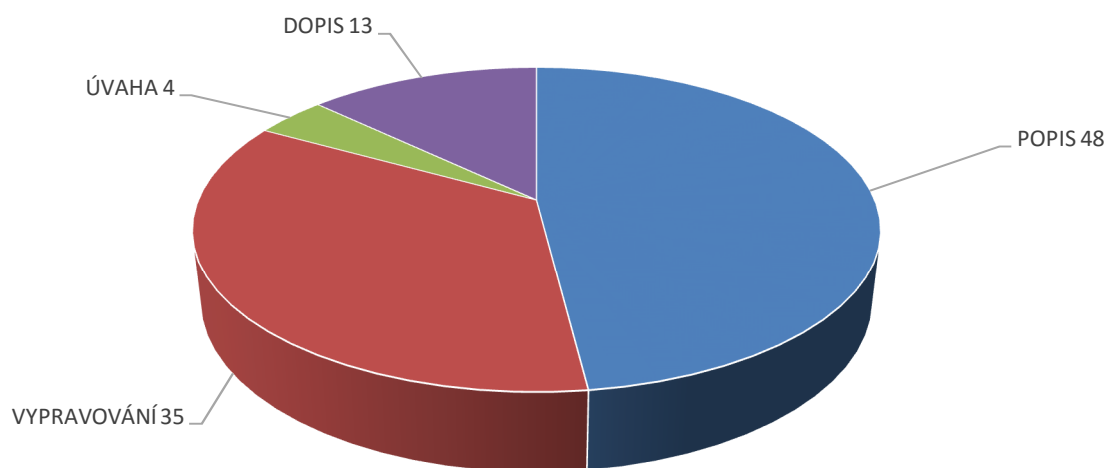
Graf č.67 - Raduga n 1 pracovní sešit - skladba cvičení v %

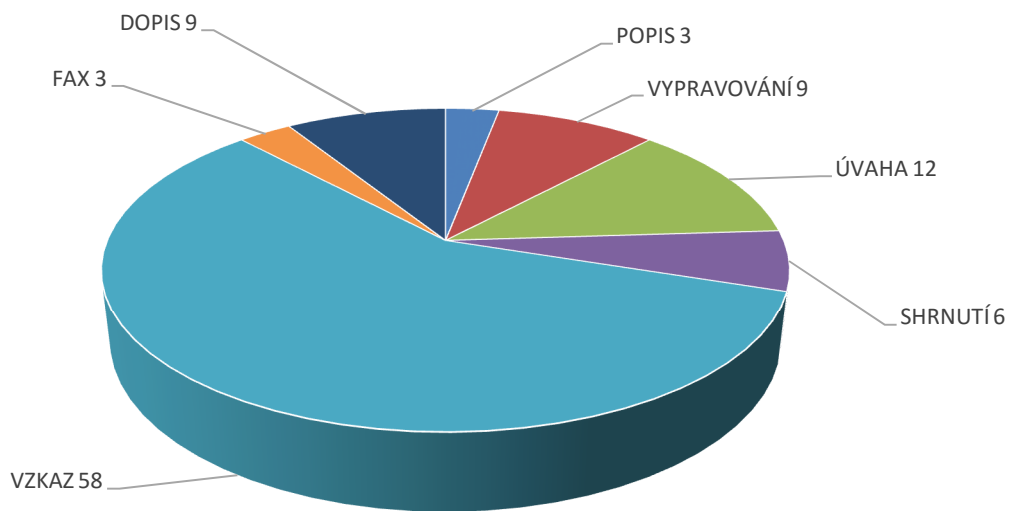
Graf č.68 - Raduga n 2 pracovní sešit - skladba cvičení v %

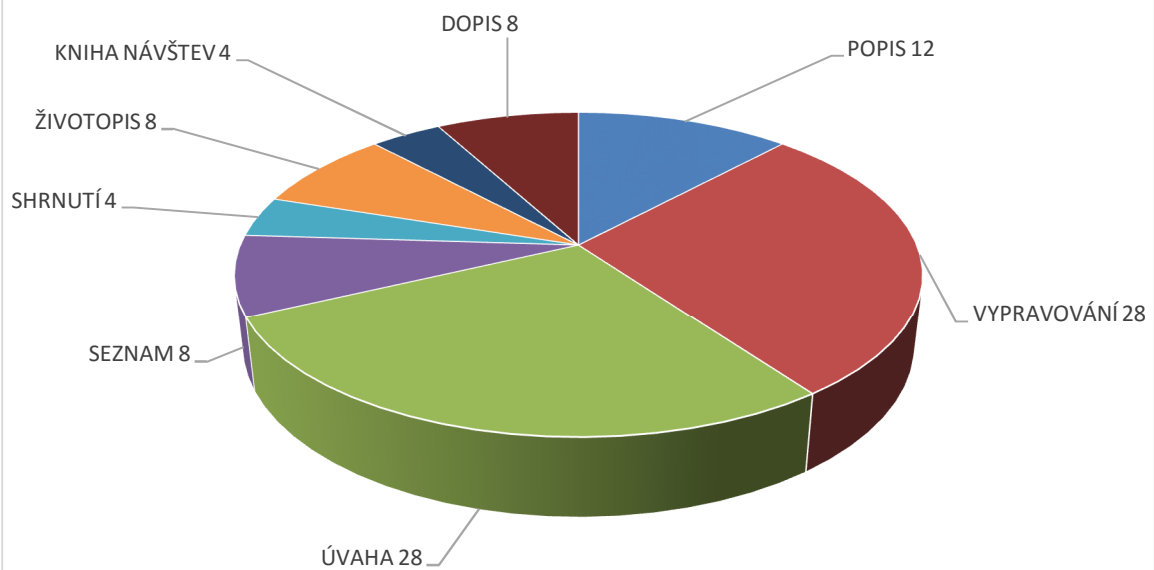
Graf č.69 - Raduga n 3 pracovní sešit - skladba cvičení v %

Graf č.70 - Raduga n 4 pracovní sešit - skladba cvičení v %

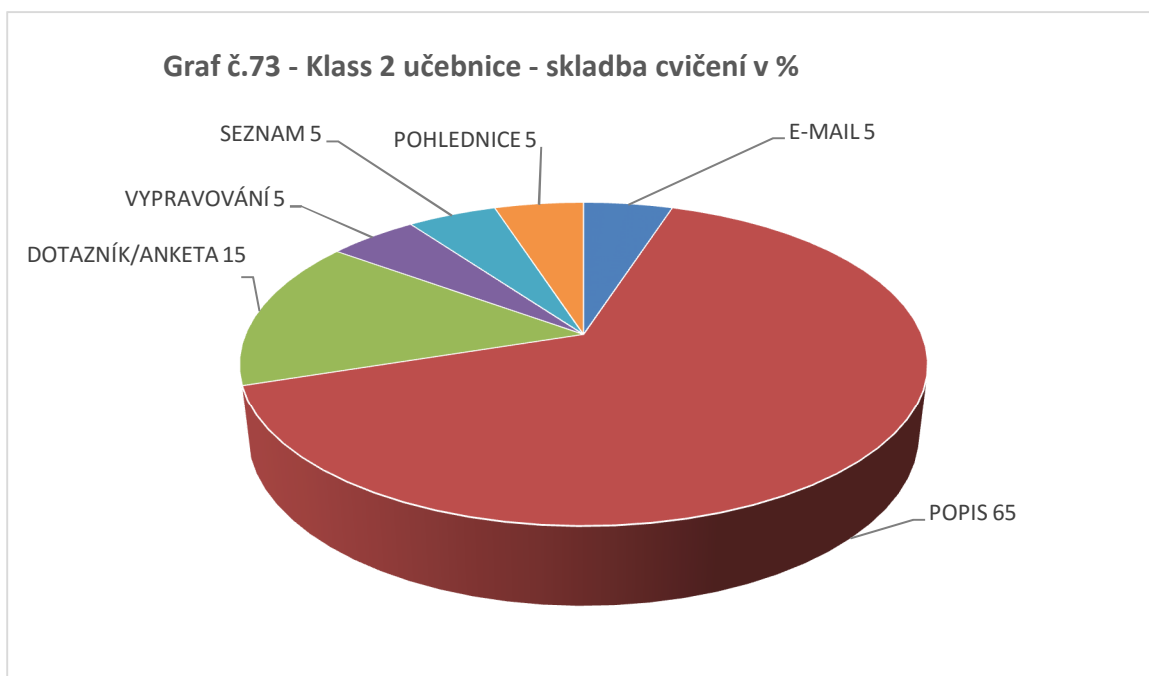
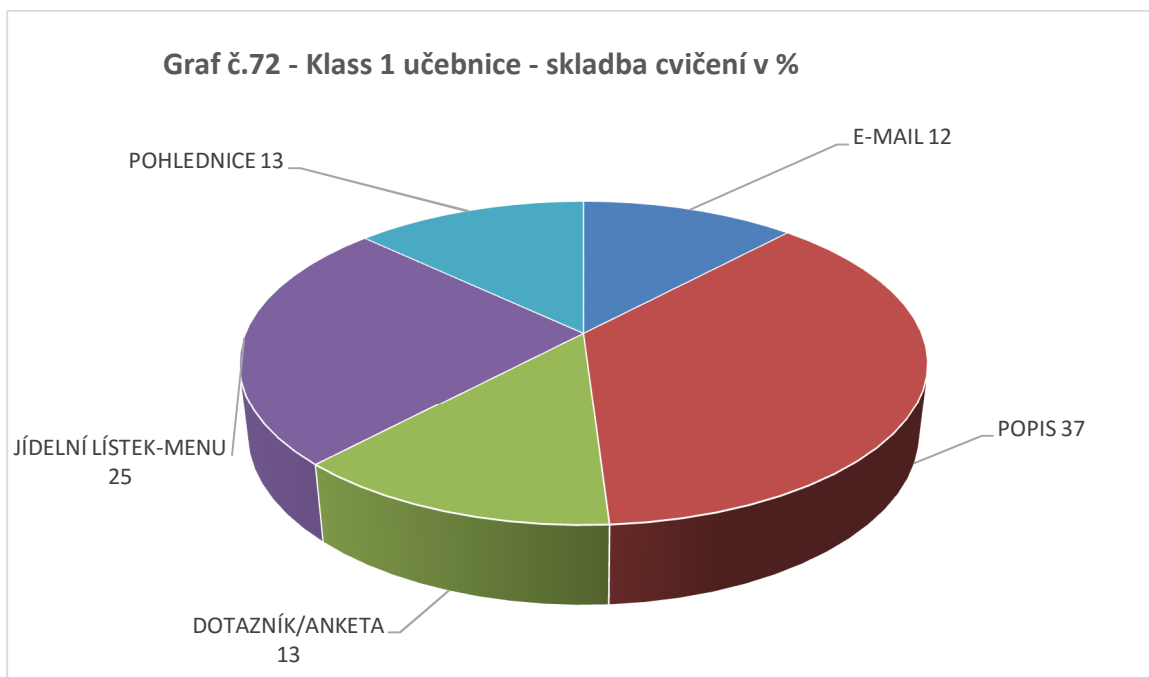
Graf č.71 - Raduga n 5 pracovní sešit - skladba cvičení v %

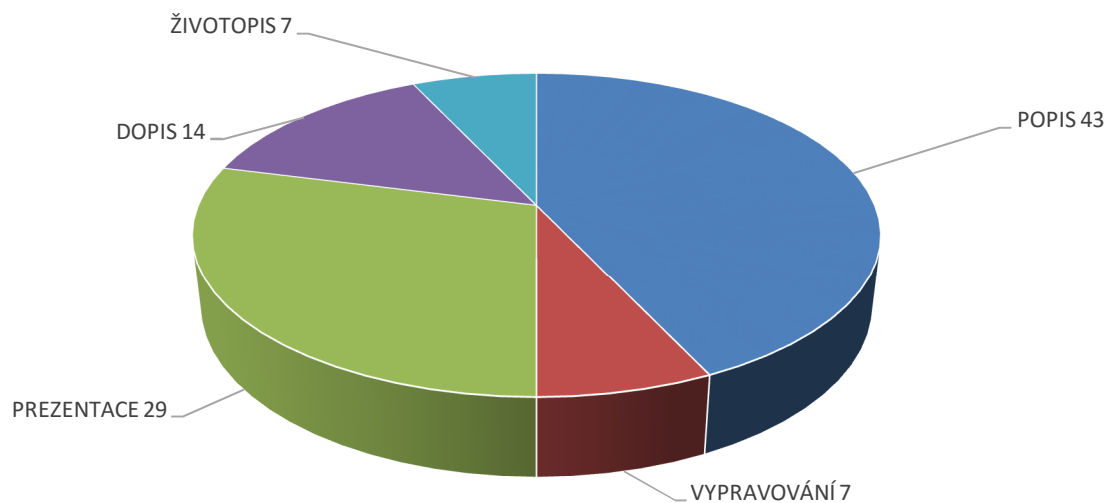

Klass u ebnice (graf .72, .73 a .74)

U ebnice Klass vyuffívá celkov malé mnofství typ cvení na psaní, pouze p t v prvním a t tím dílu a -est ve druhém dílu, kde p evládá popis a ostatní typy jsou zastoupeny jen jedním cvením. Popis je jediný útvar, který se nachází ve v-ech dílech a v závislosti na úrovni se tak ast ji procvi uje a jeho text se roz-i uje. Dá se tak íci, že u ebnice studenta rovnom rn zdokonaluje pouze v popisu. Ostatní útvary se neopakují, nebo se objevují pouze ve dvou dílech a jejich procvi ení je minimální.

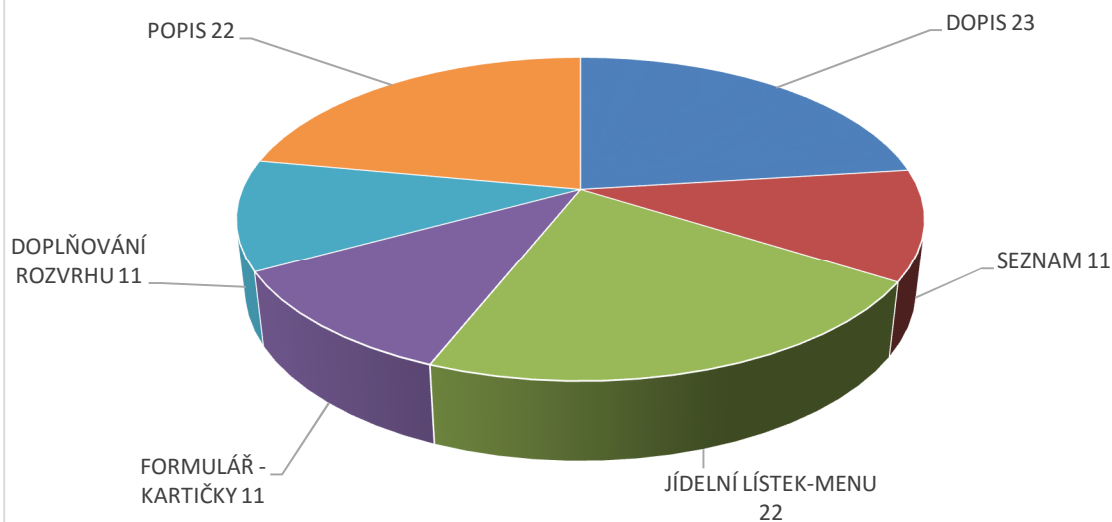
Graf č.74 - Klass 3 učebnice - skladba cvičení v %

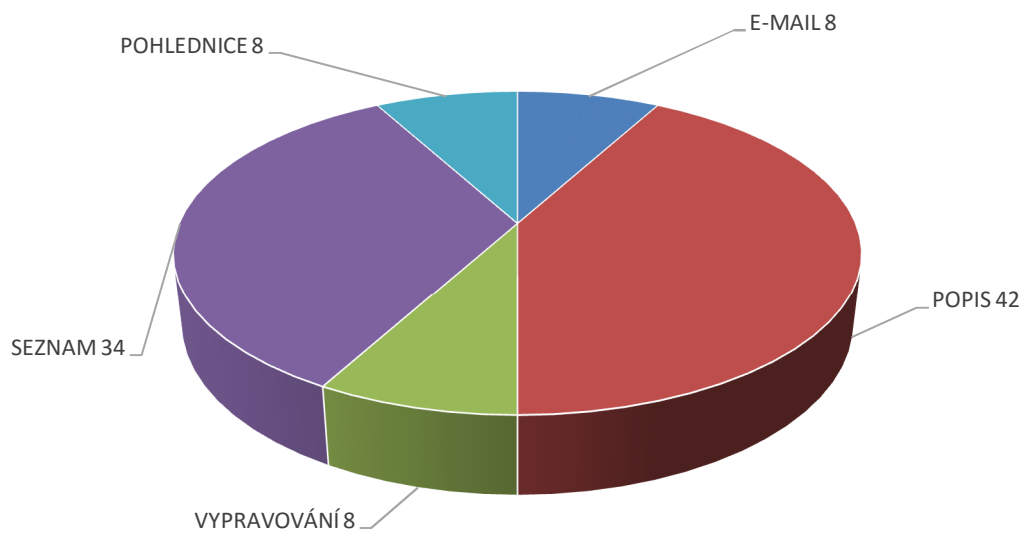
Klass o pracovní sešit (graf . 75, . 76 a . 77)

V pracovních sešitech se nachází více cvičení na PP než v učebnicích. Zejména ve větším dílu se vyskytuje mnoho typů celkem 14. Opět se ale řadí cvičení jen popis, protože ostatní útvary se v téžině píše v celé učebnici jen jednou.

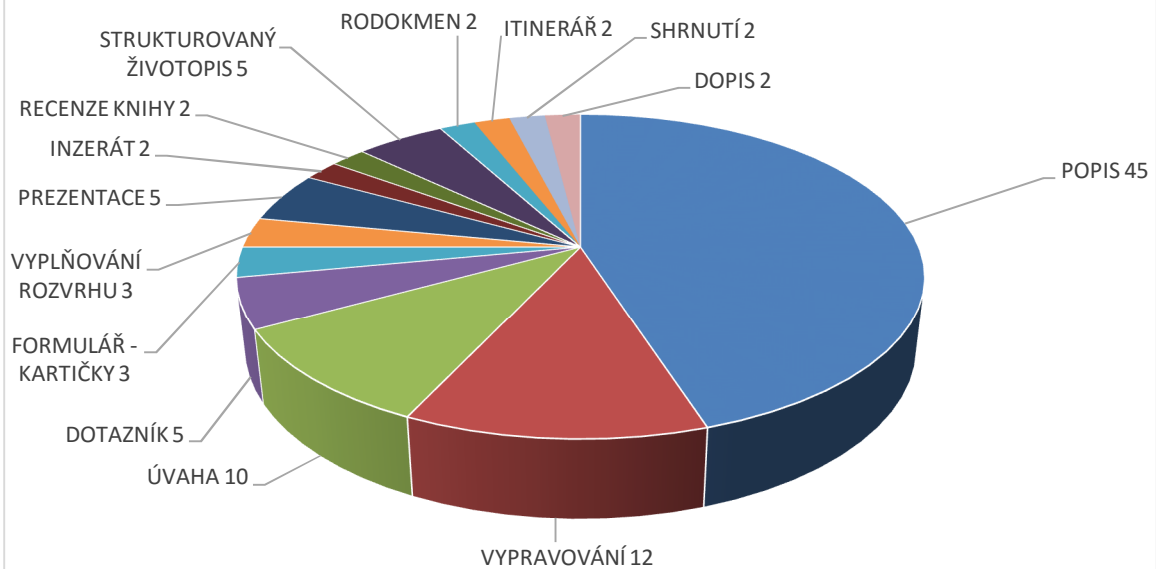
Graf č.75 - Klass 1 pracovní sešit - skladba cvičení v %

Graf č.76 - Klass 2 pracovní sešit - skladba cvičení v %

Graf č.77 - Klass 3 pracovní sešit - skladba cvičení v %

7.2 Příloha 2.2 Dotazník pro studenty

7.2.1 Dotazník k výuce RJ na SŠ a ke vztahu studentů k PP v RJ

Obecné otázky týkající se respondenta

Jsem	muž/žena		
Studuji na ZU:	v 1.ročníku	ve 2.ročníku	ve 3.ročníku
Věk:	18-20	21-23	24-26

Otázky týkající se studia ruského jazyka na střední škole

- 1) Ruský jazyk jsem studoval/a na střední škole:
  - a) gymnázium
  - b) střední ekonomická škola
  - c) SO^{TM}
  - d) u jiných
- 2) Ruský jazyk jsem studoval/a: 1 rok   2 roky   3 roky   4 roky   5 let
- 3) Ke studiu ruského jazyka jsem používal/a učebnici:
  - a) Pojehali
  - b) Raduga
  - c) Raduga po novomu
  - d) Klass
  - e) jinou, napište jakou
- 4) Vyvíjeli jste při výuce/ při domácí přípravě pracovní sešit daného souboru? Ano/ Ne
- 5) Maturoval/a jsem z ruského jazyka   Ano/ Ne
- 6) Na hodinách ruského jazyka jste se vnovali písemnému projevu (psaní souvislých textů / slohových útvarů)
  - a) jednou týdně
  - b) jednou měsíčně
  - c) jednou za půl roku
  - d) vůbec
- 7) Při psaní textů na hodině jste se spolužáky spolupracovali při:
  - a) úvodní diskusi k tématu slohové práce
  - b) při samotném psaní ve dvojici nebo dvojice tvořila jeden text
  - c) při psaní ve skupince - skupinka tvořila jeden text
  - d) všechny práce jsme vždy psali samostatně, při psaní textu jsme nespolupracovali
- 8) Písemnému projevu jsme se vnovali za domácí úkol:
  - a) jednou týdně
  - b) jednou měsíčně
  - c) jednou za půl roku
  - d) vůbec
- 9) Na hodinách ruského jazyka jsme pracovali s Evropským jazykovým portfoliem pro studenty ve věku 15-19 let: Ano/ Ne
- 10) V odevzdané slohové práci/ souvislém textu nám vyukující opravoval:
  - a) gramatické chyby
  - b) nesprávnou/ nevhodnou slovní zásobu
  - c) chybné spojky
  - d) interpunkci
  - e) slovosled
  - f) pravopisné chyby

Otázky týkající se vztahu studenta k písemnému projevu v ruském jazyce

- 1) Která slohová práce je pro Vás v ruském jazyce nejjednodušší (1) a která nejtěžší (5)? Označte věk škálou 1-5.
1 - nejjednodušší, 2 - jednoduché, 3 - ani jednoduché, ani těžké, 4 - těžké, 5 - nejtěžší
  - a) psaní na obecně dané téma (například šel jsem na výlet)
  - b) psaní dopisu jako odpověď na dopis obdrželý od kamaráda
  - c) psaní dopisu kamarádovi (jako reálná situace, když se sami rozhodnete napsat)
  - d) psaní dopisu jako někdo jiný (v nějaké dané roli, situaci, místo někoho)
  - e) psaní formou eseje/úvahy
  - f) psaní oficiálního dopisu/ textu (do rádia, do časopisu, stížnost adresovaná letecké společnosti, dotaz na informace)

- 2) Od vodn te sv j výb r z otázky .1 ó pro Vám n co vyhovuje (je pro Vás jednodu—í), pro Vám n co nevyhovuje (je pro Vás složit j—í)?
- 3) Jak p i práci obecn postupujete? Vyberte a se a te z daných možností. Vybírejte pouze ty možnosti, které pro Vás platí. Po et není omezen.
- psaní bez rozmý—lení
  - promý—lení zadaného tématu
  - napsání osnovy
  - vyhledávání slovní zásoby
  - vyhledání modelového textu
  - jiná možnost v postupu psaní ó popi—te a za a te
- 4) Kolikrát sv j napsaný text v t—inou opravujete? Za—krtn te variantu, která pro Vás platí.
- v bec sv j text neopravuji
  - jen jednou bezprost edn po napsání
  - dvakrát ó jednou bezprost edn po napsání a podruhé za n kolik dn p ed odevzdáním textu u iteli
  - pr b fín vícekrát
  - text mi opravuje kamarád nebo len rodiny
  - jiná možnost ó popi—te
- 5) Jaké pom cky p i psaní využíváte?
- slovník v ti—t né verzi
  - slovník v elektronické verzi
  - p ehledy mluvnické, gramatické tabulky
  - texty z internetu ó poufívám jako vzor
  - texty z internetu ó ásti kopíruji
  - pomáhá mi kamarád, len rodiny
  - pomáhá mi rodilý mluv í
  - pí—í podle vzorového textu z u ebnice/ pracovního se—itu
- 6) Co by podle Vás m lo zadání k úloze psaní obsahovat? Za—krtn te v—e, co byste si v zadání p áli mít. Pokud máte dal—í nápad, prosím dopi—te jako dal—í možnost/možnosti. Vybrané body se a te od nejd lefít j—ího k nejmén d lefítému. Pokud s n jakým bodem nesouhlasíte, vynechejte ho.
- druh výsledného slohového útvaru (nap íklad popis, vypravování, úvaha)
  - rozsah práce (po et stran, slov)
  - kdo pí—e (kdo je pisatel)
  - komu pí—e (kdo je adresát)
  - pro pí—e (d vod psaní)
  - situace (v jaké situaci pí—e, jaký je kontext)
  - jiná možnost ó dopi—te
- 7) Co vám p i psaní v cizím jazyce d lá nejv t—í potífle? Za—krtn te, co pro Vás platí.
- nemám dostate nou slovní zásobu
  - neumím v ty vhodn spojovat (neznám spojky a vhodné spojovací výrazy)
  - mám problémy s gramatikou
  - mám problémy s pravopisem
  - neznám pravidla interpunkce
  - nevím, jak má vypadat výsledný text (forma)
  - nemám na psaní dostatek ásu (mám jiné povinnosti)
  - je pro mne t ílké n co vymý—let
  - nemám fantazii
  - nemám na psaní talent

- j) jiný problém o napi-te jaký
- 8) Kdy Vás psaní baví? Doplněte v tu: *Psaní mne baví, když* .
Můžete vybrat několik možností.
- znám slovní zásobu, která se mi hodí
  - napiš text, se kterým jsem spokojen
  - mne napadne něco zajímavého, o čem mohu psát
  - je to pro mne jednoduché
  - mi výsledný text ukáže, co v něm je i v cizím jazyce dovedu
  - má smysl
  - jiný důvod/vody o napi-te
- 9) Od začátku zápisu jsem v ruském jazyce napsal (zaškrtněte a do závorky uveďte kolikrát asi):
- neformální email/ dopis
  - vzkaz
  - popis
  - vypravování
  - úvaha
  - formální email/ dopis
  - chat
  - sms
  - pozdrav na pohlednici (i elektronickou)
  - referát
  - jiné o napi-te, co
- 10) Co byste se v budoucnu chtěli naučit psát v ruském jazyce?

7.2.2 Výsledky dotazníkového šetření mezi studenty

První část dotazníku - základní obecné informace o respondentech

Tabulka 57a - Pohlaví účastníků dotazníkového šetření mezi studenty

pohlaví	počet
chlapci	25 (40 %)
dívky	37 (60 %)

Tabulka 57b - Pohlaví účastníků dotazníkového šetření mezi studenty

pohlaví	počet
chlapci	13 (25 %)
dívky	38 (75 %)

Z 62 studentů první skupiny, kteří na dotazník odpovídali, bylo 25 chlapců (40 %) a 37 dívek (60 %). Vzorek byl tak dostatečný k tomu, abychom mohli porovnávat odpovědi mužů a žen a zaměřit se na rozdíly, které mohou být pohlavím podmíněny. Ukázalo se, že 4 chlapci a 5 dívek ruský jazyk na střední škole nestudovali. Jejich odpovědi jsme proto zařadili do této části dotazníku, která se týkala osobního vztahu studenta k psaní. Druhou část dotazníku ohledně výuky písemného projevu v rámci ruského jazyka na střední škole tak zodpovědlo pouze 21 chlapců a 32 dívek.

Dotazníkového šetření druhé skupiny se zúčastnilo 13 chlapců (25 %) a 38 dívek (75 %), celkem 51 studentů. Dívek bylo téměř dvakrát více, což by mohlo znamenat, že chlapci je ve vyšších úrovních jako je A2 a B1 méně a rádi ji se zapisují do nižší úrovně A1.

Tabulka . 58a ó Aktuální ro ník studia ú astník dotazníkového –et ení

Ro ník studia na V ^{TM}	chlapci	dívky
1. ro ník	18 %	25 %
2. ro ník	78 %	67 %
3. ro ník	4 %	8 %

Tabulka . 58b ó Aktuální ro ník studia ú astník dotazníkového –et ení

Ro ník studia na V ^{TM}	chlapci	dívky
1. ro ník	23 %	50 %
2. ro ník	77 %	47 %
3. ro ník	0 %	3 %

Studenti povinn studují cizí jazyk na ZU v prvním a ve druhém ro níku. Výjime n si neúsp –ný student šp etahujeō jazyk do ro níku t etího. Tabulka . 58 názorn ukázala, že v na-em p ípad p evládali studenti druhého ro níku (78 % resp. 77 % chlapc a 67 % resp. 47 % dívek). To je zp sobeno tím, že p eváfná v t–ina student volí v prvním ro níku jazyk anglický, jehoí absolvování je na n kterých fakultách ZU povinné. Dále je vid t, že v prvním ro níku si zapsalo ru–tinu více dívek (25 % resp. 50 %) neí chlapc (18 % resp. 23 %).

Tabulka . 59a ó V kové slofení respondent

v k	chlapci	dívky
18-20	24 %	35 %
21-23	76 %	62 %
24-26	0 %	3 %

Tabulka . 59b ó V kové slofení respondent

v k	chlapci	dívky
18-20	31 %	55 %
21-23	69 %	45 %
24-26	0 %	0 %

Podle v ku jsme v–echny studenty mohli rozd lit do t í skupin: do 20 let, 21-23 let a 24-26 let. Star–í 23 let byla jen jedna studentka první skupiny (3 %). Získaná informace je v souladu s p edchozím údajem ohledn ro níku studia.

Druhá ást dotazníku - otázky týkající se výuky PP v RJ na S^{TM}

Na úvod druhé ásti dotazníku znovu opakujeme, že zde jsou zahrnuty odpov di pouze t ch student , kte í studovali ruský jazyk na st ední –kole, tudíí 21 chlapc a 32 dívek (skupina A) a 13 chlapc a 38 dívek (skupina B).

Otázka . 1 ó Na jaké st ední –kole jste studovali ruský jazyk?

Tabulka . 60a ó Studovaná st ední –kola

st ední –kola	gymnázium	st ední ekonomická –kola	SO ^{TM}	u ili–t s maturitou
chlapci	72 %	14 %	14 %	0 %
dívky	42 %	55 %	3 %	0 %

Tabulka . 60b ó Studovaná st ední –kola

St ední –kola	gymnázium	st ední ekonomická –kola	SO ^{TM}	u ili-t s maturitou
chlapci	62 %	31 %	7%	0 %
dívky	50 %	42 %	8%	0 %

V obou dotazovaných skupinách p evafovali mezi muži absolventi gymnázií 72 % resp. 62 %. Ve skupin dívek byly zastoupeny p iblífn stejnou m rou absolventky gymnázií (42 % resp. 50 %) a st ední ekonomické –koly (55 % resp. 42 %).

Otázka . 2 ó Kolik let jste studovali ruský jazyk?

Tabulka . 61a ó Po et let studia ruského jazyka

po et let studia ru-tiny	1 rok	2 roky	3 roky	4 roky	5 let a více
chlapci	4 %	14 %	23 %	50 %	9 %
dívky	3 %	12 %	24 %	58 %	3 %

Tabulka . 61b ó Po et let studia ruského jazyka

po et let studia ru-tiny	1 rok	2 roky	3 roky	4 roky	5 let a více
chlapci	8 %	0 %	23 %	61 %	8 %
dívky	0 %	8 %	3 %	81 %	8 %

Studenti studovali ruský jazyk v t-inou 3-4 roky (73 % resp. 83 % chlapc a 82 % resp. 84 % dívek). Ojedin le se ve skupinách vyskytovali studenti, kte í ru-tinu studovali pouze 1 rok, 2 roky i více jak 5 let.

Otázka . 3 ó Jaký u ební soubor jste ke studiu RJ na S^{TM} poufívali?

Tabulka . 62a ó Poufívaný u ební soubor pro výuku RJ na S^{TM}

název u ebnice využívané v p ede-lém studiu na S ^{TM}	Pojechali	Raduga	Raduga po novomu	Klass	neví
chlapci	0 %	52 %	44 %	0 %	4 %
dívky	0 %	26 %	71 %	0 %	3 %

Tabulka . 62b ó Poufívaný u ební soubor pro výuku RJ na S^{TM}

název u ebnice využívané v p ede-lém studiu na S ^{TM}	Pojechali	Raduga	Raduga po novomu	Klass	neví
chlapci	0 %	15 %	92 %	0 %	0 %
dívky	5 %	13 %	92 %	5 %	3 %

Chlapci z první skupiny na st ední –kole využívali hlavní m rou u ební soubor Raduga 52 % a také nové vydání Raduga po novomu 44 %. Ve druhé skupin byla Raduga po novomu poufívána dokonce 92 %, zatímco u ební soubor Raduga pouze 15 %.

Dívky obou skupin p eváfn pracovaly s u ebním souborem Raduga po novomu 71 % resp. 92 % a mén také se starou verzí Raduga 26 % resp. 13 %.

Nový učební soubor Klass pro S^{TM} byl používán minimálně, pouze 5 % dívek ze druhé skupiny, chlapci ho nepoužívali vůbec. Soubor Pojechali, který je určen spíše pro základní školy, byl používán pouze 3 % resp. 5 % dívek z druhé skupiny.

Otázka . 4 o Využívali jste pracovní sešit daného učebního souboru?

Tabulka . 63a o Využívání pracovního sešitu daného učebního souboru při výuce RJ na S^{TM}

využití pracovního sešitu	ano	ne	pouze dobrovolné
chlapci	82 %	18 %	0 %
dívky	81 %	16 %	3 %

Tabulka . 63b o Využívání pracovního sešitu daného učebního souboru při výuce RJ na S^{TM}

využití pracovního sešitu	ano	ne	pouze dobrovolné
chlapci	92 %	8 %	0 %
dívky	74 %	26 %	0 %

Z odpovědí všech studentů vyplývá, že s pracovními sešity se obecně pracuje ve školách povinně, jsou nedílnou součástí učebních souborů. Potvrdilo to 82 % resp. 92% chlapců a 81 % resp. 74% dívek.

Otázka . 5 o Maturovali jste z ruského jazyka?

Tabulka . 64a o Počet maturantů z ruského jazyka mezi respondenty

maturita z ruského jazyka	ano	ne
chlapci	18 %	82 %
dívky	30 %	70 %

Tabulka . 64b o Počet maturantů z ruského jazyka mezi respondenty

maturita z ruského jazyka	ano	ne
chlapci	15 %	85 %
dívky	53 %	47 %

Z předchozí tabulky je patrný malý počet studentů s maturitou z RJ v první skupině. U dívek se jedná o 30 % a u chlapců dokonce pouze 18 %. U druhé skupiny je patrný nárůst počtu dívek s maturitou na 53 %, zatímco u chlapců zastoupení studentů s maturitou zůstalo téměř stejné jako u první skupiny (15 %).

Otázka . 6 o Jak často jste psali slohové práce na hodinách RJ na S^{TM}?

Tabulka . 65a o Frekvence psaní slohových prací na hodinách RJ na S^{TM}

frekvence psaní slohových prací na hodinách ruského jazyka	jednou týdně	jednou měsíčně	jednou za půl roku	nikdy
chlapci	27 %	55 %	13 %	5 %
dívky	31 %	54 %	9 %	6 %

Tabulka . 65b ó Frekvence psaní slohových prací na hodinách RJ na S^{TM}

frekvence psaní slohových prací na hodin ruského jazyka	jednou týdn	jednou m sí n	jednou za p l roku	nikdy
chlapci	23 %	31 %	15 %	31 %
dívky	39 %	42 %	13 %	6 %

V odpovídajících se frekvence psaní slohových prací na hodin ruského jazyka se chlapci i dívky shodli v tom, že nejast ji psali jednou m sí n 55 % resp. 31 % chlapc a 54 % resp. 42% dívek. Dále 27 % resp. 23 % chlapc a 31 % a resp. 39 % dívek uvedlo, že psali dokonce jednou týdn . To by znamenalo, že ve -kolách se pí-e asto. Objevily se ov-em i p ípady, kdy na -kolách psali slohovou práci z ruského jazyka jen jednou za p l roku 13 % resp. 15 % chlapc a 9 % resp. 13 % dívek.

Otázka . 7 ó Spolupracovali jste ve t íd p i psaní slohových prací z RJ?

Tabulka . 66a ó Spolupráce mezi studenty p i psaní slohových prací z RJ na hodin na S^{TM}

spolupráce se spolufláky p i psaní slohu ve -kole	spolupráce p i úvodní diskusi k tématu	dvojice tvo í jeden text dohromady	skupinka tvo í jeden text spole n	kafldý pracuje samostatn	nic nikdy nepsali
chlapci	14 %	14 %	4 %	64 %	4 %
dívky	9 %	26 %	9 %	53 %	3 %

Tabulka . 66b ó Spolupráce mezi studenty p i psaní slohových prací z RJ na hodin na S^{TM}

spolupráce se spolufláky p i psaní slohu ve -kole	spolupráce p i úvodní diskusi k tématu	dvojice tvo í jeden text dohromady	skupinka tvo í jeden text spole n	kafldý pracuje samostatn	nic nikdy nepsali
chlapci	15 %	23 %	8 %	39 %	15 %
dívky	11 %	8 %	8 %	69 %	11 %

Chlapci i dívky pracovali p i tvorb textu nejast ji samostatn , zejména chlapci z první skupiny 64 % a dívky z druhé skupiny 69 %. Studenti také psali ve dvojici, kdy dívky dohromady tvo íly jeden text (zejména v první skupin 26 %, ve druhé pouze 8 %), zatímco z chlapc takto pracovalo 14 % resp. 23 %. Pouze jednotlivci zmínili spolupráci na úvodní diskusi k tématu 14 % resp. 15 % chlapc a 9 % resp. 11 % dívek a tvorbu jednoho textu ve skupince 4 % resp. 8 % chlapc a 9 % resp. 8 % dívek. Je tak z ejmé, že psaní slohových prací je na st edních -kolách individuální inností.

Otázka . 8 ó Jak asto jste psali slohové práce z RJ za domácí úkol na S^{TM}?

Tabulka . 67a - Frekvence psaní slohových prací za domácí úkol z RJ na S^{TM}

frekvence psaní sloh za domácí úkol	jednou týdn	jednou m sí n	jednou za p l roku	v bec
chlapci	32 %	55 %	9 %	4 %
dívky	56 %	38 %	3 %	3 %

Tabulka . 67b - Frekvence psaní slohových prací za domácí úkol z RJ na S^{TM}

frekvence psaní sloh za domácí úkol	jednou týdn	jednou m sí n	jednou za p l roku	v bec
chlapci	46 %	23 %	8 %	23 %
dívky	61 %	18 %	5 %	16 %

V první skupin chlapci psali slohové práce za domácí úkol nej ast ji jednou m sí n 55 % na rozdíl od dívek, které psaly nejvíce jednou týdn 56 %. Ve druhé skupin psali slohové práce za domácí úkol nej ast ji jednou týdn jak chlapci 46 %, tak i dívky 61 %.

To znamená, že slohové práce za domácí úkol minimáln jednou m sí n psalo 87 % resp. 69 % chlapc a 94 % resp. 79 % dívek.

Významný je také nár st po tu student ve druhé skupin , kte í nikdy nepsali souvislé texty v RJ za domácí úkol. Zejména u chlapc se jedná tém o tvrtinu dotazovaných student (23 %) na rozdíl od 4 % v první skupin . U dívek se jednalo o 16 %, což je také zna né navý-ení oproti první skupin , kde jich bylo pouze 3 %.

Otázka . 9 ó Pracovali jste na S^{TM} Evropským jazykovým portfoliem?

Tabulka . 68a ó Práce s Evropským jazykovým portfoliem

práce s Evropským jazykovým portfoliem	ano	ne
chlapci	10 %	90 %
dívky	9 %	91 %

Tabulka . 68b ó Práce s Evropským jazykovým portfoliem

práce s Evropským jazykovým portfoliem	ano	ne
chlapci	8 %	92 %
dívky	11 %	89 %

Z odpov dí na dotaz týkající se Evropského jazykového portfolia vyplynulo, že s Portfoliem na st ení -kole pracovalo minimum student 10 % resp. 8 % chlapc a 9 % resp. 11 % dívek.

Otázka . 10 ó Co u itelé S^{TM} odevzdaných textech opravovali?

Tabulka . 69a ó Zam ení oprav slohových prací

zam ení p i oprav slohu:	gramatika	slovní zásoba	spojky a spojovací výrazy	interpunkce	slovosled	pravopis
chlapci	95 %	67 %	76 %	38 %	52 %	76 %
dívky	100 %	66 %	69 %	38 %	53 %	81 %

Tabulka . 69b ó Zam ení oprav slohových prací

zam ení p i oprav slohu:	gramatika	slovní zásoba	spojky a spojovací výrazy	interpunkce	slovosled	pravopis
chlapci	77 %	62 %	54 %	54 %	62 %	62 %
dívky	95 %	55 %	55 %	40 %	58 %	82 %

V odpovědích na otázku týkající se opravování mohli studenti volit v-e, co u itelů v jejich slohových pracích opravovali, jejich výběr nebyl omezen po tem. Je zajímavé, že chlapci i dívky zvolili stejné pořadí. Podle chlapců u itelů nejvíce opravují gramatiku 95 % resp. 77 %, spojky a spojovací výrazy 76 % resp. 54 % a pravopis 76 % resp. 62 % a pak ať slovní zásobu 67 % resp. 66 %, slovosled 52 % resp. 62 % a na posledním místě interpunkci 38 % resp. 54 %.

Podle dívek je také nejvíce opravována gramatika 100 % resp. 95 %, pravopis 81 % resp. 82 % a spojky a spojovací výrazy 69 % resp. 55 %, pak následuje slovní zásoba 66 % resp. 55 %, slovosled 53 % resp. 58 % a jako poslední opatření interpunkce 38 % resp. 40 %. Znamenalo by to, že se u itelů při opravě zaměřují hlavně především na gramatiku. Zajímavé ovšem bylo zjištění, že například výskyt chyby v interpunkci v ruském jazyce u itelů neopravují přesně, anebo studenti v této oblasti chybují minimálně. Pravděpodobně jí se zdá být první možností.

Těžiště dotazníku - otázky týkající se vztahu studentů k PP v RJ

Otázka . 1 Jednoduchost a složitost při psaní textu

Tabulka . 70a o Jednoduchost a složitost psaní různých textů v RJ o údaje v procentech

známka	1 nejlehčí		2		3		4		5 nejtěžší	
	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D
pohlaví: chlapci - CH/ dívky - D										
obecné téma	40	61	40	25	15	14	5	0	0	0
dopis kamarádovi jako odpověď na obdržení	10	11	30	53	50	33	10	3	0	0
dopis kamarádovi jako reálná situace	20	19	20	43	45	30	15	8	0	0
psaní dopisu v roli n. koho jiného	0	3	22	16	39	43	39	33	0	5
esej/úvaha	0	0	5	3	43	19	33	38	19	40
oficiální dopis/ text	0	0	4	3	17	13	57	38	22	46

Tabulka . 70b o Jednoduchost a složitost psaní různých textů v RJ o údaje v procentech

známka	1 nejlehčí		2		3		4		5 nejtěžší	
	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D
pohlaví: chlapci - CH/ dívky - D										
obecné téma	31	55	46	29	15	8	0	3	0	3
dopis kamarádovi jako odpověď na obdržení	8	13	31	45	46	26	0	8	0	5
dopis kamarádovi jako reálná situace	8	19	38	53	31	18	8	3	0	5
psaní dopisu v roli n. koho jiného	0	3	23	18	23	42	31	29	8	8
esej/úvaha	0	5	0	8	38	13	31	34	15	37
oficiální dopis/ text	0	0	8	0	15	18	31	39	31	39

Pro chlapce je nejjednodušší psaní na obecně dané téma, 80 % resp. 77% chlapců hodnotilo tento typ psaní známkou 1-2, spolu s psaním dopisu kamarádovi jako odpověď na dopis obdržet, který ohodnotilo 80 % resp. 77 % známkou 2-3.

Jako v obecně nejjednodušší bylo hodnoceno psaní oficiálního textu, známkou 4-5 ho ohodnotilo 79 % resp. 62 % dotázaných chlapců.

Pro dívky bylo nejjednodušší psát na obecně dané téma, 86 % resp. 84 % dívek vybralo známku 1-2. Následuje psaní dopisu kamarádovi jako odpověď na dopis obdržet, kdy 86 % resp. 71 % dívek zvolilo hodnocení 2-3.

Za nejtěžší považují dívky psát eseje a úvahy, které 78 % resp. 71 % označily body 4-5, a psaní oficiálního textu, u kterého se 84 % resp. 78 % rozhodlo pro známku 4-5.

Otázka . 2 Od vodní jednoduchosti a složitosti při psaní textu

V odpovědích na druhou otázku, ve které měli studenti odvodnit svůj výběr v otázce první týkající se jednoduchosti/ složitosti psaní různých textů, se chlapci vyjadřovali stručně v několika slovech a slovních spojeních a téměř nepsalí v tématu. Jednodušší je pro ně tvořit text na obecné téma. Z odvodují to především tím, že u obecného tématu si mohou vymyslet spoustu námětů, volit zaměření textu na témata, která znají a zajímají se o ně. Jedná se zejména o témata, u kterých znají slovní zásobu a mohou v nich vyútlit neformální způsob psaní. Z typ cvičení chlapci mívají vyhovuje psaní dopisu, zvláště pokud se jedná o psaní neformálních dopisů kamarádům, při nichž je pro ně důležitý obsah a podstata, ne bezchybné napsání textu a jeho formy. Eseje a úvahy a formální texty považují za složitější a v učebnici a v učebnici je nkte í z respondentů ani nikdy nepsalí.

Dívky se v odpovědích na druhou otázku rozepsaly mnohem podrobněji a psaly souvislé věty, nebo i celé krátké odstavce. Pro dívky bylo opět jednodušší psát o obecných tématech. Z odvodují to především tím, že u obecných témat si mohou více vymýšlet a použít svou fantazii a nápady, téma zúžit, nemusí dodržovat předem danou formu a text si mohou upravit podle sebe i své slovní zásoby. Za složitější považují tvorbu delších textů a textů, kvůli kterým je třeba vyhledávat potřebné informace. Psaní esejů, úvah a oficiálních dopisů je složitější, protože v nich nemají praxi a jsou pro ně těžší i v mateřském jazyce.

Můžeme tak shrnout, že odpovědi chlapců a dívek na druhou otázku se v mnohém shodují.

Otázka . 3 Postup při psaní textu v RJ

Tabulka . 71a o Kroků v postupu psaní v RJ

postup	psaní bez rozmyšlení	promyšlení tématu	napsání osnovy	vyhledávání slovní zásoby	vyhledávání modelového textu
chlapci	20 %	80 %	36 %	68 %	20 %
dívky	14 %	84 %	35 %	86 %	41 %

Tabulka . 71b o Kroků v postupu psaní v RJ

postup	psaní bez rozmyšlení	promyšlení tématu	napsání osnovy	vyhledávání slovní zásoby	vyhledávání modelového textu
chlapci	38 %	54 %	23 %	54 %	15 %
dívky	21 %	79 %	32 %	74 %	29 %

Nejvíce chlapců o tématu promýšlí 80 % resp. 54 %, jen 20 % resp. 38 % píše bez rozmyšlení. 68 % resp. 54 % vyhledává vhodnou slovní zásobu. Pouze 36 % resp. 23 % studentů si píše

osnovu. Kdo si osnovu nepíše, musí mít myšlenky uspořádané a pamatovat si, co plánuje napsat v každém odstavci. Modelový text vyhledává pouze 20 % resp. 15 % studentů. Chlapci si převážně vybírali maximální body z nabízených témat.

Témata všechny dívky si téma promýšlejí 84 % resp. 79 % a při psaní vyhledávají slovní zásobu 86 % resp. 74 %. Jen 35 % resp. 32 % sestavuje osnovu a 41 % resp. 29 % hledá modelový text jako vzor.

Při PP mohou studenti napadnout různé myšlenky, a pokud neznají slova v ruzném, musí si je vyhledat. Procesy psaní a hledání probíhají zároveň a prolínají se. Kdo potřebová vyhledávat slovní zásobu, může to znamenat, že píše o tématu, kterému nemá dostatečné znalosti slovní zásoby v cizím jazyce nebo píše o tématu, kterému nemá dostatečné znalosti slovní zásoby v rodném jazyce a hledá co nejlepší příklady nebo se snaží psát na vyšší úrovni, než je jeho dosažená úroveň ve studovaném jazyce. Z odpovědí studentů je zřejmé, že slovní zásobu vyhledává 86 % resp. 74 % dívek a 68 % resp. 54 % chlapců.

Otázka 4 Počet oprav textu napsaného v RJ

Tabulka 72a o Frekvence opravování textu napsaného v RJ

frekvence opravování textu	text neopravují	text opravují jednou	text opravují dvakrát	text opravují pro obě strany vícekrát	text opravuje kamarád/ člen rodiny
chlapci	11 %	71 %	4 %	7 %	7 %
dívky	9 %	43 %	16 %	16 %	16 %

Tabulka 72b o Frekvence opravování textu napsaného v RJ

frekvence opravování textu	text neopravují	text opravují jednou	text opravují dvakrát	text opravují pro obě strany vícekrát	text opravuje kamarád/ člen rodiny
chlapci	15 %	62 %	15 %	15 %	0 %
dívky	5 %	48 %	24 %	18 %	5 %

Chlapci si napsaný text opravují v textu jen jednou po jeho napsání (71 % resp. 62 %). Někteří si text vůbec neopravují (11 % resp. 15 %) a jiným text opravuje kamarád nebo člen rodiny (7 % resp. 0 %).

V textu dívek text opravuje, přičemž nejčastěji opravují jednou (43 % resp. 48 %). Ve srovnání s chlapci je však v textu dívek opravující text vícekrát, případně vyhledávajících pomoc jiné osoby.

Otázka 5 Pomůcky při psaní textu v RJ

Tabulka 73a o Pomůcky využívané při psaní textu v RJ

pomůcky při psaní	slovník tištěný	slovník elektronický	přehledy mluvnice a gramatické tabulky	texty z internetu jako vzor	texty z internetu kopírují	kamarád/ člen rodiny	rodilý mluvčí	text v učebnici/ pracovním sešitu
chlapci	30 %	78 %	19 %	30 %	0 %	22 %	4 %	26 %
dívky	59 %	81 %	38 %	11 %	3 %	14 %	5 %	43 %

Tabulka . 73b ó Pom cky využívané p i psaní text v RJ

pom cky p i psaní	slovník ti-t ný	slovník elektronický	p ehledy mluvnice a gramatické tabulky	texty z internetu jako vzor	texty z internetu kopíruji	kamarád/ len rodiny	rodilý mluv í	text v u ebnici/ pracovním se-itu
chlapci	38 %	85 %	15 %	23 %	8 %	15 %	8 %	23 %
dívky	45 %	87 %	37 %	24 %	3 %	8 %	5 %	45 %

Z odpovědí chlapců plyne, že každý při psaní využívá maximálně dvě pomůcky. Nejvíce používají elektronické slovníky 78 % resp. 85 %, mnohem méně slovníky ti-t né 30 % resp. 38 % a ojedinele gramatické přehledy 19 % resp. 15 % i texty z učebnic 26 % resp. 23 % nebo z internetových stránek 30 % resp. 23 %. Toto zjištění odpovídá odpovědím na otázku . 3 v této části dotazníku, ve které již chlapci jasně vyjádřili, že nepoužívají modelové texty. Přibližně čtvrtina studentů využívá pomoci kamaráda/ rodinného příslušníka 22 % resp. 15 % nebo rodilého mluvčího 4 % resp. 8 %.

Dívky využívají při psaní minimálně tři pomůcky, maximálně čtyři. Valná většina používá elektronické slovníky 81 % resp. 87 %, ale více jak polovina zároveň vyhledává slova i ve slovnících v ti-t né verzi 59 % resp. 45 %. Mnohé tak elektronické a ti-t né slovníky kombinují. Téměř polovina se řídí vzory modelových textů v učebních souborech 43 % resp. 45 %. Mluvnických přehledů a tabulek využívá 38 % resp. 37 % dotázaných dívek.

Otázka . 6 Zadání k psaní textu v RJ

Tabulka . 74a ó Náležitosti zadání ve cvičení vedoucího k tvorbě souvislého textu v RJ

zadání k tvorbě textu	slohový útvar	rozsah práce	pisatel	adresát	úvod psaní	kontext psaní	jiná možnost
chlapci	88 %	88 %	76 %	72 %	84 %	68 %	4 %
dívky	92 %	86 %	62 %	73 %	76 %	78 %	3 %

Tabulka . 74b ó Náležitosti zadání ve cvičení vedoucího k tvorbě souvislého textu v RJ

zadání k tvorbě textu	slohový útvar	rozsah práce	pisatel	adresát	úvod psaní	kontext psaní	jiná možnost
chlapci	92 %	77 %	69 %	62 %	62 %	77 %	0 %
dívky	55 %	89 %	66 %	68 %	68 %	68 %	0 %

Chlapci považují za důležité součástí zadání ve cvičení vedoucímu k tvorbě souvislého textu následující body. Na prvních dvou místech uvedli slohový útvar 88 % resp. 92 % a určení rozsahu práce 88 % resp. 77 %, což je praktické a pragmatické. Vysokou měrou pak ohodnotili další tři body: úvod psaní 84 % resp. 62 %, určení pisatele 76 % resp. 69 %, adresáta 72 % resp. 62 % a kontext neboli danou situaci psaní 68 % resp. 77 %.

Většina dívek považuje všechny nabízené body v zadání za důležité, jen se liší po adím důležitosti. Nejvíce dívek z první skupiny volilo shodně s chlapci jako nezbytné určení slohového útvaru 92 % a rozsah výsledného textu 86 %. Na druhé straně 89 % dívek z druhé skupiny volilo rozsah práce, zatímco určení slohového útvaru volilo pouze 55 %. Velkou váhu

dívky p i adily kontextu 78 % resp. 68 %. Pak je pro n d lefitý d vod psaní 76 % resp. 68 %. Jako poslední zvolily ur ení adresáta 73 % resp. 68 % a pisatele 62 % resp. 66 %.

Otázka . 7 Problémy p i psaní souvislého textu v RJ

Tabulka . 75a ó Problémy p i psaní souvislého textu v RJ

problémy p i psaní textu	chlapci	dívky
A - nedostate ná slovní zásoba	72 %	76 %
B - neznalost spojek a spojovacích výraz	8 %	24 %
C - problémy s gramatikou	56 %	54 %
D - problémy s pravopisem	40 %	35 %
E - neznalost pravidel interpunkce	16 %	5 %
F - neznalost formy textu	8 %	14 %
G - nedostatek asu	24 %	22 %
H - namáhavé n co vymý-let	24 %	22 %
CH - nedostatek fantazie	12 %	19 %
I - nedostatek talentu	16 %	27 %
J - jiný problém	0 %	3 % psaní je nebaví

Tabulka . 75b ó Problémy p i psaní souvislého textu v RJ

problémy p i psaní textu	chlapci	dívky
A - nedostate ná slovní zásoba	85 %	71 %
B - neznalost spojek a spojovacích výraz	15 %	18 %
C - problémy s gramatikou	46 %	63 %
D - problémy s pravopisem	15 %	39 %
E - neznalost pravidel interpunkce	8 %	3 %
F - neznalost formy textu	8 %	5 %
G - nedostatek asu	23 %	62 %
H - namáhavé n co vymý-let	23 %	11 %
CH - nedostatek fantazie	8 %	16 %
I - nedostatek talentu	8 %	16 %
J - jiný problém	0 %	0 %

Mezi problémy p i psaní chlapci za adili nedostate nou slovní zásobu 72 % resp. 85 %, otázky gramatiky 56 % resp. 46 %, problémy s pravopisem 40 % resp. 15 % a málo asu 24 % resp. 23 % a námahu n co vymý-let 24 % resp. 23 %. Nej ast ji volené problémy se tak týkaly neznalosti cizího jazyka, nikoli formy výsledného textu i nedostatku fantazie.

Dívky se také nejvíce potýkají s nedostate nou slovní zásobou 76 % resp. 71 %, pak mají problémy s gramatikou 54 % resp. 63 %, s pravopisem 35 % resp. 39 %. Ve druhé skupin uvedly dívky také jako významný faktor nedostatek asu 62 %, v první skupin ov-em pouze 22 %.

Otázka . 8 Podmínky kladného vztahu k psaní textu v RJ

Tabulka . 76a ó Podmínky kladného vztahu k psaní textu v RJ

Psaní textu mne baví, když jí	chlapci	dívky
A) znám slovní zásobu, která se mi hodí.	56 %	73 %
B) napí-i text, se kterým jsem spokojen.	36 %	41 %
C) mne napadne n co zajímavého, o em mohu psát.	48 %	62 %
D) je to pro mne jednoduché.	24 %	41 %
E) mi výsledný text ukáffe, co v-e jifl v cizím jazyce dovedu.	16 %	14 %
F) má smysl.	52 %	30 %
G) jiný d vod/ jiné d vody ó napi-te	12 % z toho: 4 % - má vyuffití v praxi 4 % - má as 4 %- má dobrou náladu	0 %

Tabulka . 76b ó Podmínky kladného vztahu k psaní textu v RJ

Psaní textu mne baví, když jí	chlapci	dívky
A) znám slovní zásobu, která se mi hodí.	54 %	66 %
B) napí-i text, se kterým jsem spokojen.	69 %	39 %
C) mne napadne n co zajímavého, o em mohu psát.	31 %	53 %
D) je to pro mne jednoduché.	8 %	26 %
E) mi výsledný text ukáffe, co v-e jifl v cizím jazyce dovedu.	15 %	5 %
F) má smysl.	23 %	39 %
G) jiný d vod/ jiné d vody ó napi-te	0 %	0 %

V odpov dích na osmou otázku byly zna né rozdíly jak mezi chlapci a dívkami, tak mezi skupinami. Nicmén chlapci i dívky z obou skupin se shodli na tom, fe mají kladný vztah k psaní, když znají pot ebnou slovní zásobu. Dal-ím pozitivním bodem pro chlapce jsou zajímavé my-lenky 48 % resp. 31 % a spokojenost s napsaným textem 36 % resp. 69 %. Pro dívky je také d leffití mít zajímavé my-lenky 62 % resp. 53 % a když jsou s textem spokojeny 41 % resp. 39 %.

Otázka . 9 Napsané typy text v RJ od za átku akademického roku

Tabulka . 77a ó Typy text v RJ napsaných od za átku akademického roku na ZU

Typ textu	neformální email/ dopis	vzkaz	popis	vypravování	úvaha	formální email/ dopis	chat	sms	pozdrav pohlednici	referát
chlapci	36 %	12 %	76 %	52 %	0 %	0 %	16 %	0%	8 %	4 %
dívky	30 %	8 %	57 %	43 %	11 %	5 %	8 %	3%	0 %	8 %

Tabulka . 77b ó Typy text v RJ napsaných od za átku akademického roku na ZU

Typ textu	neformální email/ dopis	vzkaz	popis	vypravování	úvaha	formální email/ dopis	chat	sms	pozdrav pohlednici	referát
chlapci	62 %	23 %	31 %	54 %	15 %	31 %	8 %	0%	0 %	15 %
dívky	34 %	24 %	37 %	50 %	13 %	8 %	13 %	5%	13 %	26 %

V odpov dích na devátou otázku se projevily rozdíly mezi skupinami i mezi pohlavími. Nicmén z výsledk je patrné, fe jak chlapci, tak dívky nej ast jí pí-i **popisy, vypravování a neformální emaily/ dopisy.**

Chlapci psali během semestru nej častěji neformální emaily a dopisy 36 % resp. 62 %, popisy 76 % resp. 31 % a vypravování 52 % resp. 54 %.

Dívky psaly během semestru nej častěji neformální emaily a dopisy 30 % resp. 34 %, popisy 57 % resp. 37 % a vypravování 43 % resp. 50 %.

Otázka . 10 Psaní týkající se psaní textů v RJ v budoucnu

Chlapci by se rádi naučili psát úvahy, technické texty, formální emaily, obchodní dopisy a dopisy obecně. Jeden student projevil zájem naučit se psát články a druhý zmínil úvahy a vypravování s bohatou slovní zásobou. Objevilo se ale i několik negativních názorů na psaní. Někteří psaní nepovažují za důležitou, stačí jim, když se v cizím jazyce domluví a nic se psát učit nechťají.

Dívky by se chtěly naučit psát pokud možno vše, co budou potřebovat v reálném životě, od dopisů a neformálních textů popisů a vypravování přes eseje, referáty a úvahy k textům formálním, zejména obchodním dopisům a dokonce i odborným článkům. Mají zájem o texty smysluplné a chtějí se naučit psát jakékoli texty (na způsob maturitních otázek) bezchybně.

7.3 Příloha 3.3 Dotazník pro učitele

7.3.1 Dotazník pro učitele českých SŠ k výuce PP v RJ

Část A - Základní všeobecné údaje respondent

Začtnu te prosím všechny údaje, které pro Vás platí.

1. Pohlaví: a) muž b) žena
2. Věk: a) 21-30 b) 31-40 c) 41-50 d) 51 a více
3. Jsme rodilý mluvčí ruského jazyka: a) ano b) ne
4. Střední škola, na které působím:
a) gymnázium b) střední odborná škola c) učiliště
5. Počet let působení jako učitel/učitelka ruského jazyka na střední škole (přibližný údaj):
a) do 5 let b) 5-15 let c) 16-25 let d) 26 let a více
6. Úroveň ruského jazyka, které obvykle užívám, s kterými mám zkušenosti:
a) A1 b) A2 c) B1 d) B2
7. Učební soubor/ učební soubory, které k výuce ruského jazyka používám:
a) Raduga po novomu b) Pojechali c) Klass
d) jiný, uveďte prosím název: í
8. Evropské jazykové portfolio pro studenty ve věku 15-19 let využívám:
a) ano b) ne
9. Své studenty k maturitě z ruského jazyka připravuji:
a) ano b) ne
- 10: V letošním roce jsem učil/a ruský jazyk následující počet studentů:
a) do 15 b) 16-30 c) 31-45 d) 46 a více

Část B - Dotazy týkající se výuky dovednosti písemného projevu (PP) v ruském jazyce

Za písemný projev považujeme tvorbu souvislých textů, nikoli psaní slov a jednotlivých vět.

Začtnu te prosím všechny údaje, které pro Vás platí. V jedné odpovědi můžete začtnout více variant.

- 1) Je podle Vás v učebním souboru, podle kterého učíte, **dostatek** cvičení v rámci se procvičování PP?
a) ano b) ne c) neumím posoudit
- 2) Kterých cvičení na PP je podle Vás ve Vámi využívaných učebních souborech **nedostatek**?

- a) psaní popisu
- b) psaní vypravování
- c) psaní krátkých útvarů (vzkazy, inzeráty, oznámení)
- d) psaní dopisů a email
- e) psaní úvahy
- f) nic nechybí
- g) neumím posoudit

3) Z jakých **zdrojů** využíváte cvičení, která vedou k procvičování řečové dovednosti PP?

- a) cvičení z učebního souboru, podle kterého se učí
- b) vlastní cvičení, která vymýšlím a připravuji
- c) cvičení z jiných učebnic
- d) cvičení z internetových stránek
- e) cvičení k procvičování řečové dovednosti PP nevyužívám

4) Jak často se **na hodinách a za domácí úkol** Vaši studenti obecně využívají procvičování PP?

a 1) 1x týdně na hodin	a 2) 1x týdně za domácí úkol
b 1) 1x měsíčně na hodin	b 2) 1x měsíčně za domácí úkol
c 1) 1x za půl roku na hodin	c 2) 1x za půl roku za domácí úkol
d 1) nikdy na hodin	d 2) nikdy za domácí úkol

5) Odhadněte **rozsah textu**, který Vaši studenti ruského jazyka během roku produkují. Zakroužkujte také **v jaké úrovni**.

a) do 100 slov	v úrovni	A1	A2	B1	B2
b) 100-200 slov	v úrovni	A1	A2	B1	B2
c) 200-300 slov	v úrovni	A1	A2	B1	B2
d) více jak 300 slov	v úrovni	A1	A2	B1	B2
e) mí studenti nepíší souvislé texty v ruském jazyce	v úrovni	A1	A2	B1	B2

6) Jaké **stimuly** pro nácvik PP využíváte pro své studenty?

- a) psaní textu bez jakékoli úvodní přípravy, bez stimulu, na obecně zadané téma
- b) psaní textu po probírání lekce v učebním souboru
- c) psaní textu podle modelového textu (vzoru)
- d) psaní textu na základě vhodných návodných otázek
- e) psaní textu podle osnovy
- f) psaní textu na základě zadání klíčových slov
- g) psaní textu po zopakování vhodné slovní zásoby
- h) psaní textu po probírání potřebné gramatiky
- ch) psaní textu po prodiskutování tématu
- i) psaní textu na základě obrázků a jiného vizuálního materiálu
- j) psaní textu na základě poslechu/ poslechového cvičení

7) Jak přesně by mělo být **formulováno dobré zadání** ke cvičení vedoucímu k procvičování PP tak, aby vyhovovalo Vaším studentům?

- a) mělo by být určen adresát

- b) m l by být ur en pisatel
- c) m l by být dán komunika ní kontext, komunika ní situace
- d) m l by být ur en rozsah pořádaného textu (po et slov, v t, stran)
- e) m l by být dán seznam vhodné slovní zásoby
- f) m l by být dán seznam vhodných spojek a spojovacích výraz
- g) m la by být dána osnova
- h) m l by být ur en výsledný slohový útvar

8) Jakým zp sobem studenti na Va-ích hodinách p i procvi ování PP **spolupracují**?

- a) kařdý pí-e na hodin samostatn
- b) téma je prodiskutováno dohromady v celé t íd , pak pí-e kařdý samostatn
- c) téma je prodiskutováno ve dvojicích / skupinách, pak pí-e kařdý samostatn
- d) studenti diskutují a pí-í ve dvojici, navzájem si radí, výsledný text tvo í společn
- e) studenti pí-í v malých skupinkách ó jeden zapisuje, ostatní mu radí
- f) studenti nepí-í na hodin , ale doma ó kařdý pí-e samostatn
- g) jiná možnost ó stru n popi-te

9) Co je pro Vás jako u itele p i výuce PP d ležité?

- a) výsledný produkt psaní
- b) proces psaní ó jak kařdý student postupoval ó jednotlivé kroky
- c) proces psaní i výsledný produkt

10) Jaké materiály by podle Vás m la zahrnovat u ební pom cka zam ená na procvi ování e ové dovednosti PP v ruském jazyce pro Va-e studenty? Jaké typy cvi ení k písemnému projevu byste si v ní p áli mít?

7.3.2 Výsledky dotazníkového řetření mezi učiteli

První ást dotazníku ó zhodnocení obecných údaj

Tabulka . 78 ó Pohlaví

pohlaví	po et
řeny	86 %
muffi	14 %

Tabulka . 79 - V k u itel

v k u itel	po et
nad 50 let	48 %
41-50 let	43 %
31-40 let	3 %
21-30 let	6 %

Dotazníkového řetření se zú astnilo 86 % řen a 14 % mufl . Takováto zdánlivá disproporce je dána zastoupením řen a mufl ve řkolství. Nejvíce odpov d lo u itel star-í generace (nad padesát let), kterých bylo 48 %, pak st ední generace 41-50 let, kterých odpov d lo 43 %. Zbývajících 6 % byli mladí u itelé do v ku 30 let a 3 % do 40 let. Možné vysv tlení malého zastoupení mlad-í generace je starost o rodinu, d ti a domácnost (p ípadn mate ská dovolená)

a s tím související nedostatek času. Většina respondentů byli nerodilí mluvčí ruského jazyka (95 %).

Tabulka 80 - Působení učitelů RJ

střední kola	počet
gymnázium	61 %
střední odborná kola	35 %
učiliště	4 %

Průzkumu se zúčastnili učitelé působící zejména na gymnáziích (61 %) a středních odborných školách (35 %).

Tabulka 81 - Počet let praxe s výukou RJ na S^{TM}

praxe s výukou RJ na S ^{TM}	počet
do 5 let	18 %
5-15 let	26 %
16-25 let	26 %
26 let a více	30 %

Učitelé mají různou délku praxe s výukou ruštiny: krátkou praxi do 5 let (18 %), od 5 do 15 let (26 %), 16-25 let (26 %) a nejvíce 26 let a více (30 %). Dá se proto říci, že kromě menšího počtu nezkušených učitelů byly ostatní tři skupiny zastoupeny rovnoměrně, s nadpoloviční většinou zkušených.

Tabulka 82 - Využívaná úroveň RJ na S^{TM}

využívaná úroveň	počet
úroveň A1	27 %
úroveň A2	32 %
úroveň B1	33 %
úroveň B2	8 %

Ve využívaných úrovních bylo zjištěno rovnoměrné rozložení A1-B1. Úroveň A1 využíuje 27 % vyučujících, úroveň A2 už 32 % a úroveň B1 vzdlává 33 %. Nejméně učitelů využíje v kurzech úroveň B2, pouze 8 %. Tato informace podpořila náplň připravovanou v rámci doktorské práce cvičení na rozvíjení písemného projevu se zaměřením na úrovně A1-B1 a úroveň B2 zatím do tvorby výukových materiálů nezařazovat.

Tabulka 83 - Učební soubory využívané k výuce RJ na S^{TM}

název používaného učebního souboru	počet
Raduga po novomu	61 %
Klass	22 %
Pojechali	9 %
jiné	8 %

61 % učitelů využívá učební soubor Raduga po novomu. Respondenti dále používali učebnici Klass 22 % a Pojechali 9 %. 8 % učitelů využívá jiné učební materiály jako například učební soubor Vremena, Ruština pro samouky a příručky k přípravě na maturitu z ruského jazyka, například Ruština - maturitní příprava a Ruština - otázky a odpovědi nejen k maturitě.

Tabulka . 84 - Vyuffití Portfolia v rámci výuky RJ

vyuffití Portfolia	po et
ano	40 %
ne	60 %

Z pr zkumu vyplynulo, že 60 % vyu učících na hodinách ruského jazyka nevyuffívá šEvropské jazykové portfolio pro studenty ve v ku 15-19 letů. V rámci portfolia má student sbírat své úsp –n napsané písemné práce a do portfolia si je zakládat jako d kaz toho, co jifl umí v cizím jazyce písemn vyjád it. Pouze 40 % dotázaných u itel pracuje s portfoliem, a tudífl studenty v rámci portfolia vede také i k psaní.

Tabulka . 85 - P íprava na maturitní zkou-ku z RJ

p íprava na maturitu z RJ	po et
ano	83 %
ne	17 %

83 % respondent p ípravuje své studenty k maturit z ruského jazyka. Je zde tak vid t zájem u itel , kte í mají maturitní ro níky, o dal-í u ební materiály, o zpest ení výuky a zlep-ení p ípravy k maturitní zkou-ee.

Tabulka . 86 ó Po et student RJ na jednoho u itele ve –kolním roce 2012-13

po et student RJ na jednoho u itele ve –kolním roce 2012-13	po et
více jak 45 student	34 %
31-45 student	26 %
16-30 student	25 %
do 15 student	15 %

Z pr zkumu vyplývá, že 60 % u itel u ilo více jak 30 student . 34 % m lo dokonce n kolik t íd a dohromady více jak 45 student RJ. Výsledek vypovídá o tom, že ruský jazyk se op t za íná mezi studenty t –it popularit .

Druhá ást dotazníku ó zhodnocení údaj týkajících se výuky PP

Otázka íslo 1 Je podle Vás v u ebním souboru, podle kterého u íte, **dostatek** cvi ení zam ených na procvi ování PP a vedoucích k rozvoji PP?

Tabulka . 87 - Dostatek cvi ení na rozvoj PP ve vyu ívaných u ebních souborech

dostatek cvi ení na rozvoj PP ve vyu ívaných u ebních souborech	po et
ano	46 %
ne	48 %
neumím posoudit	6 %

Na první otázku, zda je v pou ívaném u ebním souboru dostatek cvi ení v nu jících se procvi ování písemného projevu, odpov d lo 46 % ano a 48 % ne. Tém polovina respondent je tak s materiály spokojena, zatímco druhá polovina je povafluje za nedostate né. Zbytek (6 %) nebyl schopen situaci posoudit.

Otázka číslo 2 - Kterých typ cvičení na rozvoj PP je podle Vás ve Vámi využívaných u ebních souborech **nedostatek**?

Tabulka . 88 ó Nedostatek po tu typ cvičení na rozvoj PP v používaném u ebním souboru

zaměření cvičení na PP, kterých je nedostatek v používaném u ebním souboru	počet
psaní úvahy	25 %
psaní vypravování	18 %
psaní krátkých útvarů (vzkazy, inzeráty, oznámení)	18 %
psaní popisu	15 %
psaní dopisů a email	14 %
nic nechybí	5 %
neumím posoudit	4 %

Ve druhé otázce mohli učitelé uvést, kterých typ cvičení na psaní slohových útvarů je podle nich v používaných u ebních souborech nedostatek. Nejvíce učitelů mýlí cvičení na psaní úvahy (25 %), pak vypravování (18 %), psaní krátkých útvarů (18 %), psaní popisu (15 %) a dopisů (14 %). Z výsledků tak plyne, že se učitelé neshodli na jednom typu cvičení na rozvoj PP, který by jim v u ebních materiálech chyběl.

Otázka číslo 3 - Z jakých zdrojů využíváte cvičení, která vedou k rozvoji PP?

Tabulka . 89 ó Zdroje cvičení k rozvoji PP využívané u učitelem

zdroje cvičení na rozvoj PP využívané u učitelem	počet
cvičení z u ebního souboru, podle kterého učím	35 %
vlastní cvičení, která vymýšlím a připravuji	28 %
cvičení z jiných u ebnic	25 %
cvičení z internetových stránek	12 %
cvičení k procvičování teoretické dovednosti písemného projevu nevyužívám	0 %

Nejvíce učitelů (35 %) využívá cvičení z daného u ebního souboru. 28 % vymýšlí a připravuje cvičení vlastní, 25 % vyhledává cvičení v jiných u ebnicích, pouze 12 % hledá na internetu. Je chválné, že 28 % učitelů je tvůrci a cvičení na písemný projev si vytvářejí sami.

Otázka číslo 4 - Jak často se na hodinách a za domácí úkol Vaši studenti obecně využívají rozvoji PP?

Tabulka . 90 - Frekvence psaní textů na hodinách RJ

frekvence psaní textů na hodinách RJ	počet
1x týdně na hodině	36 %
1x měsíčně na hodině	54 %
1x za půl roku na hodině	9 %
nikdy na hodině	1 %
1x týdně za domácí úkol	40 %
1x měsíčně za domácí úkol	58 %
1x za půl roku za domácí úkol	1 %
nikdy za domácí úkol	1 %

54 % učitelů píše se svými studenty jednou za měsíc na hodině a 58 % jednou za měsíc za domácí úkol. Pravidelně každý týden píše se studenty 36 % učitelů na hodině a 40 % učitelů

žadává cvičení na rozvoj PP za domácí úkol. Uitelé se psaní se studenty vnují v dostatečné míře, nebo minimálně jednou měsíčně procvičují psaní 90 % uitelů na hodině a 98 % je zadává za domácí úkol.

Otázka číslo 5 - Jaký by měl být rozsah produkovaného výsledného textu v závislosti na úrovni studentů?

Tabulka 91 - Rozsah textu v závislosti na úrovni

rozsah textu - počet slov	úroveň A1	úroveň A2	úroveň B1	úroveň B2
do 100 slov	19 %	13 %	7 %	1 %
101-200 slov	5 %	13 %	15 %	2 %
201-300 slov	2 %	5 %	7 %	2 %
více jak 300 slov	0 %	1 %	2 %	2 %
fládné texty	2 %	2 %	0 %	0 %

V úrovni A1 se nejvíce produkují texty do 100 slov (19 %). V úrovni A2 jsou nejvíce pořadovány texty do 100 slov (13 %) a 100-200 slov (13 %). V úrovni B1 převládá rozsah 100-200 slov u 15 % vyučujících. Odpovědi pro B2 jsou zanedbatelné vzhledem k malému počtu vyučujících v těchto úrovních.

Otázka číslo 6 - Jaké stimuly pro nácvik PP využíváte pro své studenty?

Tabulka 92 - Stimuly pro nácvik PP

stimuly pro nácvik PP	počet
psaní textu po probrání lekce v učebním souboru	37 %
psaní textu podle modelového textu (vzoru)	21 %
psaní textu podle osnovy	21 %
psaní textu po prodiskutování tématu	28 %
psaní textu na základě obrázků a jiného vizuálního materiálu	19 %
psaní textu po zopakování vhodné slovní zásoby	23 %
psaní textu na základě vhodných návodných otázek	16 %
psaní textu na základě zadání klíčových slov	5 %
psaní textu po probrání potřebné gramatiky	12 %
psaní textu na základě poslechu/poslechového cvičení	5 %
psaní textu bez jakékoli úvodní pípravy, bez stimulu	3 %

Nejvíce uitelů (37 %) píší cvičení na písemný projev po probrání lekce v učebnici. Mnozí také píší text na základě osnovy, podle modelového textu (vzoru) a po prodiskutování daného tématu o 21 % a 28 % uitelů. Obrázky a jiný vizuální materiál využívá 19 %. Zopakování vhodné slovní zásoby je důležitě pro 23 % vyučujících, návodné otázky by uvítalo 16 %. Výzkum neprokázal žádný dominantní stimul pro nácvik písemného projevu. Z odpovědí bylo vidět, že stimuly pro nácvik písemného projevu jsou subjektivní a jejich výběr závisí vždy na vyučujícím.

Otázka číslo 7 - Jak přesně by mělo být formulováno zadání ke cvičení vedoucímu k rozvoji PP tak, aby vyhovovalo vašim studentům?

Tabulka . 93 - Obsah zadání ve cvičení na rozvoj PP

obsah zadání ve cvičení na rozvoj PP	počet
komunikační kontext/ komunikační situace	21 %
výsledný slohový útvar	20 %
rozsah textu (počet slov, v t, stran)	18 %
osnova	16 %
určení adresáta	11 %
seznam vhodné slovní zásoby	8 %
určení pisatele	4 %
seznam vhodných spojek a spojovacích výraz	2 %

V této otázce se učitelé vyjadřovali k tomu, co by mělo obsahovat zadání ke cvičení na rozvoj PP. Za nejdůležitější považují komunikační kontext (21 %), pak pořadovaný výsledný slohový útvar (20 %) a rozsah (18 %). 16 % učitelů také vyřazuje osnovu. 11 % považuje za důležité určit adresáta. Seznam vhodné slovní zásoby by uvítalo 8 % učitelů. Pisatel by měl být určen jen podle 4 %. Pouze 2 % vyučujících se domnívají, že by bylo vhodné uvést vhodné spojky a spojovací výrazy v zadání.

Tato otázka číslo 7 úzce souvisí s otázkou předchozí (číslo 6). Logicky je pro učitele důležité mít v zadání to, co jako stimul pro své studenty vyvolává, proto podobně stejný počet učitelů vybral u obou otázek z nabídky osnovu.

Otázka číslo 8 - Jakým způsobem studenti na Vašich hodinách pracují na procvičování PP spolupracují?

Tabulka . 94 - Spolupráce studentů na hodině RJ při výuce PP

spolupráce studentů na hodině RJ při výuce PP	počet
téma je prodiskutováno v celém třídě, pak píše každý samostatně	35 %
každý píše na hodině samostatně	19 %
studenti společně připravují na hodině píší každý samostatně doma	17 %
studenti diskutují a píší ve dvojici, navzájem si radí, výsledný text tvoří společně	13 %
téma je prodiskutováno ve dvojicích/ skupinkách, pak píše každý samostatně	10 %
studenti píší v malých skupinkách , jeden zapisuje, ostatní mu radí	6 %

Nejčastěji popisuje situace, kdy je téma nejprve prodiskutováno ve třídě, pak píše každý samostatně (35 %). Celkem velké množství studentů píše samostatně na hodině (35 % a 19 %) a také doma (17 %). Z toho vyplývá, že 71 % dotázaných učitelů preferuje samostatné psaní studentů.

V menší míře píší studenti ve dvojicích (13 %) nebo diskutují ve dvojicích/ malých skupinkách, a pak píše každý samostatně (10 %). Minimálně se vyvolávají cvičení, ve kterých studenti pracují ve skupinkách (6 %), kdy pouze jeden píše a ostatní mu radí.

Otázka číslo 9 - Co je pro Vás jako učitele při výuce PP důležité?

Tabulka . 95 - Na co učitelé kladou důraz při výuce PP

učitel klade důraz na:	počet
výsledný produkt psaní	20 %
proces psaní o jak každý student postupoval o jednotlivé kroky	5 %
proces psaní i výsledný produkt	75 %

V t-ina u itel (75 %) povafluje za d leflit- proces psaní i výsledný produkt, pouze 20 % up ednost uje produkt a jen zanedbatelných 5 % dáva p ednost postupu psaní.

Otázka íslo 10

Zadání: Jaké materiály by podle Vás m la zahrnovat u ební pom cka zam ená na procví ování e ové dovednosti PP v ruském jazyce pro Va-e studenty? Jaké typy cvi ení k písemnému projevu byste si v ní p áli mít?

Poslední otázka byla s otev enou odpov dí. U itelé se rozepsali o tom, jak by m la vypadat u ební pom cka obsahující ideální cvi ení na písemný projev pro jejich studenty. Na následujících ádcích jsme si dovolili vypsát nejzajímav j-í a pro na-í tvorbu nejvhodn j-í rady a nápady. Rozd lili jsme je do n kolika skupin.

obrazový materiál

- obrázky a osnova
- obrázková osnova
- obrazový materiál s následnými vhodnými otázkami
- obrázky p edstavující krat-í p íb h

textový materiál

- otázky, témata, osnovy, doporu ená slovní zásoba, spojky a spojovací výrazy
- vzorové práce, modelové vzory odstup ované podle úrovní
- ukázky jednotlivých slohových útvar a e ové obraty pro dané slohové útvary
- p íklady r zných typ text , návody na postupy, dal-í zadání
- slohové útvary, které jsou u maturit, zadání podobná maturitní zkou-ce
- texty z originálních ruských zdroj (asopisy, noviny), autentické dokumenty

cvi ení ó p ípravná práce s textem

- styliza ní cvi ení na vyjád ení stejné my-lenky r znými zp soby
- opravování chyb v textu
- skládání jednotlivých ástí textu do logického/ chronologického sledu
- vymý-lení titulk a podtitulk k textu a jeho ástem
- cvi ení na logickou strukturu textu a na prost edky textové návaznosti (PTN), spojky
- dopln ní ástí písemné práce (nap íklad záv r p íb hu)

cvi ení - tvorba textu

- popis stejné situace z r zných úhl pohledu
- komunikativní situace, konkrétní situace ze flivota, praktické situace v dané v kové kategorii
- reprodukce textu na základ p e teného nebo sly-eného a osnovy
- r zné typy cvi ení na r zné slohové útvary
- formální dopis a jeho náleflitosti, uflívaná lexika
- úvahy na atraktivní a zajímavá témata

7.4 Příloha 4.4 Návrhy cvičení na procvičování dovednosti PP v RJ jako doplněk k učebnímu souboru Raduga po novému se zaměřením na témata a slohové útvary pro úroveň A1 - B1

7.4.1 Úroveň A1

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (- 1, lekce 1)
téma	rodina
stimul	slovní zásoba a otázky
zadání	Chcete si dopisovat s novým kamarádem/ s novou kamarádkou z Ruska. Popište mi, kolik lidí máte v vaší rodině. Máte oba rodiče a sourozence? Jak se jmenují? Kde pracují/ studují? Kolik jim let? Nezapomejte také napsat sami o sobě a zeptat se na rodinu nového kamaráda/ nové kamarádky.
klíčová slova a slovní spojení	<p> / / / / + </p>
návodné otázky	<p> ? / ? / ? / ? / ? / ? </p>

typ textu	vzkaz - setkání
jazyková úroveň	A1 (- 1, lekce 2)
téma	setkání
stimul	slovní zásoba, ukázky krátkých vzkazů, otázky
zadání	Napište vzkaz pro svou ruskou kamarádku/ svého ruského kamaráda o tom, kdy a kde a v kolik se sejdete.
klíčová slova a slovní spojení	<p> , , , , , , 1 / 2, 3, 4 / 5 ... , / , / / / / </p>
návodné otázky	<p> , ? ? ? </p>

typ textu	pohlednice s prvky popisu osoby
jazyková úroveň	A1 (- 1, lekce 2)
téma	popis osoby
stimul	slovní zásoba a otázky, ukázky textu na pohlednici
zadání	Napiš své ruské kamarádce/ svému ruskému kamarádovi pohled, ve kterém představíš svého nového kamaráda/ kamarádku z jiné země.
klíčová slova a slovní spojení	 / / / / / - ...
návodné otázky	 / ? / ? / ? / ?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (- 1, lekce 2)
téma	cizí jazyky
stimul	slovní zásoba a otázky
zadání	Napiš dopis svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce o tom, jak se učíte cizí jazyky a jak dlouho a jaké se chcete učit do budoucna. Zeptejte se, jaké cizí jazyky se učíte a se chceš učit on/ ona.
klíčová slova a slovní spojení	 1 ... / 1 / 2, 3, 4 / 5... / / 2, 3, 4 / 5 ... ...
návodné otázky	 , ? ? ?

typ textu	dopis pozvání
jazyková úroveň	A1 (- 1, lekce 4)
téma	narozeniny
stimul	slovní zásoba a otázky, ukázky dopisu s pozváním
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce o tom, že budete mít narozeniny a že ho/ ji zvete na návštěvu.
klíčová slova a slovní spojení	 í . ... / / / /

návodné otázky	<p>?</p> <p>?</p> <p>?</p> <p>?</p>
----------------	-------------------------------------

typ textu	dopis s prvky popisu místa
jazyková úroveň	A1 (- 1, lekce 4)
téma	popis místa bydli-t
stimul	slovní zásoba, fotografie, obrázek místa bydli-t , plánek, otázky
zadání	Napi-te svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce o tom, kde bydlíte, v jaké ulici, v jakém dom / byt , ve m st / na vesnici a zda se Vám tam líbí, p ípadn , kde byste cht li flít v budoucnu a zeptejte se ho/ ji, kde a jak bydlí on/ ona.
klí ová slova a slovní spojení	<p>/ / í</p> <p>...</p> <p>í /</p> <p>í</p> <p>?</p>
návodné otázky	<p>?</p> <p>?</p> <p>?</p>

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (- 1, lekce 5+6)
téma	studium a práce
stimul	slovní zásoba a otázky
zadání	Napi-te svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce o tom, kde studujete a kde byste cht li studovat a pracovat v budoucnu a zeptejte se ho/ ji na jejich studijní a pracovní plány.
klí ová slova a slovní spojení	<p>....</p> <p>/ , / / /</p> <p>.</p> <p>... / ...</p> <p>/ .... /</p> <p>?</p>
návodné otázky	<p>?</p> <p>,</p> <p>?</p> <p>?</p> <p>/ ?</p>

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (- 1, lekce 7)
téma	koníky a záliby
stimul	slovní zásoba a otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce o tom, jaké máte koníky a záliby a zeptejte se ho/ ji na jeho/ její.
klíčová slova a slovní spojení	<p> í / í í / .... / ? </p>
návodné otázky	<p> ? ? ? ? </p>

typ textu	vzkaz - pozvání
jazyková úroveň	A1 (- 1, lekce 7)
téma	pozvání na kulturní akci
stimul	slovní zásoba, ukázky vzkazu pozvání, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce vzkaz, ve kterém ho/ ji pozvete do kina/ divadla/ na koncert a upřesněte, kdy a kde se koná a kdy a kde a v kolik se sejdete. Zeptejte se zda má čas a zda s vámi chce jít.
klíčová slova a slovní spojení	<p> / / . / ... , , 7 . 6 / / ... </p>
návodné otázky	<p> ? ? ? ? ? ? </p>

typ textu	vzkaz o omluvě, nepřijetí pozvání
jazyková úroveň	A1 (- 1, lekce 7)
téma	omluva, zrušení a přelomení setkání
stimul	slovní zásoba, ukázky vzkazu pozvání, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce vzkaz, ve kterém se omluvíte, že s ním/ s ní nemůžete jít do kina/ divadla/ na koncert, protože

	<p>10</p> <p>...</p> <p>.../</p> <p>...</p>
návodné otázky	<p>?</p> <p>?</p> <p>/</p> <p>?</p> <p>?</p> <p>-</p> <p>?</p>

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (- 1, lekce 7+8)
téma	film a televize
stimul	slovní zásoba, kulturní pohled, televizní program, populární časopisy o herecích a herečkách, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaké filmy, televizní pořady máte rád/ ráda. Kdo jsou vaši oblíbení herci a herečky (české i zahraniční). Zeptejte se kamaráda/ kamarádky na jeho/ její zájmy týkající se filmu a herců.
klíčová slova a slovní spojení	<p>/</p> <p>/</p> <p>...</p> <p>/</p> <p>?</p>
návodné otázky	<p>?</p> <p>?</p> <p>?</p> <p>/</p> <p>/</p> <p>?</p>

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (- 1, lekce 7+8)
téma	divadlo
stimul	slovní zásoba, programy divadel, kulturní pohled, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, zda rád/ ráda chodíte do divadla nebo na operu. Jaké představení máte rád/ ráda, jaké divadlo, jaké herce a herečky? Jak často chodíte do divadla? Zeptejte se svého kamaráda/ své kamarádky na jeho zájem o divadlo.
klíčová slova a slovní spojení	<p>/a</p> <p>...</p> <p>...</p> <p>,</p> <p>/a,</p> <p>...</p>

	?	...
návodné otázky	?	?
	?	?
	/	?
	?	?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (- 1, lekce 7+8)
téma	sport
stimul	slovní zásoba, časopis o sportu, sportovní noviny, sport v televizním programu, otázky
zadání	Napiš-te svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, zda sportujete, jak často a kde (co praktikujete v létě a co v zimě) a na jaké sporty se rád/a díváte v televizi. Napiš-te, kdo je vaším oblíbeným sportovcem, sportovkyní. Zeptejte se svého kamaráda/ své kamarádky na sport.
klíčová slova a slovní spojení	a , , ... ? .
návodné otázky	? ? ? ? / ? ? ? ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (- 1, lekce 7+8)
téma	tanec
stimul	slovní zásoba, fotografie tanečnických tanečních stylů, otázky
zadání	Napiš-te svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, zda rádi tancujete, chodíte do tanečního kroužku, na kurzy nebo na diskotéku a jaké tance znáte. Zeptejte se, jaké tance jsou u mládeže populární v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	/ /

	?
	?
	?

typ textu	dopis odpov na inzerát o seznámení
jazyková úroveň	A1 (- 1, lekce 8)
téma	seznámení
stimul	slovní zásoba, inzerát, otázky
zadání	Odepi-te na inzerát, napi-te základní údaje o sob .
klíčová slova a slovní spojení	, ... / / ... ( ) ... ( ) ... ( ) ? ?
návodné otázky	? ? ? ? ? ? ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (- 1, lekce 7+8)
téma	sbíratelství
stimul	slovní zásoba, ukázky toho, co se dá sbírat (předměty, fotografie, obrázky), otázky
zadání	Napi-te svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co kdo u vás v rodině sbírá, co sbírají vaši přátelé (nebo co dříve sbírali). Nezapomejte napsat také o sobě. Zeptejte se, co sbírá váš kamarád/ vaša kamarádka.
klíčová slova a slovní spojení	, ... í . / ... ... / / / / / / / ? / ... , , . .
návodné otázky	? / ? / ? ?

	/ / / / ? ? ? ?
--	-----------------

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (- 2, lekce 1)
téma	-kola
stimul	slovní zásoba, rozvrh hodin, otázky
zadání	Napi-ťe svému ruskému kamarádovi/své ruské kamarádce dopis o tom, jaké p edm ty máte ve -kole, jaké p edm ty vás baví, jaké ne. Jaký máte rozvrh. Zeptejte se kde a co studuje vá-kamarád/ va-e kamarádka a jaký má ve -kole rozvrh.
klí ová slova a slovní spojení	, ... : í , í , í , í ... / ... ... (?)
návodné otázky	? ? ? ? ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu a vypravování
jazyková úroveň	A1 (- 2, lekce 1)
téma	minulý víkend
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napi-ťe svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co jste d lali minulý víkend a zeptejte se, co d lal on/ d lala ona?
klí ová slova a slovní spojení	... ... ?
návodné otázky	? / / ? ? ? / ?

typ textu	dopis s prvky popisu a vypravování
jazyková úroveň	A1 (- 2, lekce 1)
téma	budoucí víkend
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napi-ťe svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co budete d lat p í-tí víkend a zeptejte se, co bude d lat on/ ona?
klí ová slova a slovní spojení	... ... ?
návodné otázky	? / / ? ? ? / ?

typ textu	dopis s prvky popisu a vypravování
jazyková úroveň	A1
téma	poslední dovolená
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napi-ťe svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jak jste strávili va-i poslední dovolenou. Zeptejte se ho/ ji na jeho/ její dovolenou. Kde byl/a, co tam d lal/a, jak dlouho tam pobýval/a, s kým dovolenou trávil/a.
klí ová slova a slovní spojení	, ... / / / / / / / . . .
návodné otázky	? / ? / ? / ?

typ textu	dopis s prvky popisu a vypravování
jazyková úroveň	A1
téma	budoucí dovolená
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napi-ťe svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jak se chystáte strávit va-i p í-tí dovolenou. Zeptejte se ho/ ji na jeho/ její dovolenou. Kam pojedete, co tam bude d lat, jak dlouho tam bude a s kým.
klí ová slova a slovní spojení	, ... / / .

	/ ... / . /
návodné otázky	? ? ? ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (- 2, lekce 1)
téma	-kola - budova
stimul	slovní zásoba, plánek -koly, procházka po -kole, otázky
zadání	Napi-ťe svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, kde se nachází va-e -kola a jak vypadá, kolik je tam t íd, flák a u ítel , je kolem park, h i-t , máte t locvi nu a jídelnu? Nezapome te se zeptat na jeho/ její ruskou -kolu.
klí ová slova a slovní spojení	, ... / , ..., ... 1 , 2, 3, 4 , 5 , ... / / / / / 500 ... 50 .
návodné otázky	? ? ? ? / / / / /?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (- 2, lekce 2)
téma	-kola ó -kolní pot eby
stimul	slovní zásoba, -kolní bra-na a její obsah, otázky
zadání	Napi-ťe svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co musíte kařdý den nosit do -koly a na co kařdou v c pot ebujete. Zeptejte se, co nosí do -koly on/ ona a zda si musí oblékat uniformu.
klí ová slova a slovní spojení	, ... / / . ...

	<p style="text-align: center;">?</p> <p style="text-align: center;">?</p> <p style="text-align: center;">?</p> <p style="text-align: center;">?</p> <p style="text-align: center;">?</p> <p style="text-align: center;">?</p>
--	---

typ textu	dopis s prvky popisu cesty
jazyková úroveň	A1 (- 2, lekce 3)
téma	cesta z jednoho místa na druhé
stimul	slovní zásoba, plánec, mapa, krátký dopis s dotazem na cestu, otázky
zadání	Napi-ťe svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce v dopise odpov na jeho/ její dotaz, jak se dostane z jednoho místa na druhé (sami si zvolte, odkud kam se chce dostat). Popi-ťe cestu r znými dopravními prost edky nebo p -ky.
klí ová slova a slovní spojení	, ... í ... / , ... , ... , ...
návodné otázky	? ? ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu cesty a vypravování
jazyková úroveň	A1 (- 2, lekce 3)
téma	cesta ó jak jsem zabloudil
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napi-ťe svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jak jste zabloudili, jak jste nakonec na-li cestu a kdo vám v tom pomohl. Zeptejte se ho/ jí, zda také n kdy zabloudil/a a kdo mu/ jí pomohl a jak to dopadlo.
klí ová slova a slovní spojení	, ... ( ). .../ ..., / . , ... / / ... ... - , / ? .
návodné otázky	/ ? / ?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (- 2, lekce 4)
téma	oblečení - móda
stimul	slovní zásoba, obrázky oblečení, módní časopisy, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co je te moderní a co rádi nosíte doma, do školy, na koncert. Zeptejte se, jak se rád obléká on/ ona a jakou má oblíbenou barvu.
klíčová slova a slovní spojení	, ... / ... . . ó . ? .
návodné otázky	? / ? / ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (- 2, lekce 4)
téma	oblečení - zima
stimul	slovní zásoba, obrázky zimního oblečení, módní časopisy, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co rád nosíte v zimě, když je velká zima a jedete lyžovat. Zeptejte se na jeho/ její oblíbené zimní oblečení.
klíčová slova a slovní spojení	/ , , ... , ó . ? .
návodné otázky	, ? ? , ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (- 2, lekce 4)
téma	oblečení - léto
stimul	slovní zásoba, obrázky letního oblečení, módní časopisy, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co rád nosíte v létě, když je teplo a trávíte dovolenou u vody nebo na horách, a jakou máte oblíbenou barvu. Zeptejte se na jeho/ její oblíbené letní oblečení.
klíčová slova a slovní spojení	, ... , / . , .

	ó . ?
návodné otázky	, ? ? ? ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A1 (- 2, lekce 4)
téma	stravování
stimul	slovní zásoba, obrázky potravin, reklamní letáky ze supermarketu, otázky
zadání	Napi-ťe svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaké potraviny v t-ínou nakupujete a kdo u vás doma va í. Zeptejte se, jak je to u nich.
klí ová slova a slovní spojení	, ... , (' : , , ' ,), ' , , , ( ) í ?
návodné otázky	? / ? ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu místa
jazyková úroveň	A1 (- 2, lekce 5-6)
téma	Praha (nebo m sto, kde student flije a které zná)
stimul	slovní zásoba, fotografie Prahy, plánek Prahy, otázky
zadání	Napi-ťe svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o Praze, jaké zde máme významné památky, jak je Praha stará, kolik v ní flije obyvatel, jaké jsou tu dopravní prost edky. Zeptejte se kamaráda/ kamarádky na Moskvu nebo Pet rburg nebo na jiné m sto, ve kterém flije.
klí ová slova a slovní spojení	, ... , 1 200 000 , ... ó , . .

	<p> / ... / / ... / / ... / / ... , ... / ... / ... / / / a ... / . ? ? </p>
návodné otázky	<p> / ? / ? / ? / ? / ? / ? </p>

typ textu	dopis s prvky popisu osoby
jazyková úroveň	A2 (- 3, lekce 2)
téma	rodina
stimul	slovní zásoba, rodinná fotografie, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete, jak vypadají členové vaší rodiny a kdo se komu podobá a zeptáte se na jeho/ její rodinu.
klíčová slova a slovní spojení	<p> , ... , / // / . / ... / // / ... / ... / / ... , / ... / / ... / / ... . . ? </p>
návodné otázky	<p> ? / ? / / ? / ? / ? ? ? ? </p>

typ textu	dopis s prvky popisu a vypravování
jazyková úroveň	A2 (- 3, lekce 3)
téma	tanec
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, kde jste byli s přáteli na plesu. Popiš, kdo měl co na sobě a jak mu/jí to slušelo. Nezapomej te zmínit, co a jak často jste tancovali. Zeptej se, zda se v Rusku také konají plesy.
klíčová slova a slovní spojení	<p>... / .</p> <p>... / ...</p> <p>... ?</p>
návodné otázky	<p>?</p> <p>?</p> <p>?</p>

typ textu	dopis s prvky popisu nebo krátký lánek do mládežnického časopisu
jazyková úroveň	A2 (- 3, lekce 4)
téma	malířství
stimul	slovní zásoba, reprodukce obrazu portrétu, otázky
zadání	Vyberte si známý (váš oblíbený) portrét od nějakého ruského malíře a popiš ho v dopise svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce. Napiš, proč se vám portrét líbí. Poproste, aby vám kamarád/ kamarádka popsal/a nějaký známý portrét od ruského malíře.
klíčová slova a slovní spojení	<p>/</p> <p>/</p> <p>/ ...</p> <p>, , , , ,</p> <p>/ :</p> <p>/ : , ...</p> <p>.</p>
návodné otázky	<p>?</p> <p>?</p> <p>/ / ?</p>

	/ ?
	/ ?
	/ ?
	/ ?

typ textu	dopis s prvky popisu osob
jazyková úroveň	A2 (- 3, lekce 4)
téma	p átelství - ideální
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napi-te svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popí-ete dívku/ chlapce svých sn . Vyzdvihn te v-echny pozitivní vlastnosti a uve te p íklady. Zeptejte se na ideálního p ítele/ ideální p ítelkyni svého ruského kamaráda/ své ruské kamarádky.
klí ová slova a slovní spojení	/ , , , , , , , , , , , , ,
návodné otázky	/ ? / ? / ? / ? / ?

typ textu	dopis s prvky popisu inností
jazyková úroveň	A2 (- 3, lekce 4)
téma	domácí povinnosti ó v d tství a nyní
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napi-te svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popí-ete, co v-e jste museli d lat doma, kdyfl jste byli malí a co musíte d lat te . Jak se zm nily va-e povinnosti. Zeptejte se, jak je to v ruských rodinách.
klí ová slova a slovní spojení	/ / / / , , / , , , , , , ... ? .
návodné otázky	, ? ? ? ? / / / ? ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu inností
jazyková úroveň	A2 (- 3, lekce 4)
téma	domácí povinnosti o minulý týden
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšeš, co v něm jste museli udělat minulý týden. Zeptej se svého kamaráda, zda máš doma v Rusku také tolik povinností a mimoškolních aktivit.
klíčová slova a slovní spojení	... / / , , / , , , ... / / ? ?
návodné otázky	/ ? / ? / / ?

typ textu	dopis s prvky popisu inností
jazyková úroveň	A2 (- 3, lekce 4)
téma	domácí povinnosti o p í-tí týden
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšeš, co v něm musíte udělat p í-tí týden. Zeptej se svého kamaráda, zda máš doma v Rusku také tolik povinností a mimoškolních aktivit.
klíčová slova a slovní spojení	/ / , , / , , , ... ? ?
návodné otázky	? ? / / ? / ?

typ textu	dopis s prvky popisu inností
jazyková úroveň	A2 (- 3, lekce 4)
téma	dovolená - povinnosti před odjezdem
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete, co v Rusku musíte udělat před odjezdem na dovolenou. Zeptejte se, zda se v Rusku na dovolenou také tak snadno připravují.
klíčová slova a slovní spojení	/ / / /
návodné otázky	? ? ? ? ? ? ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu inností
jazyková úroveň	A2 (- 3, lekce 4)
téma	-kolní povinnosti
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete, co je u vás povoleno dělat ve škole a co je zakázáno. Zeptejte se, jak je to v ruských školách.
klíčová slova a slovní spojení	... , , , ... , , , ,
návodné otázky	? ? ? ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo krátký lánek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2 (- 3, lekce 5)
téma	po asi
stimul	slovní zásoba, fotografie za r zného po asi/ kalamit, otázky
zadání	Napi-te svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popí-ete jak se m ní v eské republice po asi a klima v souvislosti s globálním oteplováním (zimy jsou del-í a chladn j-í, léto je horké, jsou asté de-t a záplavy). Zeptejte se, zda se také m ní po asi a klima v Rusku.
klí ová slova a slovní spojení	, , , , , , , , , ?
návodné otázky	/ / / ? ? ?

typ textu	dopis s prvky vypravování a popisu
jazyková úroveň	A2 (- 3, lekce 5)
téma	p íhoda ó letní dovolená
stimul	slovní zásoba, fotografie z dovolené, otázky
zadání	Napi-te svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popí-ete jednu p íhodu z va-í letní dovolené (nap íklad jak jste se ztratili/ polekali, jak vás p ekvapilo -patné po asi, jak jste n komu pomohli/ n koho zachránili, n co na-li). Poproste svého kamaráda/ svou kamarádku, aby vám také popsal/a n jakou zajímavou p íhodu.
klí ová slova a slovní spojení	, , / , , , , a , , , / /... , - , , , , ?
návodné otázky	? ? / ? / ? ? ?

typ textu	dopis s prvky vypravování a popisu
jazyková úroveň	A2 (- 3, lekce 5)
téma	příhoda o minulý týden nebo víkend
stimul	slovní zásoba, fotografie z místa příhody, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete jednu příhodu z minulého týdne/ víkendu (například jak jste se ztratili/ polekali, jak vás překvapilo –patně po asi, jak jste někomu pomohli/n koho zachránili, a co našli). Zeptejte se svého kamaráda/své kamarádky na nějakou zajímavou příhodu.
klíčová slova a slovní spojení	<p> , , / , , , a , , , / /... , - , / , , , ? ? </p>
návodné otázky	<p> ? ? / ? / ? ? ?</p>

typ textu	dopis s prvky vypravování a popisu
jazyková úroveň	A2 (- 3, lekce 5)
téma	innosti v závislosti na počasí
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete, co obvykle děláte v závislosti na počasí. Zeptejte se, jak ovlivňuje počasí jeho/ ji.
klíčová slova a slovní spojení	<p> ... , , , , / , , ... ?</p>
návodné otázky	<p> ? / , ... / , ?</p>

	<p> , , / , . , , , , , , , , , ? </p>
návodné otázky	<p> ? ? ? ? / / / ? ? ?</p>

typ textu	reklama
jazyková úroveň	A2 (- 3, lekce 5)
téma	dovolená
stimul	slovní zásoba, ukázky reklamních letáků, otázky
zadání	Napište reklamu (reklamní leták) na zájezd pro ruské turisty na týdenní pobyt v České republice. Představte si, že dáváte brigádu/ pracujete v cestovní kanceláři, kde vás úkolem pověřili.
klíčová slova a slovní spojení	<p> , , , , , , , , !!! /</p>
návodné otázky	<p> ? ? ? ? ? ? / / ?</p>

typ textu	itinerář
jazyková úroveň	A2 (- 3, lekce 5)
téma	dovolená
stimul	slovní zásoba, ukázky itinerářů, otázky
zadání	Napište itinerář zájezdu pro ruské turisty (mládež/ rodiny s dětmi/ dříve chodci) na týdenní pobyt v České republice. Představte si, že dáváte brigádu/ pracujete v cestovní kanceláři, kde vás úkolem pověřili.
klíčová slova a slovní spojení	<p> , , , , , , , , , , , , , , / , , , , , , , , , ,</p>

návodné otázky	<p>... ?</p> <p>, ?</p> <p>?</p> <p>, , ?</p>
----------------	---

typ textu	popis místa o krátký lánek do asopisu pro ruské turisty
jazyková úroveň	A2
téma	m sto
stimul	slovní zásoba, informace z internetu, fotografie, otázky
zadání	Vyberte si jedno m sto v eské republice a napi-te o n m stru ný popis do asopisu pro ruské turisty.
klíčová slova a slovní spojení	<p>...</p> <p>,</p> <p>:</p> <p>/</p> <p>,</p> <p>...</p> <p>/</p> <p>...</p> <p>...</p> <p>/</p>
návodné otázky	<p>?</p> <p>?</p> <p>/ ?</p> <p>?</p> <p>/ ?</p>

typ textu	dopis s prvky popisu a úvahy
jazyková úroveň	A2 (- 3, lekce 5)
téma	po así
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napi-te svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popí-ete, co si myslíte o po así, jaké po así je nejvhodn j-í pro výlety a cestování. Zeptáte se na jeho/její názor.
klíčová slova a slovní spojení	-
návodné otázky	<p>?</p> <p>,</p> <p>?</p> <p>,</p> <p>?</p>

typ textu	dopis s prvky popisu cesty
jazyková úroveň	A2 (- 3, lekce 5)
téma	cesta
stimul	slovní zásoba, mapa města se zámekem, otázky
zadání	Napiš-te svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíš-ete, jak se od vás dostane na zámek, který se nachází za městem (jak se dostane na nádraží a jakým vlakem/ autobusem pojedete, kde bude muset přesehnout řeku)
klíčová slova a slovní spojení	<p> / ... ... </p>
návodné otázky	<p> / ? ? / ? ? ?</p>

typ textu	řivotopis nebo lánek do mládežnického časopisu
jazyková úroveň	A2
téma	známé osobnosti
stimul	slovní zásoba, informace z internetu, otázky
zadání	Napiš-te svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém napíš-ete řivotopis známého (vašeho oblíbeného) českého spisovatele/ básníka a zeptáte se na řivot jednoho ruského spisovatele/ básníka, o kterém jste slyšeli.
klíčová slova a slovní spojení	<p> / / / / y / / ? . . </p>
návodné otázky	<p> / ? ? / ? / ? / ? / ? / ? / ? </p>

typ textu	dopis s prvky popisu nebo krátký lánek do mládežnického časopisu
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 1)
téma	přírodní bohatství
stimul	slovní zásoba, informace z internetu, mapa přírodního bohatství, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém napíšeš o přírodních bohatstvích České republiky. Zeptej se na přírodní bohatství Ruska.
klíčová slova a slovní spojení	<p> , , , / , , , / ... ... ? </p>
návodné otázky	<p> / / ? ? ? ? ? ? </p>

typ textu	dopis s prvky popisu nebo krátký lánek do mládežnického časopisu
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 2)
téma	ochrana přírody
stimul	slovní zásoba, informace z internetu, mapa, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém se zmíníš o ochraně přírody v ČR, o národních parcích a rezervacích a co v nich mají turisté povoleno. Zeptej se na národní parky v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	<p> ... / , , ,</p>

	?
návodné otázky	? ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 2)
téma	ekologie a já
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš-te svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete, jak se snažíte žít ekologicky, aby vaše domácnost co nejméně zatřevala přírodu. Zeptejte se, zda také v Rusku se snaží žít ekologicky.
klíčová slova a slovní spojení	/ (, , ,) , , , , , / /
návodné otázky	? , ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo lánek do mládežnického časopisu
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 1+2)
téma	příroda
stimul	slovní zásoba, otázky, články z internetu v češtině
zadání	Napiš-te svému ruskému kamarádovi/své ruské kamarádce dopis, ve kterém napíšete, jaká flóra je v Rusku typická zvířata v lesích, jaké tam jsou druhy stromů, a jakým rostlinám se zde daří s ohledem na klima. Zeptejte se, co roste a fluje v oblasti, odkud pochází váš ruský kamarád/ vaše ruská kamarádka.
klíčová slova a slovní spojení	, , , , , , ... : , , , ... , ,

návodné otázky	?
----------------	---

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 1+2)
téma	zemědělství a flóra a fauna
stimul	slovní zásoba, články z internetu v češtině, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém napíšete, jaká se chovají v Česku typická zvířata a jaké plodiny se pěstují s ohledem na klima. Zeptejte se, co se pěstuje, chová, roste v oblasti, odkud pochází váš ruský kamarád/ vaše ruská kamarádka.
klíčová slova a slovní spojení	<p>česko, ruský, zemědělství, flóra, fauna, zvířata, plodiny, klima, oblast, pochází, kamarád, kamarádka.</p>
návodné otázky	<p>1. Jaké plodiny se pěstují v Rusku?</p> <p>2. Jaká zvířata se chovají v Rusku?</p> <p>3. Jaké klima má Rusko?</p> <p>4. Jaká zvířata se chovají v Česku?</p> <p>5. Jaké plodiny se pěstují v Česku?</p> <p>6. Jaké klima má Česko?</p>

typ textu	dopis s prvky popisu nebo krátký lánek do mládežnického časopisu
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 2)
téma	ekologie v ČR
stimul	slovní zásoba, články z internetu v češtině, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém napíšete o straně zelených a o ekologických organizacích působících v místech vašeho bydliště a obecně s čím bojují v ČR (atomové elektrárny, těžba uhlí atd.). Zeptejte se na existenci ekologických organizací a problémů v Rusku, v oblasti, kde bydlí váš kamarád/ vaše kamarádka.
klíčová slova a slovní spojení	<p>ekologie, ekologické organizace, strana zelených, atomové elektrárny, těžba uhlí, Rusko, bydliště, bojují, problém, kamarád, kamarádka.</p>
návodné otázky	<p>1. Jaké ekologické organizace působí v Rusku?</p> <p>2. Jaké problémy mají ekologické organizace v Rusku?</p> <p>3. Jaké problémy mají ekologické organizace v Česku?</p> <p>4. Jaké problémy mají ekologické organizace v oblasti vašeho bydliště?</p>

	- ? ? ?
--	---------

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 3)
téma	cestování a rady pro turistu v Rusku
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém poradíte, na co si má v Praze jako turista dávat pozor. Zeptejte se, jak by se měl turista chovat v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	, , , / / , ?
návodné otázky	? ? ?

typ textu	formální dopis - rezervace hotelu
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 3)
téma	cestování
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš email do ruského hotelu, kde si chcete rezervovat pokoj. Nezapomeš napsat pro kolik osob, na kdy a zeptejte se na cenu a kde přesně se hotel nachází a jak se tam nejlépe dostanete.
klíčová slova a slovní spojení	, ... / / / ... / ? / ?
návodné otázky	? ? ? ?

typ textu	formulář celního prohlášení
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 3)
téma	cestování
stimul	slovní zásoba, autentický formulář celního prohlášení
zadání	Doplň celní prohlášení.

typ textu	formální dopis - rezervace dopravy
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 3)
téma	cestování
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište email do cestovní kanceláře, že si chcete rezervovat letenku/ jízdenku na vlak do Moskvy. Nezapomejte uvést na kdy a zeptejte se na čas odlet / odjezdu, na cenu a zda vám kancelář zajistí vízum.
klíčová slova a slovní spojení	<p>..., ...</p> <p>/</p> <p>,</p> <p>,</p> <p>?</p> <p>.</p> <p>,</p>
návodné otázky	<p>, a, ?</p> <p>?</p> <p>?</p> <p>o ?</p> <p>?</p> <p>?</p> <p>?</p>

typ textu	formální dopis - rezervace exkurze
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 3)
téma	cestování
stimul	slovní zásoba, internetové stránky cestovních kanceláří v ruštině, otázky
zadání	Napište email do cestovní kanceláře, že si chcete rezervovat exkurzi po Moskvě. Napište, jaká místa chcete navštívit a jestli máte zájem o přímou trasu nebo o okružní cestu autobusem.
klíčová slova a slovní spojení	<p>, ...</p> <p>,</p> <p>:</p> <p>,</p> <p>, ...</p> <p>.</p> <p>,</p>
návodné otázky	<p>?</p> <p>?</p> <p>?</p> <p>/</p> <p>/</p> <p>?</p> <p>?</p>

typ textu	formální dopis reklamace o ztrátu zavazadla
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 3)
téma	cestování
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište reklamaci, protože se vám ztratilo zavazadlo cestou z Prahy do Moskvy. Nezapomeňte uvést konkrétní údaje včetně letu a druh, barvu a rozměry zavazadla a adresu, kam má být nalezené zavazadlo dopraveno.
klíčová slova a slovní spojení	, ... , , . ,
návodné otázky	/ ? ? ? / ? / ?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo krátký lánek do mládežnického časopisu
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 4)
téma	stravování v městě
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém mu/ jí poradíte, jak a kde se dá v městě dobře najíst. Můžete doporučit kolní jídelnu, hospodu, restauraci nebo kavárnu i bar. O každém místě napište, kde se nachází a stručně informujte o nabídce. Zeptejte se, jaká místa poskytují stravování v ruském městě, odkud pochází váš kamarád/ va- kamarádka a co by vám doporučili/a.
klíčová slova a slovní spojení	/ , , , , , , ?
návodné otázky	? , , , , , , , ? ? ? ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo krátký lánek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 4)
téma	stravování česká kuchyně
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis české národní kuchyni, jaké jsou typické polévky, druhá jídla a zákusky. Zeptej se na typické jídlo v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	<p>ó (, ,)</p> <p>ó (, ,) (, ,)</p> <p>)</p> <p>ó , , , ?</p> <p>ó , , , ?</p>
návodné otázky	<p>?</p> <p>?</p> <p>?</p> <p>?</p> <p>?</p>

typ textu	dopis - recept nebo krátký lánek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 4)
téma	stravování - recept
stimul	slovní zásoba, kuchyně, recepty na internetu, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém mu napíšeš recept na přípravu jednoho českého jídla a poprosíš o recept na jedno ruské jídlo, o kterém jsi slyšel/a.
klíčová slova a slovní spojení	<p>, , , / , , / ,</p> <p>/ , / , ,</p> <p>)</p> <p>) ( )</p> <p>)</p> <p>?</p> <p>, , .</p>
návodné otázky	<p>?</p> <p>?</p> <p>?</p> <p>?</p>

	?
	?

typ textu	jídelní lístek
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 4)
téma	stravování o jídelní lístek na jeden den
stimul	slovní zásoba, vzorový jídelní lístek
zadání	Napište typické české menu pro restauraci, kam jezdí turisté z Ruska, nezapomejte uvést ceny.
klíčová slova a slovní spojení	- - ó , ó , , , , ,

typ textu	jídelní lístek
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 4)
téma	stravování o jídelní lístek na tři dny
stimul	slovní zásoba, kuchyně, ukázky jídelních lístků z českých restaurací
zadání	Sestavte jídelní lístek na tři dny (snídaně, oběd, večeře) pro své ruské hosty tak, aby ochutnali co možná nejvíce typických českých jídel.
klíčová slova a slovní spojení	, , - - ó , , ó , , , , ,

typ textu	dopis s prvky popisu nebo krátký lánek do mládežnického časopisu
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 4)
téma	stravování
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém mu/ jí napíšete o zvycích týkajících se jídla v Česku, v kolik se snídá, obědvá, večeří a jaká jídla jsou typická. Zeptejte se na zvyky spojené s jídlem v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	(, ,) / (1 , 2, 3, 4 , 5)

	/	?	?
návodné otázky		/	/ ?
	?	?	

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 5)
téma	volný čas
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co děláš, aby váš život nebyl tak jednotvárný, co vám dává radost, čím se zabýváte ve svém volném čase. Zeptejte se na názor/ radu/ zkušenosti vašeho kamaráda/ vaší kamarádky v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	/
	/
	/
	/
	,
	,
návodné otázky	?
	?

typ textu	dopis s prvky úvahy
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 5)
téma	volný čas
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis-úvahu, zda máte rádi její víkendy nebo víkend a proč, uveďte příklady. Zeptejte se, jak je to u nich.
klíčová slova a slovní spojení	,
	,
	.../
	....,
	....

	?
návodné otázky	/ / ...? ? ?

typ textu	dopis s prvky úvahy nebo krátký lánek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2
téma	civilizace
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis-úvahu o vymoženostech civilizace, bez kterých se nedokážete obejít. Zeptejte se, jaké vymoženosti civilizace pocítíte v Rusku, a zda jsou pouze kladné, nebo i záporné.
klíčová slova a slovní spojení	-
návodné otázky	? ? ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu a vyprávění
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 5)
téma	radost
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co vám během posledního týdne/ měsíce udělalo radost.

klíčová slova a slovní spojení	, / ( ) , (...) (/ /) (.../ ...)
návodné otázky	? ? ? / ?

typ textu	dopis s prvky úvahy nebo krátký lánek do mládežnického časopisu
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 5)
téma	závislost - drogy
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jak jsou pro mládež nebezpečné drogy, pokud se konzumují v nadměrném množství. Napiš o svých zkušenostech. Zeptej se, jaká je situace v Rusku, zda mnoho mladých lidí propadá drogám.
klíčová slova a slovní spojení	, , , ? ?
návodné otázky	? ? / ? ? ? ?

typ textu	dopis s prvky úvahy nebo krátký lánek do mládežnického časopisu
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 5)
téma	závislost - kouření
stimul	slovní zásoba, otázky

zadání	Napi-ťe svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jak je pro mládeř nebezpečné kouření, pokud se kouří v nadměrném množství. Napi-ťe o svých zkušenostech. Zeptejte se, jaká je situace v Rusku, zda je kouření mezi mládeř populární.
klíčová slova a slovní spojení	
návodné otázky	

typ textu	dopis s prvky úvahy nebo krátký lánek do mládeřnického RJ časopisu
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 5)
téma	závislost na alkoholické nápoje
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napi-ťe svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jak jsou pro mládeř nebezpečné alkoholické nápoje, pokud se konzumují v nadměrném množství. Napi-ťe o svých zkušenostech. Zeptejte se, jaká je situace v Rusku, zda mladí lidé rádi pijí alkoholické nápoje.
klíčová slova a slovní spojení	
návodné otázky	

	?
	?

typ textu	dopis s prvky úvahy nebo krátký lánek do mládežnického RJ asopisu
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 5)
téma	čas, životní rytmus
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, pro si myslíte, že mnozí mladí lidé v dnešní době žijí rychlým tempem a mají na všechno málo času. Zeptejte se, zda je rytmus života v Rusku také tak uspěchaný.
klíčová slova a slovní spojení	
návodné otázky	<p> / ? ? ? / ? ? </p>

typ textu	dopis s prvky popisu nebo krátký lánek do mládežnického RJ asopisu
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 5)
téma	svátky
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaké svátky se slaví v ČR, kdy a jak. Zeptejte se na svátky v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	<p> : , , , ó , , - ó ó , ó </p>

	/ ?
návodné otázky	? , ? ? ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu a úvahy
jazyková úroveň	A2 (- 4, lekce 5)
téma	ideální život, sny
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš-te svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, kde byste ideálně chtěli žít, v jaké době a čím byste se chtěli zabývat. Zeptejte se na výšné místo a dobu svého ruského kamaráda/ své ruské kamarádky.
klíčová slova a slovní spojení	(, ,) ? , ? , ...
návodné otázky	/ ? ? / ? ? / ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu a vyprávění
jazyková úroveň	A2
téma	řešení problému - rady
stimul	slovní zásoba, dopis od kamaráda/ kamarádky, otázky
zadání	Dostali jste od svého ruského kamaráda/ své ruské kamarádky dopis s žádostí o radu. Dopis si přečtěte a napiš-te odpověď - problém logicky rozeberte nebo se o něj s vlastním citem poraďte, jak v-ě-ě-it.
klíčová slova a slovní spojení	, ... / , .
návodné otázky	? ? ?

7.4.3 Úroveň B1

typ textu	dopis s prvky popisu a úvahy (od vodn ní, p í ina) nebo lánek do mládefnického RJ asopisu
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 1)
téma	cizí jazyky - pro se u it
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napi-te svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, pro se u íte cizí jazyky a pro jste si vybrali práv ru-tinu. Je podle vás studium cizích jazyk v dne-ní spole nosti d leflité? Zeptejte se ho/ ji, jaké jazyky zná/ studuje on/ ona a pro .
klí ová slova a slovní spojení	.... 1 / 2, 3, 4 ... / 5 / , , , í , / / / ? .
návodné otázky	? ? ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1
téma	cizí jazyky - hodiny ve -kole
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napi-te svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jak probíhají va-e hodiny ru-tiny, co se vám na nich líbí a co byste rádi zlep-ili. Zeptejte se na jejich hodiny cizího jazyka.
klí ová slova a slovní spojení	... ... ? .
návodné otázky	? ?

	jazykovou zkou-ku. Jaké m la ásti? Jak dlouho trvala? Byla t flká? Zeptejte se, jaké existují mezinárodní zkou-ky z ru-tiny a zda vá- kamarád také skládal mezinárodní zkou-ku z n jakého cizího jazyka v Rusku.
klí ová slova a slovní spojení	... , (, ...) ? .
návodné otázky	? ? ? ? ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu a úvahy nebo lánek do mládefnického RJ asopisu
jazyková úrove	B1 (- 5, lekce 1)
téma	cizí jazyky ó porovnání studia slovanských a germánských jazyk
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napi-te svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, fle pro echy je/ není jednodu-í/ leh í studovat ru-tinu nefl angli tinu. Své tvrzení od vodn te. Zeptejte se na názor ruského kamaráda/ kamarádky: jak je to pro Rusy, je t fl-í, kdyfl se u í jiný slovanský jazyk nebo jazyk germánský i románský?
klí ová slova a slovní spojení	(,) ( ) / /

	?
návodné otázky	, ? ? , ? ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo lánek do mládežnického RJ asopisu
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 1)
téma	cizí jazyky - studium v R
stimul	slovní zásoba, otázky, statistické údaje z internetu
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaké cizí jazyky v t-inou studenti studují na základní a střední škole v echách a od jakého ro níku a jak ásto, kolik mají hodin týdn . Zeptejte se na situaci v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	/ 2-3 / / / 2-3 / ?
návodné otázky	? ? ? ? ?

typ textu	dopis s prvky úvahy nebo lánek do mládežnického RJ asopisu
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 1)
téma	-kola - kolné
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, zda je podle vás dobré/ -patné muset za vzd lání platit a pro . Zeptejte se na situaci v Rusku.

klíčová slova a slovní spojení	<p> / , - , , ( ) , , , ... ? . </p>
návodné otázky	<p> ? , ? ? ? ? ? </p>

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 2)
téma	byt/ bydlení/ ubytování
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, byste si rádi na měsíc pronajali s přáteli byt v Moskvě, kde budete studovat na kurzech ruštiny. Popiš, jaký byt by vám vyhovoval a zeptej se ruského kamaráda/ ruské kamarádky, zda o něm jakém neví.
klíčová slova a slovní spojení	<p> , , , , , , , ... , ... ? </p>
návodné otázky	<p> ? ? ? ?</p>

typ textu	dopis s prvky popisu a úvahy nebo lánek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1
téma	rodinné vztahy a mládež
stimul	slovní zásoba, otázky, články na internetu v e-tin
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, zda se mladí v Česku brzy ženou a mají děti, nebo spolu nejprve fláknou a ožení se, ať když se vrátí domů, nebo se vůbec neženou a jaké je k tomu podle vás vedou důvody. Také zmieni situaci ohledně rozvodu. Uveď příklady z vaší rodiny/ z vašeho okolí. Zeptejte se na situaci v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	/ , / , , ó / / ? , .
návodné otázky	, ? ? , ? ? ? ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 2)
téma	bydlení - bytová výstavba
stimul	slovní zásoba, otázky, články o bydlení z internetu
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaké jsou tendence v bytové výstavbě v Čechách. Souhlasíte s tím, že mladí lidé si kupují byty/ domy daleko za Prahou, a pak dojíždí jí za prací do centra města? V okolí velkých měst vznikají umělé satelitní města, kam lidé jezdí jen spát? Zeptejte se na situaci a výstavbu nových bytů v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	/ / , , , ,

	, ?
návodné otázky	, ? ? ? ? ? ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 2)
téma	bydlení - ideální byt/ d m
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napi-ťe svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popí-ete d m va-ich sn . Zeptejte se, kde by ideáln cht li bydlet oni.
klí ová slova a slovní spojení	/ / / , , , , , / , , ... í a , ?
návodné otázky	, / ? ? ? ( )? / ? / ?

	<p> , , , , , , , , , , , , , , , , , , , , , , , , ... , , ? </p>
návodné otázky	<p> ? / / / / ? ? / ? ?</p>

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 2)
téma	bydlení - pokoj
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete do detailu jeden pokoj ve vašem bytě, kde rád trávíte čas. Může to být váš pokoj, ale také například kuchyň nebo obývací pokoj. Zeptejte se, jaký pokoj má nejraději váš kamarád/ vaše kamarádka v Rusku a poproste ho/ ji, aby vám pokoj také popíše.
klíčová slova a slovní spojení	<p> - ... / ... , ... ?</p>
návodné otázky	<p> ? ? ? ?</p>

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1
téma	práce a povinnosti
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete, jak jste celé léto pracoval/a jako au-pair/ chůva v jedné ruské rodině v Praze/ v Anglii a co vám jste musel/a dělat v jejich domácnosti.
klíčová slova a slovní spojení	<p> , , , , , , , , ,</p>

	- ' , / ?
návodné otázky	/ ? ? / / ? / ? ? / ?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo lánek/ recenze do mládežnického RJ asopisu
jazyková úroveň	B1
téma	výstava
stimul	slovní zásoba, otázky, informace o výstavě z tisku/ internetu/ letáku z výstavy
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšeš své zážitky z výstavy, kterou jste nedávno navštívili. Zeptej se ho/ jí, zda také chodí rád/a na výstavy.
klíčová slova a slovní spojení	/ / ... , , / , / / - ?
návodné otázky	? ? ? ? ? ?

typ textu	dopis s prvky vyprávění a popisu lánek/ recenze do mládežnického RJ asopisu
jazyková úroveň	B1
téma	film
stimul	slovní zásoba, otázky, informace o filmu z tisku/ internetu
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšeš své zážitky z filmu, který jste nedávno viděli v kinu / na DVD. Zeptej se ho/ jí, zda o filmu slyšel/a. Pokud ho viděl/a, zeptej se na jeho/ její názor.
klíčová slova a slovní spojení	...

	<p> , ... , ... , ... / / , ... , ... í , ... ? ... - ? </p>
návodné otázky	<p> ? ? ? ? ? ?</p>

typ textu	dopis s prvky vypravování a popisu lánek/ recenze do mládežnického časopisu
jazyková úroveň	B1
téma	divadlo
stimul	slovní zásoba, otázky, informace o divadelním představení z tisku/ internetu
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis, ve kterém popíšete své zážitky z divadelního představení, které jste navštívili v divadle. Zeptejte se ho/ ji, zda také rád/a chodí do divadla a zda nevidí/a stejnou hru v ruském provedení.
klíčová slova a slovní spojení	<p> , ... í (... ?) , ... , ... , ... ? ?</p>
návodné otázky	<p> ? ? / ? ? ? (, ,) ? ? ?</p>

typ textu	dopis s prvky vypravování a popisu
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 2)
téma	svatba
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jak jste byli na svatbě s přáteli nebo s rodinou. Popiš typickou ruskou svatbu a zeptej se, jak probíhají svatby v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	<p>svatba /</p> <p>svatba ( )</p> <p>/</p> <p>/</p> <p>ó</p> <p>?</p> <p>?</p>
návodné otázky	<p>?</p> <p>?</p> <p>?</p> <p>/ / ?</p> <p>?</p> <p>/ ? / ?</p> <p>/ ?</p> <p>?</p>

typ textu	dopis s prvky úvahy nebo lánek do mládežnického časopisu
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 2)
téma	bydlení - vesnice nebo město
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/své ruské kamarádce dopis o tom, zda dáváš přednost bydlení na vesnici nebo ve městě a proč. Zeptej se na jeho/její názor.
klíčová slova a slovní spojení	<p>- , , (, ,) ,</p> <p>ó , , , , ,</p> <p>,</p> <p>ó ? ,</p> <p>.</p>
návodné otázky	<p>, ? ?</p> <p>?</p>

	?	?	?	?	?	?	?	?	?
--	---	---	---	---	---	---	---	---	---

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 3)
téma	sport
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napi-ťe svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaké sporty vás baví, co praktikujete aktivně (jak často a kde) a jakému se v ní budete jen pasivně (sledování v televizi). Zeptejte se na to, jakým sportem se v ní bude on/ ona.
klíčová slova a slovní spojení	... , , ... ? ?
návodné otázky	? , ? ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 3)
téma	sport - známí sportovci
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napi-ťe svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co jste se dozvěděli o životě vašeho oblíbeného známého českého sportovce/ vaší oblíbené známé české sportovkyně. Zeptejte se na jeho/ její oblíbenou ruskou sportovkyni/ oblíbeného ruského sportovce.
klíčová slova a slovní spojení	/ ... , / / / / .

	<p>..., ..., ...</p> <p>...</p> <p>...</p> <p>, ...</p> <p>...</p> <p>/ / /</p> <p>,</p> <p>/</p> <p>.</p>
návodné otázky	<p>?</p> <p>?</p> <p>?</p> <p>?</p> <p>?</p>

typ textu	dopis s prvky popisu a úvahy nebo lánek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 3)
téma	zdraví
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co v-e má podle vás vliv na zdraví člověka a zeptejte se, co si o tom myslí on/ ona.
klíčová slova a slovní spojení	<p>/</p> <p>,</p> <p>,</p> <p>,</p> <p>,</p> <p>?</p> <p>.</p>
návodné otázky	<p>?</p> <p>,</p> <p>?</p> <p>?</p> <p>?</p>

typ textu	dopis s prvky popisu a vypravování
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 3)
téma	sportovní ústředí v soutěži
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jak jste se umístil/a na jaké sportovní soutěži. Zeptejte se ho/ ji, zda se také na jaké soutěži umístil/a a jaké to pro něj/ ni bylo a jak se umístil/a.
klíčová slova a slovní spojení	

	.... ,
návodné otázky	? ? ? ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 3)
téma	sport
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napi-ťe svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaké sporty byste si cht ěli vyzkou-ět, kdybyste m ěli více času a pen ěz. Zeptejte se, co by si rád vyzkou-ěl on/ vyzkou-ela ona a pro ě.
klíč ová slova a slovní spojení	, , , ?
návodné otázky	? ? ? ? ?

typ textu	dopis s prvky úvahy
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 3)
téma	sport - jeho role v život ě
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napi-ťe svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jakou roli hraje ve va-šem život ě sport, zda sportujete, ěm se aktivn ě zabýváte a jak často. Zeptejte se, jakou roli hraje sport u n ěj/ u ní.
klíč ová slova a slovní spojení	-

	<p>... / ...</p> <p>... ?</p>
návodné otázky	<p>?</p> <p>?</p> <p>?</p>

typ textu	dopis s prvky popisu a vypravování nebo lánek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 3)
téma	zdraví
stimul	slovní zásoba, otázky, články na internetu v e-tin
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaký je v Rusku zájem o tradiční a alternativní medicínu. Napiš o vlastních zkušenostech nebo o zkušenostech vašich blízkých. Zeptejte se, zda se Rusové také vrací k tradiční medicíně.
klíčová slova a slovní spojení	<p>?</p> <p>.</p>
návodné otázky	<p>?</p> <p>?</p> <p>?</p> <p>?</p>

typ textu	dopis s prvky popisu nebo lánek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1 (3, lekce 4)
téma	známá značka
stimul	slovní zásoba, otázky, internetové články v e-tin
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o nějaké známé ruské značce, například: pivo (Plzeň), obuv (Bata), sklo (Moser) atd. Zjistěte si o nich základní údaje ohledně historie a současnosti. Zeptejte se, jaké známé firmy jsou v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	<p>,</p> <p>...</p> <p>...</p> <p>/</p> <p>...</p>

	<p style="text-align: center;">/ /</p> <p style="text-align: center;">/</p> <p style="text-align: center;">...</p> <p style="text-align: center;">, , ,</p> <p style="text-align: center;">.....</p> <p style="text-align: center;">/</p> <p style="text-align: center;">.</p>
návodné otázky	<p style="text-align: right;">?</p> <p style="text-align: center;">?</p> <p style="text-align: center;">?</p> <p style="text-align: center;">?</p> <p style="text-align: right;">?</p>

typ textu	dopis s prvky úvahy nebo lánek do mládežnického RJ asopisu
jazyková úroveň	B1 (3, lekce 4)
téma	nakupování o slevy o konzumní společnost
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, zda rád/ná nakupujete a zda vás při nákupu ovliví ují slevy, nebo dáváte přednost kvalitě před nízkou cenou. Zeptejte se na jeho/ její názor a praxi. Myslíte si, že lidé v dnešní době v Evropě nakupují příliš mnoho zbytečností, podléhají nadbytečnému konzumu?
klíčová slova a slovní spojení	
návodné otázky	<p style="text-align: center;">?</p> <p style="text-align: right;">?</p> <p style="text-align: center;">?</p> <p style="text-align: center;">,</p> <p style="text-align: center;">?</p> <p style="text-align: center;">,</p> <p style="text-align: center;">/ , , ?</p>

typ textu	dopis s prvky úvahy nebo lánek do mládežnického RJ asopisu
jazyková úroveň	B1 (3, lekce 4)
téma	nakupování - reklamy
stimul	slovní zásoba, otázky

zadání	Napi-ťe svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, zda vás p i nákupu ovliv ují reklamy a kde v-ude se s reklamami setkáváte (obchody, televize, tisk, internet). M fete popsat n jakou vtipnou reklamu, která se vám líbila. Zeptejte se na situaci reklam v Rusku.
klí ová slova a slovní spojení	(, , ,) , - .
návodné otázky	? ó ? ? ? ? ? ? ? ?

typ textu	reklama
jazyková úroveň	B1 (3, lekce 4)
téma	nakupování - reklamy
stimul	slovní zásoba, otázky, vzorové reklamy z ruských novin/ asopis
zadání	Napi-ťe reklamu do asopisu pro mládeř na výrobek, s kterým jste velmi spokojen/a a cht l/a byste ho v-em doporu it nebo na výrobek, který zatím neexistuje, ale vy jste ho vymyslel/a a považujete ho za ideální a pro mládeř vhodný.
klí ová slova a slovní spojení	... (/ /) /
návodné otázky	, ? , ? ? ? ?

typ textu	dopis s prvky popisu a úvahy nebo lánek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 4)
téma	národnosti - stereotypy
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co se říká v českých o -ích a zeptej se ho/ ji na to, co se říká v Rusku o Rusech. Také napiš, co se říká v českých o Rusech a zeptej se ho/ ji, zda je to pravda.
klíčová slova a slovní spojení	, ... , , / , , , , ? ?
návodné otázky	? ? ? ?

typ textu	obchodní dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 4)
téma	obchodování
stimul	slovní zásoba, otázky, ukázky obchodních dopisů
zadání	Představte si, že pracujete pro českou firmu, která chce navázat spolupráci s ruskou firmou. Napiš obchodní dopis, ve kterém svou firmu představíte a nabídnete vlastní výrobky vyjádříte naději na spolupráci.
klíčová slova a slovní spojení	... í ...
návodné otázky	? ? ? ?

typ textu	vizitka
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 4)
téma	obchodování
stimul	slovní zásoba, ukázky vizitek v ruštině
zadání	Napiš si svou vizitku v azbuce.
klíčová slova a slovní spojení	

typ textu	dopis s prvky popisu nebo lánek do mládežnického časopisu
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 1)
téma	cizí jazyky a ideální učitel
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaký je váš učitel ruského jazyka a jaký by podle vás měl být ideální učitel cizích jazyků. Zeptejte se na jeho/ její názor.
klíčová slova a slovní spojení	
návodné otázky	<p>1. Jaký jazyk považujete za ideální? Proč?</p> <p>2. Jaký učitel cizího jazyka byste považovali za ideálního? Proč?</p> <p>3. Jaký učitel ruského jazyka byste považovali za ideálního? Proč?</p>

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 4)
téma	obchodování a popis kanceláře
stimul	slovní zásoba, otázky, fotografie kanceláře
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jak by podle vás měla vypadat dobře zařízená kancelář editelů firmy. Vyfotografujte vlastní pracovní zkušenost z brigády. Zeptejte se, jak jsou kanceláře obvykle vybavené v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	

návodné otázky	

typ textu	dopis s prvky popisu a úvahy nebo lánek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 4)
téma	rodina a kariéra
stimul	slovní zásoba, otázky, články z internetu v ruštině
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, zda v Rusku pracují ženy na vysokých manažerských postech a zda jsou stejně placeny jako muži. A považujete-li za správné, aby se žena vnovala kariéře nebo zda by podle vás měla být rovnost rodin. Zeptejte se na situaci žen v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	
návodné otázky	

typ textu	dopis s prvky popisu nebo lánek do mládežnického časopisu v ruštině
jazyková úroveň	B1
téma	globalizace
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o vlivu globalizace v Rusku. Zeptejte se na vliv globalizace v současné Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	

návodné otázky	?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo lánek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 5)
téma	Moskva
stimul	slovní zásoba, otázky, fotografie, mapa, propagační materiály, pr vodce, internetové stránky o Moskvě
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co víte o Moskvě z hodin ruského jazyka a co dalšího byste se rádi dozvěděli.
klíčová slova a slovní spojení	
návodné otázky	?

typ textu	dopis s prvky popisu nebo lánek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 5)
téma	Peterburg
stimul	slovní zásoba, otázky, fotografie, mapa, propagační materiály, průvodce, internetové stránky o Peterburgu
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co víte o Peterburgu z hodin ruského jazyka a co dalšího byste se rádi dozvěděli.
klíčová slova a slovní spojení	
návodné otázky	?

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 5)
téma	cestování
stimul	slovní zásoba, otázky, fotografie, mapa, propagační materiály, průvodce, internetové stránky o Praze
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaké služby mohou využít turisté při návštěvě Prahy a zeptejte se na služby v Rusku/ v Moskvě / v Peterburgu.
klíčová slova a slovní spojení	
návodné otázky	?

	?	/	,
--	---	---	---

typ textu	dopis s prvky popisu
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 5)
téma	cestování - hotel
stimul	slovní zásoba, otázky
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaká jsou v Rusku pravidla pobytu v hotelu. Zeptej se na pravidla v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	...
návodné otázky	?

typ textu	dopis s prvky popisu a úvahy nebo lánek do mládežnického časopisu
jazyková úroveň	B1
téma	lidská práva
stimul	slovní zásoba, otázky, články z internetu v češtině
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/své ruské kamarádce dopis o tom, jaká jsou v Rusku dodržována lidská práva a zda není omezováno právo na svobodu vyjádření a zeptej se na situaci v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	?
návodné otázky	?

typ textu	dopis s prvky popisu a úvahy nebo lánek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1
téma	náboženství
stimul	slovní zásoba, otázky, články z internetu v e-tin
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, jaká je náboženská situace v ČR a proč. Zeptej se na stav náboženství a víry v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	<p> / / / , , , , , ? . </p>
návodné otázky	<p> ? ? a / / ? ? ? ? ? / ? / ? ? / ? ? ? </p>

typ textu	dopis s prvky popisu nebo lánek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1
téma	kriminalita
stimul	slovní zásoba, otázky, články z internetu v e-tin
zadání	Napiš svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o kriminalitě v ČR/ Praze a zeptej se na stav v ČR v Rusku.
klíčová slova a slovní spojení	<p> , , , , , , , , , (, ,) , ? </p>
návodné otázky	?

	?
	, ? , ,

typ textu	dopis s prvky popisu a úvahy nebo lánek do mládežnického RJ časopisu
jazyková úroveň	B1 (- 5, lekce 5)
téma	rusko- české vztahy
stimul	slovní zásoba, otázky, články z internetu v češtině
zadání	Napište svému ruskému kamarádovi/ své ruské kamarádce dopis o tom, co víte o rusko - českých vztazích a jak si představujete budoucí vývoj vztah mezi ČR a Ruskem.
klíčová slova a slovní spojení	, , , , , , - ó ? .
návodné otázky	? ? ? ? ?

7.5 Příloha 5 - Vhodné fráze v dopisech

Tato příloha obsahuje v přehledných tabulkách vhodné fráze pro různé situace, ke kterým se studenti budou vyjadřovat v dopisech ( ). Mohou informovat, argumentovat, souhlasit i nesouhlasit s určitým názorem, radit a naopak odrazovat, radu a pozvání přijímat anebo odmítat, fládat, prosit, nabízet a zvat, gratulovat a děkovat za gratulaci, reagovat na poděkování, omluvit se a přijmout omluvu. V tabulce je vždy v ruské nebo její nedokončená část v ruském jazyce a zároveň v českém jazyce. V tabulce jsou dále rozděleny na vyjádření neformální (tykáni) a formální (vykání). Někdy je forma stejná, jelikož se dá využít pro obě situace.

Tabulka 96 - Vhodné fráze - informovat, oznamovat, vysvětlit

informovat, oznamovat, vysvětlit (, ,)			
neformální		formální	
rusky	esky	rusky	esky
, ...	Chci Ti napsat, fle ...	, ...	Chtěl bych Vám napsat, fle ...
, ...	Chci Ti vysvětlit, fle ...	, ...	Chtěl bych Vám vysvětlit, fle ...
, ...	Chci Ti vyprávět, fle ...	, ...	Chtěl bych Vám vyprávět, fle ...
.	Chci se s Tebou podělit o své myšlenky.	.	Chtěl bych se s Vámi podělit o své myšlenky.
, ...	Chci Ti sdělit, fle ...	, ...	Chtěl bych Vám sdělit, fle ...
/ , ...	Chci Ti ukázat/ dokázat, fle ...	/ , ...	Chtěl bych Vám ukázat/ dokázat, fle ...
, ...	Chci Te informovat o tom, fle ...	, ...	Chtěl bych Vás informovat o tom, fle ...

Tabulka 97 - Vhodné fráze - přesvědčit, argumentovat, vyjádřit vlastní názor

přesvědčit, argumentovat, vyjádřit vlastní názor (,)			
neformální		formální	
rusky	esky	rusky	esky
- , ...	Podle mne	- , ...	Podle mne
, ...	Podle mého mínění	, ...	Podle mého mínění
, ...	Myslím si, fle ...	, ...	Myslím si, fle ...
, ...	Zdá se mi, fle ...	, ...	Zdá se mi, fle ...
, ...	Souhlasím s tím, fle ...	, ...	Souhlasím s tím, fle ...

...	Chci vyjádřit svůj názor na í	...	Chtěl bych vyjádřit svůj názor na í
, ...	Vím, fle í	, ...	Vím, fle í
, ...	Jsem přesvědčen o tom, fle í	, ...	Jsem přesvědčen o tom, fle í
...	Sdílím následující úhel pohledu í	...	Sdílím následující úhel pohledu í
, ...	Domnívám se, fle í	, ...	Domnívám se, fle í
, ... /	Chci Ti ukázat/ dokázat, fle í	/ ,	Chtěl bych Vám ukázat/ dokázat, fle í

Tabulka . 98 ó Vhodné fráze - souhlasit

souhlasit s názorem ( )			
neformáln		formáln	
rusky	esky	rusky	esky
- , .	Podle mne má-pravdu.	- , .	Podle mne máte pravdu.
.	Mám stejný názor.	.	Mám stejný názor.
, ...	Také si myslím, fle í	, ...	Také si myslím, fle í
, ...	Také se mi zdá, fle í	, ...	Taktéž se mi zdá, fle í
, ...	Absolutně s Tebou souhlasím, fle í	, ...	Absolutně s Vámi souhlasím, fle í
.	Chci podpořit Tvůj názor.	.	Chci podpořit Váš názor.
, ...	Také vím, fle í	, ...	Také vím, fle í
, ...	Také jsem přesvědčen, fle	, ...	Taktéž jsem přesvědčen, fle
.	Plně sdílím Tvůj úhel pohledu.	.	Plně sdílím Váš úhel pohledu.
, , ...	Domnívám se stejně jako Ty, fle í	, , ...	Domnívám se stejně jako Vy, fle í
/ / , .	Myslím si/ vím/ jsem přesvědčen, fle má-pravdu.	/ / , .	Myslím si/ vím/ jsem přesvědčen, fle máte pravdu.

Tabulka . 99 ó Vhodné fráze - nesouhlasit

nesouhlasit s názorem ( )			
neformáln		formáln	
rusky	esky	rusky	esky
- , .	Podle mého to tak není.	- , .	Podle mého to tak není.

, .	Podle mne nemá- pravdu.	, .	Podle mne nemáte pravdu.
, ...	Nemyslím si, fle í	, ...	Nemyslím si, fle í
, í	Nezdá se mi, fle í	, í	Nezdá se mi, fle í
, ...	Nesouhlasím s tím, fle í	, ...	Nesouhlasím s tím, fle í
.	Mám jiný názor.	.	Mám jiný názor.
, ...	Nev ím, fle í	, ...	Nev ím, fle í
, ...	Nejsem p esv d en o í	, ...	Nejsem p esv d en o í
.	Nesdílím Tv j úhel pohledu.	...	Nesdílím Vá-úhel pohledu.
, ...	Domnívám se, fle neí	, ...	Domnívám se, fle neí
, ...	Nerozumím, pro í	, ...	Nerozumím, pro í

Tabulka . 100 ó Vhodné fráze ó radit, doporu it

radit, doporu it ( )			
neformáln		formáln	
rusky	esky	rusky	esky
...	Chci Ti poradit í	...	Cht l bych Vám poradit í
...	Chci Ti nabídnout í	...	Cht l bych Vám nabídnout í
...	Chci Ti doporu it í	...	Cht l bych Vám doporu it í
.	Na Tvém míst bych to ud lal.	.	Na Va-em míst bych to ud lal.
...	Dovol mi, abych Ti poradil í	...	Dovolte mi, abych Vám poradil í
...	Radím Ti í	...	Radím Vám í

Tabulka . 101 ó Vhodné fráze - nedoporu ovat

nedoporu ovat, zrazovat od n eho ( )			
neformáln		formáln	
rusky	esky	rusky	esky
.	Nemohu Ti poradit.	.	Nemohu Vám poradit.
...	Nedoporu uji Ti í	...	Nedoporu uji Vám í
.	Na Tvém míst bych to ned lal.	.	Na Va-em míst bych to ned lal.
.	Musí-o tom je-t pop emý-let.	.	Je-t si to musíte promyslet.

/	Je to nebezpečné/ riskantní.	/	Je to nebezpečné/ riskantní.
/	Nepodaří se to/ nevyjde to.	/	Nepodaří se to/ nevyjde to.
.	Nestojí za to se tím zabývat.	.	Nestojí za to se tím zabývat.

Tabulka 102. Vhodné fráze o přijmout radu, doporučení, prosbu, pozvání

přijmout radu, doporučení, prosbu, pozvání (, ,)			
neformálně		formálně	
rusky	esky	rusky	esky
/	Velké díky za radu/ splnění mé prosby/ pozvání.	/	Velké díky za radu/ splnění mé prosby/ pozvání.
/	Děkujeme Ti za radu/ splnění mé prosby/ pomoc.	/	Děkujeme Vám za radu/ splnění mé prosby/ pomoc.
, ...	Souhlasím s Tebou, řeší	, ...	Souhlasím s Vámi, řeší
.	Nemohu Ti odmítnout pomoc.	.	Nemohu Vám odmítnout pomoc.
.	Velmi rád přijdu.	.	Velmi rád přijdu.

Tabulka 103. Vhodné fráze o odmítnout radu, doporučení, prosbu, pozvání

odmítnout radu, doporučení, prosbu, pozvání (, ,)			
neformálně		formálně	
rusky	esky	rusky	esky
, .	Bohužel nemohu využít Tvou radu.	, .	Bohužel nemohu využít Vaši radu.
, ...	Jsem nucen odmítnout Tvůj návrh, protože	, ...	Jsem nucen odmítnout Váš návrh, protože
, .	Bohužel jsem nucen Tvou prosbu odmítnout.	, .	Bohužel jsem nucen Vaši prosbu odmítnout.
, .	Uděl bych to velmi rád, ale nemohu splnit Tvou prosbu.	, .	Uděl bych to velmi rád, ale nemohu splnit Vaši prosbu.

, .	I kdybych chtěl sebevíci, nic pro Tebe nemohu udělat.	, .	I kdybych chtěl sebevíci, nic pro Vás nemohu udělat.
, .	Je mi velmi líto, ale nemohu Ti nijak pomoci.	, .	Je mi velmi líto, ale nemohu Vám nijak pomoci.
, / .	Bohžel nemohu přijmout Tvé pozvání/ nemohu k Tobě přijet.	, / .	Bohžel nemohu přijmout Vaše pozvání/ nemohu k Vám přijet.
, ...	Nemohu splnit Tvou prosbu, protože jí	, ...	Nemohu splnit Vaši prosbu, protože jí

Tabulka 104. Vhodné fráze říkat, prosit

říkat, prosit (,)			
neformáln		formáln	
rusky	esky	rusky	esky
, .	Nevím, jak dál.	, .	Obrácím se na Vás s prosbou jí
, .	Nevím, co dělat.	, .	Obrácím se na Vás pro radu jí
?	Mohl bys mi pomoci?	?	Mohl byste mi pomoci?
?	Mohl by mi poradit?	?	Mohl byste mi poradit?
/ jí	Obrácím se na Tebe s prosbou/ s návrhem ...	/ ...	Obrácím se na Vás s prosbou/ s návrhem ...
...	Chci Te poprosit jí	...	Chci Vás poprosit jí
...	Chci bych Te poprosit jí	...	Chci bych Vás poprosit jí
, .	Mám k Tobě velkou prosbu.	, .	Mám k Vám velkou prosbu.
, ?	Nemohl bys prosím splnit mou prosbu?	, ?	Nemohl byste prosím splnit mou prosbu?

Tabulka . 105 ó Vhodné fráze - nabízet

nabízet ( )			
neformáln		formáln	
rusky	esky	rusky	esky
	Mám pro Tebe n kolik návrh .		Mám pro Vás n kolik návrh .
...	Chci Ti nabídnout í	...	Chci Vám nabídnout í
?	Bude–mít as se sejít?	?	Budete mít as se sejít?
/	Nechce–/ Necht l bys í	/	Nechcete/ Necht l byste í
...	Poj me spolu í	...	Poj me spolu í

Tabulka . 106 ó Vhodné fráze - zvat

zvat ( )			
neformáln		formáln	
rusky	esky	rusky	esky
/ / / / / / / .	Zvu T na náv-t vu/ na banket/ na ve írek/ do kina/ do divadla/ na koncert.	/ / / / / / .	Zvu Vás na náv-t vu/ na banket/ na vernisáfl/ do kina/ do divadla/ na koncert.
...	Dovol mi pozvat T í	...	Dovolte mi pozvat Vás í
...	Chci T pozvat í	...	Cht l bych Vás pozvat í
, /	Budu velmi rád, kdyfl p ijde–/ p ijme– mé pozvání.	, /	Budu velmi rád, kdyfl p ijdete/ p ijmete mé pozvání.
, /	Budu – astný, jestli p ijde–/ p ijme– mé pozvání.	, /	Budu – astný, jestli p ijdete/ p ijmete mé pozvání.

Tabulka . 107 ó Vhodné fráze ó gratulovat, blahop át, p át

gratulovat, blahop át, p át (,)			
neformáln		formáln	
rusky	esky	rusky	esky
! ! !	V–echno nejlep–í v Novém roce! V–echno nejlep–í k narozeninám! V–echno nejlep–í k svátku!	/	Dovolte poblahop át Vám k Novému roku/ k narozeninám/ k svátku!
		c	!

...	P ijmi na-e blahop ání k í	...	P ijm te na-e blahop ání v souvislosti s í
...	P eji Ti í	/	Dovolte mi pop át Vám í
...	Gratuluji Ti k í	...	Gratuluji Vám k í
...	Chci Ti blahop át k í	...	Cht l bych Vám blahop át k í
,	P eji Ti úsp chy, zdraví a -t stí.	,	P eji Vám úsp chy, zdraví a -t stí.
.	P eji Ti v-echno nejlep-í.	.	Peji Vám v-echno nejlep-í.
,	Doufám, že u Tebe bude v-e v po ádku/ dob e to dopadne.	,	Doufám, že u Vás bude v-e v po ádku/ dob e to dopadne.
/	Co nejd íve se uzdrav/ zotav.	.	P eji Vám brzké uzdravení.

Tabulka .108 ó Vhodné fráze - pod kovát

pod kovát za gratulaci, blahop ání, pomoc (,)			
neformáln		formáln	
rusky	esky	rusky	esky
...	D kuji Ti za í	...	D kuji Vám za í
...	Jsem Ti vd ný za í	...	Jsem Vám vd ný za í
...	P edem Ti d kuji za í	...	P edem Vám d kuji za í
...	P ijmi mé pod kování za í	...	P ijm te mé pod kování za í
...	Ani si neumí- p edstavit, jak jsem Ti vd ný za í	,	Ani si neumíte p edstavit, jak jsem Vám vd ný za í
/	Jsi velmi laskav/a.	.	Jste velmi laskav/a.
/	Jsi velmi vnímavý/á//pozorný/á.	.	Jste velmi vnímavý/á// pozorný/á.
.	Je to od Tebe velice milé.	.	Je to od Vás velice milé.
...	D kuji za í	....	D kuji za í

Tabulka . 109 ó Vhodné fráze ó odpov d t na pod kování

odpov d t na pod kování ( )			
neformáln		formáln	
rusky	esky	rusky	esky
.	Nestojí za to mi d kovát.	.	Nestojí za to mi d kovát.
/	Není t eba mi d kovát.	/	Není t eba mi d kovát.
.	Není za co mi d kovát.	.	Není za co mi d kovát.
/	Vfdy Ti rád pomohu.	/	Vfdy Vám rád pomohu.
.	Jsem vfdy p ipraven Ti pomoci.	.	Jsem vfdy p ipraven Vám pomoci.
.	Velmi rád jsem Ti pomohl.	.	Velmi rád jsem Vám pomohl.
.	Rád jsem splnil Tvou prosbu.	.	Rád jsem splnil Va-i prosbu.
.	Nemohl jsme Ti odmítnout.	.	Nemohl jsem Vám odmítnout.
, .	Ud lal jsem pro Tebe jen to, co bylo v mých silách.	, .	Ud lal jsem pro Vás jen to, co bylo v mých silách.

Tabulka . 110 ó Vhodné fráze ó omluvit se

omluvit se ( )			
neformáln		formáln	
rusky	esky	rusky	esky
...	Omluv mne za í	...	Omluvte mne za í
...	Prosím za prominutí za í	...	P iná-ím svou omluvu za í
...	P ijmi mou omluvu za í	...	P ijm te mou omluvu za í
/	Chci/ musím se omluvit za í	...	Cht l bych se omluvit za í

Tabulka . 111 ó Vhodné fráze ó p ijmout omluvu

p ijmout omluvu ( )			
neformáln		formáln	
rusky	esky	rusky	esky
.	P ijímám Tvou omluvu.	.	P ijímám Va-i omluvu.
.	Nemá–pro se omlouvat.	.	Nemáte pro se omlouvat.
.	Odpou–tím Ti.	.	Odpou–tím Vám.
.	Omlouvám T .	.	Omlouvám Vás.

7.6 Příloha 6 - Spojky, spojovací výrazy a vsuvky na úvod v t

V této příloze jsou do přehledných tabulek umístěny spojky, spojovací výrazy a vsuvky a slova, která se používají na úvod v t (, ,). Slovo nebo slovní spojení je nejprve v ruském jazyce, pak v českém příkladu a ve třetím sloupci je vzorová vta v ruském jazyce kvůli praktické názornosti. V předposlední tabulce jsou slova uspořádána abecedně.

Tabulka 112 o Spojení slovací, odporovací, vylučovací

Souadná spojení - slovací, odporovací, vylučovací ( )		
Spojka/spojovací výraz v RJ	Příklad do J	Příklad ve v t v RJ
	a	, ,
	rovně, taktéž	, ,
a	a také	, ,
, ,	ani - ani	, ,
, ,	nejen, nýbrž i	, ,
	ale, nýbrž	, ,
	ale, av-ak, nicméně	, ,
	av-ak	, ,
	nebo	, ,
a	jinak, nebo	, ,

Tabulka 113 o Vyjádření časových okolností

vyjádření časových okolností ( )		
Spojka/spojovací výraz v RJ	Příklad do J	Příklad ve v t v RJ
-	za prvé	- , ,
-	za druhé	- , ,
-	za třetí	- , ,
	konečně	, ,
	nakonec	/ ,

	potom	.
	potom, pak	.
	pozd ji	.
	jakmile	,
	kdyfl, najednou	,
	potom/ poté, co	,
	d íve nefl	,
	p edtím nefl, d íve nefl	,
	práv kdyfl, sotvafl	,
	tou dobou, co kdyfl	,
	dosud	,
	od té doby, co	,
	za n jakou dobu, po chvíli	.
	zpo átku/ ze za átku	,
	sou asn zárove	.
	zárove	.
	meztím co v dob , kdyfl v tu dobu, kdy	,

Tabulka 114 Vyjádření podmínky, účelu, důsledku, přípustky

vyjádření podmínky, účelu, důsledku, přípustky ( )		
Spojka/spojovací výraz v RJ	Příklad do J	Příklad ve v t v RJ
	protože	,
	proto	,
	tudíž, takže	,
	jelikož	,
	pro / za jakým účelem	,
	pro	,
	aby	,
	za účelem, aby kvůli tomu, aby	,
	místo toho, aby	,
-	kvůli tomu, že	- ,
	díky tomu, že	,
	v důsledku jeho následkem jeho	,
	v důsledku toho, že	,
( )	následkem jeho (jako důsledek)	,

,	v souvislosti s tím, že	,
	proto, tedy, tudíž	,
	když, jestliže	,
	kdyby	,
	zda-li, zda	,
	a , a totiž, i když, třebaže, přestože	,
	nehledě na to, že bez ohledu na to, že	,

Tabulka . 115 Vyjádření pomocí vztažných a tázacích zájmen

vyjádření pomocí vztažných a tázacích zájmen ( )		
Spojka/spojovací výraz v RJ	Příklad do J	Příklad ve vt v RJ
	jak	,
	kde	,
	kam	?
	odkud	,
	kdo	,
/ /	který/á/é	,
	v kolik (hodin), kdy	,
	v kolik	?
-	tak jestliže, tak, pak, potom když, tak	,
	až, když	,
	co	?

/ / ...	jaký/á/é	,
	nefl	,

Tabulka . 116 ó Vsuvky a slova na úvod v ty

Vsuvky a slova na úvod v ty ( )		
Slova na úvod v ty v RJ	P eklad do J	P íklad ve v t v RJ
	Rozhodn	,
	A navíc	,
	Na záv r	.
	Nakonec	.
	Na rozdíl od	,
	zvlá-t , zejména	,
	Je d ležit	,
	To se rozumí/ jasn	,
	Je možné	,
	Sotva/ st flí	.
	íká se, fle	,
	Opravdu/ skute n	,
	Jde o to	,
	Jinými slovy	,
	P írozen	,
	Skv le, znamenít Je to skv lé, znamenité	,
	To znamená	,
	Je zajímavé	,
	Tedy, tak	,
	Bohufel	,

	Na-t stí	,
	K radosti v-ech	,
	Kupodivu	,
	Zdá se, že	,
	V t-inou, obvykle, zpravidla	,
	Jak je známo	,
	Ov-em	,
	Krom toho, a navíc	,
	Mimochodem/bych nezapomn l	,
	Mimochodem	,
	Mofná	,
	Asi, pravd podobn	,
	naopak	,
	Nap íklad	,
	naopak	,
	Není divu	,
	Skute n / opravdu	, ?
	Ur it	,
	Up ímn e eno	,
	O ividn	,
-	Podle m	- ,
	Podle mého mín ní	,
	P edev-ím	,
	To se rozumí, že	,

	Na jednu stranu, jednak	, ,
	Na druhou stranu Jednak - jednak	, ,
	Je sporné, fle Pochybují, fle	, .
,	Je divné, fle	, .
	Takovým způsobem, tak, takže	, .
	Dobře	, ,

Tabulka 117 Vyjádření vlastního názoru

Vhodné úvodní části v textu pro vyjádření vlastního názoru:		
,	Myslím si, fle	, .
,	Jsem přesvědčen, fle	, .
,	Nechce se mi věřit, fle	, .
/ ,	Je těžké říci/ pochopit	/ , .
	Pokud je mi známo	, .
	Pokud vím	, .
	Vždy přece ví-, fle	, .
,	To je správné / Je to tak	, .

7.7 Příloha 7 - Metodické pokyny pro učitele

Tato příloha obsahuje metodické rady pro učitele středních škol, kteří chtějí své studenty naučit psát texty v ruském jazyce na odpovídající dosažené úrovni A1-B1. Nechceme zde opakovat veškerou teorii, která je vysvětlena v teoretické části naší práce, ale zaměříme se na praktické rady.

Učitel si musí uvědomit, jací jsou jeho studenti, jaké má k dispozici pro psaní na hodinách podmínky, kolik času má na psaní a jakých cílů chce u svých studentů v psaní dosáhnout. Pokud mají studenti o psaní zájem, jedná se o ideální situaci, kdy učitel nemusí studenty k psaní speciálně motivovat. Taková situace ale v praxi není běžná, proto bychom na úvod chtěli uvést pár návrhů k motivaci.

Motivace

Psaní obsahuje tři důležité prvky. Psaním si studenti procvičí daný jazyk, své myšlení a zároveň se psaním učí. Cvičí se ve slovní zásobě, v logickém uspořádání myšlenek a stavbě vět a odstavců. Tím, když píšou, si upevní své znalosti a učí se nejen jazyk, ale i postup psaní a samotnou dovednost psaní. Psaní tak má významnou funkci, což je prostě podporou učení i cílem (naučení se).

Student má je třeba vysvětlit, že nepíše za trest, nebo aby se trápil a následně pak byli učiteli pouze negativně hodnoceni, kritizováni a obdrželi svůj text šprokrtaný. Učitel by měl umět ocenit hlavní snahu a vyzdvihnout pozitivní prvky textu napsaného studentem. Není dobré se zaměřit pouze na negativní stránku. Přílišná kritika studenta nepovzbudí, spíše naopak odradí a může vést k pesimismu, že psaní textu se nikdy student nedokáže naučit, že je neschopný a že je lepší se raději novat němu jinému. Cílem je přesvědčit, že učitel studenta přesvědčí o tom, že se psaní dokáže na úrovni odpovídající jeho dosažené jazykové a myšlenkové úrovni naučit. Někdy cesta k úspěchu trvá déle a musí vynaložit větší úsilí a více času. Učitel by měl studenta v cestě k úspěchu pozitivně podporovat.

Dalším bodem motivace je přesvědčit studenta o smysluplnosti psaní. K tomu nejvíce napomohou cvičení psaní, ve kterých studenti tvoří reálné smysluplné texty, které mohou využít i v praktickém životě. Kromě toho texty mohou zkusit psát jen pro pobavení, s využitím fantazie a kreativity. Tvorba zábavných textů by měla napomoci odbourat strach z psaní a negativní emoce. Studenty by psaní mělo bavit. Texty vzniklé k pobavení by neměly být známkovány, ale studenti by za ně mohli být pochváleni. Zvláště zda ilé texty by mohly být dostupné ke četbě i spolužákům.

Adresát textu

Otázkou adresáta textu se zatím v praxi zadání ve cvičení na rozvoj psaní nezabývá. Veškeré studenty v této věci učitel vede pouze pro učitele. To by se mělo změnit. Studenti by si měli vyzkoušet psát o jednom tématu známým adresátem. Například mohou o výlet vyprávět (vypravování) někomu z rodiny (mamince/ babičce/ sestře) nebo kamarádovi či učiteli. Tím si uvědomí, že svůj text upravují v závislosti na tom, komu je určen.

Napsaný text by měl být dostupný nejen nejmenším věkem spolužákům. Studenti se tak naučí psát pro různé účely, přestanou se za svůj text stydět a naučí se být na něj hrdí. V dnešní době internetu je velice snadné založit internetovou stránku dané tématy, na které mohou studenti svou

tvorbu publikovat. Jinou možností je psát články do mládežnického časopisu v ruštině, pokud nějaký na dané škole existuje.

Pisatel textu

Dalším málo se vyskytujícím úkolem v zadání ke cvičení na rozvoj PP je role pisatele. Ve cvičeních se jakoby automaticky předpokládá, že pisatel je student. Pisatel ovšem na sebe může brát nespočet rolí (*role play*). Například může vyprávět nebo přepravovat příběh, může stát jedním z protagonistů a vyprávět z vybraného úhlu pohledu. Může vyjadřovat názory vlastní nebo názory smyšlené postavy.

Základní fáze postupu psaní

Při psaní se mnozí úspěšní pisatelé řídí určitým postupem, který v jednoduchosti sestává z následujících bodů:

- 1) přepravení přemýšlení o zadaném tématu
- 2) výběr a uspořádání myšlenek
- 3) psaní osnovy
- 4) první psaní textu - nanečisto
- 5) čtení napsaného a oprava
- 6) druhé psaní textu o nanečisto
- 7) čtení podruhé napsaného a oprava
- 8) přepravení textu naisto do finální podoby
- 9) závěrečná kontrola
- 10) výsledný/ finální text

Studenti by měli být se postupem psaní seznámeni a alespoň jednou si ho pod vedením učitele po krocích vyzkoušet při psaní různých slohových útvarů (zejména dopis, popis, vypravování, úvaha). Měli by si uvědomit, že první verze textu v třetínu není finální.

Organizace psaní na hodinách

Učitel rozhoduje, jak budou studenti při psaní spolupracovat a jak dlouho budou psát. Studenti mohou psát úplně samostatně. Takové psaní je vhodné přeusunout za domácí úkol. Na hodině je výhodné využít spolupráce mezi studenty.

organizační formy

- 1) dohromady celá třída
- 2) ve dvojici
- 3) ve skupince
- 4) psaní samostatně

Studenti mohou spolupracovat při jednotlivých fázích postupu psaní. Věichni dohromady se zamyslí nad daným tématem a s využitím různých vyvolávacích technik (například brainstorming) může učitel organizovat spolupráci v celé třídě. Věchny nápady se zapíší na tabuli, pak přijde na řadu výběr a uspořádání. Poté se vymyslí osnova a následně za nouch věichni společně vytvořit text, který několikrát opraví, ať jsou s výsledkem spokojeni.

Poprvé je nutno kvůli ukázce pracovat společně, ale při psaní dalšího textu již mohou být studenti rozděleni do skupin a vytvořit text po daných krocích v malých skupinkách či ve dvojicích. Když už mají v psaní praxi a znají vhodný postup, mohou pracovat samostatně doma, kde budou mít dostatek času a budou moci využít slovníky a jiné příručky.

Opravy textu

Učitel není povinen opravit všechny texty, které studenti v cizím jazyce napíší. Není to fyzicky reálně možné, pokud učitel učí na plný úvazek a má na starosti několik početných tříd. Učitel může opravovat texty pouze výběrově, ale studenti by měli psát pravidelně. Tím, kteří píší, se procvičují a není podstatné, všechny jejich texty nejsou odborně opraveny. Hlavní je mít s psáním nejlépe každodenní praxi. Postupem času si studenti díky častému psaní vytvoří vlastní styl a naučí se sebehodnocení, když vidí, na co se mají při kontrole textu zaměřit.

Opravy mohou být trojího druhu:

- 1) samostatná oprava studentem na základě otázek pro sebehodnocení
- 2) oprava spoluřádkem na základě otázek k hodnocení
- 3) oprava učitелеm

Cíle v psaní

Cílem každého učitele je naučit studenty psát to, co mají umět v závislosti na dosažené úrovni podle SERR a Portfolia. Maturanti by měli být připraveni splnit požadavky k maturitě. Případně se mohou mezi studenty nalézt zájemci o složení mezinárodní zkoušky z ruštiny. Ve kterých požadavky jsme detailně popsali v kapitole 2. 4, proto se nyní zamíříme pouze na doporučení pro učitele.

V závislosti na cíli se musí učitel rozhodnout a naplánovat, jaké slohové útvary je třeba se studenty cvičit, jakým způsobem, jak často budou psát a jak a jak často bude prováděna oprava napsaného. Také je vhodné zeptat se svých studentů, co by se rádi naučili psát, a možná tím začít, aby se vyvíjelo přirozené motivace.

Učitel by měl zjistit, jaké stimuly k psaní studentům vyhovují, anebo nabídnout stimuly různé a každý student si vybere takový, který mu nejvíce pomůže.

stimuly:

- 1) slovní zásoba
- 2) spojky a slovní spojení
- 3) vzorový text/ model
- 4) návodné otázky
- 5) osnova
- 6) obecná struktura textu
- 7) pomocná kostra textu
- 8) obrázky

Vhodná cvičení k psaní

Učitel by se měl sám naučit vytvářet vhodná cvičení psaní pro své studenty. Podle tématu lekce lze učitel vymyslet řadu různých cvičení v závislosti na vybraném slohovém útvaru, adresátovi i pisateli v daném komunikačním kontextu.

Ve čtvrté kapitole na práci (4. 1 a 4. 2) jsme se snažili studentům edo-kolskému učiteli ruského jazyka pomoci a nabídnout návrhy cvičení na psaní pro úroveň A1-B1. Vymysleli jsme co možná nejvíce cvičení v závislosti na probíraných tématech učebnice Raduga po novomu. Převážně v třetí kapitole jsou dopisy, jelikož cílem bylo připravit cvičení pro reálnou komunikaci, kdy by student prakticky mohl poslat svůj dopis kamarádovi do Ruska. U dopisů je vždy uvedeno, jaké je jejich zaměření (v třetí kapitole s prvky popisu, vypravování, úvahy nebo s jejich kombinací). Dále jsou k dispozici návodné otázky a vhodná slova a slovní spojení. Vzorové texty je třeba vyhledat v učebnici nebo na internetu, kde je také nutné zjistit informace týkající se různých

témat (zejména reálií Ruska a české republiky). Bylo by fládoucí, aby u itel na-el odpovídající aktuální internetové odkazy v e-tin a student m je doporu il.

Musíme ov-em u itele upozornit na to, fle n která témata jsou vhodná spí-e pro dívky a jiná více pro chlapce. Velmi také záleží na zájmech student . Studenti by nem li být nuceni psát o tématech, o kterých mnoho nev dí a která je nezajímají. Je tak nap íklad možné zadat psaní ve t íd tak, fle každý pí-e podle svých zájm popis: n kdo si vybere kino, jiný divadlo, dal-í sport. Anebo v závislosti na jednom obecném tématu lekce (nap íklad jídlo) n kdo pí-e recept, jiný se rozepí-e o diet a t etí o zdravé výživ .

Rady pro tvorbu cvi ení

Na záv r této p ílohy bychom uvedli pár rad pro u itele, kte í se rozhodnou sestavit vhodná cvi ení na psaní sami. Je to postup, který jsme sami vyuffili p íp íprav návrh cvi ení k rozvoji PP.

U itel musí znát úrove znalostí svých student . Podle tématu lekce v u ebnici vybere, jaké texty by bylo možné vytvo it. Má na výb r ze t í klasických: popis, vypravování a úvaha, které se v-echny dají zakomponovat do dopisu a na vy-ích úrovních do lánku pro mládefnický asopis. Krom t chto základních útvar je možné psát útvary krat-ího rázu: seznamy, vzkazy, zprávy/ oznámení, í

Nap íklad pro téma oble ení je možné psát v reálných situacích:

- a) Seznam oble ení do -koly/ na koncert/ na výlet/ na zimní prázdniny/ na letní prázdniny
- b) Co kdo rád nosí? (popis)
- c) Jaká je sou asná móda, co se nosí? (popis)
- d) Jak jsem se umazal (vypravování)
- e) Jak jsem kupovala poslední -aty/ sukni (vypravování)
- f) Je d leffitě oblékat se podle poslední módy? (úvaha)
- g) Co vyjad ují mladí lidé svým stylem oblékání? (úvaha)

Mnohdy sta í jen upravit í doplnit cvi ení, která se v u ebních souborech nacházejí. U itel se musí rozhodnout, jaké kroky a jaké stimuly jsou pro jeho studenty vhodné. Je t eba odpov d t na následující otázky:

- 1) kdo je adresát
- 2) kdo je pisatel, z jakého úhlu pohledu se pí-e
- 3) jaký slohový útvar vznikne (pokud je t eba, tak zopakovat základní strukturu)
- 4) jakou slovní zásobu studenti pot ebují (a zda ji znají nebo je nutné ji doplnit)
- 5) napomoci návodnými otázkami
- 6) zopakovat vhodná spojení a spojovací výrazy
- 7) ukázat modelový text v u ebnici í z jiného zdroje

Dob e p ípravené cvi ení k psaní lze vyuffít pro r zné úrovn . Studenti budou na nií-í úrovni tvo it texty jednodu-í a krat-í, na vy-í úrovni del-í a komplexn j-í. Bude u nich docházet k postupnému rozvoji dovednosti psaní v závislosti na zvy-ující se znalosti slovní zásoby, gramatiky a cizího jazyka obecn .

Nejlep-í cvi ení navrhne pro své studenty u itel, proto fle své sv ence dob e zná, ví, co studenty zajímá a m fle p ípravit témata v závislosti na aktuálním d ní, která vzhledem k aktuálnosti nemohou být nalezena v fládné u ební pom cce.

7.8 P íloha . 8 - P ehled graf

- Graf . 1 - Celkové po ty cvi ení na rozvoj PP v jednotlivých dílech u ebnic a PS
- Graf . 2 - Celkové po ty cvi ení na rozvoj PP v jednotlivých dílech u ebních soubor
- Graf . 3 - Celkové po ty cvi ení na rozvoj PP v u ebních souborech podle úrovní
- Graf . 4 - Zastoupení cvi ení na psaní vzhledem k celkovému po tu cvi ení v procentech
- Graf . 5 - Po et typ cvi ení na rozvoj PP v jednotlivých dílech u ebnic a PS
- Graf . 6 - Po et typ cvi ení na rozvoj PP
- Graf . 7 - Zastoupení cvi ení na psaní popis v u ebních souborech v procentech
- Graf . 8 - Zastoupení cvi ení na psaní dopisu v procentech
- Graf . 9 - Zastoupení cvi ení na psaní vypravování v procentech
- Graf . 10 - Zastoupení cvi ení na psaní úvahy v procentech
- Graf . 11 - Raduga po novomu 1 a 2 zastoupení jednotlivých typ cvi ení v procentech
- Graf . 12 - Raduga po novomu 3 a 4 zastoupení jednotlivých typ cvi ení v procentech
- Graf . 13 - Raduga po novomu 5 a 6 zastoupení jednotlivých typ cvi ení v procentech
- Graf . 14 - Pojehali 1 a 2 zastoupení jednotlivých typ cvi ení v procentech
- Graf . 15 - Pojehali 3 a 4 zastoupení jednotlivých typ cvi ení v procentech
- Graf . 16 - Pojehali 5 a 6 zastoupení jednotlivých typ cvi ení v procentech
- Graf . 17 - Klass 1 zastoupení jednotlivých typ cvi ení v procentech
- Graf . 18 - Klass 2 zastoupení jednotlivých typ cvi ení v procentech
- Graf . 19 - Klass 3 zastoupení jednotlivých typ cvi ení v procentech
- Graf . 20 - Pohlaví student
- Graf . 21 - Ro ník na V^{TM}
- Graf . 22 - V k student
- Graf . 23 - Vystudovaná S^{TM}
- Graf . 24 - Délka studia RJ
- Graf . 25 - Maturita z RJ
- Graf . 26 - Pohlaví u itel
- Graf . 27 - V k u itel
- Graf . 28 - P sobi-t u itel
- Graf . 29 - Po et let praxe
- Graf . 30 - Nejvyší vyu ovaná úrove
- Graf . 31 - Pouflívané u ební soubory
- Graf . 32 - Vyufití EJP
- Graf . 33 - Po et student ve t íd
- Graf . 34 - P íprava student k maturit
- Graf . 35 - Zdroje cvi ení na rozvoj PP
- Graf . 36 - Jiné zdroje cvi ení na rozvoj PP
- Graf . 37 - Rozsah produkovaného textu v závislosti na úrovni
- Graf . 38 - Pouflívaný u ebnicový soubor pro výuku RJ na S^{TM}
- Graf . 39 - Zku-enosti s pouflíváním EJP p i výuce RJ na S^{TM}
- Graf . 40 - Frekvence psaní slohových prací
- Graf . 41 - Spolupráce mezi studenty p i PP
- Graf . 42 - Ru-tina nejen pro samouky ó skladba cvi ení
- Graf . 43 - Ru-tina pro pokro ílé ó skladba cvi ení
- Graf . 44 ó Raduga 1 ó u ebnice ó skladba cvi ení
- Graf . 45 - Raduga 2 ó u ebnice ó skladba cvi ení
- Graf . 46 - Raduga 3 ó u ebnice ó skladba cvi ení
- Graf . 47 - Raduga 1 ó pracovní se-it ó skladba cvi ení
- Graf . 48 - Raduga 2 ó pracovní se-it ó skladba cvi ení
- Graf . 49 - Raduga 3 ó pracovní se-it ó skladba cvi ení

Graf . 50 ó Pojehali 1 ó u ebnice ó skladba cvi ení
 Graf . 51 ó Pojehali 2 ó u ebnice ó skladba cvi ení
 Graf . 52 ó Pojehali 3 ó u ebnice ó skladba cvi ení
 Graf . 53 ó Pojehali 4 ó u ebnice ó skladba cvi ení
 Graf . 54 ó Pojehali 5 ó u ebnice ó skladba cvi ení
 Graf . 55 ó Pojehali 6 ó u ebnice ó skladba cvi ení
 Graf . 56 ó Pojehali 1 ó pracovní se-it ó skladba cvi ení
 Graf . 57 ó Pojehali 2 ó pracovní se-it ó skladba cvi ení
 Graf . 58 ó Pojehali 3 ó pracovní se-it ó skladba cvi ení
 Graf . 59 ó Pojehali 4 ó pracovní se-it ó skladba cvi ení
 Graf . 60 ó Pojehali 5 ó pracovní se-it ó skladba cvi ení
 Graf . 61 ó Pojehali 6 ó pracovní se-it ó skladba cvi ení
 Graf . 62 ó Raduga po novomu 1 ó u ebnice ó skladba cvi ení
 Graf . 63 ó Raduga po novomu 2 ó u ebnice ó skladba cvi ení
 Graf . 64 ó Raduga po novomu 3 ó u ebnice ó skladba cvi ení
 Graf . 65 ó Raduga po novomu 4 ó u ebnice ó skladba cvi ení
 Graf . 66 ó Raduga po novomu 5 ó u ebnice ó skladba cvi ení
 Graf . 67 ó Raduga po novomu 1 ó pracovní se-it ó skladba cvi ení
 Graf . 68 ó Raduga po novomu 2 ó pracovní se-it ó skladba cvi ení
 Graf . 69 ó Raduga po novomu 3 ó pracovní se-it ó skladba cvi ení
 Graf . 70 ó Raduga po novomu 4 ó pracovní se-it ó skladba cvi ení
 Graf . 71 ó Raduga po novomu 5 ó pracovní se-it ó skladba cvi ení
 Graf . 72 ó Klass 1 ó u ebnice ó skladba cvi ení
 Graf . 73 ó Klass 2 ó u ebnice ó skladba cvi ení
 Graf . 74 ó Klass 3 ó u ebnice ó skladba cvi ení
 Graf . 75 ó Klass 1 ó pracovní se-it ó skladba cvi ení
 Graf . 76 ó Klass 2 ó pracovní se-it ó skladba cvi ení
 Graf . 77 ó Klass 3 ó pracovní se-it ó skladba cvi ení

7.9 P íloha . 9 - P ehled tabulek

Teoretická ást

Tabulka . 1 - Charakteristiky psaní v Portfoliu pro studenty od 15 do 19 let a pro dosp ílé
 Tabulka . 2 - Bodové ohodnocení test
 Tabulka . 3 - Obsah písemné ásti zkou-ek
 Tabulka .4 - Pofladavky na PP v základní úrovni obtíflnosti maturitní zkou-ky
 Tabulka .5 - Pofladavky na PP ve vy-í úrovni obtíflnosti maturitní zkou-ky
 Tabulka . 6 - Shrnutí témat a slohových útvar pro úrovn A1-B2
 Tabulka . 7 - **Popis** v eských u ebnicích e-tiny
 Tabulka . 8 - **Vypravování** v eských u ebnicích e-tiny
 Tabulka . 9 - **Úvaha** v eských u ebnicích e-tiny
 Tabulka . 10 - **Výklad** v eských u ebnicích e-tiny
 Tabulka . 11 - **Zpráva, oznámení** v eských u ebnicích e-tiny
 Tabulka . 12 - **Funk ní styly** v eském jazyce
 Tabulka . 13 - **Popis** v ruských u ebnicích pro Rusy
 Tabulka . 14 - **Vypravování** v ruských u ebnicích pro Rusy
 Tabulka . 15 - **Úvaha** v ruských u ebnicích pro Rusy
 Tabulka . 16 - **Funk ní styly** v ruském jazyce

Praktická část

- Tabulka . 17 - Dlezení cvičení na rozvoj PP
- Tabulka . 18 - Kritéria pro hodnocení cvičení na rozvoj PP
- Tabulka . 19 - Úroveň jednotlivých děl
- Tabulka . 20 - Používaný učební soubor pro výuku RJ na S^{TM}
- Tabulka . 21 - Využívání pracovního sešitu daného učebního souboru při výuce RJ na S^{TM}
- Tabulka . 22 - Práce s Evropským jazykovým portfoliem
- Tabulka . 23 - Frekvence psaní slohových prací na hodinách RJ na S^{TM}
- Tabulka . 24 - Spolupráce mezi studenty při psaní slohových prací v RJ na hodinách na S^{TM}
- Tabulka . 25 - Postup při psaní textu v RJ
- Tabulka . 26 - Počet oprav textu napsaného v RJ
- Tabulka . 27 - Jednoduchost a složitost psaní různých textů v RJ
- Tabulka . 28 - Problémy při psaní souvislého textu v RJ
- Tabulka . 29 - Pomůcky využívané při psaní textů v RJ
- Tabulka . 30 - Podmínky kladného vztahu k psaní textu v RJ
- Tabulka . 31 - Zaměření oprav slohových prací
- Tabulka . 32 - Náležitosti zadání ve cvičení vedoucího k tvorbě souvislého textu v RJ
- Tabulka . 33 - Typy textů v RJ napsaných od začátku akademického roku na ZU
- Tabulka . 34 - Dostatek cvičení na rozvíjení PP ve využívaných učebních souborech
- Tabulka . 35 - Nedostatek cvičení na rozvoj PP ve využívaných učebních souborech
- Tabulka . 36 - Frekvence tvorby textu na hodinách a za domácí úkol
- Tabulka . 37 - Spolupráce mezi studenty při psaní slohových prací z RJ na hodinách na S^{TM}
- Tabulka . 38 - Dlezení při psaní textu
- Tabulka . 39 - Využívání návaznosti a stimulů ve cvičení na rozvíjení PP
- Tabulka . 40 - Vyhovující formulace zadání ke cvičení vedoucímu k rozvíjení PP

- Tabulka . 41 - úroveň A1 slohový útvar: vyplnění a tvorba formulářů
- Tabulka . 42 - úroveň A1 slohový útvar: seznam
- Tabulka . 43 - úroveň A1 slohový útvar: pohlednice
- Tabulka . 44 - úroveň A1 slohový útvar: vzkaz
- Tabulka . 45 - úroveň A1 slohový útvar: inzerát nebo reklama
- Tabulka . 46 - úroveň A1 slohový útvar: popis
- Tabulka . 47 - úroveň A1 slohový útvar: dopis/ email
- Tabulka . 48 - úroveň A2 slohový útvar: vzkaz
- Tabulka . 49 - úroveň A2 slohový útvar: vypravování
- Tabulka . 50 - úroveň A2 slohový útvar: popis
- Tabulka . 51 - úroveň A2 slohový útvar: dopis/ email
- Tabulka . 52 - úroveň A2 slohový útvar: formulář
- Tabulka . 53 - úroveň B1 slohový útvar: zpráva
- Tabulka . 54 - úroveň B1 slohový útvar: lánek (popis, vypravování, úvaha)
- Tabulka . 55 - úroveň B1 slohový útvar: úvaha
- Tabulka . 56 - úroveň B1 slohový útvar: dopis/ email

Přílohy

Příloha . 2 - Dotazník pro studenty

- Tabulka . 57a - Počet a pohlaví účastníků dotazníkového šetření mezi studenty
- Tabulka . 57b - Počet a pohlaví účastníků dotazníkového šetření mezi studenty
- Tabulka . 58a - Aktuální ročník studia účastníků dotazníkového šetření

- Tabulka . 58b - Aktuální ročník studia ústní dotazníkového –et ení
- Tabulka . 59a - Vkové složení respondent
- Tabulka . 59b - Vkové složení respondent
- Tabulka . 60a - Studovaná střední –kola
- Tabulka . 60b - Studovaná střední –kola
- Tabulka . 61a - Počet let studia ruského jazyka
- Tabulka . 61b - Počet let studia ruského jazyka
- Tabulka . 62a - Používaný učební soubor pro výuku RJ na S^{TM}
- Tabulka . 62b - Používaný učební soubor pro výuku RJ na S^{TM}
- Tabulka . 63a - Vyučování pracovního sešitu daného učebního souboru při výuce RJ na S^{TM}
- Tabulka . 63b - Vyučování pracovního sešitu daného učebního souboru při výuce RJ na S^{TM}
- Tabulka . 64a - Počet maturantů z ruského jazyka mezi respondenty
- Tabulka . 64b - Počet maturantů z ruského jazyka mezi respondenty
- Tabulka . 65a - Frekvence psaní slohových prací na hodinách RJ na S^{TM}
- Tabulka . 65b - Frekvence psaní slohových prací na hodinách RJ na S^{TM}
- Tabulka . 66a - Spolupráce mezi studenty při psaní slohových prací z RJ na hodinu na S^{TM}
- Tabulka . 66b - Spolupráce mezi studenty při psaní slohových prací z RJ na hodinu na S^{TM}
- Tabulka . 67a - Frekvence psaní slohových prací za domácí úkol z RJ na S^{TM}
- Tabulka . 67b - Frekvence psaní slohových prací za domácí úkol z RJ na S^{TM}
- Tabulka . 68a - Práce s Evropským jazykovým portfoliem
- Tabulka . 68b - Práce s Evropským jazykovým portfoliem
- Tabulka . 69a - Zaměření oprav slohových prací
- Tabulka . 69b - Zaměření oprav slohových prací
- Tabulka . 70a - Jednoduchost a složitost psaní různých textů v RJ – údaje v procentech
- Tabulka . 70b - Jednoduchost a složitost psaní různých textů v RJ – údaje v procentech
- Tabulka . 71a - Kroky v postupu psaní v RJ
- Tabulka . 71b - Kroky v postupu psaní v RJ
- Tabulka . 72a - Frekvence opravování textu napsaného v RJ
- Tabulka . 72b - Frekvence opravování textu napsaného v RJ
- Tabulka . 73a - Poměry využívané při psaní textů v RJ
- Tabulka . 73b - Poměry využívané při psaní textů v RJ
- Tabulka . 74a - Náležitosti zadání ve cvičení vedoucího k tvorbě souvislého textu v RJ
- Tabulka . 74b - Náležitosti zadání ve cvičení vedoucího k tvorbě souvislého textu v RJ
- Tabulka . 75a - Problémy při psaní souvislého textu v RJ
- Tabulka . 75b - Problémy při psaní souvislého textu v RJ
- Tabulka . 76a - Podmínky kladného vztahu k psaní textu v RJ
- Tabulka . 76b - Podmínky kladného vztahu k psaní textu v RJ
- Tabulka . 77a - Typy textů v RJ napsaných od začátku akademického roku na ZU
- Tabulka . 77b - Typy textů v RJ napsaných od začátku akademického roku na ZU
- Příloha . 3 - Dotazník pro učitele
- Tabulka . 78 - Pohlaví učitel
- Tabulka . 79 - Věk učitel
- Tabulka . 80 - Střední –kola, na které učitelé RJ působí
- Tabulka . 81 - Počet let praxe s výukou RJ učitel na S^{TM}
- Tabulka . 82 - Využívaná úroveň RJ na S^{TM}
- Tabulka . 83 - Učební soubory využívané k výuce RJ na S^{TM}
- Tabulka . 84 - Využití Portfolia v rámci výuky RJ
- Tabulka . 85 - Učitelé, kteří připravují své studenty na maturitní zkoušku z RJ
- Tabulka . 86 - Počet studentů RJ na jednoho učitele ve školním roce 2012-13

- Tabulka . 87 - Dostatek cvičení na rozvoj PP ve využívaných učebních souborech
- Tabulka . 88 o Nedostatek podobného typu cvičení na rozvoj PP v používaném učebním souboru
- Tabulka . 89 - Zdroje cvičení k rozvíjení PP využívané u žáků
- Tabulka . 90 - Frekvence psaní textů na hodinách RJ
- Tabulka . 91 - Rozsah textu v závislosti na úrovni
- Tabulka . 92 - Stimuly pro nácvik PP
- Tabulka . 93 - Obsah zadání ve cvičení na rozvoj PP
- Tabulka . 94 - Spolupráce studentů na hodině RJ při výuce PP
- Tabulka . 95 - Na co učitelé kladou důraz při výuce PP

Příloha . 5 - Vhodné fráze do dopisů

- Tabulka . 96 - Vhodné fráze o informovat, oznamovat, vysvětlit
- Tabulka . 97 - Vhodné fráze o přesvědčit, argumentovat, vyjádřit vlastní názor
- Tabulka . 98 - Vhodné fráze o souhlasit
- Tabulka . 99 - Vhodné fráze o nesouhlasit
- Tabulka . 100 - Vhodné fráze o radit, doporučit
- Tabulka . 101 - Vhodné fráze o nedoporučovat
- Tabulka . 102 - Vhodné fráze o přijmout radu, doporučení, prosbu, pozvání
- Tabulka . 103 - Vhodné fráze o odmítnout radu, doporučení, prosbu, pozvání
- Tabulka . 104 - Vhodné fráze o fládat, prosit
- Tabulka . 105 - Vhodné fráze o nabízet
- Tabulka . 106 - Vhodné fráze o zvat
- Tabulka . 107 - Vhodné fráze o gratulovat, blahopřát, přát
- Tabulka . 108 - Vhodné fráze o poděkovat
- Tabulka . 109 - Vhodné fráze o odpovědět na poděkování
- Tabulka . 110 - Vhodné fráze o omluvit se
- Tabulka . 111 - Vhodné fráze o přijmout omluvu

Příloha . 6 - Vhodné spojovací výrazy

- Tabulka . 112 - Spojení slovoací, odporovací, vylučovací
- Tabulka . 113 - Vyjádření časových okolností
- Tabulka . 114 - Vyjádření příčin, podmínky, účelu, důsledku, přípustky
- Tabulka . 115 - Vyjádření pomocí vztažných a tázacích zájmen
- Tabulka . 116 o Vsuvky a slova na úvod v textu
- Tabulka . 117 - Vyjádření vlastního názoru

8 Summary

Writing texts in foreign languages at Czech secondary schools with a focus on Russian language

Writing texts is considered to be the most difficult language skill and it presents even bigger challenges when conducted in a foreign language. There are many variables that impact the quality of writing, including: motivation, intelligence, critical and creative thinking, experience, patience, ability to concentrate, knowledge of the language, the type of the text, its logical structure, content, etc.

The dissertation focuses on writing texts in Russian language that Czech students have to learn in order to pass the state final leaving exam at the secondary schools (*šmaturita*) at B1 level.

The aim is to analyse the situation, verify the hypothesis and prepare useful, helpful and appropriate exercises to practise writing texts in Russian.

The **methods** used are:

- Study of available literature on writing texts from different fields (linguistics, psychology, didactics, etc.)
- Study of official documents and tests while concentrating on writing texts (Common European Framework for Languages, European Language Portfolio, Test of Russian as a Foreign Language /TORFL/, Czech state *šmaturita* exams in Russian)
- Comparison of basic types of texts in Czech and Russian mother tongue textbooks for primary schools
- Creation of basic typology of text writing exercises
- Analysis of text writing exercises in selected contemporary Czech teaching sets for Russian language (*Raduga po novomu*, *Pojechali*, *Klass*)
- Questionnaire concerning writing texts in Russian for students who graduated from Czech secondary schools where they studied Russian
- Questionnaire concerning writing texts in Russian for teachers who teach Russian at Czech secondary schools
- Creation of exercises to practise writing texts in Russian at secondary schools for A1-B1 levels that would lead to successful passing of the *šmaturita* exam

The following **hypotheses** are made:

Hypotheses about the textbooks and workbooks (teaching sets):

1. The workbooks contain **more exercises** on writing texts than the textbooks and there are more exercises in higher levels and approximately similar number of exercises for each level (A1, A2, B1). There are enough exercises for practising writing texts.
2. The workbooks contain **more types of exercises** on writing texts and there are more exercises in higher levels and approximately similar number of exercises for each level (A1, A2, B1).
3. The highest number of exercises on writing texts focuses on writing of **descriptions, letters and narratives**. The teaching sets focus equally on each of the above three areas.

Hypotheses about students at Czech secondary schools:

4. Students work mostly with the teaching sets *Raduga* and *Raduga po novomu* and the sets are used as a whole, the textbooks and the workbooks together, and the European Language Portfolio is also used.
5. Students do not have enough space for writing texts in Russian and they do not work in groups while practicing writing texts as text writing is taught as an individual activity.

6. Students are not familiar with the process of writing and thus they do not correct their texts enough.
  7. Students enjoy writing mainly on general or informal topics.
- Hypotheses about teachers of Russian at Czech secondary schools:
8. The teaching materials on the Czech market do not contain sufficient quality materials for practising writing of texts and teachers would like to get supplementary teaching materials focusing on writing texts.
  9. Teachers do not spend enough time with their students writing texts in the class. They assign writing exercises as homework, students are not asked to work in groups and teachers stress the final product, not the process of writing.
  10. Teachers ask the students to write texts once each unit in a textbook is covered, they use different stimulations based on the topic of the unit and the required text gets longer with the higher language level.

The dissertation consists of **five main parts**.

The **first** part is a general introduction.

The **second** part is theoretical and it maps out the present situation in writing of texts. It explains the general linguistic, psychological and didactic basics of writing texts. It also speaks about the role of writing texts in important documents such as Common European Framework for Languages, European Language Portfolio, Test of Russian as a Foreign Language and Czech state final leaving secondary school exams (*šmaturita*).

The **third** part is empirical, it focuses on comparing exercises on writing texts in Czech and Russian textbooks for mother tongue at primary schools. It is then followed by suggested basic text writing exercise typology. After that comes the analysis of selected Russian teaching sets for Czech students at primary and secondary schools, also focusing on text writing exercises.

The secondary school graduates who studied Russian and teachers of Russian from secondary schools answered questions concerning their experience with writing text in Russian. Their answers are analysed in this section of the dissertation.

The **fourth** part contains practical examples of general text writing exercises for levels A1-B1 in a foreign language for secondary school students. Additional exercises for Russian to accompany the textbook *Raduga po novomu* are set out in the Supplement.

The **fifth** part is the conclusion. In the generally prevailing communicative method of foreign language teaching nowadays text writing has its own place, even though there is lack of unity in how to teach it. There are several different approaches and it is up to the teacher to decide what he/she will do so that his/her students learn writing of texts at the level that is required from them at the final *maturita* exam.

The first two hypotheses were not confirmed in *Raduga po novomu* and *Pojechali*, but were confirmed for *Klass*. In general, there were enough exercises to practise writing of texts especially in *Raduga po novomu* and *Pojechali*. The third hypothesis was correct in its first part, there were mostly exercises to practise descriptions (*Klass*), letters (*Pojechali*) and narratives (*Raduga po novomu*) but the teaching sets do not work with them to the same extent and each one concentrates on a different type of writing exercise.

The fourth hypothesis was confirmed, students mostly use the teaching set *Raduga po novomu* (both the textbooks and the workbooks), but they do not use European Language Portfolio. The first part of the fifth hypothesis was not confirmed, according to the students there is sufficient foreign language writing of texts but they write mostly individually, there is not enough practice in pairs or in groups. The sixth and seventh hypotheses were confirmed. Students are not very familiar with the process of writing and they do not correct their texts enough. They prefer writing texts on general topics in an informal way.

The eighth hypothesis was not confirmed as almost half of the teachers agreed and another half disagreed. As to the ninth hypothesis teachers disagreed with the first part as they think that they ask their students to write enough texts but they agreed with the fact that writing is mostly individual and majority of the respondents consider both the process and the product of writing to be important. They agreed with the tenth hypothesis that their students always write texts at the end of the unit. The teachers use different ways to stimulate and help their students. Written texts tend to be longer if the language level is higher.

The final practical outcome of the work is a set of newly created exercises to practise writing of texts in Russian to accompany the textbook *Raduga po novomu* for levels A1, A2 and B1. It reflects the requirements of Common Framework for Languages, European Language Portfolio and final state *maturita* exams.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

(A1, A2, B1).

("Maturita").

A1-B1

(Maturita).

( ), ( )

(-),

( ),

A1, A2 B1.

Maturita.